

fundatia culturala
targu-jiu

COLUMNA

anul XXII nr.87/2

2018

ISSN 1453-7982

-serie nouă-

caietele
COLUMNA

REVISTĂ TRIMESTRIALĂ DE LITERATURĂ ȘI ARTĂ

Palatul Culturii Iași

critică și cronică

Nicolae Georgescu
Gheorghe Grigurcu
Vasile Ponea
Ion Popescu-Brădiceni
Ion Trancău
Florentin Smarandache

proză:

Vlad Cernea-Jerca
Ion Dincă
Dumitru Augustin Doman
Ion C. Duță
Lazăr Popescu
Victorița Stolojanu-Munteanu
Al. Florin Țene

eseuri și studii:

Sorin-Lory Buliga
Grigore Pupăză
Ion M. Ungureanu
Claudia Voiculescu

poezie:

Ion Căpruciu
Ion Sabin Cerna
Doru V. Fometescu
Alex Gregora
Nicolae Gugu
Vasile Gugu
Alensis De Nobilis
Aurel Pantea
Aneta Pioară
Săndel Ploscaru
Silviu D. Popescu
Persida Rugu
Lucia Stegărescu
I.D. Sicore
Dumitru Tălvescu
Mircea Tutunaru

interviu:

Vasile Ponea - Ion Mocioi

restituiri:

Mircea Arjuna
Mihai Beniuc
Constantin Tănase

cugetări și reflecții:

Radu Botiș
Mircea Botiș
Diogene
Stephen Howking

reportaje:

Ion Elena

traduceri:

Paula Romanescu

grafică:

palate deosebite din lume

Accente polikratice

Impostorii

Ion Popescu-Brădiceni

Trăiesc o epocă al dracului de împuțită: una pe care o conduc impostorii și sfertodoctii.

Vorba bătrânului Argezi: *îi vezi peste tot. Sunt verzi, sunt negri de invidie. Te-ar hali subit precum canibalii.*

Lucru nemernic: îi vezi peste toți. Autosesizându-mă, nu-i scuip în față, ci alături. Oricum, înfumurați cum îs, proști cum îs, reduși mintal cum sunt, nu se prind. Zău, pre cinstea mea!

Ca atare, până și în instituțiile de cultură, de învățământ, de educație, acești impostori cu pătruns triumfali. Sunt forțe oculte care-i sprijină, care promovează asemenea «neica-nimeni» despre care afli, instantaneu, c-au ajuns chiar și profesori universitari și – vai!, ce rușine! – chiar (c)academicieni.

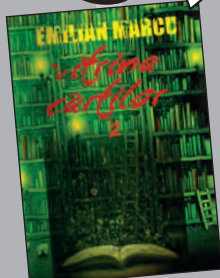
Ei, doamne iartă-mă, cum să nu-mi ies din țâțâni? Indiferent ce-aș face, peste tot, în președinție, în parlament, în guvern, în ambasade, parvin doar ei, impostorii. Da. Doar impostorii!

Impostorii par absolut – cretinizant – indispensabili. Cu cât un ins din vreun partiduleț de borfași e mai redus intelectual cu atât e mai ministru. În urmă cu vreun an, mă invitase „guvernul meu” (de cel cioloșian și iohannian fiind vorba, de altfel unul de un grotesc (in)voluntar și tot alcătuit din impostori sadea) să plec de la catedra universitară (doar în ceea ce mă privește una autentică, în Gorjul ăsta indolent și pervers, înapoiat și răzbunător, mefient și scabros – n.m.).

(continuare în pag. 5)

semnal

S ✓

Vitrina cărților, vol. II
Emilian Marcu, Editura
Detecțiv literar, București,
2018, pag. 460

Drumul pe sub pământ
duce în cer?
Minerva Chira, Editura Casa
Cărții de Știință, Cluj-Napoca
2018, pag. 191

Pașii poetului
Ion Sabin Cerna, Editura
Armonii Culturale, Iași, 2018,
pag. 83

Maria - Regina întregitoare
de țară și neam
Gheorghe Nichifor, Editura
Măiastra, Târgu-Jiu 2018,
pag. 386

La prima lectură

Ion Trancău

Itinerar biobibliografic

De etnie și cetățenie română, scriitorul Lazăr Popescu este un *oltean atipic*, așa cum preferă, jovial, să se prezinte, iar prin sorginte paternal-maternală, poate fi considerat un *olto-gorjean*, ctitorindu-și, brâncușian și blagian, *templul* literar, din *pietre* aduse de Jiul de Sus.

Prin mamă, este chiar *oltean*, originar din fostul județ Romanați, actualmente Olt, satul Jieni, așezat între Caracal și Corabia. Nu știam, până acum, că prin descendența lui maternă, Lazăr Popescu poate fi considerat și un *vecin* al altui scriitor contemporan important, criticul și poetul Paul Aretzu. Se pare că amândoi au ceva din spiritul și conduita, justițiare, haiducești. Nu întâmplător Lazăr Popescu considera, în paginile lui confesiv-jurnaliere, că *visul secret și discret al oricărui bărbat din Oltenia, indiferent de vârstă, studii, profesie, condiție socială și familială, coeficient de inteligență și grad de sensibilitate, este să fie... haiduc*. Mai ales pe teritoriul vast și generos al eseisticii și criticii literare, cei doi scriitori, Paul Aretzu și Lazăr Popescu, ne poartă gândul la ancestrala răzvrătire a paradigmei argheziene. Lazăr Popescu comprimă atitudinea lui insurgentă într-un enunț aforistic subiectiv și expresiv: *Când nu-ți place societatea în care trăiești, ajungi scriitor*. Enunțul, dar și... denunțul transcris anterior este și un principiu programmatic, respectat și aplicat, prin viziune și stil, cu devoțiune intransigentă de *scriitorul total* Lazăr Popescu. Pretutindeni, în opera sa de poezie, proză scurtă ori de amploare epică, dramaturgie, publicistică, eseistică și critică literară, scriitorul Lazăr Popescu se prezintă la un nivel artistic remarcabil.

Toponime precum cătunul *Valea Gardului*, satul *Corobăi*, comuna *Dragotești*,

localități rurale limitrofe, gorjeano-mehedințene, se pot invoca și acredita fără ezitare când vine rândul ramurii paterne a scriitorului Lazăr Popescu. Fără a-l idolatriza ori huli pe *divinul* G. Călinescu, Lazăr Popescu acceptă concluzia glumeață a acestuia, care, epuizat și agasat de compararea documentelor, recunoaște imposibilitatea de a afirma și decide adevărul referitor la data și locul nașterii lui Mihai Eminescu. Puțină mitologie sau legendă *nu strică*, declară și scriitorul nostru de azi, născut în mod sigur la Corobăi, la data de 25 decembrie 1957, dar trecut în registrul stării civile abia pe 1 ianuarie 1958, de Anul Nou și de Sfântul Vasile. Este încă un exemplu concludent pentru modul hazliu, explicabil, în care funcționa angrenajul biografic mitologizant și expresiv referitor la unii scriitori importanți, de ieri și de azi. Așadar, Lazăr Popescu s-a născut, zodiacal, sub *Capricorn*, de ziua cristică, de maximă importanță religioasă în calendarul creștin-ortodox.

(continuare în pag. 51)

Fondator: Tudor Voinea

Redactor șef: Vasile Ponea

Redactori: Ion Popescu Brădiceni - redactor principal, Ion Trancău, Lazăr Popescu, Cristian George Brebenel, Aurel Antonie, Marius Iorga, Gelu Birău, Elena Roată, Alex Gregora, Florian Saioc, Ion Căpruciu

Tehnoredactare și procesare grafică:
Bogdan Chirimbu

Fundația Culturală "COLUMNA", Tg. Jiu,
tel: 0253 216529, 0740157280

cenaclucolumna.wordpress.com la rubrica "Revista"
Vizualizare și pe: www.targujiu.ro la rubrica "Cetățeni" și
Correspondență pe e-mail: ponea.vasile@yahoo.com

**Opiniile exprimate în revistă aparțin exclusiv autorilor.
Materialele trimise să fie scrise cu diacritice și în
format digital, dar cele netipărite nu se restituie.**

O viziune crepusculară

Gheorghe Grigurcu

Prin temperament și biografie solid împlîntat în real, Liviu Ioan Stoiciu ilustrează drama poetului care e împins a lua distanțe față de acesta. O disjunctie complicată, parcă fără fine, insistent înfățișată în episoade de o mare diversitate dintre care unele capătă un aer ambiguu. Proces ce nu exclude tentațiile revenirii la emoționalele stări pierdute, de aderență la un real originar. Eul liric îi oferă darurile prețiozității, ornamentându-l cu factori care iau ochii: „În aceeași// corabie, o ceață de juni, bălți cu plante, la un loc,/ animale, pietre prețioase, substanțe/ invizibile, toate născute în aceeași zi cu propriul/ meu corp de deal, de munte și de șes”. Implicînd o iubire ancestrală, despărțirea de lumea realului e anevoioasă. Spre a i se atenua impactul, i se aplică un protocol al fabulosului, al unui amestec de regnuri, sub semnul unui baroc rural. Vîrstele se întrepătrund și ele fantasmagoric. Înaintea ivirii zorilor, poetul face fotografia unei fetei suite pe-o creangă, care azi n-ar putea fi decît o „doamnă respectabilă”, nonagenară: „Cine, dumneavoastră,/ doamnă? Eu. Sau// ea. Că și bunica mea, vița de vie agățătoare, a/ crescut pe un arbore. Arbore care i-a devenit soț pînă/ la urmă – că, intimidată, ea și-a vărsat anume pe/ rochie/ prima ceașcă de vin, îndrăgostită să/ aibă motiv să se dezbrace, spre fericită dezlegare... Strînsă-n chingile unui concret organic, fantezia caută modalități de eliberare precum

hazardul, paranormalul indicate ca atare: „E o stagnare a rînduierilor în general: cine nu/ ar vrea să nu mai pară a fi rodul unei/ întîmplări oarbe? Să scape de strînsoarea/ mentală a/ acelor zone ale paranormalului, interzise,// trăite patologic. Pe/ pămîntul strămoșesc”. Dar secvențele ambientului revin obsesiv. Dacă „e/ la mijloc o vlăguire îndelungată a civilizațiilor”, această împrejurare nu împiedică să fie amintite „femeia de la cabina CFR”, „luptele de la cotul donului”, „comisariatul de poliție”, „primul cutremur”, „un motan sătul scheletic mare”, „un asin bătrîn” care „vede clar cum s-au/ deschis pentru o/ clipă porțile lumii celeilalte”. Atmosfera ne duce uneori gîndul la Gabriel Garcia Marquez. La un moment dat i se dă intrare liberă arhaicului folcloric, însă într-o cheie grotescă și nu fără a se aminti apocalipticul avertisment: „au/ intrat bufonii pe fir stați că nu e așa țărani/ o smoliră pe suzana și îi dădură drumul pe/ ape, paparudă (că/ mergi sănătoasă cucoană) după care începu să plouă dar să plouă/ demențial potop sfîrșitul lumii”. La fel, pentru completarea tabloului decadenței eterogene, sunt introduse secvențe ale istoriei recente precum colectivizarea, stihie pustiitoare asociată cu o mancurtizare a populației sătești . „«apele tulburi aveau să șteargă de pe față/ pămîntului haturile păcat să/ spele creierul oamenilor blestemați dorința de putere (...). Rezultatul? O livadă teratologică, vegetal-umană,

demonic simbol al „lumii noi”, cu sloganul său „mergem înainte”, traducînd insașiabila pofță de înaintare a Răului. „lumea a pornit de la zero din mila lui Dumnezeu și/ pomii crescuți din mîlul plin de scoici/ împutite au rodit zi/ și noapte după/ plan capete omeștei noi înlocuitoare țineți/ dumneavoastră min-te capete de copil dimineața/ la prînz capete de tînăr și seara/ capete de bătrîn capete capete puse în par”. Se percep în continuare undele unui seism care împinge entitățile unele în altele, compromițindu-le. Ființe și lucruri, tradiții și înfățișări ale modernității fac un contact silit în această desfășurare a realului ce se descompune lent spre a sugera o criză corespondentă a subiectului. Moștenirea scrip-tică e și ea participantă la dezastru. „gesticulezi înjuri să se oprească o dată/ mașina de catastrofe dar/ e oprită dragă ce/ e iar cutremur?// din dărîmături ies la iveală noi texte/ apocri-fe privește-le putreziciunea”. Totul nu e decît un provizorat, un fragil eșafodaj de senzații și

imagini fantasmatică, de împliniri iluzorii și obscure așteptări, de stări de torpoare și clipe ale deznădejdiei. Grandoriile au clacat, minimalismele dobândesc ecouri metafizice. Constatările raționale se intersectează cu halucinația. Derutată, depeizată, lovită din direcții nebănuite, ființa se situează în intermundii: „această dorință de a ne vedea contribuie la/ îndepărtarea/ noastră. Pune o altă placă despre moarte/ la patefon. Către mare. Auzi? Micul/ motor al inimii tale a și început să pîrîie, el mă îndepărtează de mal...”. De o parte copleșitoarea vechime de factură cosmică a satului, în ritualice secvențe ale dispariției ireversibile („Ia mîna ei în mîna dumitale și// zi-i din toată inima: iartă-mă, mătușă, pe/ mine și Dumnezeu să te ierte pe matală! Apoi/ sărută-i mîna»), pe de alta o actualitate aflată ea însăși în dificultăți, pe reminiscențele vechimii. Lipsindu-se treptat de un suport al trecutului, nutrită de progresivul conflict cu sine al umanității: „la lumina unor stele stinse demult, în/ adîncă noastră descurajare, lăsăm scris pe o foaie de papyrus/ pricina pentru care am rămas muți/ și surzi, lebede-universuri, într-o expansiune/ permanentă...”. Altădată Liviu Ioan Stoiciu ar fi fost probabil un poet mistuit de nostalgia satului abandonat. Azi e un exponent deopotrivă al crepusculului rural ca și al celui urban, punînd în scenă o mare energie a dezolării.

Liviu Ioan Stoiciu: **Opera poetică**, vol. II, 336 p., Ed. Paralela 45.

Mențiuni

O personalitate remarcabilă a scriitorimii gorjene, D-l Valeriu Butulescu, cel mai recunoscut reprezentant al aforismului național și local, dar și poet, eseist și dramaturg remarcabil, de curând a fost sărbătorit printr-un eveniment cultural de excepție, organizat la Deva, de Consiliul Județean Hunedoara, în cadrul Bibliotecii Județene „Ovid Densusianu”, eveniment intitulat **Valeriu Butulescu – Perenitatea Aforismului**. Mai menționăm că scrierile D-sale au fost traduse în peste 40 de limbi străine.

Pentru exemplificarea evenimentului cultural menționat, anexăm alăturat **afișul sugestiv** care a mobilizat locuitorii Devei la respectiva manifestare.

Redacția

Impostorii

Ion Popescu-Brădiceni

(continuare din pag. 1)

Impostorii se trag între ei de șireturi, dar, domnule!, e de groază! te trag și pe tine, savant veritabili, de șireturi. Brusc, ditamai scriitorul și filosoful, editorul și doctorul în litere, te trezești, maculat, de niște *rahați care scriu în loc să pută* (ba unul din ei mă lua, nesimțit, peste picior într-o revistă de pripas din ditamai Bucureștiul – n.n.).

Așa că, dragi comilitoni, e plin Gorjul de impostori: peste tot că te crucești. La bibliotecă, la județ, prin primării, prin universități, (nu contează că-s particulare sau de stat).

În concluzie, declam (im) pertinent: „Trăiască Impostorii”. România, făr-de-impostori, ar fi, vai ca cerul (sic!) făr’ de nori.

Citate

Stephen Hawking

„Perspectiva de a muri devreme m-a făcut să înțeleg că viața merită trăită”.

„Ar fi o pierdere de timp să fiu furios pentru handicapul meu. Omul trebuie să meargă înainte, iar eu nu am făcut-o tocmai rău. Oamenii nu vor avea timp pentru tine dacă tu ești mereu furios și te plângi”.

„Oricât de grea ar fi viața, întotdeauna putem face ceva să ne-o înfrumusețăm. Priviți stelele, în loc să vă uitați în jos”.

„Data viitoare când cineva îți reproșează că ai comis o greșelă, spune-i că s-ar putea să fie un lucru bun. Fără imperfecțiune, noi doi nu am exista”.

„Principalul dușman al cunoașterii nu este ignoranța, ci iluzia cunoașterii”.

„Acolo unde este viață – este și speranță”.

„Am observat că până și cei care spun că totul este predestinat și că nu putem schimba nimic, se

uită în stânga și în dreapta înainte să treacă strada”.

„Suntem doar o rasă avansată de maimuțe pe o planetă neînsemnată a unei stele extrem de obișnuite. Dar noi putem înțelege Universul – asta ne face speciali”.

„Nu cred că rasa umană va supraviețui în următorii o mie de ani, dacă nu ne vom răspândi în spațiu”.

„Eu consider că virușii de calculator ar trebui să fie considerați viață. Cred că spune ceva despre natura umană faptul că singura formă de viață pe care am creat-o până acum este pur distructivă. Am creat viață după înfățișarea noastră”.

„Cea mai bună dovadă a imposibilității călătoriilor în timp este că n-am fost încă invadați de hoarde de turiști veniți din viitor”.

„Navigarea pe Internet este o idee la fel de stupidă ca schimbarea constantă a posturilor TV”.

La Maison Blanche,
Etats-Unis

Evadatul din Scriitopia (4/2018)

Pelerinaj cu marele poet Aurel Pantea în Cetatea Albei-Iulii

Ion Popescu-Brădiceni

Am evadat din nou din Scriitopia. Cu același sentiment al eliberării dintr-un infern asumat; asumat în numele unor datorii sacre și sacrificiale: față de mine însumi ca om, față de destinul meu ca scriitor (unul mai complex, poate unul rotund) și ca promotor al Școlii de Literatură de la Târgu-Jiu căreia i-am dedicat o bună parte din cărțile-mi de critică, istorie și eseistică literară.

Am întreprins o călătorie de o noapte și de o zi la Alba-Iulia în Cetate. Orele petrecute în celebrul municipiu au fost de neuitat întrucât l-am avut alături pe marele poet român contemporan Aurel Pantea, care exact cu foarte puțin timp în urmă primise Premiul Național de Poezie „Mihai Eminescu” la Botoșani. Vorba domniei sale: „Când primești, dragă Ion, un astfel de premiu nu le mai poți primi și pe celelalte din țară”. S-a referit fie la Premiul Festivalului Internațional de Literatură „Tudor Arghezi”, fie la Atelierul Național de Poezie „Serile la Brădiceni” (pe care, de altfel, și-l adjudecase pe 8 septembrie 2017).

Odată sosit la sediul Filialei Alba-Iulia/Hunedoara a Uniunii Scriitorilor din România și al Revistei de excepție „Discobolul” (condusă de Ion Pop și Aurel Pantea), a sosit imediat și patronul spiritual al literelor și al literaților din zonă. Ne-am îmbrățișat ca doi vechi prieteni. Sunt colaborator la „Discobolul” de vreo câțiva ani. Mi-a arătat că-mi inclusese în sumarul noului număr eseul „Utopia limbajului” (despre poezia din „Nod ars” și despre proza din „Jaf în dragoste”, de Barbu Brezianu). I-am mulțumit frumos și ne-am convorbit scurt despre evoluția imediată a dosarului meu de primire în U.S.R.. M-a asigurat că voi fi înștiințat cu cele ce vor urma. Apoi, la propunerea mea, să mâncăm ceva (s-a întâmplat la selectul local „Gavroche”), ca apoi să mă conducă prin incinta vechii cetăți imperiale, aflată sub influența și cumva în perimetrul lărgit al Vienei, a chemat prompt un taxi și-am descins direct la local.

Prânzul a fost desigur fastuos și presărat cu un dialog fabulos. Ca profesori universitari, amândoi, predasem el la Alba-Iulia, eu la Târgu-Jiu, cursuri de teoria literaturii. Am evocat, schimbând replici

consistente și la subiect/ obiect, figuri strălucite ale lumii culturale europene: Homer, Platon, Aristotel, Dante, Croce, Vattimo, Manolescu, Negrici, Zamfir, Simion, Cărtărescu ș.a., cu efigii distincte și modelatoare de canon.

Am încercat să distingem, el întru postmodernism, eu pledând întru transmodernism, trăsături fundamentale ale celor două paradigme literaro-artistice și esteticohermeneutice. Am căzut de acord că postmodernismul s-a sfârșit (azi fiind deja „mort”) cu secularizarea sacrului, iar transmodernismul încearcă să recupereze dimensiunea sacră. Poezia postmodernistă îndură „blestemul” unei transcendențe goale, transmodernismul se revendică dintr-o transcendență plină. Discursul liric postmodernist refuză un mesaj și un sentiment, cel transmodernist se bazează pe comunicarea unor trăiri autentice și a unor emoții puternice.

Am îndrăznit să-i dau un indiciu despre viziunea mea în ceea ce-i privește creația poetică: substituirea lui *restitutio in integrum* cu o altă sintagmă: *reductio in integrum* (tradusă cea de-a doua printr-o întoarcere a poeziei la un nucleu primordial ontologic, capabil oricând de o implozie și de un big-bang revoluționar în câmpul energiei primare a poeticității).

Dialogul s-a încins în sensul unor depoziții interpersonale mai degrabă autoreflexive dar și glisând spre o empatie pentru care probabil că, în ceea ce mă privește, pot fi invidiat, căci mă găseam în postura rarismă de confident și de tovarăș de pelerinaj.

Pe traseul celor patru porți ale Cetății am vizitat Catedrala Reîntregirii Neamului. Nicolae Iorga a vrut-o cu vreo patru metri mai înaltă decât cea romanocatică de alături mult mai veche (de prin secolul XV). În cea dintâi, în stânga intrării, trona portretul în picioare al regelui Ferdinand Întregitorul, iar în dreapta intrării portretul reginei Maria. Le-am contemplat evident impresionat de măreția celebrei perechi regale, de talie europeană, ca și cele din Franța, Italia, Germania, Anglia, Olanda, Spania ș.c.l.

În cea de-a doua era un frig de cavou imperial.

Iarna e un supliciu să reziziți în ea mai mult de o oră fără încălzire centralizată. Ca orice mare poet, am înțeles că Aurel Pantea e un om transreligios, exact cum arată cele două paradigme ale lui Basarab Nicolescu: transdisciplinaritatea și transmodernismul.

Între timp începuse să plouă. Am ignorat ploaia și am coborât spre poarta a patra, de ieșire din perimetrul Cetății, cu creneluri pe stânga și pe dreapta, prin care soldații trăgeau cu puștile în eventualii atacatori. Probabil, orașul-cetate era greu de cucerit. Porțile de lemn de exemplu erau groase (de vreo jumătate de metru în lățime) și deci imposibil aproape de penetrat. Locuind în spatele lor, cetățeanul privilegiat se simțea în siguranță. Cei de dinăuntru (cei din intramuros) trăiau sentimentul unei patrii sacre (vezi „Sacru și profanul” lui Mircea Eliade), cei de dinafară (din extramuros) reprezentau mulțimea agreată de către castelani, dar... cam atât.

Dar Aurel Pantea m-a încântat cu orizontul lui vast de cultură mitologică. N-am făcut față „competiției”, probabil fiind și nedormit, și obosit, și răcit, și oarecum ușor intimidat de valoarea de om total a celui de lângă mine. Dar marele poet e de o bunătate serenissimă, de o generozitate profund umanistă, căci, la un momentdat, mi-a vorbit despre „excelențele” Renașterii, ca primii reprezentanți ai modernității inaugurale. Avea perfectă dreptate.

L-am întrebat dacă se simte bine în Alba-Iulia. Mi-a răspuns că de cele mai multe ori: da, e un oraș liniștit, deși, vai, actualmente într-o criză economico-socială periculos prelungită, fără

industrie, deci cu o ofertă de locuri de muncă mult redusă față de „epoca de aur” ceaușistă.

L-am întrebat dacă mai face politică. Fusesse, pare-se, P.A.C.-ist. „Nu, nu mai fac altfel de politică, decât cea legată de scriitorimea pe care o conduc, de revistă, de comunicare cu U.S.R., de „podiumuri poetice” (în acest sens mi-a arătat scările impozante ale unei clădiri, flancate de statuile (busturile în bronz) ale unor mari scriitori români, pe care le-am privit cu evlavie și recunoștință că au existat, că ne-au făcut cinstea, că au militat pentru idealurile urgente ale istoriei ș.a.m.d.

Îmbrățișarea de despărțire mi-a lăsat un gol în stomac, o părere de rău în suflet. Ne-am rupt din nou în cele două identități ce aveau să se separe provizoriu, pentru puțină vreme.

Era să uit. M-a informat cu prietenul întâlnirii de la „Gavroche” că a scris peste 80% din volumul de versuri „CRATER” ce-o să apară la Călin Vlăsie la „Cartea Românească” în curând. I-am zis ce-am crezut că-i adevărat: „Craterul ești tu însuși, cu psihicul tău, cu subconștientul tău, cu psihologia ta transversală, cu îndoelile tale metafizice și cu temerile tale transfizice, cu profunzimile încă neștiute ale ființei tale plenipotențiare, cu cotloanele tale ontice necercetate încă, cu neexplorate până acum contradicții și antinomii transfigurate, cu ambiția de a te comporta cât mai firesc într-o lume sfârtecată de terorismul sub toate formele (inclusiv cel cotidian al ignoranței, prostiei înfumurate, hoției pe față, corupției putrefacte, luptei demente pentru o iluzorie și doar de moment putere ș.a.m.d.)”

Poezii

de Aurel Pantea

* *

Aș vrea să fiu liniștea
ce coboară,
în craterul uman

* * *

În noaptea asta, ea pe toți i-a
înebunit,
sub lampioane era atîta pustiu,
cît nu încapă nici o viață,
alcoolul era regele nostru
imparțial,
pe toți ne privea ea, pe toți ne-a
înebunit,
era în noi o lene străveche din
care se
uitau amanți
la pulpele ei magnifice, la sîinii ei
crescuți
dintr-o mare nerușinare, cam pe
atunci,
în clubul nostru și-a făcut
intrarea
maestrul cu privirea verde de
după
fiecare oră,
iar ea, tăvălită sub lampioane,
sub grele
priviri
spunea șoptit o poveste
imposibil de
ascultat,
imposibil de spus, fără să auzi
legiuni de
voci,
venite din liniști de după toate
întîmplările,

de după toate poveștile

* * *

Cînd ești dat afară din limbajul tău
și ajungi cerșetor într-o mare muțenie,
bucură-te de apusul graiurilor,
vor veni alte limbi și acele limbi te vor
reinventa,

în noua ta viață se va naște iar o
divinitate,

deocamdată vocile tale se pregătesc
de călătorie, deocamdată o divinitate
bătrînă

și tu împreună cu ea nu mai sunteți
decît simple fapte ale unui limbaj care
pleacă,

Doamne, lîngă tăcerile tale plîng
și nu mai am față

* * *

Aș spune că mă umplu de lumină,
dar nu e decît un joc

al timpului, revăd

după-amiaza aceea,

gesturile tale, îmi luai veșmintele
cu mișcări precipitate,

fiecare gest era răstit, parcă voiai

să alungi toate urmele trupului

ce a purtat acele veșminte

și să strivești mîngîieri de odinioară,

rămase speriate în memoria ta,

acum,

după-amiaza aceea

își varsă ultimele resurse de lumină,

însă e doar un joc al timpului

cu memoria

ce încă nu te lasă să pleci

Ține-mă de mîină.

lese străinătatea.

Ca o rugină.

Venită din suflete rătăcite

* * *

O zi ca plumbul.

Grea.

Fără mesaje.

Vor mai fi astfel de zile.

Opace.

Prinde-mă.

Căderile au devenit un exercițiu favorit.

Cine te ține de mîină primește semnale

clare.

Înaintați.

Cu reperatele toate ipotocate

* * *

Este ceva dureros de viu

în cuvintele noastre,

oare putem să recunoaștem,

oare ne poate recunoaște,

oare ne recunoaștem

în acel ceva dureros de viu

Este ceva dureros de viu

în cuvintele noastre,

oare putem să recunoaștem,

oare ne poate recunoaște,

oare ne recunoaștem

în acel ceva dureros de viu

* * *

Dacă suntem atenți,

în cîte o stare de spirit

se văd ceruri care ne scapă.

E doar o experiență,

din atîtea mii,

de acceptare a irecuperabilului

* * *

Diminețile fără tine,

grădini înghețate.

Din nou, aristocrațiile

prafului

construiesc

o stea ucigașă

* * *

Katiei

Atît de subțiri sunt, uneori, granițele

dintre ceea ce suntem,

acum,

și ceea ce nu vom mai fi,

încît intrăm, fără să știm,

în tăceri fluide,

de unde doar o voce a cuiva, ce ni s-a

dedicat cu totul

ne mai poate întoarce.

Simțim chemarea ei dintr-un trecut

în care locuiam și care, parcă speriat,

de acele tăceri fără capăt,

ne inundă cu atîtea amintiri,

că putem face drumul îndărăt,

purtînd păreri de rău și chemări abia

născute,

și promisiuni

despre care n-avem de unde ști

că s-ar fi împlinit vreodată

* * *

Te dezbrac, pînă te vei simți

cu totul neapărată,

pînă te voi vedea vulnerabilă,

pînă va străluci orbitor miezul

singurătății

și memoria ta va expulza toți răniții,

pe toți cei ce au cunoscut furia și

batjocura, neconsolații,

☑ singurătatea ta, dîrdîind duce toate
lucurile spre iarnă,
pîna va ieși din gura ta furioasă mama
limbajelor, urlînd,
menada sfîrtecată de satyr
Partea superioară a machetei
Partea inferioară a machetei
Partea superioară a machetei
* * *

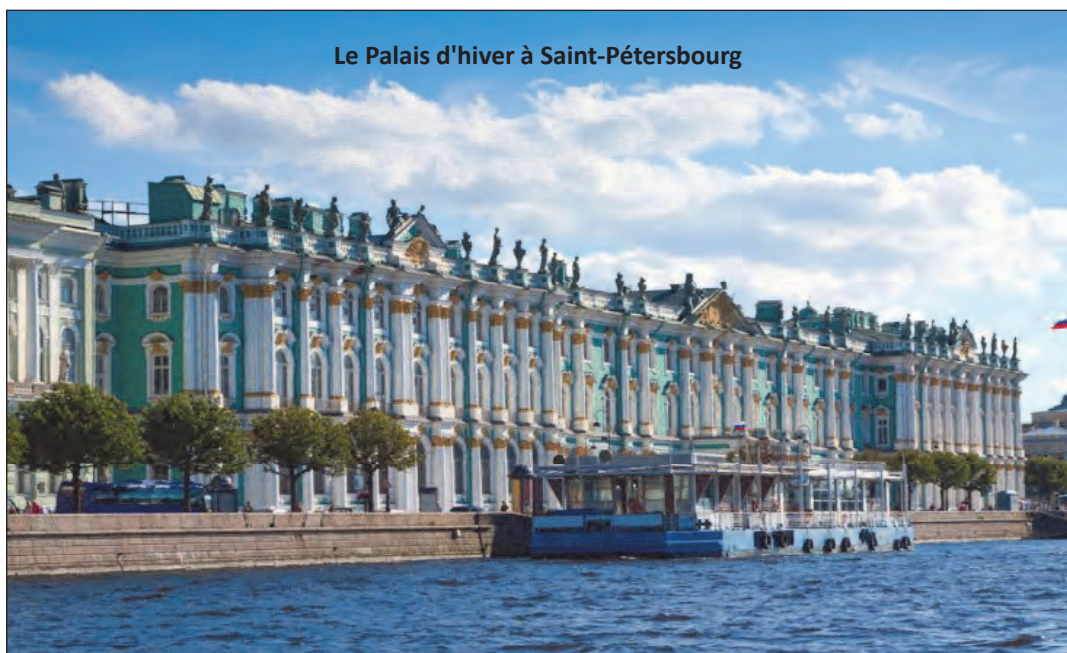
Ce cruzime,
să stai precum cel mai umil spectator
lîngă viața ta,
și să-ți fie interzis să intri acolo,
iar acolo, în viața ta, dragostele și
morțile, urmîndu-și,
nici măcar nu te mai presupun,
și atunci tu cine mai ești,
în afară de o privire rugătoare
ce nici măcar nu mai poate sau nu mai
știe
cum a rămas pe afară,
într-un climat polar,
unde nu se moare,
dar nici dragoste nu e,
ci doar o constantă amăgire ca asta
este,
ca nimic altceva nu mai e și așa mai
departe
* * *

Mon enfer
Ocrotește-mă, Doamne Iisuse Hristoase,
de un timp trecut,
în care crîncene și dureros de vii
au rămas doar ticăloșiile
* * *

Am o vastă experiență în așteptări

la uși închise, știu să interpretez
zgomotele ce anunță deschiderea
iminentă a unei uși.
Un scaun mișcat, scîrțîitul unei mese,
tusea celui ce trebuie să mă primească,
liniștea dintre doua fragmente de
conversație, rîsetele
sunt coduri ce mă apropie de fericire
sau mă îndepărtează
fără vreo șansă de mîntuire.
Azi, în curtea unui spital de psihiatrie,
am privit pacienții,
stăteau cuminiți, înșirați,
ca niște rîndunele.
Ei au intrat dincolo de ușă, acum
așteaptă.
Nici unul nu știe dacă se va întoarce pe
ușa
ce s-a deschis
sau vă așteaptă la o alta
dincolo de care nu se aude nimic,
doar o liniște mare, o foarte mare liniște
* * *

Seara asta are ceva împotriva ta,
te mîngîie insidioasă,
îți atinge coapsele, iar tu dispari,
foarte ușor vine peste tine un timp, cînd
nu te iubeam,
cu el vine seara asta,
pe el îl aduce peste viața ta de acum,
încît, acum, fac eforturi să mi te
amintesc,
înainte să vină cîinele, înainte să urle
mesagerul,
pentru că după aceea va fi cu noi
crunta democrație a morții

Poeme

Alex Gregora

Dimineața

Dimineață de primăvară - doar o gazelă
din ocru de peșteră
repetată până la sămânța
luată în pântec
de un animal fără gură
dintr-o pictură naivă,

dimineață de primăvară crudă
până la pierderea vederii
peste pământ și peste apă
după chipul celui topit într-o plantă
asemenea ei,

dimineață de primăvară adevărată
numai rășină să zămislească
unei rude de sânge
cu zilele de pe urmă,

dimineață de maică primăvară, Stăpâno!
din rânduiala preacuratei Marii
Nevoitorul tău își roagă
osânda.

Trupul

Eu cred că trupul meu
are deja un alt trup
pregătit să-i ia locul
asemenea copacului ce își crește
din vreme lăstarul
în toată făptura
unui fiu plămădit din sămânța
împrăștiată de păsări
într-o altă parte de pământ,

o singură dată trupul cel nou
va avea unghii de leu
să se cunoască în noaptea
ce peste mine, Nevoitorul,
se va îngropa.

Pași pe dinlăuntru

Am umblat din nou prin cetate, lup
cenușiu și mai mare
de jumătatea unei ninsori
din miezuri stelare,

am pășit pe dinlăuntru, uneori
zgribulit în bronzuri de clopote
între ființe strânse în sânge
ca să nu piară – totdeauna
eu având un copac în memorie.

Să plâng de fiecare dată ori
să mi se usuce frunzele,
miezul și rădăcina?

Sabia

Dar cu ultimul țipăt îmi pătrunzi
în plămâni și te ascunzi precum sfinții
în locașul curat,

în lăuntru meu fiind o stepă mănoasă,
un dâmb mai alb decât osul
și-un arbore leneș
ca un lucrător nerăsplătit,

râul vijelios din mine mutându-se
într-o altă memorie.

Sângele

Sângele meu, preaînțeleptul meu
aidoma măduvii din osul
ca neaua surpată
din cocori,
din vrăbii,
din hălci de nori,

sângele meu dintr-o răsărire
a ierbii prin tălpi de liturghier,

sângele meu ca măsura avei sisoe
 pentru simplitatea și nevinovăția
 ucenicului său,

sângele meu – eu, sânger! –
 de mult închis
 într-un nume
 de Nevoitor.

Lupoaică

Lupoaică la vreme de apus
 mâzgălită cu desiş de ferigă din lapte
 de lut proaspăt și mustos,

lupoaică bună la jumătate de tobă afrikană
 și încă pe-atâta arvună
 în contururi de bivoli
 cât pentru o haită,

lupoaică albă desprinsă ca solzii
 unui pește ce se zbate
 pe calota de gheață groenlandă
 încăpută și arătată
 eschimosului din iglul încălzit
 cu propriul său sânge.

Primăvară

Primăvară cu verdele așa de subțire
 ca o margine de făptură
 dintr-un pântec arcuit de gazelă,
 că verde-i desişul de lîngă apă
 și mai lung la picioare,

că verde-i copacul și nacelă de păsări
 ori bac între maluri pe râuri de ceață,

primăvară bătută cu muguri
 în culoarea luminii,

că verde-i lumina văzută
 și egală cu o insulă de ucenic
 sub ascultarea Domnului.

Totul

Cetatea aceasta nu-i a mea,
 zidurile de piatră și var
 putându-se continua într-o vioară
 ce cântă fără astâmpăr, departe,
 ca să le înalțe,

nici sămânța în formă de semilună
 rătăcită într-o urmă de sanie
 sau în singurătatea de priveghi
 a Nevoitorului,

trupul meu când se aprinde
 către o icoană din pustie,
 trupul meu de carne, râvnitoriu
 în sânge ca lupul din haită,

nici gândurilor fixe ale întâistătorului
 pierdute la numărătorea cu bețe cuneiforme,
 nici semnului de lepădare, nimic,
 nimic nu-i al meu, totul,
 totul e al Bunului Dumnezeu.

Păsările

Uneori, în clipa lor ultimă,
 cele mai mari păsări
 par niște şindrile de carne
 gata să acopere
 luna una câte una,

precum e cu neputință
 să se lecuiască împreună
 și o dată cu mine.

Uneori cred
 că un cimitir al tuturor păsărilor
 există.

Acolo

Acolo s-a bătut sabia de mărimea trupului său,
 acolo s-a împletit biciul cu plumbul
 cât pumnul de prunc,
 acolo au crescut spini puternici
 sângerării din frunte-i,
 acolo s-a tăiat copacul
 pentru întâia cruce,
 acolo a fermentat oțetul
 ultimei cuminecături
 dar nu cea din urmă,
 acolo s-a desprins jarul de pe coroana de fier
 lipindu-se în locu-i carnea ca o cupolă
 de biserică peste un vulcan,
 acolo s-a mângâiat lacrima
 caldă ca o brazdă proaspătă
 de pe ogor.

MĂICUȚĂ!

de Lucia Stegărescu - (elevă în clasa XII-a, Chișinău)

Sunt un cuvînt rănit de soare
Cu dorul răstignit în mare.
Mă descompun în două șoapte;
Sunt ca o ziuă fără noapte.

Și lacrimile mă apasă...
Te rog, măicuță, ia-mă acasă.
Mi-e inima însângerată
Fiindcă mi-au pus sărmă ghimpată.

De-ai ști de cîte ori am vrut,
S-alerg spre tine peste Prut,
Dar pusu-m-au s-aștept la vamă,
Căci ei nu cred că tu-mi ești mamă.

Mi-a ars și dragostea în foc,
De cînd lui Dumnezeu mă rog.
Cînd viu la tine nu suport
Să mi să ceară pașaport.

Și sufletul, mamă, îmi plînge
Că-s sînge din al tău sînge...
Cînd tu ești tristă, eu suspin,
Cînd sufăr eu, tu zaci în chin.

Adesea lumea mă întreabă:
Tu ești orfana basarabă,
Cea despărțită pe nedrept
De la al mamei sale piept ???

Și le răspund cu jale grea
Că România-i mama mea,
Că tată-mi este tricolorul,
Iar frați mi-s muntele cu dorul.

Mă poartă marea prin cuvinte,
Dar eu le spun ca și-nainte:
Un singur vis, mamă, m-apasă:
Să vii și să mă iei acasă !

Notă:

“Noi, copiii ai tricolorului din Basarabia, VĂ mulțumim nespun pentru că transmiteți mesajul Unirii tuturor românilor” (Lucia Stegărescu).

Autoarea, în anul 2016, a fost declarată cea mai bună dintre elevii basarabeni din liceele cu profil umanist.

Sursa: Arhiva Paul Antoniu

Thaïlande

Al. Florin Țene, între realitățile și poveștile vieții lui Alexandru Macedonski

Florentin Smarandache

Roamnul” Veniți, privighetoarea cântă...!” de **Al. Florin Țene**, apărut la Editura Napoca-Nova, continuă seria de cărți despre viața ”între realitate și poveste” a scriitorilor români începută de acest scriitor anul trecut cu romanul ”La braț cu Andromeda”, unde îl regăsim pe **Gib I. Mihăescu** și va continua cu romanul ”Romanța celui ce se ntoarce- viața poetului Ion Minulescu între realitate și poveste. “

Al. Florin Țene, autorul romanului, abordează cu profesionalism viața lui **Al. Macedonski**, un scriitor contradictoriu și controversat, răzvrătit și intolerant, turbulent și complexat, egocentrist și egoist, invidios și conflictual, pripit și tranșant, insolit și dificil, cu o operă în care platitudinile coexistă cu scilipirile geniale ca în paradoxism, **Alexandru Macedonski** este — indiferent din ce parte și perspectivă ar fi abordat — o personalitate fascinantă.

Opera sa literară, fie că este vorba despre poezie, proză sau teatru, articolele sale de critică sau programatice, pamfletele și analizele sociale și politice etc. pun în relief un artist pentru care Arta este însăși viața.

Rațiunea supremă a existenței, cea care dă sens și culoare existenței, iar, în speță, poetul, îngerul care aduce divinitatea în lume, pe care o înfrumusețează și înobilează, armonizând-o.

Până a ajunge la această imagine, poetul ”Noptilor”, al ”Rondelurilor”, al ”Cărții de Aur” etc. își construiește un arbore genealogic care să-i dea strălucire și prestanță. Într-adevăr, mama sa, **Maria Macedonski**, își avea originea ”într-o veche și strălucită familie de peste Olt”, însă ascendența dinspre tată este totalmente fabulată: ”Prin tată, neîntrecutul poet coboară dintr-o familie polonă care a domnit în Lituania și care își găsește originea din familia princiară din Biberstein, una dintre cele mai puternice de pe Rhin”.

Dacă, în ceea ce privește studiile, tânărul Macedonski rămâne în domeniul incertitudinii, deși fabulează frumos, atitudinea sa antidinastică se manifestă din plin. După satira ”10 Mai”, atacurile

sale asupra dinastiei nou instaurate se întetesc, mai ales, în ziarul politic ”Oltul”, atât în poezie, cât și în publicistică. Din 1873, este urmărit de autorități, iar în 1875 este cercetat pentru câteva luni, ceea ce va produce o vie agitație în lumea politică și literară a vremii. Achitarea sa de către tribunal este primită cu manifestații de simpatie.

Dar, mereu necugetat, de un egocentrism maladiv, după o lectură în cenaclul *Junimii* și relații protocolare cu Titu Maiorescu, Macedonski îl atacă vehement, ca și pe Alecsandri, de altfel, pentru că a acceptat premiul Academiei (1882).

Credem că, după ampla monografie al lui **Adrian Marino**, ca și a paginilor dense și comprehensive ale lui **Călinescu**, **Vianu**, **Vladimir Streinu**, **Caracostea** sau **Mihai Zamfir**, ca să cităm doar câțiva dintre exegeții lui Macedonski, cartea lui **Al. Florin Țene** este cea mai solidă și viabilă lucrare dedicată vieții și operei macedonskiene.

Am putea spune, împreună cu **Adrian Marino**, că Macedonski creează, în plan spiritual și social, un stil, ”o tipologie morală, făcută din miraj și himeră lucidă, voluptatea mistificării și totodată a demistificării, trăită alternativ ca o damnare, dar și cu profundă satisfacție ideală”, creionare a personalității macedonskiene pe care și dl. **Al. Florin Țene** o realizează la parametrii cei mai înalți — cu o bună doză de iubire și devoțiune, documentat și echilibrat, perfect racordat la scopul propus: acela de a-l înfățișa pe inadaptabilul **Macedonski** prin propria aserțiune: ”Poeților nu li se poate pretinde să trăiască sufletește în viața reală. Este de ajuns că sunt, ca oameni, victimele ei”. (”Viața lui Alexandru Macedonski”, de **Adrian Marino**, Editura pentru Literatură, București, 1966.).

Conchidem cu frazele din romanul lui **Al. Florin Țene**: ”În fața discipolilor, se afla în siguranță și avea posibilitatea să își descarce năduful sau să-și exprime ideile, care de multe ori erau originale și neînțelese de contemporani. Acestea evadau în viitor.” Prin prezentul roman **Al. Florin Țene** îl face pe **Macedonski** contemporan cu noi.

Structurile dramatice ale cotidianului

Nicolae Georgescu

Fiind profesoară de limba și literatura română în comuna Dumitrești, jud. Vrancea și apoi la un liceu din Rm. Sărat „ Aneta Țîru Pioară și-a construit, în lunga sa carieră pedagogică,, o metodă anume de a-i atrage pe elevi către lectură : a pus în scenă cu ei bucățile lecturate cunoscute – cum explică dânsa : aproape toate poveștile lui Creangă, Amintirile din copilărie,, unele povești ale lui H. C. Andersen, altele ale lui Petre Inspirescu și schițele lui Ion Luca Caragiale(...) au fost dramatizate și aplaudate de lumea satului, părinții copiilor ce umpleau sala Căminului Cultural .” – Am citat ca să se vadă: profesoara nu a luat totul de-a gata, piese de teatru ca atare, ci a făcut scenarii din schițe, nuvele, povestiri, a căutat așadar, teatralitatea în altceva. Așa-mi explic volumele sale de teatru, dintre care am ales două: DIN AGORA VREMURILOR NOASTRE și LACRIMI DE RÂS – sunt structuri narrative dramatizate, construite pentru necesități scenice cu atenție la construirea personajului, la fixarea intrigii și desigur la schimbul de replici – care sunt implicate în actualitate. De pildă un personaj îi explică soției sale că până nu demult mai câștiga un ban pe lângă salariu , dar acum ,, Ei, a murit vaca aia de o mulțeam – pentru că - : Oamenii ăia semianalfabeți ce nu știau să-și completeze formularele apelau la mine, îi serveam repede și buzunarul meu era mereu plin cu bani... Acum gata , a înțărcat Bălaia, s-a deșteptat prostul, știe că dacă îmi dă bani intră ,, la dare de mită”, eu, dacă le iau banii intru ,, la luare de mită” și înfundăm pușcăria...și ăștia de la D N A au împânzit orașul. Așa că-i ajut să-și completeze formularele cu banii din salariu și prin buzunare bate vântul. Ai înțeles? (oftează) Trebuie să-ți găsești cât mai repede o slujbă că, e greu de noi... O să renunțăm și la țigări...gata cu luxul! ” Ne aflăm așadar în prezentul nostru cotidian.

Autoarea își numește volumul de piese de teatru „Din agora vremurilor noastre” și are în vedere agora ca spațiu din centrul cetății, unde se discută liber treburile cetățenilor, fără ascunzișuri, fără intrigi, bârfe, etc – ci cu scopul de a le identifica, de a le defini și, eventual, a le rezolva. Sunt

piese de teatru scurte, cu personaje puține, dar simbolice, în care se derulează probleme de interior, din casă, - în spațiul dintre care, într-un exterior controlat prin regulile comunicării. Nu se vine cu sinceritate în această agora, cu sufletul în palmă cum se zice. Cicero spunea că zeii au dat omului cuvântul ca să-și ascundă gândurile, iar cuvântul sinceritate era înțeles de către latini, poate prin etimologie populară, dar astfel înțeles, ca derivând din sine și cerea (fără să ceară), deci însemnând masă, adică chip bine fardat, ca să însemne / ca să simbolizeze ceva anume.

În agora coboară de obicei persoanele bine îmbrăcate, aranjate drept ceea ce vor să arate, gata să dialogheze pe o temă dată pentru a scoate adevărul din discuții... În agora nu vii desculț și dezbrăcat, nespălat , nepieptănat, etc, nu se confundă intimitatea, omul dinăuntru, din casa lui – cu personalitatea, mai mult chiar, trebuie ca mai întâi să-ți construiești personalitatea pentru a accede apoi la spațiul agoric.

Am citat mai sus din piesa în două acte „Licitația din vis ” unde Aneta Țîru Pioară respectă aceste reguli ale personajului.

O tânără familie cam strâmtorată se tot întrebă cum ar putea să câștige bani - și soția, Maria, are un vis și visul ei se dramatizează. Ea însăși se oferă, la o licitație care se ține în centrul orașului, în Piața Palatului, celui care va oferi mai mult.- condiția fiind să fie primită (cumpărată) cu soțul ei, Tănase.

La licitație vin personaje importante. Van Gogh ar dori-o ca model pentru picturile sale, oferindu-i în schimb toate drepturile de autor de după moarte până în prezent; pe Tănase l-ar face impresar. Boccaccio ar dori-o pentru o lungă retragere într-un palat din nordul Italiei, cum s-a retras el și cu personajele sale pentru a scăpa de ciumă și a scrie DECAMERONUL.

Maria pretextează că ar vrea să vadă lumea, nu să se retragă undeva, într-un palat dintr-o pădure, departe de lume și spune că n-ar avea motiv, iar Boccaccio replică: motivul există, el ar scăpa-o de ,, ciuma roșie”, i-ar arăta lumea liberă și pe soțul ei l-ar pune să citească pentru a

☑ înțelege amorul liber.

La licitație mai vine o călugăriță, Varvara, de la Mănăstirea Vărativ, tentându-o pe Maria cu un post de profesoară de religie și pe el pe postul de contabil. Apare și Veronica Micle, cerându-le celor doi tineri să se iubească cu orice preț, Eminescu nu lipsește nici el...

Totuși, cel care câștigă licitația este Costache Giurgiuveanu personajul din Enigma Otiliei. Acesta le oferă tinerilor, pur și simplu, o valjoară cu bani, rugându-i doar atât- să-l apere de hrăpărețul Stănică Rațiu.

Desigur e soluția salvatoare. Au fost însă „dezbătute” în acest forum soluții categorice: nu arta, nu amorul liber, nu viața de mănăstire, nu poezia, ci banii de la unchiul acela, care o fi el, salvează tânăra familie, somnul se trage ca o cortină peste visul Mariei.

Invenția Anetei Țiru Pioară este genuină, narațiunea se desfășoară neted prin personaje, argumente, acțiunea se desfășoară în agora și iată una dintre „structurile cotidianului” capătă în formula râsu-plânsu, de simplitatea căreia te miri, de soluția căreia te întristezi (deși o bănuiai fiind cea corectă de la început) la dialogurile căreia râzi cu subînțeles.

Autoarea a făcut din teatru o adevărată retorică a stăpânirii de sine, întâmplările ne sunt ca niște pilde pe care, ți le asumi, le poți lua ca argumente ale înțelegerii lumii așa cum este.

Poeme

Aneta Pioară

Orbul

Clipesc mai des și parcă văd
mai bine,
Din zori în noapte, strâng imagini
vii,
Un curcubeu de fericire peste
mine vine,
Ce mult aș vrea alătura să-mi
fii!

Drumul prin beznă-i lung și
anevoios,
Tu, umbră-a vieții rătăcită-n
depărtare,
Te-ntorci ades pe-un drum mai
luminos,
S-aduci în pieptu-mi obosit o
dulce alinare.

Privirea-mi oarbă, bucuroasă
înghite,
În fiecare zori de zi, icoana-ți
răsărind,
Iar pleoapele de răsărind sleite,
Mestecă-n lacrimi cerul asfințind.

Noapți îmi sunt zilele-n cale când
nu vii,
Dar sunt ferice când în vis
mi-aduci lumină,
Tu, umbră de destin, tu nu știi,
De-aceea eu te iert, când mă
ignori senină.

Cutremur

Ți-ai odihnit oboseala
pe perna mea
de suflet trist
În adâncul somnului
cu vise sculptate-n granit
ai tresărit.
Când te-ai trezit
ți-au curs pe tâmpile
râuri de dor.
Era metafora trupului meu

scrisă cu cerneala păcatului
pe fruntea ta.

“Antinomii romantice”

Am să te iubesc mereu
necon condiționat
așa cum ai făcut și Tu
atunci
când cuie-n palme
ți-au bătut pe cruce.
Am să iubesc mereu irefutabil
pe oamenii
care vorbesc
despre minunile
ce le-ai făcut
și nu te-ai abătut
să trezești poporul din păcat.
Am să te iubesc mereu
pentru că știu
că Tu
mi-ai șters fărădelegile
și
te aștept
cu gând curat
în pragul grădinii
să te urmez
pe aleile căinței
unde crinul ne surâde
necon condiționat.

Ion Pogorilovschi – o viață dedicată lui Brâncuși

Sorin Buliga

Ion Pogorilovschi (18 februarie 1938, Rădăuți-Prut – 6 iulie 2009, București) a fost, incontestabil, cel mai important filosof al creației brâncușiene. Acum, la 80 de ani de la nașterea sa, se cuvine să facem o scurtă retrospectivă asupra vieții și operei sale care, prin puterea lor exemplară, credem că sunt susceptibile de a da un imbold continuării cercetării în exegeza brâncușiană.

Ion Pogorilovschi a absolvit Liceul de Băieți „Grigore Ghica Voievod” din Dorohoi și Facultatea de Istorie-Filosofie (specialitatea Filosofie) a Universității „Al. I. Cuza” din Iași (în 1962, ca șef de promoție). A înființat și condus Cenaclul literar „Nicolae Labiș” al facultății și a colaborat la revista (samizdat) „Cuvântul nostru”, editată de un grup de colegi de la Facultatea de Filologie (Mihai Drăgan, Dan Mănuță, Marin Sorescu).

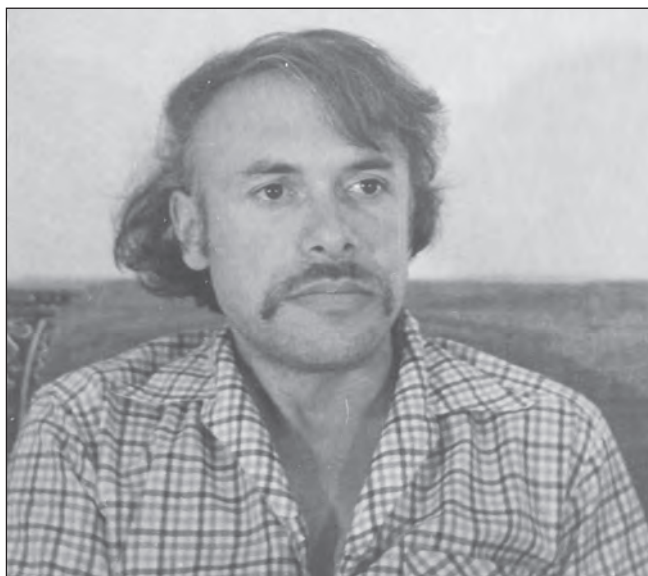
A devenit apoi asistent la Catedra de Filosofie a Universității „Al. I. Cuza” (cu seminarii de estetică și filosofie, în perioada 1963–1968), cercetător științific la Institutul de Cercetări Pedagogice și Psihologice din București (1968–1982) și doctor în filosofie la Universitatea din București, cu o teză despre Brâncuși (1975). Din 1982 și până la Revoluție, activitatea sa a intrat într-un con de umbră și a avut interdicție de publicare (pe motivul „Meditației Transcendentale”). După Revoluție a funcționat ca cercetător științific la Institutul de Etnografie și Folclor al Academiei, secția Antropologie culturală (1991–1999), apoi ca cercetător principal gr. I la Institutul de Filosofie și Psihologie al Academiei Române, ca șef al

sectorului de Istoria filosofiei românești (1999–2009). Din anul 1990, a fost membru al Uniunii Scriitorilor din România.

Își face debutul publicistic în „Revista de filosofie” a Academiei Române, cu un studiu despre poezia lui Eminescu (1965), iar în 1966 publică primul articol despre Brâncuși. A avut colaborări cu numeroase publicații periodice: „Academica”, „Astra”, „Ateneu”, „Cronica”, „Contemporanul”, „Dacia literară”, „Hyperion”, „Luceafărul”, „Brâncuși”, „Lumea Gorjanească”, „Portal – Măiastra”, „Răstimp”, „Revista de filosofie”, „Studii și cercetări de istoria artei” ș.a.

Ion Pogorilovschi s-a specializat de-a lungul timpului în exegeza operei lui C. Brâncuși, atingând excelența în domeniu. Încă din perioada ieșeană a profesării la Catedra de Filosofie el a început o susținută activitate publicistică de abordare filosofică a creației renovatorului sculpturii mondiale, artist dezavuat de ideologia oficială românească de după război. Titluri grăitoare pentru unghiul propriu de abordare al filosofului sunt: „Brâncuși, frațele lui Socrate”, „Idolii baconieni ai brâncușologiei”, „Artă și logos”, „Artistul-filosof” ș.a.m.d. (lista lucrărilor personale în domeniu este de cca. 120 titluri). O împlinire a activității în acest sens poate fi socotită organizarea, peste ani, în Institutul de Filosofie, a Simpozionului „Brâncuși, artist-filosof”, cu participarea unor membri ai Academiei Române și publicarea în același an (2001), a unui volum cuprinzând comunicările simpozionului, urmate de o antologie a altor contribuții la temă (de la Lucian Blaga la Gabriel Liiceanu). De asemenea, a inițiat și coordonat colecția de carte „Brâncușiana”, a susținut comunicări și conferințe despre Brâncuși, în România și în străinătate și a fost redactorul-șef al publicației trimestriale de specialitate „Brâncuși” (1995–2000).

Opera sa este impresionantă : *Comentarea capodoperei. Ansamblul sculptural Brâncuși de la Târgu Jiu* (Iași, Editura Junimea, 1976); *A Commentary on the Masterpiece of Brâncuși. The Road of the Heroes' Souls* (Iași, Editura Junimea, 1987); *Arhetipul expresiei lirice românești* (București, Editura Cartea Românească, 1987); *Pasărea Măiastră și sursele* (Târgu Jiu, Editura

Fundației „Constantin Brâncuși”, 1995); *Miracolul Eminescu: trei abordări generative* (Botoșani, Editura Axa, 1999); *Brâncuși, apogeul imaginarii: comentarea capodoperei de la Târgu Jiu* (Târgu Jiu, Editura Fundației „Constantin Brâncuși”, 2000); *Brâncușiana & Brâncușiada* (București, Editura Eminescu, 2000); *Viziunea axială a lumii* (București, Editura Vreamea, 2001); *Cele din urmă și cele dintâi* (texte despre Brâncuși, Târgu Jiu, Editura Fundației „Constantin Brâncuși”, 2002); *Cele dintâi și cele de pe urmă* (Târgu Jiu, Editura Fundației „Constantin Brâncuși”, 2004); *Brâncuși – Sophrosyne sau Cumințenia pământului* (New York, Universal Publishers, 2005) – Premiul „Mircea Florian”, acordat de Academia Română; *Polemice Brâncuși* (Cluj-Napoca, Editura Dacia, 2006); *Brâncuși. Geneza: 1905–1910* (București, Editura Universal, 2007); *Tăcerea Mesei Tăcerii / The Silence of The Table of Silence* (București, Criterion Publishing, 2010); *Cel de-al treilea destin al casei lui Brâncuși – în colaborare* (Târgu Jiu, Editura Fundației „Constantin Brâncuși”, 2002); *Enciclopedia virtuală Constantin Brâncuși / Virtual Encyclopedia. Constantin Brâncuși – îngrijită de Barbu Brezianu* (Noesis Cultural Society, 2002).

Figurează, de asemenea, în volume colective și culegeri: *Omagiu lui Brâncuși* (Cluj, Editura Dacia, 1976), *Carte de inimă pentru Brâncuși* (București, Editura Albatros, 1976); *Omagiu 100 Brâncuși* (Târgu-Jiu, Editura Fundației „Constantin Brâncuși”, 1976); *Brâncuși, acum* (Târgu Jiu, Editura Fundației „Constantin Brâncuși”, 1976); *Basarabia în Gulag* (Chișinău, Editura Uniunii Scriitorilor, 1995); *Prima carte albă asupra capodoperei* (Târgu Jiu, Editura Fundației „Constantin Brâncuși”, 1997), *Brâncuși, artist-filosof* (comunicări și antologie de texte, Târgu Jiu, Editura Fundației „Constantin Brâncuși”, 2001), *Studii de istorie a filosofiei românești* (coordonatorul volumului I apărut la Ed. Academiei Române în anul 2006).

Postum, s-au mai putut reconstitui pe baza manuscriselor sale următoarele volume: *Tăcerea Mesei Tăcerii – comentarii la opera unui artist filosof* (Ed. Criterion publishing, 2010) și *Noica & Brâncuși – deschideri în seninătatea ființei* (Ed. Academiei Române, 2016).

Personalitatea complexă a lui Ion Pogorilovschi este revelată de multitudinea domeniilor cunoașterii

pe care le-a abordat și în care, prin creațiile sale autentice, și-a adus contribuții serioase (datărită cunoștințelor sale pluridisciplinare, vaste și aprofundate, i-am putea atașa cu ușurință titlatura de „savant”): geneza logico-istorică a figurilor de stil, fenomenele generative ale culturii, antropologie culturală, determinațiile etnopsihologice ale umanului (act de mare curaj în timpurile comuniste, deoarece abordarea acestei teme i-a periclitat situația, fiind suspectat de „naționalism” și „gândirism”), educația estetică, formarea gândirii logico-tehnologice în procesul învățământului superior (prin activitățile de cercetare științifică) și abordarea filosofică a creației brâncușiene care a condus la prima teză de doctorat în exegeza brâncușiană („brâncușiologie”).

Lucrarea sa de doctorat, revăzută și amplificată, a devenit carte și a cunoscut, pe parcursul unui sfert de veac, trei ediții (1976, 1987, 2000), dintre care una în limba engleză (1987 – un pariu cu sine al autorului în perioada în care, persecutat politic, ajunsese „la munca de jos”). În România cartea s-a impus, stimulând abordările teoretice ale culturii naționale pe seama „pretextului” Brâncuși. În străinătate volumul a devenit și a rămas de referință în domeniu, fiind utilizat și citat în numeroase cărți și studii din Franța, SUA, Germania, Anglia, Italia, de asemenea în dizertații de doctorat susținute în Europa și America.

Una din satisfacțiile deosebite ale autorului era aceea de a-și vedea monumentală lucrare analizată atât în teze de doctorat în filosofie, cât și în filologie, studii transformate apoi în cărți. Opera es-eistului, criticului de artă și brâncușiologului Ion Pogorilovschi a fost apreciată de-a lungul timpului

de numeroase personalități din țară și din străinătate (astfel de aprecieri elogioase pot fi văzute, de altfel, și pe supracoperța volumului *Brâncuși. Geneza: 1905–1910*).

În ceea ce mă privește, am admirat întotdeauna profesionalismul, acribia și obsesia pentru perfecțiune exemplare cu care își desfășura munca de cercetare, fapt care m-a influențat în cel mai înalt grad în modul meu de abordare științifică a operei marelui sculptor și mi-a insuflat dorința de a mă forma ca specialist în exegeza brâncușiană în cadrul Centrului de Cercetare, Documentare și Promovare „Constantin Brâncuși”. De asemenea, pot spune că-i rămân dator lui Ion Pogorilovschi (chiar dincolo de moarte) pentru prietenia cu care m-a onorat și pentru modul în care m-a sprijinit constant în menirea mea de „brâncușiolog”, incluzând aici recomandările de-a ocupa funcția de director al Centrului de Cultură și Artă „Constantin Brâncuși” sau pentru înscrierea mea la doctorat în domeniul esteticii operei lui Brâncuși.

Țin să amintesc, în final, o motivație puțin cunoscută a lui Ion Pogorilovschi (pe care mi-a revelat-o într-una din lungile noastre discuții), care a stat la baza cercetărilor sale în sfera brâncușiologiei: preocuparea sa pentru misterul morții. Îmi spunea, de asemenea, că l-a descoperit pe Brâncuși „venind dinspre lemn”, prin comparație cu mine care, datorită primei mele profesii (de geolog), îl descoperisem pe marele artist venind dinspre piatră.

Nobile calități native românești evidențiate de către savantul Henri Coandă

Ion M Ungureanu-Țicleni

Într-una din toridele zile ale lui iulie 1967, ieșeam de la ultimul examen, din anul V de la Facultatea de Drept din București. M-am îndreptat spre ușa principală de ieșire, însă am fost oprit de către portar, spunându-mi să ies pe ușa din spate, pentru că din clipă în clipă, trebuie să sosească Henri Coandă, care era așteptat în aula mare a facultății, de către

ultima treaptă a sosit un autoturism, de culoare neagră, care a oprit chiar lângă mine, eu rămânând pironit locului. Am zărit prin parbrizul ușii din dreapta autoturismului pe distinsul om de știință, la care mă uitam ca la un Zeu. Șoferul a coborât din autoturism, a ocolit prin spațiile autoturismului și i-a deschis portiera. Când a coborât Coandă, acesta l-a bătut pe umăr pe șofer, rugându-l să meargă

la acea vreme. Politicos, i-am cerut voie să aștept și eu sosirea savantului, pentru a-l privi cu emoție, portarul ascultându-mi rugămintea.

Citisem, prima dată, despre inventatorul Coandă într-un Almanah al Satelor, din anul 1956, ceea ce m-a impresionat, ulterior aflând de mai multe realizări ale acestui cutezător român.

Am coborât treptele scării principale, iar când am ajuns la

la hotelul de unde venise și să îi aducă o mapă, care rămăsese pe masă. Șoferul s-a conformat, iar organizatorii întâlnirii l-au întâmpinat și l-au condus în aula mare a Facultății de Drept. Postul național de televiziune a redat în emisiunea de seară unele secvențe interesante de la acea întâlnire și îndeosebi relațiile savantului despre realizarea avionului cu reacție cât și a altor invenții, precum și încu-

☑ rajările adresate oamenilor de știință români. Este una din cele mai frumoase ocazii ce mi le-a oferit viața.

A mai avut, ulterior, și alte întâlniri cu oamenii de știință români, care l-au înconjurat cu admirație și respect.

Presa vremii a relatat despre activitatea savantului Henri Coandă, mai ales când a stat o perioadă bună în țară. I s-au luat interviuri, dar trebuie să remarcăm aprecierile sale pozitive la adresa multor români. Publicistul(și scriitor care a activat la ziarul „Scânteia Tineretului”), Carol Roman a intervievat mai mulți laureați ai premiului Nobel, de pe toate continentele, pe tema: „Laureații premiului Nobel răspund la întrebarea: EXISTĂ UN SECRET AL CELEBRITĂȚII ?”.

Ediția a III-a a acestei cărți datează din 1981 și în ea este redată, ca o prefață a acesteia, intitulată „Un punct de vedere” a lui Henri Coandă, atât dactilografiat, cât și olograf, datat: iunie 1971. Îmi permit să redau câteva remarci ale savantului:

„Întreprinzând această anchetă, autorul ei a mizat pe un mare și frumos adevăr: tinerii și tineretea constituie un subiect de dialog unanim acceptat din motive lesne de înțeles. În mod special, asemenea temă se află la ordinea zilei astăzi, căci asemenea abordări ale acestei problematice privesc viitorul însuși al acestei lumi, perspectivele ei. Problemele tineretului sunt strâns contopite cu cele ale viitorului omenirii.... Tineretea este șlefuită de secole în a ști să contopească elanurile cu cele ale generațiilor înaintașe, căci nu poți îndrăzni, nu poți năzui spre nimic dacă n-ai sub picioare edificiul de cunoștințe ori de valori morale lăsate de înaintași; nu neapărat în chip de model, cum se vorbește atât de mult, ci cu ambianță și mediu cultural-spiritual în care se dezvoltă generațiile. Poate că nici eu n-aș fi putut visa cu ochii deschiși dacă o seamă de oameni de mare valoare nu m-ar fi făcut să înțeleg – nu neapărat prin intermediul unor lecții, ci prin modul în care lucrau și se realizau – că fără a visa cu ochii deschiși nu există nici imaginație științifică, nici fantezie creatoare, nici intuiția, inegalabila intuiție... Aș mai apela la un argument în explicația pe care încerc s-o dau succesului acestei anchete: românii au dat omenirii, mai cu seamă în epoca contemporană, o mulțime de celebrități, înscrise cu

majuscule în forul de cultură și de civilizație al epocii. Ancheta nu pornește dintr-o țară anonimă, cu vacuum de aport la inteligența mondială, ci dimpotrivă, de pe meleaguri pe care au trăit și de pe care și-au luat zborul către înălțimi iluștri inventatori, descoperitori, mari oameni de cultură și de artă, adevărate genii cu care omenirea se fălește. Aș dori să amintesc numai câțiva dintre acești oameni celebri români, pe care i-am cunoscut și apreciat. La începutul secolului (1906), Traian Vuia, constructorul aviator, primul în lume, s-a înălțat de la sol prin forța motorului instalat pe propriul avion, zbor celebru pentru acele vremuri. Îl pomenesc apoi pe Aurel Vlaicu, un alt aviator constructor, „om al zilei”, la Viena, încă în anul 1912. În cortegiul evocărilor îmi amintesc de renumitul inginer Anghel Saligny, făruitor al sistemului de poduri metalice de peste Dunăre și Borcea, precum și inițiator al reșezării pe baze moderne a portului Constanța. Îl numesc apoi pe prietenul meu de faimă mondială M. Costinescu-Ghica și pe inginerul Gogu Constantinescu, părintele științei sonicității, cu care m-am întreținut deseori în laboratorul său de pe o insulă de pe Tamisa. Și matematicienii Gh. Botezatu, Serghiescu... În această sumară evocare o amintesc pe sensibilă poetă care a fost Elena Văcărescu, care a desfășurat o lungă și susținută muncă în diplomație, la Liga Națiunilor, la Geneva, alături de un alt mare diplomat român, pe care atât eu, cât și întreaga Europă rațională l-am apreciat: Nicolae Titulescu. Pânza timpului îmi cerne pe dinainte alte și alte figuri remarcabile... Genialul Brâncuși, părinte al artei moderne pe plan mondial, alături de care m-am aflat deseori în atelierul lui Rodin; doctorul Gheorghe Marinescu, acel mare om de știință care e întemeietorul școlii românești de neurologie; ilustrul sociolog Dimitrie Gusti, prețuit peste hotare, solicitat să devină profesor la diverse universități și colegii din America, animator al sectorului României la Expoziția universală din 1937 de la Paris; gigantul Nicolae Iorga, ale cărui servicii aduse țării, culturii românești și celei universale i-au atestat virtuțile pe plan internațional, l-au făcut celebru... la care se adaugă generațiile mai noi de cultură și de știință, zămislite pe pământ românesc...”. Cred că alte comentarii de ale noastre ar fi de prisos.

Sonete către patrie la un veac de la Marea Unire (III)

Ion Popescu-Brădiceni

Sonet pe alăută

Și plouă de trei zile. Banale versuri scriu.
Endral-Armond de astăzi își pune pana-n cui
că vede cum Mireasma unui liliachiu
poem se risipește sub răsuflarea lui.

Vestit ajunse-n țară, poet curtean, dar iarăși
plecase-n lume dorul în suflet să-și aprindă,
să-l simtă viu, că-n lume poeții-i sunt tovarăși
și crește-n ei iubirea ca roua în oglindă.

Deci părăsit de Muze, și darul lor suprem
nemaivând, îmi târgui în piețe veșnicia,
deplâng al vieții freamăt, de moarte nu mă tem

și bântuit de gânduri nu sunt, iar bucuria
că am o libertate ferită de blestem
îmi spune că sunt zeul întors în Betleem.

Ultimul sonet secret al lui Ricardo Reis

„Ah, încă un sonet”, Ricardo Reis
m-apostrofează, pe sub ochelari.
„Dar dragule, doar zeii, numai ei-s,
în stare-n formă fixă să exprime

emoția ne'ncorsetată-n rime”.
„Maestre,-i zic, modelul și dicteul
topesc Ideea-n tropi crepusculari
dar fără-a-și pierde farmecul ce Eul

poetic îl împrăștie în jur:
cel narativ, cel reflexiv, cel pur.
Deci lasă-mă să-l scriu, poate ți-o place

în ultimă instanță!” Reis tace
o clipă, încă una, apoi scrie
tăcut pe-o albă foaie de hârtie.

Alt înțeles

Trece un tren pe linia ferată
ce vine din trecut spre viitor.
E o fantomă, dar mi-e tare dor
de Brădicenii mei de altădată!

Într-un vagon, la geam, stau eu, copil,
cu ochii după macii înfloriți
în vara cu un soare brusc ostil:
iarba-i uscată, pomii obosiți

de luptă cu duhoarea grea a morții
din leșurile păsărilor. Trenul
se oprește-o clipă, ia apoi proporții

urieșești. Iar eu, cel de la geam,
mă sperii, dar din transă n-o să ies:
zeii cei vechi vor lua alt înțeles.

O meditație a Cireșului Albastru

Au trecut frunzele spre secundele trupului.
Au trecut pe sub arcadele de păianjeni
– de soarele dens multiplicat –
ultimele umbre ale îngerilor vestitori.

În fotoliu arde miera ca o torță; în fereastră
un refugiu sub o umbră mi-am găsit. Eterna frunte
a cireșului albastru, niciodată mai rotită,
meditează năruită. Plânsul melcilor. Migrații.

Dinspre departele codru, avalanșele fructelor.
Semințele s-au oprit pe acoperișuri.
Mă bântuie un aprig dor de înserare.

Oho, cine-ar fi cutezat să împiedice
trecerea Doamnelor pe autostradă
cu pălării și, în loc de corpuri, oglinzi venețiene?

Ah, ce liniște!

Ah, ce liniște-i în tren
spre direcția Eden.
E un vulture în vânt
sau cârtiță sub pământ.

„Ah, ce liniște-i în tren!” –
zise-ncet Doamna Madlen
brusc în dreapta-mi așezată
fără corpu-i alb de fată.

Ah, ce liniște-i în tren!
Albinele strâng polen
de pe linia ferată.

Eu de farmec și de splen,
de splendoare grav bolnav,
iar voi fi al morții sclav?

Aurel Pantea

La Alba-Iulia, slăvita,
Aurel Pantea-i un poet
cât Eminescu și Nichita.

Cu o cultură temerară,
Aurel Pantea-i un profet
în Era Transdisciplinară.

La Alba-Iulia,-n Cetate,
veni și Ferdinand ca rege
al tuturor să dea dreptate,
pământ țaranilor, și lege!

Aurel Pantea îmi e frate
de limbă, neam și Românie,
vizionara-i po(i)ezie
e precum sarea în bucate.

Pe-ntinsu-i clopotul mai bate
din Catedrala Întregirii.
Acesta-i simbolul menirii
și-i veșnică necesitate

a sufletului românesc
cu marea lui de vechi corăbii:
cuvintele; cu lănci și săbii

de bravi eroi care-și păzesc
și patria și tricolorul,
aproprindu-și viitorul.

Unirea

E scris pe tricolor: Unire!
Mă-ncearcă o nedumerire.
Unire-n ce? și cum? și când?
E-o biată vorbă,-i vorbă-n vânt?

E scris pe tricolor: Unire?
Eu vin cu o mărturisire.
Ni-e patria-n derivă, ni-i
o înviere de mumii:

ne invadează din trecut
să iar dezbine națiunea.
La rang înalt, delațiunea

e-o modă sacră-n D.N.A.
Unire, oare-om mai avea

când o distruge orice claun
înțepenit, dement, în scaun?

În cetatea Albei-Iulii*lui Aurel Pantea*

I-e sufletul o catedrală
c-un mers de brav argonaut.
Înaintăm spre absolut
sub aura medievală.

Printr-o cetate din vechime
găsim răspunsuri la-ntrebări
cu aripi largi ce peste mări
se-avântă să ajungă-n clime

mai blânde, întru lămuriri
mai clare, mai umane, mai
din frumusețea unui grai

cu fel de fel de răsuciri
spre sine precum zeii-n lotuși.
Și, totuși, domnilor, și totuși...!

Craterul viu*tot lui Aurel Pantea*

Ne întâlnim, cu o căldură
elină, să vorbim cuminți
despre-amânatele dorinți,
despre-o cunoaștere mai pură

ca însăși moartea. Umbre vechi
și noi își dau zâmbind binețe.
Noi, filosofi, poeți, altețe
ale esteticii, perechi

– cum Platon cu Aristotel –
ne-ncredem în cuvântul cel
mai potrivit să fie pască.

Sub noi un crater viu se cască
să ne înghită ca și când
chiar noi, chiar noi suntem la
rând...

Uniți în cuget și-n simțiri

Uniți în cuget și-n simțiri,
mai suntem încă patrioți.
E un miracol, văd, te miri,
căci țara-i putredă de hoți.

S-au înmulțit, te-apucă groaza:

pe gură scot minciuni sfruntate,
eu, patriot, tot caut oaza
de adevăr și libertate.

E ziua noastră, a tuturor,
români fiind din tată-n fiu,
ni-e patria etern izvor
care se face Olt și Jiu,

se face Dunăre și Mare.
În mână țin un sfânt drapel,
un tricolor, și am răbdare
să urce soarele din el.

Lumina vine de departe
din sângele unor eroi,
ce-au dat viața pentru-moarte,
fiind pe-un Sacru Trunchi altoi.

Uniți în cuget și-n simțiri,
venim, la sărbătoarea noastră,
de-Ntâi Decembrie, -ntregiri
dorind, c-acolo, sus, pe creastă,

pe creasta Munților Carpați,
coboară zeii daci cu săbii
în mâini, viteji, înalți, bărbați
ce spaimă n-au nici de corăbii.

Ni-e sufletul esență pură,
dar ce ne facem, dragă frate,
că-mbogățitii ne înjură
dacă le cerem iar dreptate.

Soluția? Să scoatem spada-
de raze scânteind de dor,
de dorul de-a găsi-n zăpada
de mâine falnic viitor,

credința noastră strămoșească
reînviată. Azi, de-Ntâi
Uniți în cuget și-n simțiri
ne-om ridica, în demnitate,
încrezătoarele iubiri,
că-s trainici, stâlpai la Cetate.

Decembrie, să se-mplinească
un nou destin, te rog, rămâi,

rămâi aici, chiar lângă stemă,
nu-ți fie teamă, suntem mulți,
să ne-nchinăm l-a ei emblemă,
ci nu la cei cu guși și burți!

Fiecare lectură a unei cărți reînnoiește textul în imaginația noastră

Al Florin Țene

În general, biblioteca este o lume văzută prin miile de ochi ale autorilor. Iar Emerson spunea că este un cabinet magic în care există multe spirite vrăjite. Înțelegem lumea prin ochii autorilor și prin spiritul de percepere al cititorului. Când citim o carte, este o întâlnire a acesteia cu cititorul său, atunci se declanșează actul estetic. Altfel cartea este un obiect mort. Însă, remarcăm, că aceleași carte se schimbă, din moment ce noi suntem în permanentă schimbare. Vorba lui Eminescu din *Glossa*: „Vremea trece, vremea vine/ Toate-s vechi și nouă toate”, sau cum zicea Heraclit: „Omul de ieri nu este omul de azi, iar cel de azi nu va fi cel de mâine”. Iar dacă noi, cititorii, ne schimbăm neconștient, pot spune că fiecare lectură a unei cărți, fiecare recitare, fiecare rememorare despre această carte în imaginația noastră reînnoiește textul. Când eram la vârsta de 14 ani citeam cu plăcere cărțile lui Jules Verne, iar la 21 de ani „*Martin Eden*”, de Jack London. Carte pe care am citit-o până la 30 de ani de cinci ori. Azi, nu mai am aceleași emoții estetice la cărțile autorului romanului „*Insula misterioasă*”, iar romanul „*Martin Eden*” nu mă mai îndeamnă la experiențe scriitoricești. În concluzie și o carte, nu numai noi, poate fi considerată „râul schimbător”, de care făcea vorbire Heraclit.

Această constatare ne poate conduce la doctrina lui Benedetto Croce - și anume ideea că literatura este expresie. Iar aceasta ne duce la o altă doctrină a criticului italian, care, spune: dacă literatura este expresie, iar literatura este alcătuită din cuvinte, atunci și limbajul este un fenomen estetic. Spunem, spre exemplu, că spaniola este o limbă sonoră, că româna o limbă semi-sonoră, că rusa își formează cuvintele în cerul gurii, că engleza este o limbă cu sunete variate, că latina are o distincție aparte la care aspiră toate limbile apărute după aceea. În concluzie, aplicăm la limbi categorii estetice. În general, se presupune, în mod eronat, că limbajul corespunde realității- acest fapt atât de misterios căruia îi spunem realitate. Dar, limbajul este altceva. Este o creație estetică. Nu este nici o îndoială, dovadă este că atunci când studiem o limbă, când suntem obligați să vedem cuvintele de aproape, le simțim ca fiind frumoase sau nu. Este ca atunci când studiem o limbă, când aprofundăm cuvintele și gândim că acest cuvânt este urât, sau celălalt frumos, acesta este greoi...

Croce spunea că poezia este o expresie și pentru faptul că un vers este o expresie și fiecare din părțile din care este alcătuit versul, fiecare cuvânt, este expresiv prin sine însuși. Poezia este întâlnirea cititorului cu cartea, lectura cărții, descoperirea cărții ca text și nu ca obiect. Există altă experiență estetică și anume momentul, destul de surprinzător, în care poetul concepe opera, în care el descoperă sau inventează opera.

Bradley spunea că unul din efectele poeziei este să fie acela de a da senzația, nu de a fi găsit ceva nou, ci de a ne fi amintit ceva uitat. Când citim un poem bun, să zicem „*Castelul*” de Alexandru Macedonski, gândim că și noi am fi putut să-l scriem după ce-am văzut Castelul Bran, deci acest poem preexista în noi. Astfel, ajungem la definiția platoniană a poeziei: „Acest lucru gin-gaș, înaripat și sacru”.

Când poezia este ceva ce se simte, la fel și proza, și dacă cineva nu o simte, dacă nu aveți sentimentul frumosului, dacă o relatare nu vă stârnete dorința de a ști ce s-a întâmplat după aceea, atunci acel autor nu a scris pentru dumneavoastră.

Vârcolacii & Visul alb (povestiri)

AI Florin Țene

1. Vârcolacii

Bătrânul Costică îi spunea, cu câteva zile înainte de a muri, vărului lui Mărin a lui Guriță, că el se face vârcolac, pentru a se mai întâlni cu prietenii la cârciumă.

-Așa... să ne treacă de dor!

-Băi, Costică, poate acum suntem vârcolaci!?

-Nu fi nebun, Mărine! Acum suntem aici!

-Atunci nu suntem tot...aici, ca vârcolaci?

-Da! Dar...nu vezi că suntem în casă?

-Ce casă, bă Costică! E cavou!

-Cum cavou!? Nu vezi masa? Nu vezi sticla de vin și paharele pline?

-Păi...și atunci vom avea toate acestea...în imaginație. Ca și acum!

-Nu! Atunci ieșim din mormânt și... ne ducem la cârciumă pentru a bea.

Tot discutând pe această temă, cei doi n-au observant că în cameră și afară se întunecase.

-Costică! Aprinde lampa! Nu vezi că nu ne mai vedem?

-Lasă măi Mărine, mai bine mergem la cârciuma lui Bălosul! Facem economie de fotoghin, cum zic oșenii.

-Ce vorbești, Costică!? De unde știi că zic la gaz, așa cum ai zis!?

-Păi...am fost aseară pe la ei și i-am auzit spunând că n-au fotoghin...

-Unde!?

-În Țara Oașului!

-Tu ești beat, Costică!

-Cum beat!? N-am băut de cât zece kile de vin, la fel ca tine...

-Floare la ureche...

-Atunci să mergem la cârciumă!

-Mergem!

Au ieșit din casă clătinându-se. S-au ținut de stâlpii prispei și apoi au luat-o agale spre poartă.

-Băi Costică, observi cum se învârtește pământul?

-Da! Când eram pe lumea cealaltă, cum îi ziceam?

-Omenire!

-Așa este! Cum spuneam...când eram acolo pământul nu se învârtea. Stătea pe loc. Țăla, cum îi zicea?

-Gagalileu ne mințea că pământul se învârtește!

-Băi Costică! Noi unde dracu suntem!? Că am amețit tot gândindu-mă...

-Eu zic că suntem pe pământ. Căci toți oamenii de aici, din țărișoara noastră, suntem vârcolaci...

-Adică moroi? Cum zic proștii de olteni?!

-Ce moroi!? Suntem vârcolaci, aceștia provin din neam nobil.

-Da...da...de pe vremea lui Țepeș.

-Ai dreptate! Dar n-am stabilit unde suntem...

-Suntem aici...sau dincolo?

-Vrei să spui că suntem dincolo, veniți de aici...

-Nu mai înțeleg!

-Lasă că ne dezleagă Bălosul al lui Labă! La cârciumă.

-Măi, dar rău se învârte pământul.

-Am observat și eu. A căpătat chiar viteză de când s-a întunecat.

-Păi, este la mîntea cocoșului...a dispărut soarele. El mai ținea pământul să nu se învârtească prea rău.

-Să nu amețească vârcolacii!

-Vrei să spui că oamenii!

-Păi...care oameni? Doar am stabilit că ne aflăm în lumea vârcolacilor.

Tot discutând și bălăngăindu-se dintr-un gard în alt gard au ajuns la cârciumă. Prin geam se vedea că și aici, nu merge lumina.

-Nici aici nu au bulefrică!

-Au lampă! Nu ca noi lumânare...

Cu chiu cu vai au nimerit ușa.

-Măi Costică, rău se învârtește pământul!

Au înaintat spre tejghea, ținându-se unul de altul.

-Bună seara, Bălosule!

-Sara bună, oamenilor! Ieri v-au înmormântat rudele...

-Aoleooo! Costică! Să fugim că am dat peste un vârcolac din țara moroilor!

*

În aceeași seară Elena a lui Dudău a născut un băiat care peste câteva zile a fost botezat Costică, iar Maria lui Știr, nevasta lui Guriță, a născut tot un băiat pe care l-a botezat Mărin, de nu mai pridi-dea moașa comunală cu alergatul de la una la alta. Noroc că a apucat de le-a moșit pe amândouă, că

pe drumul de întoarcere a făcut un infarct sperindu-se de doi vârcolaci care semănau leit cu cei doi morți pe care i-a primenit în urmă cu câteva ore.

A doua zi, oamenii din Țara Vârcolacilor au găsit-o în șanț moartă.

-Asta a căzut din cer, săraca! Își spuneau vârcolacii...

2. Visul alb

Câinele, singurul prieten care-i mai rămăsese, îl lingea pe față cu un devotament rar întâlnit. Nenea Călin, așa cum îl strigau mai toți copiii din cartier, se ghemuise sub un teanc de cartoane acoperite cu o folie din plastic în ghena de gunoi care răspânda un miros pătrunzător de varză acră. ”Ce miros plăcut de sarmale”, își zise în gând, trăgând peste cap cartonul să nu-l ningă. Patrocle se întinse lângă el, băgându-și botul sub etichetele din față, veghind cu ochii întredeschiși.

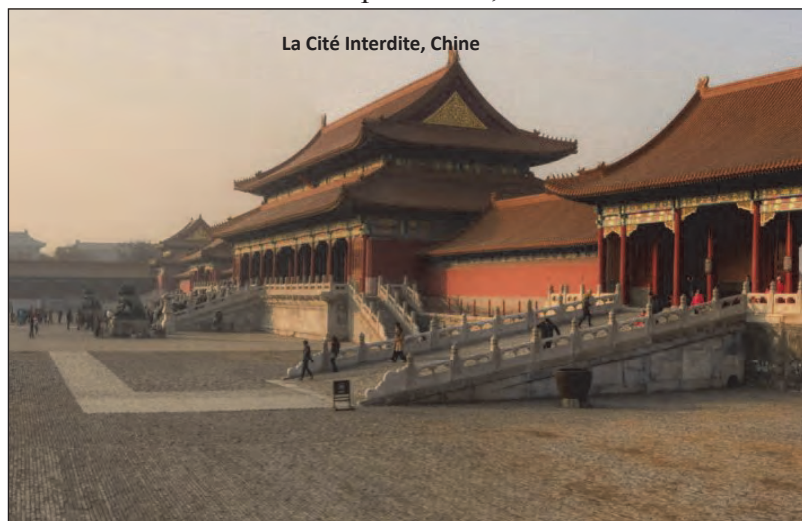
De câteva zile cerul își revărsa sacul cu fulgii mari de zăpadă peste oraș. Se înnoptase și lumina lampadarului din apropiere prelungea umbrele copacilor până în colțul unde își făcuseră adăpost cei doi. Câinele ciuli urechile la auzul pașilor care se apropiau. Un bărbat venea spre ghenă aruncând punga cu gunoi în pubelă.

-Iarăși v-ați aciuiat pe aci!? Mama voastră de derbedei!

Nu îi răspunse nimeni. Doar Patrocle mârâi, umbra omului dispăru, iar pașii afundați în zăpadă se îndepărtară până nu se mai auziră.

-Lasă-l în pace! Culcă-te lângă mine să ne încălzim.

Câinele se întinse în spatele lui, cât era de

lung. Simțea căldura prietenului și nu-i mai păsa de fulgii mari ce se așterneau peste ei. Simțea o siguranță știind că Patrocle veghează. O moleșală plăcută îl cuprinsese ca un vis frumos.

“- Și acum, dragi iubitori de poezie, invităm în scenă pe marele poet Călin Matei..., Oamenii aplaudară cu entuziasm. Distinse Poet, vă rugăm să ne citiți câteva poezii din volumele dumneavoastră.”

Nea Călin adăpostit sub cartoanele umezite, încă, mai auzea aplauzele furtunoase ale spectatorilor.

“- Dragii mei cititori, mă bucur că ați venit în număr atât de mare la întâlnirea cu Poezia. Așa cum Blaga spunea, în unul din eseurile sale, că: ”Poetul este un donator de sânge la spitalul cuvintelor”, eu nu fac altceva decât să aduc la lumină conștiința mea care se comportă, de multe ori, ca și cum ar avea un tratat de alianță cu adversarii mei. În acest context eu am făcut din Poezie o armă, din succesul meu o înfrângere și din bucurie o suferință... Și acum dați-mi voie să vă citesc câteva poezii din volumul, de curând apărut, intitulat ”Germinația cuvântului de sub zăpadă”.

Nu își mai aducea aminte ce poeme a citit, dar niciodată nu are să uite poezia ”Poetul”, pe care a spus-o pe de rost și pe care acum o murmură cu buzele arse de frig în urechile câinelui:

Poetul

S-a întors poetul în satul natal
Cu toate păsările lui zburătoare
Același râu îi aduce la mal
Amintiri din clipe arzătoare.

S-a întors poetul pe strada copilăriei
Și e o altă adresă pe casa lui
Bronzul toamnei sună în frunza viei
Și galbenul scrisorilor a trecut în gutui.

...Ceața timpului, val după val,
peste nuci încet se lasă,
prin inimile oamenilor din satul natal
trece poetul, amintire, spre casă...

„- Domnule Călin Matei, vă mulțumim pentru faptul că ați răspuns la

solicitarea noastră. Vă mulțumim în numele conducerii Bibliotecii Județene și al cititorilor noștri. Vă rugăm să mai veniți în mijlocul nostru.

-Dacă mă invitați, am să vin cu mare plăcere.”

Ningea intens și cartoanele se înmuieră de tot. Mirosul de varză acră parcă dispăruse, sau se obișnuise de mai bine de doi ani cu el. Chiar îi plăcea. Îi aducea aminte de Mioara când îi gătea varză călită cu cârnații aduși de la țară, de la socri. ”Ce vremuri! Toate sfintele sărbători le petreceam acolo, în inima Ardealului, la socri. Dar..., toate s-au dus. Mioara, biblioteca care m-a prezentat așa de frumos publicului, după doi ani de căsătorie, a plecat cu altul. Fără nici-o explicație. Socrii au murit și pe mine m-a luat valul...”

Se întoarce cu fața spre Patrocle și-l cuprinse cu brațele.

„Dansam într-un vals amețitor pe parchetul bine lustruit într-o sală din București după ce am luat premiul Academiei. Totul se învârtea în jurul nostru ca într-un film tridimensional. Era alb peste tot, până și în visele noastreacompaniate de orchestră. Rochile femeilor, costumele bărbaților, până și pantofii. Mioara mă strângea în brațe, zâmbind gânditoare. Era în jur numai alb precum în tablourile lui Bimbea, prietenul plecat de mult...”

Zăpada se așternuse peste tot cartierul. Albul ștersese toată mizeria oamenilor. Ningea din belșug și plapuma albă acoperise pe cei doi.

Catalog de perle ale politicianilor

Culese de Radu Paraschivescu

Marele nostru culegător de perle Radu Paraschivescu a recidivat. Un alt catalog de perle – „Cum gândesc politicianii (Cum? Gândesc politicianii?)” – a fost publicat la Editura Humanitas.

Citiți o selecție din culegerea lui Radu Paraschivescu.

Numai bună pentru o după-amiază de iarnă...!

“În prezent, sumele alocate transportului în comun sunt infirme.”
// Marian Vanghelie

„Eu am înțeles că vorbim de afaceriștii adevărați. Acest Cocoș e un papagal.” // Gigi Becali

“A garanta proprietatea înseamnă a limita dreptul omului asupra proprietății lui.” // Ion Iliescu

“Nu vom face privatizare de dragul privatizării, ci din contră.” // Nicolae Văcăroiu

“Monopolul privat e mai al dracului decât monopolul de stat.” // Ion Iliescu

“Aveam prevăzute, pentru anul 2003, trei miliarde pentru dezăpezire. Dar a nins de zece miliarde.” // Marian Opreșan

“Statul nu cheltuie bani pe gratis.” // Vasile Blaga

“Sper ca cele șapte firme românești să avem succes.” // Maria Grapini

“Eu sunt pensionar, nu mai sunt nici măcar oligarh.” // Dan Voiculescu

“Este vorba aici de o spălare de bani fără bani.” // Viorel Hrebenciuc

“Tot ceea ce costă bani e costisitor.” // Gheorghe Nicușor

“La finanțe trebuie să punem un finanțist. Altfel, riscăm să punem pe altcineva.” // Codrin Ștefănescu

“Când faci o fraudă economică, când furi ceva, când faci evaziune, ai greșit, sunt păcatele tinereții.” // Gigi Becali

“În economie, totul conține apă.” // Eugen Teodorovici

“Dacă Becali are bani, eu sunt prost?” // Gigi Becali

“Nu iau niciun salariu, nicio indemnizație, niciun ban – a fost dorința mea și a celor care mă plătesc.” // Dumitru Dragomir

“La noi, șefii de partide sunt ca vacile în India.” // Antonie Iorgovan

“Avem nevoie de lideri adevărați, nu de maimuțoi implementați.”
// Marian Vanghelie

“Ne dorim ca pe listele pentru alegeri să existe un număr cât mai mic de decedați.” // Mioara Mantale

“A-l exclude pe Ion Iliescu e ca și cum ai da afară partidul din partid.” // Șerban Nicolae

“Eu și când respir, totul este electoral.” // Marian Vanghelie

“Din câte guverne am făcut parte, pe mine nu mă mai doare capul deloc.” // Radu Berceanu

“Există o viziune foarte clară a acestui guvern. Și viziunea spune așa: România este în impas.” // Sebastian Vlădescu

“Nu vreau să fiu președintele unui partid care, ca să zic așa, are

un sex incert pe scena politică.“ // Crin Antonescu
 “Suntem un partid militarizat, în sensul bun al cuvântului.“ // Gabriel Oprea

“Domnul Iorgovan e un fel de electron sărit de pe orbită.“ // Adrian Năstase

“Eu sunt președintele președinților președinților.“ // Gigi Becali

“Ouăle lui Adrian Năstase sunt de găină.“ // Ion Iliescu

“Orice ministru e pe fărâș tot timpul.“ // Sebastian Vlădescu

“Gabriel Oprea este un cuc și conduce un partid de cuci.“ // Aura Vasile

“Nu sunt un Traian Băsescu cu fustă, sunt un Traian Băsescu cu păr.“ // Elena Udrea

“Un partid politic este un organism unde se delirează împreună.“ // Theodor Paleologu

“Eu am fost rea de muscă. Dar rea, rea. Dacă intram într-o încăpere, mă culcam cu cine nime-ream.“ // Monica Tatoi

“Miron Mitrea este un cetățean ieșit de sub camion.“ // Theodor Stolojan

“PSD e un partid atât de mare încât au loc și cei care vor mici.“ // Mircea Geoană

“Românii nu au voie să ierte viitorul acestei țări.“ // Mircea Geoană

“Nu poți să conduci organizația PSD București dacă ești pământău, că te ejauclează.“ // Marian Vanghelie

“Victor Ponta va merge în tandem, după părerea mea, cu poporul român.“ // Liviu Dragnea

“Mă bucur că ne-am adunat aici atâția politrucii.“ // Klaus Iohannis

“M-am simțit încărcat pozitiv când am fost cu Ponta în comunitățile sinistrate.“ // Liviu Dragnea

“Chiar vreau să începem să demarăm.“ // Adrian Videanu

“E important să știm cu cine vorbim și dacă mă uit la tine să știu că tu ești tu.“ // Liviu Dragnea

“Onestitatea fără logică este o chestiune foarte gravă.“ // Eugen Nicolicea

“Sunt foarte bun prieten cu domnul Tăriceanu, dar nici nu vreau să-i mai aud numele.“ // Mircea Ionescu-Quintus

“Ne vom intensifica eforturile în străinătate, unde avem diaspora dezvoltată.“ // Alina Gorghiu

“Bucureștenii au de ales între o

certitudine, și acea certitudine sunt eu.“ Gabriela Vrânceanu-Firea

“Orice poate să fie obiect din China.“ // Adrian Năstase

“Să nu te pui cu omul primitiv
 Că-ți crapă capul fără de motiv.“ // Corneliu Vadim Tudor – Distihuri

“Ne-au lăsat în pielea goală
 Hoardele de stârpituri,
 Ne-au luat apa minerală,
 Petrol, apă și păduri.“ // Corneliu Vadim Tudor

“E frig afară, e frig în celulă,
 Port haine groase, dar și căciulă.
 Mâna e rece pe pixul înghețat,
 Scriu greu, nu mă pot opri din tremurat.“ // Monica Iacob-Ridzi

“Știu de ce au murit atâtea rude de-ale mele până acum: ca să nu mor eu!“ // Corneliu Vadim Tudor

“La toți ne place Elena.“ // Marian Vanghelie

“Eu am fost de când mă știu.“ // Antonie Iorgovan

“Diavolul e puternic în lume la ora asta.“ // Gigi Becali

“Pentru mine, un partid creștin? Ei, pe dracu’!“ // Ion Iliescu

“Noroc cu Dumnezeu că am avut zăpadă.“ // George Copos

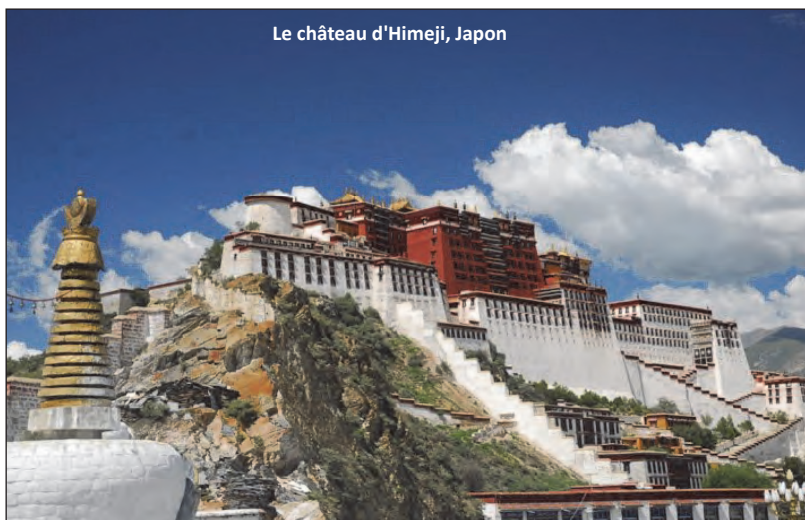
“Frumusețea ține de șansa de a te fi născut așa.“ // Elena Udrea

“Deocamdată suntem unde ne aflăm.“ // Emil Boc

“Învățăm de la viață, dar constatăm că tot proști murim.“ // Marian Vanghelie

“Dumnezeu și-a dat seama cu cine are de-a face.“ // Marian Vanghelie

“E greu să zbori prin parcuri, oricât ai iubi natura.“ // Robert Negoită

Le château d'Himeji, Japon

Poeme

Doru V. Fometescu

Prevestiri

Nu se mai leagă vis dintr-o privire,
ba, dimpotrivă se prevestesc nori,
căderi între năravuri și erori...
zaceri prelungi fără tămăduire.
Ne tot întindem cam provocator
uitând fărâma vie de iubire,
credința șchioapătă la biata fire
și neamul de-abia simte sărbători...
Ceva se frânge jos la temelie.
zănatec e imaginar ocult,
o spaimă biruie cum entropie
și se răcește dorul de demult...
vezi, păguboase timpuri rod vecie
când cel mai rău se-arată lumii, cult...

Rezistența formelor dintâi...

Prinse-n haloul mov de inefabil
secretele iubiri, acum duioase,
cândva, alerte foc, năbădăioase,
își caută prin zone vaporoză
acel surâs însuflețind un stil,
acea candoare, farmec vulnerabil
de-a fi hotar la asprele ponoase...

Poezia - elixir pierdut...

Strănut la ce-i sordid, bolnav de poezie,
în căutarea unui elixir pierdut...
aer înmiresmat cu bucurie,
îmbrățișare cu etern sărut,
fior la clipă străvezie,
un fa diez de suflet renăscut _
poemul ,
acel leac pe care zei l-au vrut !

Vremuri de răceală...

La vremuri de aspră răvășeală,
se zbate liniște aflată-n pană...
cât banul generează fală -
domnește clipa cea vicleană !
Nu știu de ce fără de zări,
rămânem o deschisă rană...
tot așteptând sfinte mirări -
miresme de iubire suverană !
CLIPELE, niște CAPCANE...
Clipe-zimți din arhetipuri
ciobind Timp vână-albastru
în vârtej peste nisipuri

În frământări de sihastru...
sunt în astral nepotrivit.
singurătăți se-arată crude...
firescul e un gest strivit
de temeri, buruieni zălude !
cum să mai simți compasiune
într-un urcuș fără de milă ?
sterpe mirări, păcate brune
țin dor captiv într-o zambilă...
vremurile poartă toane.
progresul e gri-zăbăuc.
Clipele, niște capcane
pândesc din zborul unui cuc...

Desferecări din vraja lumii

Ne depărtăm de ierburi și de stele
În goana după vreascuri virtuale,
Vreme ce vis bătrân zace-n zăbrele
Și-n lume dau târcoale vorbe goale!
Încerc desferecări din vrăji păgâne
Cu niște poezele în răspăr...
Vibrația de bine va rămâne
în drumul cel abrupt spre Adevăr

Vis de împrumut...

Eu, avatar crescut din bob mărunt,
stau la taifas cu partea-întunecată...
surprins de fiecare amănunt !
cum, Ea-i stăpână peste gloata toată...
și bizuindu-se pe un instinct cărunț,
răzbate ca o tăcere vinovată !
...un vis de împrumut, ce privilegiu, sunt !

Sensuri aspre...

Sunt lucruri care nu se spun...
Sunt chestii care nu se fac

pe continentul intim, străveziu,
Cuvintele în pielea goală, tac,
și lasă frenezii de prezent viu...

un “fuck” ca jalnic balamuc,
o aventură prinsă în derivă...
globalizând ștergi iureșul – izbuc
ori te cablezi la sterpe stări...colivă !

Reîndrăgostit

Prin spre ușor în vraja lumii
și altor reverii terestre
caut să ies din raza mătrăgunii
despovărând penumbre de poveste...

Nu știu de ce în spații pământene
triumfă des tiranice uitări,
temeri și disperare, pofte, lene
și tot mai rar ne oglindim în zări?!

Mă ceartă Mamam din zariște de Timp
„...de ce nu primenești rosturi de Neam?”...
Cum să ții piept la rătăcirii ce-nghimp
priviri din Suflet... La bine, mă înham

în drumul sinuos către Lumină,
ca biet corpuscul încă nesmerit,
înfrunt vâltori, implozii pe retină
cu Dor de viață, reîndrăgostit....

Omul – Cetate

lui Viorel Gârbaciu

Slujind Tradiții, tot ce-i memorabil...
cu niște vii Cuvinte, înfioară,
privind spre noi cu Suflet de copil
„cu drag de Gorj și dragoste de Țară”!

Viața asta precum un divin Dar –
petrecere și risc, priviri spre Cer,
trezire din hazardul cel bizar,
neliniști încifrate auster...

Intrare și ieșire dintr-un rol,
vezi, un misionar pe drum abrupt.
Clipă amirosind a rostogol
de ideal, ciclul neîntrerupt...

Din Moși-Strămoși fiorul ce răzbate
spirit zămisli, nobilă fire
pe Viorel, OMUL-CETATE,
duios eternizând rară iubire!

15 aprilie 2018, Târgu-Jiu

Edgar Quinet, 215 ani de la naștere

Claudia Voiculescu

Mi-a fost dat să trec, timp de trei ani, pe strada Edgar Quinet și să intru din aceasta pe ușa Facultății de Litere (Universitatea din București) pentru studiile mele târzii. Numele străzii, de rezonanță istorică, este pus în cinstea aceluia care a fost un mare filoromân (prin scrierile sale cât și prin sprijinul moral pe care l-a acordat generației de la 1848 din Țările Române), care a fost ales, în 1869, membru de onoare al Academiei Române și căruia i s-a acordat și cetățenia română. Este vorba de scriitorul, istoricul și omul politic francez, Edgar Quinet de la a cărui naștere se împlinesc anul acesta 215 ani.

Cel care a afirmat că « Limba este, după Dumnezeu, cel mai tare din legăminte între popoare », se naște la 17 februarie 1803 în orașul Bourg-en-Bresse (Franța) și se stinge din viață la 27 martie 1875 la Versailles. I-am văzut mormântul (lipit de cel al soției sale, româncă Hermiona Asachi) în Cimitirul parizian Montparnasse...

După studii în Bourg-en-Bresse și Lyon, familia dorește ca fiul să urmeze o carieră militară sau să intre în afaceri. El alege literatura. Este admis la École polytechnique de unde se retrage pentru a urma Facultatea de Drept, pe care o absolvă în 1823. Paralel, studiază limbile străine, matematicile, istoria filosofiei. În 1839 obține un doctorat strălucit la Universitatea din Strasbourg după susținerea a două teze de doctorat în franceză și latină. Câștigând bani din drepturile de traducător (traduce, în 1824, dintr-o versiune engleză, lucrarea lui Herder « Idei asupra filosofiei istoriei omenirii »), călătorește în Anglia și Germania. La Universitatea din Heidelberg îl cunoaște pe reputatul savant, filolog și arheolog, profesorul Georg Friedrich Creuzer (1771-1858 ; membre de l'Académie des inscriptions et belles-lettres, fondată de Colbert în 1663), fondatorul mitologiei comparate și care preda aici filologie și istorie veche din 1804. Tot în Heidelberg îi cunoaște pe poeții romantici germani: Ludwig Tieck (1773-1853), Johann Ludwig Uhland (1787-1862), Friedrich von Schlegel (1772-1829), Joseph von Göres (1772-1848). Aici o cunoaște și pe cea care-i va fi prima soție, Wilhelmina (Minna) More.

Scrie mult.

☑ În 1837 îl cunoaște pe Adam Mickiewicz și primește vizitele poetului Heinrich Heine.

La 29 aprilie 1838, este numit, pentru meritele sale, Cavalier al Legiunii de onoare.

La 28 iulie 1841 este numit, prin ordonanță regală, profesor titular al Catedrei de « Literaturi și Instituții comparate ale Europei meridionale » la Collège de France. Îi revine meritul de a fi cel dintâi care a ținut primul curs de literatură comparată din lume.

Aici îl va audia, alături de alți studenți români pașoptiști (între 1842 și 1846), și tânăra Hermiona Asachi (1821, Viena -1900, Paris ; stabilită la Paris din 1845), fiica poetului, prozatorului și dramaturgului Gheorghe Asachi (1788-1869), cel care scosese la Iași, în 1829, prima gazetă românească, « Albina Românească ».

Edgar Quinet va introduce în Franța ideile lui Gottfried von Herder : « Idées sur la philosophie de l'histoire de l'humanité ».

În 1845, studenții scot o medalie cu efiile celor trei profesori democrați de la Collège de France: Edgar Quinet, istoricul Jules Michelet (1798-1874 ; opera sa capitală este « Histoire de France ») și Adam Mickiewicz (1798-1855 ; poet polonez exilat, titularul catedrei de Literaturi slave), prețuiți pentru convingerile lor politice în spiritul Revoluției de la 1789. La 17 ianuarie 1847 studenții români vin la Edgar Quinet acasă într-o manifestație de simpatie pentru convingerile politice pe care le îmbrățișează cu toții.

Edgar Quinet ia parte, cu arma în mână, la revoluția franceză izbucnită în 22 februarie 1848 care pune capăt « Monarhiei din iulie », instaurându-se astfel cea de-A Doua Republică Franceză. Membrii Societății studenților români, fascinați de prelegerile celor trei profesori de la Collège de France, se pregătesc și ei pentru o revoluție românească. Deja din vara lui 1847, Bălcescu, sosit la Paris din 1846, face propagandă în presă în favoarea emancipării Țărilor Românești și pentru reforme sociale și democratice. În 1846 se află la Paris și se sfătuiesc în privința situației din România, Mihail Kogălniceanu, C.A. Rosetti, Ion Ghica, Ion și Dimitrie Brătianu. El, Bălcescu, unul dintre conducătorii Societății studenților români, convoacă la 8/20 martie 1848 pe toți moldo-românii aflați în capitala Franței, printre care: Al.G. Golescu (Negru), Dimitrie Bolintineanu, C. Mavrodin, Iancu Alecsandri (fratele poetului Vasile

Alecsandri), Vasile Melinescu, I. Lecca în vederea demersurilor pentru o revoluție română. Și va lăsa scris: „Revoluția generală fu ocazia, iar nu cauza Revoluției române”.

La 11 martie 1851 moare Wilhelmina (Minna) More, prima soție a lui Edgar Quinet. Discursul funebru îl rostește Jules Michelet. În 1852, la 49 de ani, Quinet se căsătorește cu Hermiona Asachi.

În 1853 scrie « Principautes Danubiennes », « Madame Rosetti », « 1848 », « Le peuple », dedicate românilor patrioți. Lui i-au fost prieteni apropiați : Maria Rosetti, frații Vintilă, Horia și Mircea Rosetti, C. Cantacuzino, G. Sion, Vasile Vârnăv. În scrierea « Români principatelor dunărene », face o analiză clară a situației socio-istorice din Moldova și Țările Române, militând totodată pentru împlinirea dezideratelor românilor : unirea și independența națională.

Edgar Quinet scrie mult, deși duce o viață în tumult și plină de zbucium : profesor, cetățean și om politic, cunoaște exilul în Elveția și 19 ani în Belgia (1851-1870). Dintre lucrările elaborate de el citez câteva: « Considérations philosophiques sur l'art », « Les Tablettes du Juif errant », « De la Grèce moderne et de ses rapports avec l'antiquité », « De l'Allemagne et de la Révolution », « Ahasvérus », « Prométhée », « Allemagne et Italie : philosophie et poésie », « De la Liberté de discussion en matière religieuse », « Le Christianisme et la Révolution française ».

În română sunt traduse : - Români principatelor dunărene, traducere Nicolae Istrati, Iași, Tipografia Institutului Albinei, 1856

- 1815 și 1840: Istoria ideilor mele, traducere Loreto Bogza și Alexandrina Vornicelu, Editura Datina Românească, Vălenii de Munte, 1925

- Opere alese, traducere Angela Cismaș, Editura Minerva (colecția « Biblioteca pentru toți »), București, 1983

- Români. Reorganizarea Provinciilor Dunărene. În Opere alese, vol. II, Editura Minerva, București, 1983, pp. 277-365.

Hermiona Asachi, care i-a supraviețuit lui Edgar Quinet 25 de ani, a publicat ediția completă a scrierilor acestuia în 30 de volume în perioada 1877-1882.

Un portret al său este realizat de pictorul român Mișu Popp (1827-1892), Tabloul se află la Muzeul de Artă Brașov și este nedatat.

Scriitori gorjeni: Viorel Gârbaciu

Ion Popescu-Brădiceni

Gelu Birău, Dumitru Tâlvescu, Aurel Antonie, Ion Trancău, Adrian Frățilă, Ion Cepoi se pot considera niște supraviețuitori ai Cenaclului *Columna*. În *Nebuni de lună plină*, poetul “de sărbătoare” Viorel Gârbaciu ezita programatic - citez dintr-un articol-cronică de întâmpinare - “*între ecouri postmoderniste și nostalgii romantice și tardomoderniste*”, sfârșind prin a se stabili definitiv, în transmodernism, ispitit fiind și de metamodernitatea ecriturală, ca orice autor care, având modelele, se voia transtemporal; modelele, însă nu, căci “*signatura lui Viorel Gârbaciu, aluneacă profitabil în catharsis și propulsare a versurilor sale în sacru și în “dicteu” original. Definită drept “balsam pentru îngeri”*”[1], dicțiunea sa se revendică din orfism (vezi *Orfeu întors*); propune “*schimbarea la față*” christică; cu “*un trup hieratic, ca de hindus*”, precum Iisus Hristos, poetul va pluti “*înspre blânda lumină*”; va poposi însă, cu vinovată plăcere, în universul lui George Bacovia-ori în cel al lui Tudor Arghezi (ca orice gorjean care se respectă) - ca să-și confrunte “*producțiile proprii*”, care se întind, ca scriitură, între “*jocul diliu*” și “*un cântec de adus nemurirea în noi*”. Dar nu el însuși întrucât între timp s-a dus dintre cei vii.

Zei respiră în plasa textelor lui Viorel Gârbaciu aburi de mituri. După ei, rezidă în țesătura muzicală/policromă, arhetipurile. Eul se dedublează, sacrificial, deși autorul celor câtorva elegii are capacitatea autoironiei, se exprimă în dezinvoltură spontan studiată, căutând mereu un sunet pur, imaginarul auroral. Aparent refuzând răsfrângerile culturii temeinică, dar nesilit asumate, poetul se răsfață ludic, dând, obligatoriu, tribut filosofării implicite, neostentative, antiretore, ontologico-fenomenologice.

O latură, o contribuție inedită profund personală am depistat-o în afinitatea discursului lui Viorel Gârbaciu cu direcția erotică-erotomorfă în

genul celor practicate de Mihai Ursachi, Emil Brumaru, Mircea Dinescu, Cezar Ivănescu, poate precum și de Traian T. Coșovei, Mircea Cărtărescu ori Mihai Gălățanu și Marian Drăghici.

Ceva totuși din ritualica iubirii îi particularizează rostirea. O pudoare a sexualității, o recuperare a purității se vor vedea convertite în *Marea Agapă*. Ritmul își apropie picturalul, rafinamentul narcisiac nu se teme de comunicare, de impactul la cititor, deși poezia reprezintă pentru inspirația de muze o Euridice care-l așteaptă pe “*cel nevenit să vină*”.

Influențe diverse afluează în *Nebuni de lună plină*, dar ca să-l încarce cu substanța intertextuală sau glisând motivat dinspre transpoezie spre “*esența de vioară*”, spre o “*deplină comuniune*”, spre întoarcerea la rădăcini.

Gândind “*eseul perfect, cel despre fericire*”, poetul simte că-l împresoară veacul cu vrăji adormitoare sau că-l “*cheamă iar blestemul*” condiției sale de-a transfigura “*cercuri și semne*” în “*cântarea mierie cuminte*”, dar care asemenea lui se va înălța în azur o “*pasăre despărțită de cântec*”, tragică.

Un reputat scriitor, naturalizat gorjean, Florian Saioc, din postura de critic, îl caracterizează pe Viorel Gârbaciu drept un poet autentic, dăruit cu cel puțin câteva însușiri indispensabile stihuitorului, stivuitorului de metafore: simțire aleasă, un simț

estetic rafinat, posibilități de exprimare cât mai personale, adică talent. Melancolic, structural, prin simplele dar nuanțatele sale mijloace de exprimare reușește să se transfere, insidios, cu melancolia, cu trăirile lui blajine în sufletul lectorului reflexiv[2]

Dorina Cioplea se pronunță și ea, într-un tabloid local, că *Nebuni de lună plină* este – citez – “*un fel de jurnal în care Viorel Gârbaciu s-a eliberat de toate sentimentele, și-a scris toate tristețile, toate iubirile*”. Perfecționismul specific poetului l-a determinat să-și lanseze volumul la 59 de ani, deci mai târziu ca Tudor Arghezi cu... 12 ani.[3]

Aura Stoenescu îi desenează un portret de “*singuratic și romantic*” deși om sociabil, plin de umor. Și îi smulge, ca orice publicistă aprigă și destoinică, o „mărturisire” importantă pentru întreprinderea de față: “*Dacă în cele opt cărți de poezie pentru copii e o joacă frumoasă, în care intră în horă copilul din mine, aici sunt cu totul altul. Scriu la cartea de poezie. E Poezia așa cum o definesc eu ca s-o diferențiez de poezia pe care o scriu pentru copii, din anii '60-'70, dar mărturisesc sincer că atunci când am pus pe hârtie primele rânduri nu gândeam că scot o carte. Aici o să găsești toate deznădejțile, tristețile, îndoielile și frustrările de care am avut parte. Sunt rodul nopților de insomnie pe care le am când e Lună Plină, pentru că sunt Rac, un semn zodiacal de apă dominat de Lună. Iar când e Lună Plină, cei care s-au născut sub astfel de zodii (Rac, Pești, Scorpion), simt o stare de excitare, anxietate, chiar agresivitate. La mine nici măcar poeziile de dragoste nu sunt luminoase cum ar trebui să fie. Eu consider că scriu poezie gravă, de substanță, deși mulți o cataloghează drept tristă, chiar pesimistă. Dar asta e fața mea cea adevărată. Sunt de fapt un sentiment. Toți cei ca mine afișează un optimism debordant, ca pe o mască*

de clown sub care se ascund tristețea și singurătatea. De altfel meseria de clown e una dintre cele mai triste meserii din lume”.[4]

Imaginată ca “intrare în basm” poezia pentru copii a lui Viorel Gârbaciu și-a sedus partenerii de drum de la bun început. Valentin Tașcu a apreciat și el că pe schema poezilor s-au născut religiile, care, prin preoții lor, au devenit texte sacre, spuse în ritm, deci în poezie.

“*Așadar* – conchidea criticul clujean transplantat în Tismana Gorjului și înmormântat chiar în cimitirul de acolo - *copilăria lumii era chiar poezie cu parfum de fantastic*”. La Viorel Gârbaciu ea reiterează motivul recopilării lumii, revirginizării ei.

În *Țara Copilăriei* – de pildă, opinează Ion Cepoi – Viorel Gârbaciu aleargă și “*va alerga încă mulți ani după năluca mirabilă a copilăriei sale și a altora; va alerga până când copilul din el va îmbătrâni precum toate cele care sunt omenști. Cu excepția sufletului, desigur*”.

Dar să revenim la primul “volet” din *Cartea Unică* numită generic *Cartea Copilăriei* și să utilizez încă o cronică aparținătoare criticului, mereu la serviciu, (eu însumi adică, Ion Popescu-Brădiceni), despre *Intrarea în basm*. Titlul, formulat într-o deplină inspirație, trimite, explicit, la transclasicitatea folclorică. Cât privește *Intrarea în basm*, placheta are conotații postmoderne. Oricum, Viorel Gârbaciu nici n-ar fi putut ieși din canonul estetic și doctrinar oarecum dat de transtext/context.

“*Dar Viorel Gârbaciu - mă pronunțam - simte noul filon transestetic, repunând la locul său realul cotidian, resimțit însă ca verticalizare a refacerii legăturii dintre natură și cultură*”[5]

Cascada de detalii ale existenței zilnice, transfigurată liric, oferă însă alternativă, antimimetică, acestei realități vizate, pe calea poeticii și pe aceea –mai pretențioasă- a arhitextualității și a dicțiunii lirice.

Postarheizianismul declarat și asumat cu luciditate/luciditate (*Scrisoare către fiu*) nu copleșește originalitatea discursului liric, ci eventual îl potențează.

Luciditatea interioară rămâne pragmatică în cadrul raționalului; nota specifică vine din căutarea maximei sensibilizări a tematicii și a seriei de motive și toposuri predilecte (*Verile la Telești*) unei poezii – repet – în esența naturii și a ființei.

Astfel că povestea celor doi puști (care reînviază vechi toposuri din Ion Creangă, Mark Twain ș.a) se înscrie în tradiția genului pe dimensiunea unui demers semnificativ, autentic, emoțional.

Intrarea în basm este echivalentă unui adevărat “hronic” (vezi *Hronicul și cântecul vârstelor* al lui Lucian Blaga), redesenat oniric, pitoresc, umoristic. Nota rostirii degajate, decomplexate, rima utilizată ușor, muzical, ritmul cuminte, marcat de imaginarul acclimatizat unei edene vâi a Bistriței ori unui Levant demitizat cu umor (aici intertextul funcționează iarăși dezinvolt) și cu duioșie,

ne va determina să afirmăm că Viorel Gârbaciu a fost, ca poet pentru copii, unul dintre cei mai convingători din România.

Haralambie Bodescu scria și el cu îndreptățită mulțumire că “*această poezie galantă, corectă și plină de intensitate, curge ingenuu în ritmuri sugestive și necesare*” ca apoi să se joace “de-a cuvântul”.

Ca să sintetizez și asupra acestui aspect al poeziei lui Viorel Gârbaciu, îi voi da dreptate lui Ion Cepoi care afirmă - pe coperta volumului *De-a cuvântul* - că “*prin cărțile sale Viorel Gârbaciu îndeplinește un excepțional serviciu comunitar: prin cuvinte dăruite și sincere, și prin imagini de netăgăduită frumusețe, el educă spiritul bunului simț al cetății*”. Cum însă? Explicația e la îndemână: devenind mai bun, ai suflet de copil. Copil fiind nu poți face decât bine.

În mod deliberat, am decis să finalizez acest portret de autor *columnist* cu părerea despre omul și poetul Viorel Gârbaciu, a unui mare critic român, el însuși participant câteodată la ședințele *Columnei*, Gheorghe Grigurcu: “*Mă bucur că pot scrie câteva rânduri de înfățișare a creației lirice a prietenului meu, Viorel Gârbaciu, un om al cărui suflet e plin de poezie și un poet al cărui suflet e plin de omenie*.”

Trubadur al cuvântului care ar părea datat pentru că e doar veșnic, Viorel Gârbaciu scoate din lira domniei sale sunetele sentimentului etern omenesc cu care ne raportăm la iubire, la pierdere și mai cu seamă la îndoielile ei care pentru rafinații triști ai vieții interioare pot avea mai mare preț decât iubirea însăși.

Domnul Viorel Gârbaciu e unul din frumoșii nebuni ai micilor orașe, grație cărora ne dăm seama că poezia supraviețuiește”.[6]

Note bibliografice:

1. Ion Popescu-Brădiceni: „Nebuni de lună plină” de Viorel Gârbaciu, în *Caligraf*, nr. 80-82, aprilie-iunie 2008, p.13
2. Florian Saioc: „Nebuni de lună plină”, în plină zi-lumină, text inedit oferit de Viorel Gârbaciu, spre o documentare cât mai exactă și mai completă
3. Dorina Cioplea: Viorel Gârbaciu, un „nebun de lună plină”, în *Lupta în Gorj*, nr.142(182), vineri,29 iunie 2007
4. Aura Stoenescu: Viorel Gârbaciu la prima carte de poezie....poezie, în *Vertical*, 27 iunie-3 iulie, 2007, an III, nr.82, pp.12-13
5. Ion Popescu-Brădiceni: Eveniment editorial „Intrarea în Basm” de Viorel Gârbaciu, în „*Gorjeanul*”, miercuri, 8 ianuarie 2003, p.6.
6. Viorel Gârbaciu: “Nebuni de lună plină” ed. Măiastra, Târgu-Jiu, 2007, 103 p., cu un portret pe coperta 4 de Gheorghe Grigurcu

Triada auctorială: Meșteșug, inspirație, imaginație

Tradiția epigramei în Gorj e o realitate orală și scripturală, incontestabilă. Grig M. Dobreanu a demonstrat-o într-o antologie monumentală a umorului nostru inepuizabil.

după câte constat.

George Drăghescu, un editor binevenit în rândurile breslei, care-i numără și pe Zenovie Cârlugă, Ion Popescu-Brădiceni, Ion Cepoi, Ion Mocioi, Dumitru Dănuș ș.a. –, revine în forță cu antologia „Din cușca epigramistului”[1] și cu nr. 7 din colecția „Ceașca de cafea” care-l consacră pe Viorel Gârbaciu, poetul columnist de bună factură lirică, și ca autor de catrene cu iz epigramatic pe alocuri autentic[2].

Ca epigramist, Viorel Gârbaciu, e ba artizan, ba inspirat, ba și artizan, și inspirat. Înfățișările poetului crezând că exprimă lumea în care există, se exprimă pe sine: pentru că el este corelatul acestei lumi, iar această lume nu este nimic altceva decât viziunea sa, ceea ce spune nu este pentru el decât o cale de a se exprima. Presupun că cel ce vorbește este angajat, prin cuvântul său și dezbateri cu el însuși. Îmi rezerv cuvântul expresie – aplicat și umoristului – pentru ceea ce el manifestă dincolo de registrul semantic, prin ton, mișcare a verbului în câmp compact cu substantivul, intensitate, calitățile prozodice: modul de a fi al unei interiorități care se revelează în discurs fără a constitui obiectul acestuia, ca și cum ar fi fără știrea vorbitorului[3].

Viorel Gârbaciu practică cu egal succes și stilul oral, puternic ritmat/rimat. De altfel această mnemotehnică organică permite și improvizația, fiind atentă la ceea ce spune, dar și la felul în care spune, iar pentru artă e necesar meșteșugul. Această primă înfățișare a poetului artizan ne arată că virtutea poeziei este o deprindere mai întâi. Dacă scrisul inhibă, în el practica verbo-motrică, epigrama eliberează limbajul (trans)retoric, exploatând instituția inițială, partitura muzicală; spiritul ludic/ lucid caută să se surprindă pe el însuși sau pe alții în act. „Gluma” ca act po(i)etic și comic/ comicologic prilejuiește efecte care contracuzorizează orizontul de așteptare, stârnind râsul involuntar, cathartic. Cazul dicției tragicomice e mereu prezent și solicită simultaneismul: aceeași expresie care ne face să râdem, în mod paradoxal, ne emoționează, iar procedeul e fundamental: „Cum că umoru-i lucru foarte mare / O știi și eu, că doară nu-s nătâng! / Cu toate-acestea risc o întrebare: / De ce când vă citesc încep să plâng?” (La debutul revistei de umor „Hohote”)[4].

Mie însumi mi-a dedicat o epigramă pe bază de... contrast comportamentist. În realitate, după cum se vede clar, obiectul respins nu coincide cu cel aprobat decât în aparență, dat fiind că amândouă sunt calități care, deși în legătură și aparținând aceluiași subiect, diferă între ele în mod fățiș (slăbirea corporală pe de o parte și diadica însușire de a scrie, dublată de licoarea dionisiacă rubinie, opusă și aceasta însă ascetismului... popesc, dar care și el, dacă-l retrecem din nume comun în cel propriu, trădează faptul că și celui căruia îi e dedicat catrenul îi place, câteodată, un pahar cu vin mănăstiresc ori profan: „Grijuliu ești, frate

Ioane, / când constai că iar slăbesc... / Scriu poeme, epigrame / și beau vin, nu mă... popesc!” (Poetului I.P.B. „îngrijorat” că am slăbit prea tare))[5].

Să fie epigramistul în cușcă, precum leul la circ? Unde-i și protejat de vânătorii braconieri, dar e și într-un prizonierat care-l umilește, pe el, regele codrului și al animalelor.

Așa se face că mulți din colegii de scenă ai actorului George Drăghescu s-au dedulcit la epigramă, catren, madrigal ș.a.m.d. Îi stă bine oricărui intelectual veritabil să facă umor. Plenitudinea disidentului unită cu plenitudinea toleranței aduce cu ea plenitudinea glumei. Până la urmă poezia e comunicare, iar epigrama e obligatoriu și metacomunicare. „A demonstra că poezia este în mod esențial comunicare, – afirmă Carlos Bousoño – înseamnă a demonstra că poezia comică oferă o structură sprijinită pe ceilalți oameni”[6]. Din forma internă, cititorii, și eu, și ceilalți –, sunt coautori, poezia umoristică fiind astfel comunicare chiar înainte de comunicarea însăși, ceea ce arată că însușirea comunicabilității poeziei nu este ceva superficial, ci ceva substanțial al acesteia. Arta epigramei – subliniez și eu – este configurată pentru ceilalți oameni și în consecință de către ceilalți oameni: este socială de la rădăcină, fiind totodată la fel de durabilă în fața eternității și la fel de... educativă. Printre epigramiștii selectați de George Drăghescu îi regăsim și pe Ion Cănavoiu, Al.C. Calotescu-Neicu, Grig. M. Doboreanu, Nicolae Dragoș, Viorel Gârbaciu, Grigore Lupescu, Iancu Popescu, și mă bucur. Atât de mult că aș încheia prezentarea de față cu Mikel Dufrenne care consideră că orice text ritmat, rimat și prevăzut cu poanta de rigoare chiar dacă nu recrează limbajul ex nihilo, sigur îl transmută radical, tratându-l ca pe o materie întrucâtva indiferentă față de vocația estetică. În cazul epigramei, trebuie spus că sintaxa poetică are o dublă funcțiune: pe de o parte ea organizează semnificația, pe de alta participă la expresivitatea necesară. Reflecția etică (moralizatoare) este alimentată de imaginar, căci se adresează simbolurilor pentru a lămurii vinovăția ori dimpotrivă ingenuitatea, căci – de ce nu? – distingem tipuri și aici, în epigramaticul conjunctural ori fenomenologic: prostul, ridicolul, sufleurul, încornoratul, farseorul, năsosul, rapsodul, histriionul, intriganta, bețivul, directorul de teatru, paiața, îngâmfatul cezarcic, actorul superman, ș.a.m.d.[7]

Note bibliografice:

1. George Drăghescu: Din cușca... epigramistului; ed. C.J.C.P.C.T. Gorj, Târgu-Jiu, 2015
2. Viorel Gârbaciu: Treizeci și trei de catrene + unu; ed. C.J.C.P.C.T. Gorj, Colecția „Ceașca de cafea”, Târgu-Jiu, 2015
3. Mikel Dufrenne: Poeticul; cuv. în. și trad. de Ion Pascadi, ed. Univers, București, 1971
4. Viorel Gârbaciu: op. cit., p. 16
5. Idem, ibidem, p. 8
6. Carlos Bousoño: Teoria expresiei poetice; trad. de Ileana Georgescu; tălmăcirea versurilor de Veronica Porumbacu; stud. introd. de Mircea Martin; ed. Univers, București, 1975
7. George Drăghescu: op. cit., in integrum

Considerații asupra culturii populare locale

Grigore Pupăză

Cercetările tot mai intense din ultimul timp în domeniul manifestărilor din viața materială și spirituală a poporului au reușit ca, prin prisma filosofiei marxiste, să pună capăt controverselor privind conceptul de cultură populară, stabilind sfera și conținutul națiunii respective¹.

În esență, studiile, plecând de la sensul general al culturii ca „totalitate a valorilor materiale și spirituale create de omenire, ca rezultat al practicii social-istoric – au stabilit două aspecte esențiale ale culturii populare:

- un aspect spiritual, și
- un aspect material”.

Aspectul spiritual include:

- **un sistem de cunoștințe** cu valoare practică despre panteonul natural și reprezentările mitologice despre om și universul său spiritual. Valoarea practică a acestor cunoștințe se concretizează într-un sistem de soluții concepute pentru cele mai variate situații de viață;

- un sistem de credințe tradiționale;

- un sistem de obiceiuri, ritualuri și ceremonii regizate pe fundalul acestor credințe, dar motivate prin cerințe practice de viață;

- un sistem de manifestări literare, muzicale, de dans, de spectacol, de muzică și gestică;

- un sistem de comportamente interindividuale și intergrup.

Latura materială se concretizează în obiecte și în deprinderea de a le confecționa, și se referă la:

¹ În acest sens, aport esențial au adus lucrările:

- *Istoria literaturii române*, Editura Academiei R.S.R., București, 1964;

- *Ion Vlăduțiu, Etnografia românească*, Editura Științifică, București, 1973;

- *Mihai Popa, Folclor literar românesc*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1976;

- *Pavel Ruxăndoiu*,

- *Emilia Comișel, Folclor muzical*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1967;

- *Gheorghe Vrabie, Folclorul. Obiect, principii, metodă, categorii*, Editura Academiei R.S.R., București, 1970;

- *I. Drăgan, Psihologia folclorului românesc*, București, 1970;

- *I. Meșoiu, Folclorul și educația în prezent*, București, 1968, *Comitetul de Stat pentru cultură și artă*;

- *G. T. Niculescu-Varone, Jocurile naționale românești*, Editura Universul, București, 1938;

- *Liviu Rusu, Viziunea lumii în poezia noastră populară*, Editura pentru Literatură, București, 1967;

- *Tiberiu Alexandru, Muzica populară românească*, Editura Muzicală, București, 1975.

- felul în care sunt construite casele și organizațiile așezărilor (satele), în raport cu structura socială;

- forma pe care o iau uneltele de muncă în raport cu tehnicile ce se folosesc;

- portul popular;

- obiectele de uz casnic.

Desigur, esteticul se impune și în acest domeniu, în forme implicite (valori artistice aplicate obiectelor de uz casnic), sau explicite – valori artistice concretizate în obiecte de podoabă.

Aceste aspecte pun în relief puternica originalitate și spiritul creativ extrem de fecund al poporului român, dragostea sa pentru frumos, străduința sa permanentă de a-și înfrumuseța munca și viața.

„Poporul nostru și-a realizat într-o multitudine de forme ingeniozitatea, rezolvând problemele de bază ale existenței și continuității sale într-o manieră care-i este propice și care reflectă din plin originalitatea întregului său mod de viață, a culturii sale”².

Este unanim recunoscut faptul că satul românesc a fost de-a lungul veacurilor comunitatea în cadrul căreia s-a creat, păstrat și a evoluat spre noi forme cultura poporului românesc.

La Congresul coop. agricole de producție, tov. Nicolae Ceaușescu sublinia:

„Leagăn al tradițiilor și al artei minunate a poporului, țărănimea este creatoarea culturii și poeziei populare, a Mioriței, a doinelor și baladelor. În furtunile veacurilor țărănimea a rămas neclintită, păstrând și dezvoltând limba strămoșilor, obiceiurile, portul național, conservând nealterate marile calități ale poporului român: hărnicia și omenia, vitejia și dârzenia”³.

Larg acceptată este ideea că România se numără printre țările din Europa care au o cultură populară vie, foarte bogată, de profundă autenticitate și originalitate.

Astfel, Carlo Huber, director adjunct al Muzeului de artă din Basel, exclama: „Ce fericiți sunteți voi românii că aveți un folclor așa bogat! Într-adevăr comoara folclorică românească este atât de imensă, ca și stilistica artei populare, încât generații și generații de oameni de știință și artă

² *Ion Vlăduțiu, op. cit., p. 11.*

³ *Nicolae Ceaușescu, Expunere la Congresul coop. agricole de producție, Editura Politică, București, 1966, p. 12.*

vor avea ce descoperi și valorifica”¹.

Pe lângă înalta sa valoare care atestă puterea creatoare a geniului nostru popular, o trăsătură definitorie a culturii noastre populare o constituie **unitatea sa** manifestată printr-o multitudine de forme local-zonale, astfel că „materialele etnografice constituie, ele însele, dovezi – și fac parte totodată din categoria celor mai grăitoare mărturii ce atestă continuitatea și specificul culturii noastre populare”².

Că există o cultură populară cu aspecte zonale sau, mai bine zis, că în generalitatea culturii populare naționale există aspecte zonale este un fapt ce nu mai poate fi tăgăduit. Cercetările pe această latură dovedesc din plin că așa cum fiecare colț din pământul țării își are florile ce-s numai ale sale, dumbrava, dealul, lunca, izvoarele și codrii cu aspecte ce nu le mai întâlnești nicăieri, așa își are și „cântecul” său crescut parcă din seva aceluiași pământ.

Cultura populară românească prezintă astfel acel aspect deosebit **al unității în varietate**. Socotim că nu e cazul a aminti aci acea zonă folclorică stabilită de cercetările din ultimul timp.

Chiar și astăzi când, datorită ieșirii satelor din izolarea tradițională, datorită procesului general de unificare economică și culturală a țării și limitele zonelor au început să se șteargă, elementele de variație zonală se resimt totuși din plin în marea unitate a culturii populare românești.

„Oricât de generală ar fi o atitudine lirică, o idee epică ori dramatică, ea devine specifică unui popor prin modul de a fi concepută și încorporată în imagini artistice. Prin unele **trăsături locale** ce vin de dincolo de veacuri, ideile sunt subliniate în forme și ton caracteristic; tema general-umană capătă aspecte particulare, iar prin ideile dezvoltate creația orală devine ca și nouă, inedită prin limbajul poetic. Căci, fiind expresie nemijlocită a unor împrejurări de viață, a năzuințelor maseilor, folclorul e mai aproape de om decât oricare altă creație individuală. Într-o mai largă viziune, există o imagine a țării mari, în marginile ei geografice. Dar în aceleași margini câte «țări» și «ținuturi», câte «vâi» nu se disting prin folclor și

etnografie”³.

b) O asemenea «vale» care se înscrie cu notele sale specifice în generalitatea culturii populare românești este Valea Jaleșului din județul Gorj, despre care afirmam de la început că, deși redusă ca întindere geografică adăpostind în limitele sale, veacuri de-a rândul, sate de țărani liberi, „moșneni din veac” – cum își ziceau înșiși oamenii acestor locuri – și-a „gândit” rolul său în momentele de răscruce din istoria patriei noastre și în tezaurul cultural al neamului nostru și-a adus «lada sa cu zestre» cu comori migălite de mintea, inima și mâna celor ce demult au trecut în firul ierbii poienilor ori în frunza codrilor ce împodobesc acest colț de plai mioritic.

Valea Jaleșului, leagăn multimilenar de viață românească, binecuvântată de natură, ape cu limpezimi de cristal, cu zăvoaie de smarald, cu înmiresmate câmpuri țesute în multicolor covor de flori și lanuri de rod bogat, cu dealuri întinse în încredare de arc și codri în ale căror desigururi domnesc taine de legendă și basm, a statornicit aci pe om, în șiruri neîntrerupte de viață, din vremea în care, cu toporul de piatră deschidea lupta pentru stăpânirea forțelor naturii și până în zilele acestea când asistăm la măreția zborului spre astre.

Brazda pământului acestor locuri a păstrat mii de ani, ca pe o comoară ascunsă, topoare de piatră, lănci de bronz și fier și osemintele incluse în urne funerare al unor înaintași care au aparținut unuia dintre cele mai viteze și mai mari popoare ale antichității în fruntea căruia au stat cu semeție și demnitate Burebista și Decebal, iar graiul local a conservat, în ciuda atâtor schimbări, numiri date locurilor de aci de aceeași străbuni geto-daci: **Jaleșul** și **Ibrul** își au botezul în graiul dacic⁴.

Din perioada romană ne-a rămas – așa cum par să ateste cercetările arheologice – însuși numele satului – Arcani, de la Arcinna – cetate romană situată de Ptolemeu în Oltenia, „la nord-vest de Phrateria; sau de la cuvântul latin „*arcanum*” – taină, loc de taină, ascuns”.

După mileniul „tăcerii” impus de valurile migratorii ce s-au revărsat din răsărit peste acest pământ – cu urme păstrate însă credincios de același pământ – atunci când forța vitală a noului popor

1 Citat de Perpessicius în *Sensuri adânci ale folclorului*, Scânteia 19 februarie 1967.

2 Ion Vlăduțiu, *op. cit.*, p. 13.

3 Gheorghe Vrăbie, *op. cit.*, p. 342.

4 Constantin C. Giurescu, Dinu C. Giurescu, *Istoria românilor din cele mai vechi timpuri până astăzi*, Editura Albatros, București, 1975, p. 80.

– cel român – generat din înrudirea daco-română – s-a ridicat în lumina libertății și a istoriei, cu acele începuturi statale – voievodate și cnezate – aci, pe Jaleș, a bătut inima țării lui Litovoi, în prima organizare administrativă a Țării Românești figurând chiar *Județul de Jaleș*.

Pe șirul anilor scurși și numărați în veacuri apar cu claritate două coordonate pe care viața neîntrepută și-a tors caierul în satele de pe Jaleș:

- una a luptei pentru libertate, dreptate și demnitate – valori primordiale ale celei mai înalte etici; și

- alta a frământării spirituale pentru astâmpărul unei neostoite sete de frumos, de ridicare spre înalt.

Stăpâni pe brazda lor și liberi din veac „adormit”, atunci când hapsânia boierească a încercat să le încalce dreptul, neavând însemne scrise de cancelarii, arcănenii au mers în fața divanului de judecată cu „jurământul cu pământ în poală” neștiut din ce uitată vreme și vestind curajos că, dacă nici așa nu li se recunoaște dreptatea „vor pune în cumpănă viața, dar nu cu fiecă preț” – așa cum grăiesc hrisoavele vremii.

Pentru dreptate au luptat acei haiduci locali nemuriți în cutumele ce mai circulă încă și azi în acest spațiu geografic și pentru libertatea țării s-au ridicat de aci căpetenii în oastea de panduri cum au fost Matei Giurgiulescu, Vijulan, Dumitrașcu Popescu-Cîmpofeanu ș.a. iar în revoluția lui Tudor Vladimirescu, pandurul Zamfir Pirici, primea învoirea slugerului să vină în Arcani să mai aducă la luptă „pentru cauza cea mare” pe alți consăteni. De altfel, pe aproape, pe Dealul Câmpofenilor, sat ce aparținea de Arcani, se păstrează și azi numele de „Drumul lui Tudor”, pe unde acesta a trecut spre Tismana în noaptea de 22 ianuarie a însângerațului an, 1821.

Pentru același ideal primea „Brevet” de la Domnitorul Caril, în 1877, ostașul Andrei Popescu din Arcani luptând eroic în asaltul redutei Găvița și cădeau atâția alții cu numele înscris azi pe monumentele locale ca și al celor ce-au frânt nedreptele hotare de veacuri în crâncena încordare din 1916-1918 și izgoneau fiara fascistă în 1944 ctitorind România nouă.

Pentru demnitatea muncii, olarii din Stroiiești și Arcani și mai ales cunoscuți în toată Oltenia

– dimierii locali, au bătut veacuri în șir drumurile Olteniei, de la munte la șes și până la Olt ca să-și câștige existența iar când drepturile în unele curele sau „teie” moșnenești se redusese la măsuri de palme și „laturi de mână” în lățime, iar în mori și pii la „o zi sau două pe lună”, mulți au pornit (spre uzine și fabrici), centre orășenești sau muncitorești și unii s-au avântat pe drumul de miraj al Americii (21 de localnici au emigrat între 1904-1914 în America). Și semnificativ rămâne și faptul că – pe același motiv – după primul război mondial – tineretul s-avânta masiv pe drumul – anevios atunci – al cărții – al izbândirii de sărăcie prin carte.

Aceste încrâncenări în lupta cu viața constituie semnul unei vitalități neștiute – poate – de la acei strămoși care înfruntau acum aproape două mii de ani vestitele legiuni romane, iar atunci, când cădeau înfrânți închinau pahare cu otravă pentru a trece liberi în împărăția lui Zamolxe.

De-a lungul anilor, cele două coordonate de viață au devenit elemente de structură ale spiritualității locale, concretizându-se în elemente de cultură materială și spirituală specifice care dau particularități proprii zonei, în acele minunate doine și balade, cântece de revoltă și de dor – multe trecute în tezaurul național; în creștăturile de pe stâlpii pridvoarelor și de pe grinzi, de pe bâte și furci, în desenele de pe oale și ulcioare; în aule „minuni” cum le spunea cineva – cusăturilor și țesăturilor în care femeile și-au țesut și cusut gândurile și dorurile, înflorind alțițele, opregile, brâiele, sau diafafele marame de borangic.

Aci, așa cum observa Ilie Purcaru: „*mișcarea de ieri și de astăzi a vieții cu tot zbuciumul ei, resorbit în împlinirea contemporană, se cristalizează până la urmă, în fapt de artă; aci pentru canalizarea inimilor n-a fost altă dată altă putere mai mare decât mitul și datina*”¹.

Cercetători, sau simpli vizitatori ai satelor de pe Jaleș, au afirmat pregnant că „*e o zonă de spiritualitate fertilă*”, în care faptul de cultură populară nu rămâne închisat în forme primitive ci se adaptează noilor condiții de viață, păstrându-și însă trăsăturile de esență, specifice:

„*În perimetrul etno-folcloric – Valea Jaleșului – în evoluția culturii populare s-a produs un proces de mutații funcționale determinate în timp de*

¹ Ilie Purcaru, *La Arcani, Flacăra nr. 11 din 20 martie 1976.*

o multitudine de factori între care cei socio-economici se află în prim plan. Astfel s-a ajuns treptat la o desprindere a faptelor străvechi de folclor de valențele lor ritualice, trecerea lor de pe planuri de dominantă magică la cele de dominantă ceremonială și apoi pe cele de spectacol. Acest triptic constituie, în fond, o expresie a evoluției faptelor de folclor în timp, sub imperiul unor legi identificabile¹.

Astfel că faptele economico-sociale s-au repercutat vizibil în structura faptelor de cultură cu deosebire în diferitele datini și obiceiuri, ceremoniale și ritualuri și implicit în psihologia socială, configurând astăzi un tablou pe cât de complex pe atât de sensibil al unor piese contemporane din viața etnografică în Arcani.

Harry Brauner mărturisește în legătură cu creația muzicală locală: „La începutul celui de-al treilea deceniu, făcând parte din echipele monografice ale Institutului Social Român, prof. Constantin Brăiloiu și cu mine am studiat muzica satului Runcu și a satelor învecinate printre care se numără și Arcanii. În acea vreme muzica gorjencească ne era necunoscută, iar bogatul material folcloric cules cu acest prilej ne-a dat posibilitatea să cunoaștem o muzică pe cât de inedită pe atât de bogată, de variată și frumoasă. Puterea de creație a localnicilor, neînchipuit de originală, ne-a dat ocazia să facem – la tot pasul – alte și alte descoperiri. Această muzică, plină de noblețe, cu texte ingenioase, când satirice, când de un copleșitor dramatism, nostalgice, fermecătoare, s-a impus cu o uimitoare reperație, ajungând să fie mult cântată și prețuită în capitală² (e vorba de tarafurile: I. Piper și I. Zlătaru).

Civilizația lemnului în zona respectivă a ocupat un loc de seamă în viața satelor, existând meșteri iscusiți, de o îndemânare de-a dreptul impresionantă.

În lucrarea „Tezaur de arhitectură populară din Gorj”, autorul menționează pe un meșter de dată oarecum recentă:

„Ne aducem aminte cum stăteam lungă vreme și ne uitam la meșterul de case **Cosntantin Ularu din Arcani**, când a fost adus la București să reazeze în Muzeul Satului vestita casă a lui Antonie

Mogoș din Ceauru; cu securea sau cu barda cu coadă curbată, moș Ularu nu lovea, ci mângâia trunchiul de stejar lung de 10 metri din care încet-încetișor ieșea la iveală talpa nouă a casei; cu o fascinantă regularitate, cu o precizie uimitoare, moș Ularu mergea pe un nevăzut fir de sfoară, cioplind la linie dreaptă bătrânul copac³.

Atunci când autorii susnumitei lucrări fac propuneri pentru crearea de rezervații arhitectonice – expresii ale geniului românesc constructiv – se opresc la satele de pe Jaleș:

„O vale cum este cea fermecătoare a Jaleșului, străbătând salba neîntreruptă de sate, de la Runcu și Sănătești, prin Arcani și Câmpofeni, până la Stolojani și Cornești, nu este o «aglomerare» de locuințe ci o reuniune de uriașe obiecte sculpturale ca în cea mai modernă accepție a arhitecturii. Că este așa o dovedește faptul că nu numai casa este obiectul grijii meșterilor ci și toate construcțiile anexe ... pivnița, jitița (pătulul) – micul hambar pentru cereale – conceput ca o casă în miniatură cu prispă și stâlpi – o adevărată bijuterie arhitectonică, iar poarte este – cum s-a spus de multe ori – un arc de triumf rustic, semn al mândriei neamului, al libertății și demnității sale⁴. Organizarea ambientală a spațiului se extindea și în zonele «industriale», morile și pivele constituind: „un exemplu de arhitectură funcțională. Unele dintre piesele componente, cum sunt ciaturile morilor, alcătuite din câte 16-18 căuce de lemn cioplit, sau ciocanele imense ale „piilor” sunt opere de artă ce pot sta în orice muzeu al sculpturii moderne”.

Un alt îndrăgostit de Valea Jaleșului – Ilie Purcaru – atras de arhitectura locală scria recent: „E un spațiu ce se cuvine ocrotit, cercetat și iubit ca un adevărat parc etnografic al românilor, e un spațiu din care niciun detaliu, nicio casă, nicio fântână și niciun copac nu pot fi smulse sau clintite, nici astupate cu altceva, fără să strici echilibrul ansamblului. Frumosul rezultă din tot. Dacă totuși ai smulge de-aici o casă, ar trebui s-o replantezi îndată într-un muzeu. Dacă ai adăuga o alta, ar trebui să fii excesiv de atent unde o pui și cum o faci. Arhitectura (chiar dacă multe case sunt noi, construite în ultimele decenii) e aceeași ca în evii de demult, în ea încă mai cântă lemnul,

3 Florea Stănculescu, Adrian Gheorghiu, Paul Petrescu, Tezaur de arhitectură populară din Gorj, Editura Scrisul Românesc, Craiova, 1973, p. 7.

4 Idem, p. 8.

1 I. Meșoiu, Folclorul unui sat – Arcani – Gorj, manuscris, p.

2 Harry Brauner, Pleoară pentru decență și _____, _____ cultural nr. 1 – ianuarie 1975, p. 32.

domnește deci canalul străvechi, canonul lemnului, insensibil la influențele timpului. Marile porți, multe sculptate, masive ca și liniștea locului, sunt primitive ca și ea, deschizându-se parcă spre adâncuri de vreme, ca și „Poarta sărutului” a lui Brâncuși ... nu e amnar de ușă sau toc de fereastră nelucrat, nu e stâlp pe care să nu urce ochiul, din bucurie în bucurie, până la hotarele ce împrejmuie pridvoarele pe sus, ca niște voaluri de mirese. E cu toate și în toate, imaginea unui sat, a unui neam care și-a măiestrit cu har și cu dragoste locul sub soare, ca pe un cuib în care viața și ființa omului să se simtă bine”¹.

De altfel, afirmația de mai sus se demonstrează pregnant și în celelalte elemente de cultură materiale fiecare obiect utilitar înglobând în preocupările construcției de natură utilitară pe cele de natură estetică, să fie după expresia locală: „*nu numai folositor ci – deopotrivă - frumos*” sau cum observa un estetician: „*Țăranului român îi sunt proprii totdeauna ceea ce am putea numi, eventual, seducția estetică a existenței*”².

Mărturii puternice în acest sens aduce și ceramica locală, practică neîntrerupt din epoca dacică – așa cum atestă cioburile culese din locul numit „La morminți” -, unde s-au găsit urne funerare – și până în zilele noastre, manifestându-se cu o ornamentație proprie³.

Portul local s-așează pe aceeași linie prezentând o suită de aspecte și tehnici specifice și mai ales o varietate de motive de împodobire extrem de numeroase. Geneza acestei varietăți constă într-un obicei local foarte interesant care merită a fi amintit chiar sumar. La sărbătorile de primăvară, când avea loc adevărată paradă a costumelelor, fiecare fată din sat, fiecare nevestă – în special cele de curând căsătorite – trebuiau să apară la hora satului, cu cămașă nouă, cu opregele, marama de borangic lucrată cu motive și în condiții „cum nu mai are nimenea”. Pe toată perioada de iarnă, de după sărbătorile de Anul Nou, fiecare țesea în război sau cosea „râuri” imaginați a nu avea egal în modelul celorlalte. La șezători nu mergea cu cusătura aceasta ca să nu i se fure „izvodul”.

Dacă cineva reușea să i-l «fure» atunci căuta să-l „devalorizeze”, refăcându-l pe costumul de muncă. Pentru acest motiv nu existau două ii, două perechi de oprege, două marama la fel; fiecare își avea „ceva” ce era numai al său. Și ceea ce e mai interesant este că fiecare poartă o semnificație.

Bogat ornate erau furcile – rotunde sau „cu urechi” lucrate cu migală de artist de flăcăii care le făceau cadou fetelor îndrăgite. La fel bătele, ori fluierile ce însoțeau pe ciobani în singurătatea munților.

Astfel, cămașa de mireasă sau de ginere, trebuia să fie cusută pe cât posibil cu „alb”, pe alb, semnificând curățenia feciorelnică a celor ce primeau cununia; cămașa mortului, ca și „pânza de față” trebuiau cusute numai *pe zi lumină* și tot numai cu alb, ca „cel dus” să aibă parte, „pe lumea cealaltă” numai de cale luminată.

Chiar batista – acest insignifiant obiect de utilitate personală – poartă aci o suită de semnificații și o gamă variată de ipostaze: batista pentru noul născut; batista îndrăgostiților; batista regretului; batista dejelirii etc., devenind un „interesant document etnografic-folcloric local”.

Și în privința laturii spirituale a culturii locale s-a înregistrat aci aceeași bogăție rezultat al aceluiași spirit creator. Afirmația e întărită de o serie întreagă de culegeri efectuate în zonă, dintre care unele au văzut lumina tiparului, iar altele așteaptă încă aceeași lumină.

În privința acestor manifestări trebuie menționate primordial manifestările colective – elemente de geneză și de efervescență a creației orale. Acestea sunt *nedeile* și *șezătoarea*.

Structura nedeii - sărbătoare deci a petrecerilor pe izlazuri în zona respectivă confirmă încădrarea acesteia în tripticul caracterizant al multor datini și obiceiuri tradiționale, așa cum este el cunoscut: pregătirea pentru o nouă etapă, trecerea și apoi încadrarea în noua stare. Astfel, nedeia, prin participanții ei, se definește pregnant ca o manifestare colectivă cu funcțiuni sociale distincte și complexe.

Cu privire la elementele constitutive ale nedeii la Arcani se consemnează termenii de „*cinișoară*” și „*poitră*”, marcând praznicul în cinstea invitațiilor și masa dată în a doua zi a nedeii, seara. Nedeile de pe Jaleș au elemente comune pregnant manifestate, izvorând și din faptul că toate se desfășoară *pe deal*, acolo unde se pregătea mâncarea

¹ Ilie Purcaru, *Un bloc într-o primăvară și un sat în eternitate*, Flacăra 5 iunie 1980.

² Grigore Smeu, *Repere estetice în satul românesc*, Editura Albatros, București, 1973, p. 20.

³ I. Mocioi, *Olăritul în Gorj*.

pentru praznic, acolo unde veneau invitații – *neamul*, acolo unde are loc masa neamurilor și se desfășoară și hora comună, acolo unde se statornicesc relații intersătești de bună vecinătate. Toate acestea confirmă fondul laic al acestora. Elementul *religios n-a fuzionat* nicicând structural cu constitutivele nedeice, de aceea el apare foarte distinct, uneori vag alăturat acestora.

Acı, alături de nedeice, **șezătoarea** constituie o manifestare folclorică obștească de tip complex, îmbrăcând o gamă variată de forme în raport de gradul participării obștești și de finalitatea ei, dovădind odată mai mult că „*folclorul, creația artistică spirituală a poporului se împletește la tot pasul cu viața, cu manifestările ei multiple*”¹.

Așa cum observa un cercetător² „*În legătură cu faptul că în satul tradițional creatorii individuali au existat în proporții de masă, este de reținut ca tocmai o astfel de situație a dus la constituirea aceea a ceea ce a fost denumit „șezătoare”*. *Adeseori patriarhalele șezător țărănești au fost reliefate fie doar sub un aspect festiv, fie ca un prilej de înfiripări sentimentale dulceag-lirice*”. O incursiune științifică în incinta lor presupune o optică nouă, privindu-le prin prisma funcționalității lor.

Cercetate temeinic³, în cadrul acestei reuniuni care pe Jaleș nici nu purta numele de șezătoare, ci au denumiri diferite după funcționalitatea lor. Astfel se pot distinge un șir de tipuri determinate de dominantă funcțională care poate avea un caracter utilitar, etic sau estetic.

La unele domină latura utilitară, având caracterul de ajutor reciproc și poarta numele – deși impropriu – de **clacă**. Claca se face la dezghioratul porumbului, la pomestitul caselor, la torsul cânepii, participarea având un caracter vecinal și de neam. În timpul lucrului are loc însă comentariul știrilor, în special cele privind abaterile de la codul etic tradițional urmată de firul poveștilor și celelalte manifestări folclorice, astfel că nu lipseau funcțiile etice și estetice.

Un aspect deosebit îl constituiau așa-zisele „**furci**” la care fiecare participant venea cu lucrul său într-o casă mai încăpătoare și cu o gazdă mai primitoare. Funcționalitatea dominantă a unor asemenea reuniuni, care-i da nota specifică față de

1 Tiberiu Alexandru, *Muzica populară românească*, Editura Muzicală, București, 1975, p. 5.

2 Grigore Șmeu, *op. cit.*, p. 44-45.

3 Grigore Pupăză, *Tradiția șezătorii în satele de pe Jaleș...*

celelalte poate fi apreciată ca schimb de experiență între creatorii individuali de artă populară. Ele constituiau un excelent prilej de cunoaștere reciprocă, amplă și variată, a măiestriei artei țărănești, de sorginte constructivă, de apropieri de stil, dar și de diferențieri individualizante. Țărâncă mergea la „furcă” nu pentru a trage cu ochiul la ce făcea vecina și a-i fura izvodul (de astfel nici nu aduceau aci ce aveau deosebit) ci pentru a dobândi în mod deschis o experiență în plus care să-i ajute să fie ea însăși, cât mai personală în ceea ce creează.

Forma cea mai evoluată a acestor manifestări colective purtând același nume – de **furcă** – a cărei dominantă funcțională era cea etico-estetică era aceea care se organiza pe marginea drumului în șanț, într-o anumită vatră, la lumina focului întreținut de tineret și la care putea participa întreg satul, sau o mare parte a sa.

Se pare că aceasta rămâne una din formele caracteristice Văii Jaleșului, desfășurându-se din luna august și până la sfârșitul lui octombrie, când dădea frigul.

Din lipsă de lumină latura utilitară era aproape absentă, dominând latura estetică, prin manifestări spontane, fără un program dinainte stabilit.

Copii veneau cu jocurile lor, tinerii cu cântecul și hora, bătrânii cu poveștile și comentariile. Ca punct de senzație era totdeauna apariția „**urâților**” tineri mascați, folosind această formă mai ales pentru a putea fura un sărut de la fata îndrăgită.

În cadrul acestora, în mod deosebit, s-au trecut din generație în generație creațiile orale de circulație națională, în aceste vetre folclorice au apărut o serie întreagă de creații locale specifice, s-au pus la punct mișcările din hore noi cum sunt „duna”, „hora-n două părți” și atâtea altele, „furca” constituind modul de geneză al bogatului folclor local.

De altfel, folclorul local – componentă de seamă a laturii spirituale a culturii populare prezenta aceeași mare varietate și bogăție datorată pe de-o parte și faptului că în ultimul veac, arcănenii, nemaigăsind suficiente posibilități pentru asigurarea unei vieți cât de cât „omenești”, au căutat în alte părți surse de existență, păstrând totuși legătura cu locul natal, cel plecat fiind mai ales bărbatul. Chiar dacă, așa cum am arătat mai înainte, au emigrat în America (21 bărbați – emigrează între 1904-1914) sau întors înapoi în majoritate, doar 3 rămânând definitiv acolo. La fel cei care și-au căutat de lucru în zonele urbane s-au industriale. Pe

de altă parte, ocupația de dimier – plecând cu săptămânile în județele din sudul Olteniei – i-a pus în contact cu creația folclorică dintr-un spațiu întins ducând și aducând cântecul românesc dintr-o parte în alta – arcănenii făcând multă vreme elemente de cultură vehiculația folclorică în zona Olteniei. Aceasta este și explicația faptului că în circulația locală, s-au găsit o serie întregă de creații de circulație națională, în special baladele: „Miorița”, în variante tip Alesandri, „Toma Alimoș”, „Corbea” etc.

Acest contact ca și acele manifestări de geneză folclorică – nedeea și șezătoarea – au constituit motive de efervescentă creatoare impulsionând talentele locale în a-și spori dorul și jalea, gândul și năzuințele într-un fel ce rămâne caracteristic locului, imprimând pecete proprie chiar celor „aduse”.

Este știut – așa cum atestă cercetările realității folclorice – că în zona de nord a Olteniei cântecul epic este slab reprezentat. Cu toate acestea – motivarea fiind cea de mai sus – zona Jaleșului face excepție, cântecul epic fiind destul de frecvent. Astfel, numai în satele comunei Arcani s-au găsit în circulație 3 variante ale „Mioriței”, cu note specifice, una purtând chiar un titlu deosebit „Oița”.

Haiducul local „Zbancă” și-a găsit nemurirea în balada cu același nume, indicându-se în început locul unde-și avea adăpostul: „*În desiș la Teiu 'nalt / Sub un lomuleț de gard*”. Spiritualitatea arcăneană a privit cu simpatie pe țăranul ale cărui merite îl fac să fie ales în fruntea obștii închinând unui asemenea erou – model de cinste și muncă – un ade-vărat jurnal oral în creația „La nuntă la Vijulan” sau „Cântecul lui Matei Vlădoiu”, în circulație numai în Arcani și azi în vre-o cinci variante.

Cei ce plecau pentru pâine pe meleaguri străine și-au cântat aleanul într-o altă serie de „jurnale”: „*Drumul lung*” sau „*Trista trecere*”, blestemând mare: „*Of! mare, tu vale lată / De mult să fi fost secată / Să nu te mai treacă nimica / Că te-o fi plătit cu mine !*”. Au venit, la întoarcere cu un foarte bogat „bagaj folcloric” creat în munca și truda de a aduce pentru cei lăsați în sărăcie în țara care-i: „*Plină de sărăcie / Nu-i în stare să ne ție !*”.

Lirica locală a venit în tezaurul național cu o notă nouă: cântecul lung gorjenesc, pus în relief de rapsodul Ioana Piper și apoi de Maria Lătărețu care le-a învățat de la aceasta cât au cântat împreună la

București. Recent s-a desprins tot din aceste locuri „*Aulita arcăneană*”, preluată rapid de cântăreți de profesie și de unele formații artistice, care spre decepția noastră – pur și simplu – „*au des-figurat-o*”. Caracteristică locului e și „*huhurezătura*” – asemănătoare cu strigările de bucurie din Apuseni, dar care are o tipologie ce variază în raport cu funcționalitatea ei: înștiințare haiducească; chemare de dragoste; chemare la șezătoare etc.

De altfel, nu e specie folclorică să nu-și aibă corespondentul său local de la jocurile copiilor, până la cântecul ritual. La muzeul local se găsesc, culese până mai anii trecuți, șaptesprezece tipuri de descântece în 159 de variante. Interesant e faptul că atât unele texte ale acestora cât și practica magică ce le însoțește dovedesc că oamenii locului s-au crezut mai tari ca divinitatea, având convingerea că prin propria lucrare pot să aducă forțele benefice sau malefice în slujba intereselor lor de viață.

Datinile și obiceiurile – atât cele legate de principalele momente din viața omului: nașterea, nunta, moartea – ca și cele legate de ciclurile anuale și-au avut și continuă să aibă încă o practică intensă în rândurile țăranimii locale. Cântecul „*Zorilor*” de aci a fost luat în filmul „*Coloana cerului*”.

Fenomenul interesant care are loc în evoluția acestora ca și a folclorului ritual și ceremonial este desprinderea de elementul mitic și magic și evoluția spre poezia curată, uneori de frumuseți egale cu cele șlefuite în „*Miorița*”.

Aș aminti în acest sens o frântură dintr-un descântec de dragoste care începe cu aceste versuri de uimitoare frumusețe: „*Tu Soare, / Sfânt Soare / Cu trei mii de răzișoare / Dă-mi și mie trei: / Cu una să mă-ncaț / Cu alta să mă-mbrac / Și una să ,i-o pun pe cap, / Cu ele la lume să plec / Și să mă arăt / Mai frumos și mai luminos / De cum lumini tu Soare, / Cu razele tale / Peste toate dealurile / Peste toate văile !*”.

Lirica satirică este destul de ascuțită, iar cântecul de cătănie și război relevă cu pregnanță cele trei ipostaze spirituale în care s-au situat arcănenii de-a lungul anilor în luptele la care au fost chemați pentru apărarea vetrei străbune glorificându-se eroii locali.

Așa-zisa „proză folclorică locală” îmbrățișează aproape exclusiv fapte, locuri și eroi locali. Dintre povestiri atrag atenția în special cele legate de viața dimierilor, a pivarilor, cu avatarurile pe care le-au îndurat pe drumurile lungi în toată zona Olteniei,

pe timp de iarnă, primăvară, vară sau toamnă, pe noapte sau pe zi. Productive și captivante se descoperă a fi legende legate de locurile și întâmplările mai de seamă: „Legenda Imuroasei”; „Povestea Samfirei”; „Poiana Miloaiiei”; „Crucea lui Băluță”; „Povestea cu zăpada roșie”; „Comoara din fântâna lui Drăghici”; „Ciumele”; „Răpirea de către turci a boieroaicei de la Sănătești” ș.a.

În general în perimetrul folcloric al Văii Jaleșului s-a strâns multă frumusețe; în marele tezaur al culturii populare românești, putem spune cu mândrie că această zonă și-a înscris la loc de cinste o strofă de rară frumusețe articulată în marile cântec al neamului românesc.

Desigur ceea ce variază la nesfârșit de la o regiune la alta a unei țări, adesea chiar cu valoarea unei creații din nou, este – în general – forma, mijloacele concrete de exprimare – „*Varianta, adică forma prin care se exprimă o idee, un fapt, un sentiment, constituie adevărata originalitate a cântecului popular, după talentul ce-l vehiculează*”¹.

Cultura populară arcăneană exprimă astfel ceea ce este general caracteristic sufletului românesc de totdeauna și de pretutindeni: acea nemărginită dragoste de viață, acel optimism robust, pe care nimic nu-l întunecă, acea sănătoasă concepție potrivit căreia viața trebuie trăită, în „ardere” continuă de muncă și luptă, sub lumina celor mai nobile principii etice.

Elementele de natură materială sau spirituală mărturisesc marea forță creativă a geniului nostru popular care în tot ce face relevă o unitate dialectică îmbinând suflet și inima alături de ceea ce e menit să-i fie folositor în viață, după cum în marea sa artă aduce elemente utilitare menite să-i satisfacă *aspirația spre desăvârșire* din care pare să-și aibă sorgintea frumosul românesc.

Și mai trebuie menționat că s-a putut strânge atâta frumusețe la un loc pentru cei ce au creat-o sau urmat pe același pământ, generație după generație, de mai bine de două mii de ani, cu credință nestinsă că trebuie să înveșmânteze cu lumina geniului lor acest colț de pământ pe care să-l apere și să-l cânte, apărând și „cântând” astfel țara și poporul căruia îi aparțin.

Poeme

Ion Sabin Cerna

Dulce Limbă Română

Dulce Limbă Română,
înveșmântată-n raze de lumină,
ești strigătul către eternitate,
Măicuța Sfântă din singurătate.

Dulce Limbă Română,
icoană vie la care se-nchină
românul și poporul meu
pe-acest pământ sub Dumnezeu.

Dulce Limbă Română,
răsărită dintr-o genune,
ești scrisă și vorbită-n cele patru zări
de mâine, de azi și de ieri.

Dulce Limbă Română,
am lăsat fereastra gândului deschisă
să pătrundă cuvintele în mii de fiori
când roua dimineții se mai scaldă-n zori.

Dulce Limbă Română,
cu sorginte-n lumină divină,
ți-am căutat literele din alfabet,
dar erau închise-ntr-un sipet.

Dulce Limbă Română,
mai curată decât apa din fântână,
tu mă legi de pământul meu,
de mine și de Dumnezeu.

Dulce Limbă Română,
punte în vremuri de cumpănă,
statornică mângâiere a românului
pe drumul suspinului și-al amarului.

¹ Gheorghe Vrăbie, *op. cit.*, p. 409.

Dulce Limbă Română,
să strălucești pe bolta senină
în sute de veacuri și milenii
peste munți, peste ape și câmpii.

Dulce Limbă Română,
în grai viu grăită,
lasă-ți poarta deschisă
pentru a lumii crăiasă.

Dulce Limbă Română,
din vechimi străbună,
porți a ta maramă
într-un timp de cumpănă.

Mărire ție, dulce Limbă Română,
cântarea pe pământ să-ți fie sfântă,
tu care ai pus poezii pe jar,
trezindu-i la viață din dulcele-amar.

Spre Dumnezeu

Pe-ntinsul vieții anii i-i măsoară,
pe valuri ne urcă și-n cet ne coboară,
un drum se arată pe care să mergem
cu țărâna lutului agățată de tălpi.

În mișcările galaxiilor și metagalaxiilor
materia se naște și renaște din iubirea primordială,
stăpâna eternă a armoniei și-a echilibrului
din spațiile mărginite și nemărginite.

Eternă repetare este viața și perpetuă
cu a ei speranță din primordial, purtată
din timpuri ca o chemare sublimă
spre Dumnezeu în adevăr și lumină.

Din întregul și neîntregul văzut și nevăzut,
din ținuturile terestre și dincolo de ele,
nașterea și moartea, atracția și respingerea
gonesc îmbrățișate pe orbite văzute și nevăzute.

Spre Dumnezeu, spre Slava Lui, spre Marele Tot,
cine cuantifică iubirea prin ruga sfântă
ce i-o înălțară, mulțumindu-i de existența
pe axis mundi din vremelnicia noastră.

Doamne, ai grijă de noi !

În această lume schimbătoare, trecătoare
când mai veselă, când mai tristă și atât de săracă,
unul vine, altul pleacă, relația nu se schimbă,

rămâne doar umbra și neprețuita sa urmă.

Clipa se naște, trăiește și apoi trece-n uitare,
suntem zămisliti din a Ta lumină, din iubire,
din început de lumi, cu tine și numai cu tine,
Doamne, viețile noastre curg pe-ale lor unde.

În floarea vârstei, pe un segment de timp
alergăm, tot alergăm, ne avarisim și ne zbatem
avere să strângem, alții s-o risipească,
chinuiți de patimi, uităm să fim și înțelepți.

Mintile noastre în gol s-au pustii,
creința ne-a părăsit, inimile s-au împietrit,
am uitat ce-i binele, cu răul ne-am logodit,
otravă-n suflete cine ne-a picurat?

Tot mai singuri suntem în această lume
cu ale noastre tristeți purtate pe frunți,
guvernării de azi sunt lași, mereu ne fură,
palate ei își ridicară că de, sunt de vază!

Au învățat să promită și să strige-n gura mare
că vom avea ce alții nu ne-au dat,
raiul pe pământ, bucate-n cămară, belșug în cămine...
Doamne, cu a Ta putere ai grijă de noi !

Spre Tine, Doamne !

Din vremuri ancestrale
lumi și iar lumi se trec,
peste ale lor morminte
frunzele s-aștern,
stăpân rămâne doar timpul,
vălurind pământul și înaltul
și-n cântecul lirei
bobul de nisip privește surâsul mării
care rămâne etern.

Prin anii vieții, timpul
ne cere vamă pentru fiecare clipă,
de-i întuneric, de-i lumină,
pașii ne poartă prin locuri știute și neștiute,
la cumpănă de ape durerile se trec
peste lume, peste noi
din azi în neuitatul ieri.
Vise și trăiri în clipe ce se scurg,
deschid floarea de lotus
în ceasul târziu al nopții
când izvorul suspină
și cuvintele cad în tăcere.
La rugile înălțate spre cer
icoanele plâng, sfinții coboară din calendare,
poezii îmbracă haina durerii,
sorbind din izvorul trăirii

gândurile care se-nalță spre Tine, Doamne !

Dumnezeu curge prin tine

Un dar de la Dumnezeu
este viața ta, pânza de păianjen
subțire, fragilă, translucidă,
tremurătoare pe undele trecerii.

Cu fiecare zi pe care ți-o adaugi,
pe drumul vieții către moarte
întâlnești emoția care te poate duce
spre nemurire ori spre a ta murire.
Dumnezeu curge tot timpul prin tine,
lăsându-ți cartea vieții deschisă,
schimbă linia temporală a destinului
și vei înțelege învățătura lui RAMTHA.

Din conștiință și energie ai fost creat
să-ți ascuți sufletul și spiritul,
să străbați calea dreaptă și măreață
și-atunci vei simți linia temporală.

Sufletul ți-e scribul propăriului sfârșit,
liber arbitru să fii în existența singulară
când ceasul lui Dumnezeu va bate,
părăsit-ai viața, plecând mai departe.

Din a Ta înfiorare

Doamne, Dumnezeule,
din a Ta înfiorare
codrului i-ai dat cărare,
mie – dor și înălțare
și-n ochi – fulgerare.
Ai pus limpezime-n izvoare,
măreție codrului peste zare,
bradului din munte – însingurare,
suspine multe în ale noastre suflete
când buciul sună pe vale,
bătrânului cioban din munte
i-ai dat plânsul doinei
din trecutele vremuri
cu tainice chemări
alături de trăirea clipei.
Ai făcut ca lumina
să renască din întuneric,
esența vieții cine o mai înțelege?
Toamna mi-e desfrunzită
în tremur unduios
cu a mea plecare în veșnicie,
dar tu, codrule, să rămâi.

Dacă drumul l-oi pierde,
codrule, să-mi păstrezi cărarea,
povestea ta va fi și-a mea,
tu să nu plângi,
în tremur de suflet
va plânge poetul
în liniște și-n adiere
să-mi aduci mângâiere
în viață și dincolo de mormânt.

Prin ochii celor duși

Prin ochii celor duși
văd lumi care se destramă,
ceruri care se deschid,
mereu moarte, mereu naștere,
în tăceri de timp
lumile se primenesc,
trecând prin vămile văzduhului,
suflete răscolesc.
Un drum, un fum
sunt urmele lăsate
în fața eternității
și-n spații tot mai reci
sufletele de-abia se regăsesc.
Toate se adună, toate se scad,
toate se-ascund
precum vioara în lemnul
ce-și revarsă cântecul
peste întinderi de pustiu.
Sfințește, Doamne, clipele
cu numele celor plecați dincolo,
iar celor rămași
dă-le sângerarea tălpilor
cu pașii purtați prin timp.

Vocea care te cheamă

Un gând aprins în conștiința ta
îți scânteiază existența
venită din creația divină
ca o iubire dintre tine și sine.
În ochii tăi un întreg univers
se scaldă-n roua dimineții,
mai tăcută ca-n umbrele nopții
încălzești pustiul cu trăirea
ce cheamă viața cu al ei ecou nestins.
Te-ai depărtat din strânsoarea cugetării
într-un ținut al unei voci
care te cheamă să-ngenunchezi
la poarta cerului într-o rugăciune
care-l mai caută pe Dumnezeu.

Reflecții templiere în Transilvania

Radu Botiș/ Mircea Botiș

Recent ne-a atras atenția cartea „*Reflecții templiere în Transilvania*”, apărută la Editura Primus din Oradea, 2017, având autor pe Remus Barna. Ca prim impact vizual, regăsim pe coperta I imaginea impozantă a castelului păstrător de istorie și legendă alături de prezența cavalerului, a statorniciei cu care, oricând, acesta veghează întru buna rânduială a curgerii vremilor. Emblematicile cuvinte „*Non Nobis Domine, non Nobis, sed Nominii Tuo da Gloriam*” vin parcă dintru începutul lecturii să reamintească faptul că Supremația Divină a fost și a rămas în permanență călăuză templierului.

Structurată pe treisprezece capitole și completată de o bogată listă bibliografică lucrarea conține o amplă incursiune în istoria (*Cuvânt introductiv*) Ordinului Suprem Militar al Templului din Ierusalim, al Marelui Priorat General Magistral al României (**OSMTH**), reușind să scoată în evidență faptul că, iată, autorul simțea, ca o datorie de căpetenie, aducerea la lumină a unor date necunoscute suficient sau deloc cu privire la Cavalerismul Templier precum și existența lui în Transilvania.

Acesta, în capitolul al II-lea, face un expozeu al Ordinului tocmai pentru ca cititorul să-și poată forma o cât mai amplă imagine pe baza datelor existente, generos oferite. Avem o prezentare cronologică a legăturilor purtate de către demnitarul medieval din Transilvania cu cavalerii templieri dar și cu monahii (călugării) cistercieni de la Igris și Carta. O simplă perspectivă a situației din acea perioadă ne va dezvălui că Transilvania se

afă într-o zonă de frontieră, a teritoriilor creștine „Christianitas”, unde spre nord se desfășoară o puternică misiune, sprijinită armat și degenerând în cruciadă, de creștinare a păgânilor baltici, în timp ce în sud-est există masive proiecte și chiar realități misionare în rândul celor ce aparțin confesiunii răsăritene. Chiar dacă considerăm înființarea unei mănăstiri cisterciene în Transilvania ca fiind un act făcut în virtutea strategiilor curiei Romane, nu trebuie uitat totuși rolul de „protecție”, exercitat din umbră de către templieri, pentru această zonă a Europei. Existența pașilor acestora precum și amprenta lăsată, conform lucrării prezentate, au păstrat urme de netăgăduit precum cele descoperite la Turda, Tâlmăciu, Ciceu, Cristeștii Ciceului, Cristuru Secuiesc, Geoagiu, Oradea sau Vălișoara, etc.

În castelul de la Vălișoara se află și sediul Balivatului Transilvaniei al Ordinului Suprem Militar al Templului din Ierusalim, al Templierilor, din România, condus de către un baliv (pag.157). De consemnat faptul că în anul 2003, septembrie, a fost înființat Marele Balivat al României, sub jurisdicția Marelui Priorat al Franței, în România existau patru Comanderii, pentru ca în anul 2004 să fie fondat Marele Priorat al României iar în 2006 acesta să fie ridicat la rangul de Mare Priorat General, apoi în 2008, iunie, la rangul de Mare Priorat General Magistral. Elita Cavalerilor Templieri a transmis din generație în generație învățături care se dovedesc aplicabile și astăzi, totul depinzând de liberul arbitru în alegerea căii și scopului în viață. Misiunea principală a Ordinului este de a reuși, exprima și forma grupuri de creștini care să se asocieze în dorința de a face mai responsabilă și mai eficace slujirea lor creștină pentru comunitate, colaborând în fraternitate și recunoscuți fiind totodată la justa lor valoare, totul, de dragul lui Hristos, Domnul comun (pag.194). O carte complexă, bazată pe mărturiile unor documente expuse dau posibilitatea creionării indubitabile a prezenței cavalerilor templieri în spațiul transilvan dar și profunzimea spirituală și demnă a unui ordin care, pare-se că nu a apus și nici nu are de gând să o facă.

Gânduri de cititor

Despre “Gonar” de D. Murărița

Vasile Ponea

De curând am intrat în posesia volumului de poezie **Gonar** - autor Daniel Murărița și, după o primă lectură fugară care m-a incitat, am decis să-l analizez mai amănunțit și să-mi fixeze gândurile mele de cititor în scris, după cum urmează.

În respectivul volum de poezie autorul Dan Murărița încearcă și în mare reușește să-și prezinte concepția d-sale despre viață și moarte în contextul cotidian, al modernității, de care nu prea e mulțumit, datorită faptului că suntem obligați să trăim fragmentar, nu ca un tot unitar trup-suflet, până și luciditatea ne e compromisă. Am ajuns să trăim mai întâi pentru realizarea profesională și apoi într-un târziu pentru noi, pentru viața de familie, tocmai a aceleia care este celula de bază a societății: */ne-am sacrificat doar pentru o creștere salarială/ convertiți cu de-a sila de la o religie la alta/ și cu constrângeri pe toate fronturile /că așa nu se mai poate visa// străini ciudați se târăsc în noi/ căci nu ne mai recunoaștem, cu atâta lipsă de încredere / în fiecare străin stă un toma la pândă/.*

În poemul **fractali** sunt îngămădite toate ideile sale despre existență, care apoi parțial sunt oglindite în celelalte poeme din carte. Din **descărnarea iluziei** se prevede cum viața noastră cotidiană este dimineața vieții noastre eterne. Dorul este cel ce ne mai ține în legătură cu ancestralitatea că-ți vine să zici: mi-e dor de dorul cel aveam, când mi-era dor de dor. În poemul **v** vedem cum */clipa e sânul bătrân al gravitației/ al eternului timp /și ne mințim până la sfârșit că între nadir și zenit/ suntem fragmentați și distribuiți amintirilor. Are dreptate /în lumea asta/ nu ne mai putem pierde/ (suntem deja pierduți). Din **ipostaze** vedem că anii aceștia ce ne descriu viața sunt într-adevăr */ca niște șiruri matematice / și categorii / puse în matricea verbului/ ce ne leagă de sfințenie. Ne prezintă niște fapte istorice veridice: /ne vom bucura de fiecare punct, o vom lua de la capăt,/ vom face aceleași greșeli,/ vom uita totu/. Regizorii lumii sunt negativisti /în ochii**

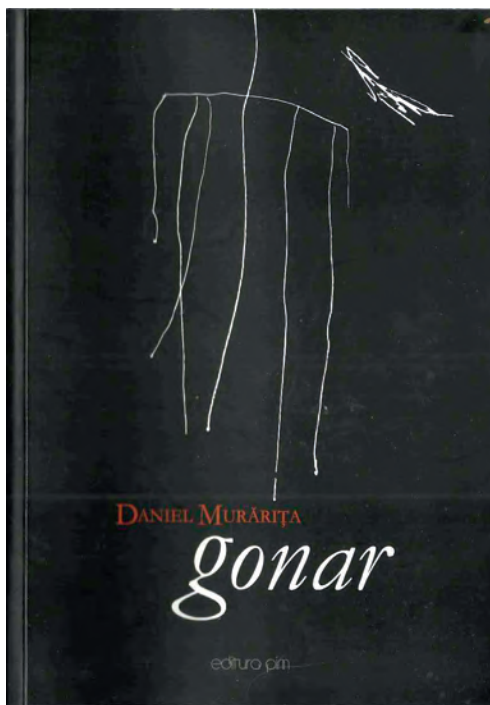
regizorului/ întunericul se mișcă încet./

Străfulgerarea infatuațiilor negativi este prezentată în **foamex**: */peste soare trăgea o dungă tăioasă cu carnea muritorilor/ și din oase împletea/ scaune pentru subalterni//.../el s-a aprins din timp / cară sinele aiurea într-o plasă de plastic/ este un adevăr de necontestat. .../vedea în orice suferință ceva sublim și surâdea ironic/ (de diavoli înconjurați). Remarcă subtil, cum, cu îndoiala ne scufundăm: */pasărea sufletului e neagră/ pe epiderma unui orb scriam cu majuscule/ îndoiala avea porii deschiși/. Sfinții metamorfozați și căzuți ne duc în adâncuri vrând să anihileze atributele lui Dumnezeu: /sfinții cu cristalinelul târât în vreme/ atârnav în bernă ca paiatele/ în vârful de lance/.**

În poemul **rod**: */când noroaie adânci se visează nori, draga mea/ rod gândurile în tâmplă/ par o barcă/ izbindu-se de mal/ hai să tăcem!/ să analizăm gândurile pozitive care să se sfarme în malurile neființei. Autorul e convins că sufletul este exfoliat și încătușat- /de dragostea de sine a cătorva celule haimanale/ sunt / scăpate dincolo de ușa care/ nu mai închide nimic/. Poetul întrevede degradarea umană ce e probabilă în contextul hiper-tehnologizării. /Poate că moartea e un cântec de leagăn, mamele nu există/ există un fel de*

*roboți atârnați de durerile facerii/ și trufia genezei/... /părerile lumii sunt țara fâgăduinței, iluzii magnetice/... după care gândurile se opresc asupra unor amintiri cert pământeste și cu o perspectivă, nu tocmai concretă, ci /în foșnetul umbrei/. În **poveste neptuniană** poetul își transpune neptunian povestea unei iubiri în termeni amețiti de o anumită vrajă –*/ca doi orbi imaginându-și și povestindu-și lumina/.**

Viața în familia unui miner este redată magnific în **negru pătat**: */dormea vinovat cu gândul lăsat treaz/ și diminețile începeau grăbite din pântecul nopții/ ca un avort ce nu se mai poate sfârși/*

venea duba îi aduna cu răceală pe toți/ din arte-rele murdare ale orașului/ până când îi deversa în mină/ .../după amiază era prea târziu să mai vadă lumina/ habar nu avea că suntem la școală sau că ne doare plecarea/ ne privea pieziș, pe fugă/ se bucura nedeslușit că păream sănătoși/ ne mai trăgea câte o palmă grea/ să nu uităm că pășim pe pământ și asta e important/... Folosește în diverse ocazii expresii șoc:/ până la urmă și căderea în întunericul minții/ e un dar nedesfăcut al somnului/ sau /întindem inimile pe sârmă/.

I-aș face completarea că nu numai:/ în orașul aceste nu mai merge nimic/ ci peste tot chiar dacă /tremură blocuri clipind publicitar din ferestre/.../ iar obiectele rămase în picioare fac febră/.../memoria asta ne poartă de grijă/ și nu numai...

Viața e un credit pentru nevoi personale/... iar tu ești o umbră ce coboară/ la ultima stație/.

Totul aranjăm modernist ultra și așteptăm că mizeriile, poluarea ne cuprinde în totalitate: /pe sub piele crește orașul, lent și acaparator;/ reziduri de petrol pulsează în asfaltul lichid,/ desenând scuaruri haotice/ noxe bizare fac spectacole cardiace/ și în cercuri concentrice se dezvăluie monocrom/ plictisul ca un mormânt gol/. Totul se înfișe în corpurile și sufletele noastre cu mare grabă: / profetul nu mai crede acum,/ nu mai scrie pe piatră, apasă irascibil pe un ecran volatil cu degetul/ un mesaj aleatoriu/ silix – siliciu – silicon/ grăbește-te! zise el, toți ne grăbim/ e un fel de obligație cotidiană/ și ne duce spre o cădere abruptă, căci suntem atât de îndoctrinați și de dirijați că nici simple priviri spre cer nu le mai gândim.

*Inocularea permanentă a toanelor societății e ca o /noapte ce nu se lasă plecată din mine/ ca dintr-o clinică de dezintoxicare unde/ drogul e la liber/ prescris/. Cu diferite trepte /cazi gândind că e doar o singură treaptă/ până la fundul propriului eu/ iar /în măruntaiele orașului te scurgi anonim amintire neplăcută/... Noi înșine /rămânem uneori cu o linie ce ne desparte de noi înșine/ ca o amintire cu marginile tocite, timpul îngroașă linia ca pe niște bătrâni răpiți din cantina socială pentru teama de a mai fi făcut dragoste pe întuneric.../ (**relicva**).*

O exprimare în paradox fericită, alternând cu alta care nu-i face cinste – punând Absolutul în derizoriu, fapt cauzat de degingolada cotidian ca dintr-un ospiciu.

/sufeream vulnerabili de aceeași teamă de a nu suferi/.../și Dumnezeu era un fel de neîntreruptă

vânzoleală cotidiană/. Noi suntem toți cei care ne așteptăm - /pânza albă prinsă exact pe dreptunghiul unui sicriu/...cu /războaie interioare marote vechi și recurente/ și cu /rugăciunea ce nu se mai vrea rostită/.../și-n fiecare clipă luată în parte, toate obiectele abdică/. Existăm ca niște cerșetori în zodiile lord, parcă suntem, zice autorul: / umbre ce ne îmbracă asemenea unor robe pământii și ne atârnă eul ca o sentință/ spânzurând cu capul în jos șansele,/ să încerce un after shave să pună puțină culoare/.../În fiecare atom stă la pândă cerșetorul din noi/... Dar avalanșele d-sale de nemulțumiri sunt și ale noastre /noi am murit de mult/ frica, prietene, e tot ce ne mai leagă de cunoscut, de necunoscut, de copii, de părinți/ de tot ce iubim și urâm laolaltă/ cu toți mințim și asta ne ține în viață/ ne hrănește necrofîl toate obsesiile/ ni le ține la adăpost/ să fim onești/.../jocul cu amintirile devine penibil, prost gust performant/ zgomotos/.../până la urmă suntem toți o îngrămădire haioasă de firi/ ș.a.m.d. Ne vedem un conglomerat de intersecții ale suferințelor în care: / kalashnikov (ce) era un clopot/ bătea mercenar/ în piept un fel de revoltă/ cu inamici ascunși în toate punctele cardinale ale iluziei/ cu morți autosuficienți ce își poartă cu emfază perfuziile salvatoare/ evadând din toate icoanele lumii./ Disconfortul cotidian de la bloc ce îți cere- /haideți să zâmbim, în orașul acesta e un timp cretin!/ haideți să înălțăm un imn satanic zilei care trece/... /să râdem sedați de propriile dureri/ și avem destule.

Nimeni nu știa adevărul și nici nu-l știe, zicem noi, iar poetul e un suflet chinuit de cotidian, dar bravează. Poemul e plin de exprimări abrupte (de fapt ca și altele): se sinucid preventiv; inger bătrân; constelații cu vidanjori; sistem paușal cu neliniști scoase la mezat; lagăr cu iluzii betonate; autopsia acestor insomnii.

*În poemul **demonul obscur** ne spune că- /iubirea plutește în aerul rarefiat al libertății/.../iar /tot ce trăim acum e un credit plătit cu nostalgii/ cu pierderea minții în bătăi de inimă/.../ca un cântec frumos fără refren/.*

*Ce era odinioară miracolul finței dragi, acum este ascuns de realizările tehnologiei moderne și de rânjetul unora ca **tarkovski**, care își bat joc atât de femeii cât și de bărbați, iar până la urmă- /morții sunt memoria pământului pe care treci/ cu pașii mărunți ai propriului mort/ din tine/. (**engrame**).*

Totul pare, în concepția D-sale, să concure la o

necesitate impusă de alții care ne obligă să: /privim farmaciile ca pe o promisiune/ și să uităm de noi pe sens interzis/ iar povestea aceasta este adevărată,/ încât ți se face ciudă că nu suferi *subit de vreo boală*./ **dar tu știi** /ca o bucurie dezamorsată de realitatea imediată/ e / ca o iluzie ce îți explodează în gând/. Inima s-a ermetizat încât în ea.../sapă așteptarea ca un fântânar fără noroc/ deoarece /e un conflict între trup și năzuință, între privire și obiecte/.../și nimeni nu mai crede că aici, în carnea asta fragedă,/ în continuare ar exista durere, întristare și suspin/ capăt de lanț trofic/ în care /mântuirea ne vine pe card/.../iar bucuria e o simplă greșeală alfanumerică/.../iar emoția nu mai nimerește contul ascuns al celulei.

În poemul **back to the womb** autorul ne spune, ca și odinioară / e nevoie de carne de tun pentru susținerea istoriei/. Reclamele ne mănâncă mai tot timpul prețios pe care îl avem: /părea că lumea e identică cu sine/.../margarină ieftină întinsă pe toate feliile de pâine din reclame/... /atâtea povești cu finalul neterminat/ și cu personaje încremenite/.../iar pălăvrăgeala asta sinistră/ nu îmi permitea igiena de a mă simți singur/ și ajungem la filosofia vieții, să ne dorim moartea care: /e singurul loc din care nu ești obligat să pleci/. Toți am vrea, cum zice poetul: /să câștig cinstit pariul cu viața asta/.

În tot volumul întâlnim prea mult pesimism exprimat ce-i drept artistic: /să lămurim pentru totdeauna căderea!/... /și mă doare trupul acesta înfrânt/ viața e un paspartu ținând în cleme o filă goală/.../ de pe care /a șters notele de subsol ale bucuriei/. Autorul se exprimă plastic spunând: /pilotul e un tânăr orb care iubește/ la fel ca și poetul spunem noi, iar /planeta e un carusel în care nouă ne e foame continuu/.../iar pilotul moare și se naște din nou/.

În poemul **mirabile** autorul face o înșiruire de aspecte cotidiene de care nu este mulțumit, dureri multiple dintre care unele ne răpun precum mirosurile pestilențiale: /gunoiul miroase a toți/.../e un cimitir concret a tuturor amprentelor/ suntem într-o /cameră fără pereți a dovezilor că suntem așa cum suntem/ și nu prea întrevădem zile senine. E compromisă și dragostea -/dimineața asta rulează pe kontrasens/ în aer e ceva suspect ăștia ne omoară cu zile/... /să evităm accidentul unei ultime iubiri/... /nu dimineața asta nu e despre noi/...

Pe autor îl cuprinde prea ușor pesimismul, deoarece la un moment dat spune în poemul **plastic** /ca la rugăciune/ mă pregăteam să fiu trist/ comerț vulgar cu mine însumi.../ deci își revine. El trebuie să știe că la rugăciune nu trebuie să fi trist, ci din contra, să fii fericit și vesel, pentru că te adresezi lui Dumnezeu. În același poem își exprimă dezamăgirea de starea de fapt deplorabilă din localități -/în orașul acesta doar ceasurile merg/ țin pasul inegal aproape și ziua/...și pe cei din jur îi sfătuiește onest învinuindu-se: /tu salvează-te de mine/ imaginează-ți orașul perfect gol/... Nu are dreptate că istoria nu se repetă, mai ales în greșeli și în sinucideri. Chiar marii filosofi ne spun că evenimentele în lume sunt ciclice. .../așteptarea speranța dragostea sunt/ un contract încheiat grăbit cu Dumnezeu/ spune poetul și nu putem să-l contrazicem.

În poemul **cântec-mamă** scoate în evidență lehamitea că s-a născut. .../am crezut că tot ce e deasupra noastră nu e un hău mamă/ e un cântec de leagăn ce ne așteaptă pe toți/ la sfârșitul firesc al zorilor/.../mamă e o lume atât de ciudată/ nu mamă oamenii aceștia nu au zodie/.../da mamă lasă-mă să mă visez alticineva/ în alt oraș în alt pântec în alt of/. În **soledad**, de fapt ca și în multe alte poeme, totul e scris fără semne de punctuație, otova, cu prea multe inovații de termeni pe aceeași structură: /și parcă ai fi vrut ca anxietatea să fie un simplu vis urât/ din care să te trezești brusc fie și în fața unei cafele proaste/ ca o copilărie cu multe sensuri interzise și julituri în genunchi/ Are o teamă nedeslușită, este cum: /durerea și vârsta ne joacă la rulete din ce în ce mai măsluite/.../și se face tot mai întuneric în noi/ și trebuie să plecăm/. Are o afinitate, o predispoziție pentru unii termeni pe care îi întâlnim în multe poeme ca: fire de praf, riduri, cute, umbra nopții, carne, sânge, invocă mama de multe ori cu vină și fără vină, ca o pată în existență. Vede o stare deplorabilă în toate, dacă nu l-ai cunoaște ai zice că e un pesimist incurabil, pe când el: /mă diluez în propria imaginație/ saltimbanc uitat de propriul rol/. Este stupefiat că un creier dronă dirijează totul, că peste tot: /șiruri electromagnetice se întind spre chipuri/ de undeva de deasupra capului/ izbucnind neverosimil din creierul-dronă/.../suntem niște mașini într-un tunel îngust/ și strânși în niște coduri depersonalizante. Își găsește Eul în reculegeri sufletești. /te doresc/.../adulmecând și adăpându-mă cu pașii trecuți sau închipuiți/ ca dintr-un râu de

memorii abstruse/.../ca niște gratii roase de calcar/ în timp ce părem niște haine care/ și-au pierdut oamenii/. În **frontiera** întâlnim descrieri lugubre, spunând: /orașul e o înscenare, o bucată de hârtie mototolită/ marginile tari, uzate ascund/ incubatorul/ și.../ apartamente în care/ oamenii își duc veacul, se înmulțesc, se scad/ trag linii între viață și moarte/.../toți oamenii nefericiți miros la fel/ numai cei cumsecade/ își ascund tristețea sub cămăși călcate atent/ noi pledăm în continuare pentru viață și dragoste/. Este atât de dezamăgit că spune: /nici cu tine nu mai ai ce vorbi/.

E dezgustat radical, totul devine o vomă cotidiană:/ fotografiez aiurea chiștoace/ bucuriile aceluia ce nu își pun întrebări dar/ până la urmă te cuprinde oboseala/.../și-n tot timpul rămas în forme ciudate/ nimicul se întâmplă adesea prin oase/... dar reușește să se redreseze intrând în mijlocul familiei, a celor dragi:

/tu ești la fel de frumoasă întârzii/ te privești în oglindă și începi să crezi că sânii sunt inutili/ că trebuie să existe un plan b al trupului tău/ ne liniștim/ e ca un vis în care ai tăi încep să tragă în tine/ și îți place/ (**cadre**). În **umbrosafia** face aluzie la îngerii antonimi: /prezentul e descompus în falii și îngeri antonimi /... /care și-ar fi luat câmpii/ iar apoi se întrebă: /doamne! Cine a mai inventat și speranța/ că /toate sunt un delict major o zbatere împotriva propriei firi/...

Autorul crede moartea ca o: /gelatină ce te încuiește și refuzi/ să mai crezi în os și în carne/.../ zâmbești la gândul că bunicii își incinerau umbra/ era un fel de sacrificiu un fel de bravadă/ când acceptau să moară/ și își ardeau certificatele să le piardă durerea urma/ întregului neam/. În rândul lumii adevărul e mediocru: /plângeai și tu să intri în rândul lumii/ doar pentru adevărul mediocru/ iar / o ceașcă de cafea negru intens/ gustul amar ce persistă lipicios în gură/ e fierea tuturor lucrurilor/.

În poemul de final **suflete** autorul radicalizează sunând:/punctul e o linie în poziție fetală/.../nimeni nu cade din propria umbră ascultă-mă/.../...am învățat să dansez/ linia e un punct în poziția fetală/.

Utilizarea multor neologisme (shadow's strike, check in, back-up, back to the womb, blackened și multe altele), în întregul volum, nu este de bun augur pentru un poet, cunoscând că limba română are atâtea posibilități de exprimare metaforică și de bun înțeles.

Poeme

Dumitru Tâlvescu

Un vânt nebun

Un vânt nebun coboară dinspre munți,
Răstoarnă tot în jur, speranțe pe de-a-ntregul
Și curge larg, la nesfârșit, un șarpe rău, prelung
Bolborosind neutru vorbe într-o doară
Bicisnic printre arborii pe dată desfrunziți.

Și străzile sunt goale, lipite strâns de ziduri
Iar toată omenirea nu iese azi afară
E ziua lui, pe semne, în voia lui e totul
Dar vai, nimic nu este bun în trecerea-i hulpavă.

Pe case umbrele coboară-n bernă
Luminile sunt galben trist și prea puține-n seară
Chiar soarele, trecut în asfințit în grabă
E un aspect prea jalnic, de nebăgat în seamă.

Lumina lui fu bună, e drept, cândva, odată
Și verdele din ierburi mai strălucea altfel
Însă acum, complice chiar din vară
Când la refuz împinse netrebnice arșițe.

Doar gânduri fade și doruri năuce
Își trec prin cețuri speranțe de mai bine
Lovite strâns de ziduri își pleacă încet coama
Sub vise fără sens și ne-mpliniri, de-a valma.

Seară de An Nou

Fuioare lungi, prelungi, fâșii zdrobite în lumină
Dintre cărbuni prea arși, încep să risipească

Lumină și scânteii , spre cerul negru iască
Cerând zadarnic un ajutor ce nu vrea să mai vină.

Pocnind încet din vreascuri, se-nalță spre a muri
Căldură, ca năpastă, sub cerul vremii, gri.
În jur sub roșii străluciri, privirile se-agață
De nemurirea clipei, în zbor spre dimineață

Și-ncet prin calde gânduri, pornite cu mult greu
Atingerile tandre, se contopesc mereu.
Doar luna șade pașnic, în adâncimi albastre
Veghind cu nemurire, la clipele sihastre.

Iar buzele timide, în roșu se unesc
Într-un sărut sălbatic, c-un zâmbet alb, hoțesc.

Stare de fapt

Lovită iar de grinzile durerii
Trecută în timp, cu palmele întoarse
Din umbre și tenebre păcatoase
Apare fața tristă a tăcerii.

Ascunse între grinzile ogrăzii
Trei vise refuzate-n zbor spre fire
Încet le iau, spre dulce amintire
Le pun ca semn, în colțul străzii.

Ajuns din nou pe câmpul lumii
Strivit printre coroane de lumină
Privesc cu dor adânc cum se închină
Dorințele când curg la sânul mumii.

Treime

Cum harpia-i gonită când vine-n cuib fără nimic
În cioc
Și gândurile-s la păstrare, în cel mai tainic loc
Când hăul dintre lumi te doare și-i fără de noroc
Luminile se ascund în ziduri ce nu mai vor și porți.
De undeva, deasupra, trei zei ne trag la sorți
Pe noi, hoinari printre speranțe și cu regrete-n
palme
Primim pe versuri, doar zâmbet și sudalme.

Timp ascuns

Clepsidra-i prăbușită și cu nisipul umed
Cernea din zile, pe cele fără soț

S- aducă mai în față speranțe la negoț
În drumul spre niciunde, încet, cu pasul șubred.

Singur pe drum, un asasin de sentimente
Trecutu-și ține ascuns, nu-i e de-ajutor
Cu vorba blând rostită, cu glas sonor, de-actor
El plânge trist, în taină, sinistrele-i momente.

Pierdut între regrete ascunse adânc în somn
Așteaptă liniștea în suflet să-i învie
Privirea ca de gheață ce ține în sclavie
Iubirea ce-o avu și-l doare acum enorm.

Doar praful alb, din stele mai mângâie o clipă
Tăcerea care speră zadarnic la visele-i mărețe
Într-un prezent prea putred și fără de tandrețe
Pierdut de tot pe gânduri ce greu i se-nfiripă.

Ucigașul de sentimente este singur
Nostalgiiile s-au dus iar visele dispar,
Pe față îi răsare un trist surâs amar
Purtat printre iluzii, cu un final nesigur.

Așa se-ntâmplă când visele-s ucise
Trecutul ca și viața, încep să se împartă
În zile calme, rămase fără soartă
Purtându-te prin vremi, ca pe un sărman Ulise,
Un ucigaș de sentimente ce plânge în culise.

Printre nori

Printre nori, trei gânduri de cenușă
Se mângâie pe frunte de sar mereu scânteii
Departele-i apropie tăcut printre doi tei
Gonindu-i spre apusuri ce încă bat la ușă.

În liniștea ce- și caută drumul ascuns în zile
Lumina dintre clipe e gata iar de ducă
Un pic de adevăr încearcă să aducă
Dintre iluzii sterpe, doar împliniri umile.

Priviri funeste împart în patru doruri
Invidii și minciuni învăluite-n falduri.
Intenții de mai bine, de neoprit în ziduri
Sunt luate-n dar, cu brațe largi, în ceruri.

De unul singur, doar trecător prin vremuri
Îmi port cu greu povara de doruri și de pace
Dar luminat de gânduri, ignor tot ce nu-mi place
În drumul spre niciunde, spre unul dintre țărături.

Poeme

Ion Căpruciu

De ce

Mai întâi că nu
apoi nu că da
și mereu așa
dragostea umbla
pe la noi pe-acasă

Vremea fiind frumoasă
își făcuse-o barză
cuib la noi pe casă

De ce, da de ce
viața e cum e.

Soldații Mariei

Între ei și cei din urmă
e mereu un dialog
precum orbul duce-n cârcă
un olog

Dacă sunt cred c-au
mai fost
ce și dacă parcă nu
amintirile altfel
nu ar avea niciun rost

Casele le au deschise
despre real înspre vise
și caii-îi hrănesc cu jar
ca să sboare iar și iar
suferind de albastru clar.

Un Melc

Un melc
se deplasa în cerc
cu toate-ale lui la concert
ducea și casa în spinare
pe deasupra drob de sare.
Îi plăcea că e pe cărare
și umbla în amiaza mare
nu se-ntreba n-avea pe cine
doar se mira.

Mergea de la Est către Vest
și umbra se ținea de el

pe laturile de triunghi
cam isoscel.

Ca toți melcii fiind aidoma
roua de pe flori culegea
și mai lăsa și pentru alții.

Nu se-ascundea treceau soldații

Mergea de ieri de azi mergea
mergea așa ca să ajungă
în ziua mică noaptea lungă.

Ploua ninge
mergea mergea.

Viața în doi

Nu ne gândeam la vreme
era timp destul
nu ne doream ce nu aveam
dacă știi ce vrei mamă ce bucurie
pentru privit răsăritul aveam
un loc anume
cu două scaune mereu libere

Marea Melancoliei era secată
soarele își mutase casa
pe strada albastră
care era numai a noastră

Vremea sta să ne privim
două flori înflorite
la aceeași fereastră.

Exercițiu pentru speranță

Faceți exercițiu
ca soldații care se pregătesc
de război
numai așa veți fi pregătiți
să învingeți suferința

Îmbrăcați mai întâi straiete noi
să vedeți cum vă stă în ele
numai după aceia ieșiți în lume

Faceți exercițiu cu curaj

de domolit frica
trageți obloanele să intre lumina
din întuneric să iese prin exercițiu
convingeți-vă
nu vă otrăviți mintea cu ură
iubiți cu inima

Nu vă învinuiți pe voi
sau pe alții
dăruiți lumina
viitorul se află-n prezent
ești doar cât sperii

Mai mult nu e destul
mulțumiți-vă ca pătratul
cu patru laturi.

Tinerete fără bătrânețe

Cu gândul și cu mâinile
noi fabricăm realul
să fie mai bogat
să nu ne treacă ziua
fără ca firul de păr
să nu-l despicăm în patru
să intrăm în noi înșine
pe ușile din față
în propriul palat
împreună cu străbunii
de la care păstrăm gloria
și numele
iubind fierul și plugul
vom fi mereu mai încărcăți
cu tinerete veșnică
Vom da afară timpul îndoielii
ca s-adormim ușor în faptul serii.

File de reportaj

Aprilie, cu împăcări de rouă ...

Ion Elena

Peste vârfuri de arini, cerul se arată limpede și albastru. Soarele scapătă lumină și căldură prin crânguri și lunci. Pe vale rătăcește un val de vânt ușor mai răcoros, care-mi trece peste creștet ca un zbor fulgerat de rândunea. Valurile pârâului Aninoasa forfotesc pe sub umbre de frunzișoare fragede și se-arnuncă-n spume de cascade mici, susurătoare. Este cristalină, limpede și alintată de bulboane apa pârâului repejor. Și-i zarvă prin tufișuri, și cântece de păsări urcă-n coasta împădurită. În ruguri intră mierle, începe iar concertul. E freamăt mult în codru și tril și veselie-n scena dimineții. În miez de aprilie, primăvara se instalează bine în sat. Oamenii nădăjduiesc în zorul anotimpului primenitor de viață.

Este în adâncă desfășurare spectacolul înfloririi, se deschide încet-încet și taina înfrunzirii. În bătătură, bunicul este preocupat de halângă, să potrivească din tăiere acoperișul ciorchinilor rubinii din toamnă. Alege căpușele și taie coarda cu siguranța și priceperea unui meșter experimentat. Din ochiul tăieturii curg lacrimi în țărâna blagoslovită de ploile lui martie. Lăcrimează seva din viță, mângâiată de razele blânde ale soarelui. S-au înzdrăvenit mugurii cireșului. Merii și-au prins pe ram primele frunzișoare. Piersicii s-au înzăpezit de flori. Narcisele au înmiresmat grădina. Și zmobilele-și trimit parfumul pe uliță. Mai așteaptă până la înflorire liliacul.

Ne lăsăm mângâiați de tumultul misterios al naturii. Glasuri de păsări înveselesc peisajul. Și mierle. Și vrăbii. Și pițigoii. Și privityhetori. Strălucesc de bucurie ochii Lăcrămioarei printre flori.

Jocul ei rămâne la fel de curat și plin de inefabil. Pe drumul îmblânzit cu asfalt mai trec care cu boi pleșuvi. În urma lor, mai vezi câte o Mărioară cu traista în spinare și sapa pe umăr, pășind ostentivă prin sufletul primăverii. Deși mugurii se umflă țâfnoși în crenghi, oamenii sunt năpădiți de griji, sunt uneori triști și astenici, fără chef de vorbă. Pe chipul lor pământiu poți citi foarte ușor apăsarea nevoilor, neliniștea gândului. Se pare că, la ei, nu s-au mai întors de mult timp liniștea și mulțumirea. Totuși, sătenii țin de treburile lor, să-și învingă tristețea din suflet. Să scape de beteșugul vremurilor și să se bucure de rod și împlinire, de bună credință și respect dinspre diriguitori.

Spre vârful zilei, bunica pune pe masă roata de mămăligă și bulgării de brânză. Mărunește brânza și-o amestecă. Lăcrămioara mănâncă cu poftă. Toată familia gustă din bucatele primăverii, gătite în casă. Masa a fost ca un vis, din vremea când laptele aburea pe plită. În căsuța zidită la brâu dealului, parcă se întorseseră clipele visării, limpezi amintiri de altădată, din zbenghiul și raiul copilăriei.

Urc dealul pe poteca îngustă și aștept rezemat de gardul viei. O albină se oprește pe obrazul meu. Aș fi vrut să-i spun că nu sunt floare, dar ea m-a abandonat repede și s-a întors cu treabă în lumea florilor de piersic. Privesc îndelung coroana teiului din coborâș de culme. Gându-mi coboară spre adâncimi de timp, când alergam în fericirea zilelor de primăvară, să prind cântecul cucilor în duet și jocul lor în umbra corolelor verzi din vârf de deal. Mă cuprinde dintr-o dată întristarea, când văd că

lumea aleargă numai după avere și mărire, uitând de frăția cu natura. Mult egoism și destrămare găsești azi în viața omului, buimac și-mprăștiat îi este gândul, nesigur pasul. Mi-e teamă de înstrăinarea ce se așterne printre noi!

Ating cu ochiul luminișul din livada cu pruni, unde firul ierbii așternea covor verde și trainic pe șaua dealului. Alergam într-acolo cu dor prin roua dimineților, cu tălpile udate de lacrima cerului. Aceasta este poiana prin care mi regăsesc visul tinereții. Când înfloream sărutul cu împăcări de rouă, uitând de zbor prin iarbă verde, uitând de dor. Și roua din priviri curgea în inimi lung. Și dorul de viață aduna apoi fericire în ochii lumii.

Rămâne lângă poienița înrou-rată de lacrimile dorurilor, ființa solemnă a teiului învăluit de sublima primăvară. Printre ramurile lui aplecate adânc spre povârniș se zărește satul petrecut de glasurile anotimpului. Primăvara a intrat deja în viața și rosturile oamenilor. Și a așezat pe la porțile caselor gânduri înflorite, cu înseninări de viață și dor de multă și folositoare împlinire. S-a așezat să aducă binele în casa fiecăruia! Să alinte gândul și să umple viața cu liniște și bucurii!

Algoritm de calcul al pensiei

Constantin TĂNASE ne-a lăsat moștenire un „algoritm de calcul al pensiei” valabil până în zilele noastre.

„Altă chestie
E scoaterea la pensie
Astăzi ești funcționar
Însă mâine pensionar.
Poate te interesează
Pensia cum se calculează.
Ei, uite cum se calculează:
Din 35 de ani servicii
Care vor fi socotiți
Scazi primii ani de școală
Și absențele de boală,
Zilele de sărbătoare,
Orele suplimentare,
Plus un an și patru luni.
Tragi o linie și aduni.
Pe urmă împarți la cinci, apoi
Ce-ți dă înmulțești cu doi,
Scazi anul când te-ai născut,
Adaugi tot ce-ai scăzut
Și la cifra ce-a ieșit
Pui un zero la sfârșit.
Anii pentru însurați
Se vor socoti dublați
Adică ani de război,
Socotind că-n vremea asta
Te-ai războit cu nevasta.
La totalul obținut
Pui trei zero la-nceput
Scazi anii de celibat
Ridici restul la pătrat
Și-astfel într-o primă fază
Afli sumele de bază.
Apoi le extragi la toate
Rădăcinile pătrate
Și la suma dobândită
Aplici cota cuvenită,
Care nu trebuie să fie
Mai mare de 5 la mie.
Din suma rămasă brută
Scazi 4 și 8 la sută
Trei la mie la pompieri,
Impozitul pe averi.
Supracota respectivă,
Taxele pentru colivă,
Cinci la sută pentru dric,
Pe urmă nu mai scazi nimic.
Din totalul rezultat
verși 2/3 la stat
și restul ți se cuvine
nu știu dacă mă exprim bine”

Itinerar biobibliografic

Ion Trancău

(continuare din pag. 2)

Asemenea marilor scriitori ardeleni, George Coșbuc, Octavian Goga, Liviu Rebreanu și Lucian Blaga, gorjeanul Lazăr Popescu, un scriitor autentic și el, provine dintr-o familie de veritabili intelectuali rurali, nu preoți, ci învățători devotați și pasionați în misiunea lor nobilă de apostoli culturali ai satului. Pe urmele lui Lucian Blaga, ar putea să scrie și să tipărească și el o carte memorialistică, autobiografică, precum *Hronicul și cântecul vârstelor*, un început de Bildungsroman, pe nedrept persiflat critic în pagina sa din hebdomadarul național *România literară* de saga-cele cronicar al ideilor literar-filozofice, Sorin Lavric. De aceea, am sugera lui Lazăr Popescu să scrie și să tipărească chiar un *meta-hronic*, cu încredere în vocația lui de prozator memorialist, cu orizont extins și aprofundat, filozofic, mitologic, religios, ca un remarcabil teoretician, critic și istoric literar, un eseist excepțional, din păcate, mai puțin luat în seamă dincolo de meleagurile gorjene, ignorat uneori cu intenții minimalizatoare și malițioase chiar de unii *columnari* ai vestitului cenaclu literar târgujian înființat și condus, până la sfârșit de secol și mileniu, de regretatul lor magistru Titu Rădoi.

Lazăr Popescu s-a (s)cufundat *scafandru*, ca Eminescu, în mitologiile lumii, universale, mai puțin în mitologia autohtonă, adică națională, prea mioritică și...*protocronistă*, aderând spontan și parțial, aproape involuntar, la *spațiul mioritic* blagian, la celebra sintagmă *deal/vale*, după cum putem deduce

din trilogia sintezei românești sau *metaromânești*, *dorice*, *ionice* și *corintice*, cu un titlu urmu-zian - beckettian, *Eșecul cartofilor cruzi*, în care determinările spațial-toponimice, emblematice, poartă denumiri ancestral-simbolice, *Dealul cu Ulmi* și *Valea Frasenului*. Dacă în universul lui Lucian Blaga *gorunul din margine de codru* devine arbore cosmic, stâlp al lumii, ori *axis mundi*, în antologica elegie cu titlul *Gorunul*, în romanul lui Lazăr Popescu, *Frasenul* este investit cu similare și diferențiate conotații filosofice. Ambele proze, memorialist-autobiografice, fragmentare sau integrale pentru traectul existential al lui Lucian Blaga și al lui Lazăr Popescu, neliteraturizate /poetizate excesiv pot deveni surse bibliografice introductive, necesare cunoașterii personalității și operei lor. Subiect mai mult sau mai puțin abordabil, personalitatea și opera scriitorului *complet* Lazăr Popescu poate constitui și obiectul unei micromonografii, finalmente, incomplete și imperfecte, dar, în mod cert, introductive.

Nu-i exagerat, nici apologetic, să-l punem pe eseistul, teoreticianul, criticul și istoricul literar Lazăr Popescu în ilustra descendență a unor personalități tutelare și exemplare, de la Titu Maiorescu, urmat de vreo cinci generații, deloc epigonice, de postmaiorescieni, reprezentanți renumiți, precum: G. Ibrăileanu, Eugen Lovinescu, G. Călinescu, Tudor Vianu, Șerban Cioculescu, Vladimir Străinu, Pompiliu Constantinescu, Edgar Papu, Ion Neguițescu,

☑ Eugen Simion, Matei Călinescu, Gheorghe Grigurcu, Nicolae Manolescu, Mihai Zamfir, Mircea Martin și Ion Pop. Nu este deloc deplăsată sau derizorie observația după care acest scriitor trebuie să fie situat în descendența celor enumerați, cu precizarea că el este și un scriitor *complet*, după epitetul critic folosit de Nicolae Manolescu pentru a-l prezenta succint și verosimil pe Marin Sorescu în a 2-a lui *Istorie literară...pe înțelesul celor care citeșc*. Se poate lansa, cu riscuri minime, ideea că opera lui Lazăr Popescu, în totalitatea și integritatea ei artistică, nu are denivelări valorice, ci se remarcă prin subtile elemente de diversitate și unitate. Nu se poate afirma că acest scriitor, cvasiunoscut, dar și cvasiignorant, pe plan județean și național, a fost receptat după valoarea sa.

După asemenea considerații, prin care am privit tangențial și am anticipat unele dimensiuni și particularități ale universului literar lazărpopescian, este necesar să reamintim intervalul de timp de aproape trei decenii, 1958-1986, dedicat învățământului primar, fără preșcolar, după cum el însuși mărturisește, și gimnazial la Corobăi, apoi liceal, la *Tudor Vladimirescu* din Târgu Jiu, studiile universitare fiind urmate la Timișoara... *de Vest*, unde a promovat cu deplin succes și examenul veritabil de doctorat, *fără plagiat*, cu teza *Estetica banalului în operele lui Gogol și Flaubert*, prin care unește, ca fiind complementare, celebrele devize *Ex occidente lux* și *Ex oriente lux*, argumentând că nu sunt disjuncte, în timp și în spațiu în planul modern al civilizației, culturii și artei. Ca elev al învățământului rural și citadin, apoi ca student la Timișoara, Lazăr Popescu și-a cultivat propensiunile, aptitudinile și vocațiile creative de natură literară. De fapt, toate aceste premise native, de gândire, sensibilitate și limbaj literar inspirat i-au fost descoperite și stimulate din faze incipiente, familiale, de ambii părinți, mai ales de mama acestui copil înzestrat cu preferințe și manifestări literare, pare-se precoce, mama fiind fiica preotului Cosma Băjeu, bunic matern, persecutat în vremea comunismului. Din nefericire, destinul pare a fi fost inclement cu bunicii scriitorului Lazăr Popescu, dispăruți prematur, odată cu *marea trecere* a pămanțenilor efemeri. Din acel posibil *hronic și cântec al vârstelor*, scriitorul memorialist Lazăr Popescu nu poate uita nici pe o altă rudă, un unchi, fratele cel mare al tatălui despre care amintește cu admirație că ținea *un jurnal*.

În fine, din alte confesiuni ale scriitorului, aflăm că din clasa a IV-a a debutat cu lectura integrală,

poem cu poem, a operei lui Eminescu, talentul literar și înclinația spre studiul limbilor moderne moștenindu-le de la mama sa, iar *originalitatea* venindu-I pe linie paternă. Din clasa a VII-a s-a afirmat și s-a impus, într-o tabără de creație literară organizată la *Băile Herculane*, iar în anii de liceu s-a impus ca *olimpic* la literatura română. Cu umor și autoironie a considerat că premianții de la concursurile literare *ajung critici literari, adică scriitori ratați*. Lazăr Popescu s-a afirmat la olimpiada de literatura română și a izbutit, după mai mulți ani de învățământ să schimbe condiția de profesor rural, cu aceea similară, de profesor urban, printr-un concurs triumfal.

A debutat publicistic cu două poezii la revista *Forum Studentesc* din Timișoara, nu prea timpuriu, pe la douăzeci și doi de ani, în anul 1980. În paginile revistei *Astra* din Brașov, în august 1986, la douăzeci și opt de ani, a debutat cu comentarii de critică literară la rubrica *Poemul comentat*, fiind remarcat și evidențiat de regretatul Laurențiu Ulici, de care se va apropria politic, cu partidele P.A.R. și U.F.D., în primii ani postdecembriști. Partidul Alternativa României, devenit *Uniunea Forțelor de Dreapta*, a fost cel mai tânăr și frumos partid politic din anii '90 ai secolului și mileniului revolut, format din tineri intelectuali, conduși pe acea platformă politică de un triumvirat celebru, Laurențiu Ulici, critic și istoric literar de prestigiu, președinte al Uniunii Scriitorilor din România, Adrian Iorgulescu, președinte al Uniunii Compozitorilor din România și de economistul, matematicianul Varujan Vosganian, prozator și poet, actualmente vicepreședinte al USR.

Chiar dacă nu agreează pe deplin curente culturale-literare, în primul rând umanismul sau așa-zisa renaștere în cultura și literatura noastră, mai comprehensiv fiind în aprecierea iluminismului, scriitorul Lazăr Popescu nu-și poate contesta și refuza impulsurile și repulsiile profund antiumaniste, polivalența acestora manifestându-se, de loc public și retoric, ci discret și decent în ipostaze multiple ca autentic homo-sapiens și aestheticus, pe plan filosofic, etic, politic, religios, mitologic și artistic, totdeauna echilibrat și argumentat, vertical și imaculat în gândire, sensibilitate și stil. De aceea, mai mult în urma unor lecturi *intermitente* (Perpessicius) și mai ales *fidèle* (Pompiliu Marcea), Lazăr Popescu poate fi considerat, cu minimă marjă de eroare, un *scriitor total* după sintagma lansată de Nicolae Steinhardt. Potrivit acestei sintagme, de *scriitor total*, sau *complet*, Lazăr Popescu

s-a afirmat și s-a impus, pe orizontală, cu zece volume de poezii (*Alte secunde, alte ipoteze, Amurgul traversat, Aureola umbrei, Omul care trece podul, Fachirul de scai, Scribul și contesa, Cosmos în silabe, Amarul vector, Kilometrul zero al iubirii și Poveste cu secunde și vânt*, volum aflat în atelierul liric de lucru, cu trei volume de proză scurtă (*Alexianu și alte prezentări, Apocalipsa după Alexianu și Povestiri din Dealul cu Ulmi*), cu proza romanescă constând în trilogia cu titlul *Eșecul cartofilor cruzi*, volumul I, *Falsul paradis*, volumul al II-lea, *Cravata roșie* și volumul al III-lea intitulat *Renumele trandafirului*. În atelierul prozastic al romancierului se află, în proiect, un alt volum cu titlul *Cenușă și eter*.

Scriitorul Lazăr Popescu este *total* sau *complet*, în sensul cultivării genurilor literare clasice, ilustrând, pe lângă poezie și proză, teatrul scurt, de factură *corintică*, eseistica și critica literară, în spațiul național și universal. Totodată, este un *scriitor total*, în sensul valoric, axiologic, pe plan politic, moral și estetic. Ca dramaturg, Lazăr Popescu, ne propune, în prelungirea teatrului absurdului, o *Agitație în pentagon* compusă din șapte piese cu titlurile: *Periodicele, Realitatea paralelă, Zeul de schimb, Interogații, Pledoarie pentru fasole, Cel care se trezește, Atenție, vine rectorul!* În aceste piese de teatru scurt, Lazăr Popescu valorifică cu inventivitate creativă modalități și procedee multiple de orientare neoavangardistă, *metamodernistă*, de natură *hiperrealistă, ezoterică, ironică, fantastică*. În felul acesta, dramaturgul izbutește să reprezinte pe scenă o realitate de stringentă actualitate învăluită de ipostaze ale miraculosului.

Lazăr Popescu este și autorul unui număr important de cărți documentate și inspirate de domeniul vast și generos al eseisticii și criticii literare: *Concretizări în irealitatea mediată, Lecturi rimbaldiene, Banalul în cinci dizertații, Gogol și Flaubert, Două lecturi arheologice, Arghezi și Montale, Interogații și revizui, Trei exerciții critice, Cinci voci ale optzecismului, Între Efes și Nazaret, Șansa și restul, Cărțile destrămării*, cu un prim volum intitulat *Aezii și absurdii, Două portrete lirice și Mircea Petean sau știința poeziei*. Prin volumele de versuri și prin aceste cărți de eseistică și critică literară, scriitorul Lazăr Popescu conciliază, printr-un raport de complementaritate, pe plan cultural-literar, occidentul cu orientul.

Înțelepciune antică. Povestea lui Diogene - omul care avea totul.

prezentată de **Mihaela Popescu**

Filozoful grec Diogene (Tablou atribuit lui J. H. W. Tischbein)

Unul dintre cei mai renumiți filozofi care au lăsat în urmă modele nepieritoare de gândire a fost Diogene din Sinope, fondator al Școlii Cinice, a cărui poveste o vom prezenta în rândurile ce urmează.

În anul 412 î.Hr., în orașul Sinope din Grecia antică, se naștea un băiat pe nume Diogene. Copilăria sa a luat o cu totul altă turnură după ce familia i-a fost trimisă în exil în Atena, pe motiv că tatăl său a încercat să pună în circulație bani falși. Nu a fost deloc ușor pentru Diogene să treacă de la casă și mâncare bună și o poziție în societate, la o viață în care nu mai avea niciunul dintre aceste lucruri. Erau atât de săraci încât aproape că mureau de foame.

În acele zile, Atena era un renumit centru cultural, iar unul dintre cei mai faimoși cetățeni ai săi era un filozof pe nume Antistene, **care susținea că o persoană nu posedă lucruri ci, mai degrabă, lucrurile ajung să posede persoana**. Dacă cineva își măsoară succesul prin cât de multe și de valoroase sunt lucrurile pe care le deține, atunci acea persoană nu va putea să dețină fiecare lucru posibil pe care și-l dorește și nu se va opri din a-și dori din ce în ce mai multe lucruri. Cu alte cuvinte, o astfel de persoană nu va putea atinge un punct în care să fie cu adevărat fericită, așadar, **cu cât mai puține lucruri își dorește o persoană, cu atât este mai probabil ca acea persoană să fie fericită**.

Diogene, băiatul care pierduse aproape totul, l-a ascultat pe Antistene și s-a gândit la propria lui situație. Nu a fost lăcomia tatălui său care i-a provocat probleme? Nu a fost el însuși depresiv pentru că îi era dor de tot ce au lăsat în urmă?! Diogene a ajuns la concluzia că filozoful avea dreptate. Cu timpul, și-a dezvoltat propriul concept filozofic și a început să vorbească despre el, atrăgând mulțimi din ce în ce mai mari de oameni.

În timp ce reputația lui creștea, oamenii

îi cereau sfatul pentru tot felul de lucruri. Uneori pentru că știau că este înțelept, iar altele pentru că răspunsurile sale erau destul de hazlii.

Când o femeie a întrebat “care este timpul potrivit pentru a lua cina”, filozoful i-a răspuns: “Dacă ești bogat oricând dorești, iar dacă ești sărac oricând poți.”

Unui tânăr care i-a mărturisit că nu crede că este potrivit pentru a studia filozofia, Diogene i-a replicat: «De ce trăiești atunci, dacă nu-ți pasă să trăiești bine?»

Atunci când o persoană s-a plâns că viața este un lucru rău, filozoful a corectat-o: “Nu viața însăși, ci a trăi într-un mod bolnav”.

Întrebat de unde a venit, Diogene a explicat că este “un cetățean al lumii (cosmopolit)”, iar atunci când cineva a vrut să știe ce fel de om este, răspunsul lui a provocat amuzament: “sunt un Socrate care a luat-o razna”.

Cu trecerea timpului, Diogene a devenit faimos. El spunea mereu: “De când Antistene m-a eliberat, adică m-a eliberat din a-mi dori lucruri de care nu aveam nevoie cu adevărat, am încetat să mai fiu un sclav”.

Diogene trăia ceea ce profesa. Uneori scria piese de teatru pe care lua ceva bani, altele nu avea nimic și trăia din cerșit. Avea foarte puține posesiuni și dormea pe străzi sau în parcuri și-i batjocorea neîncetat pe atenieni pentru modul lor de a trăi. Se spune că o bună bucată de vreme a trăit într-un butoi mare de vin.

Diogene

Într-o zi un prieten i-a spus: “Stiu că lucrurile nu contează prea tare pentru tine Diogene, dar acum văd că ai reușit să pierzi și cupa aia cu care beai apă de la fântânile publice”.

“Nu am pierdut cupa”, i-a corectat Diogene, “am dat-o de pomană”. “Am realizat că nu era un lucru necesar când am văzut că un copil la fântână bea apă din căușul palmelor.”

Diogene credea în auto-control și considera foarte important în viață cultivarea virtuților, a excelenței în comportament, precum și respingerea lucrurilor considerate inutile, care pot face rău sufletului, cum ar fi bunurile personale și statutul social. Drumul spre adevărata libertate și fericire necesită, în viziunea lui, o existență simplă.

Pentru modul în care trăia, unii i-au spus Diogene-Câinele, însă filozoful nu părea să fie deloc jignit de acest lucru. Un câine, a explicat el, fiind mai mult în contact cu natura, este, prin urmare, mult mai apropiat de adevărata fericire. Câinelui nu-i pasă de statutul social sau de bunuri materiale; câinele nu este sclavul dorințelor superficiale care ofilesc inimile oamenilor. Câinele trăiește viața în prezent și nu este îngrijorat de noțiuni abstracte care i-ar putea îmbolnăvi sufletul.

Deși erau mulți cei care nu îl apreciau pe Diogene și mesajul pe care îl transmitea, chiar și ei trebuiau să recunoască lejeritatea și împăcarea în care trăia acesta.

“Cei care sunt pregătiți mă vor înțelege, cei care nu sunt pregătiți mă vor asculta și nu mă vor înțelege. Ei trebuie să vină atunci când momentul este potrivit pentru ei și este mai bine să ajung cu adevărat la o persoană decât să fiu înțeles greșit de 1.000”, spunea Diogene.

Cândva, un om l-a rugat pe Diogene să-i împrumute o carte spunând că pur și simplu nu are timp să stea să studieze cu el.

Diogene i-a zâmbit: “Dacă tu ai venit la mine flămând și eu ți-aș oferi posibilitatea de a alege între un platou de smochine și un tablou cu smochine, nu ai alege lucrul real în locul imitației? Dar acum, când sufletul tău este flămând după virtute și împăcare, tu esti în stare să renunți la lucrul real în favoarea cititului despre el. Prietene, a învăța cum să trăiești bine nu este de ajuns, trebuie chiar să o faci.”

Diogene

Diogene a stat în Atena mulți ani deși a călătorit și în alte părți ale Greciei la solicitarea altora care voiau să învețe de la el. La un moment dat, când avea 70 de ani, se afla pe o corabie care a fost capturată de pirați.

Pirații au rămas uimiți când Diogene le-a vorbit calm și fără frică: “Prietenii, sunteți bineveniți să luați orice este al meu, dar permiteți-mi să vă explic că eu cred că nu va fi niciodată de ajuns”.

Ulterior, șeful piraților i-a spus: “Ești fie cel mai curajos om pe care l-am cunoscut vreodată, ori cel mai prost dintre toți, dar să nu crezi că vei scăpa de destinul tău. Te vom vinde alături de toți ceilalți la piața de sclavi”.

Diogene a fost dus la piața publică de

sclavi din insula Creta, iar acolo cei care se ocupau de licitație l-au întrebat ce abilitați are. Diogene a răspuns: «Pot governa oameni și îi pot învăța să se guverneze pe ei înșiși, așa că vindeți-mă cuiva care vrea să învețe». Auzind această replică, un om bogat din mulțime l-a cumpărat pe Diogene și l-a luat cu el acasă, în orașul Corint. Pe drum, aflând pe cine a cumpărat, l-a eliberat pe filozof, dar l-a rugat să vină în Corint și să-l învețe pe el și pe copiii săi. Diogene a acceptat și a trăit în Corint pentru restul vieții sale devenind o parte din cultura aceluia oraș.

Se spune că, la un moment dat, Alexandru cel Mare a venit să-l viziteze pe filozof în Corint. L-a găsit pe Diogene odihnindu-se în lumina soarelui, s-a prezentat, și l-a întrebat dacă poate face ceva pentru el.

“Da, dă-te la o parte din lumina soarelui!”, i-a răspuns Diogene.

Alexandru cel Mare a fost atât de impresionat de remarcă filozofului încât ar fi spus: “dacă nu aș fi Alexandru, aș vrea să fiu Diogene”, la care Diogene a replicat “dacă nu aș fi fost Diogene, aș vrea să fiu tot Diogene”.

Interesant este că Diogene ar fi murit în aceeași zi în care Alexandru cel Mare murea la Babilon. [Alexandru cel Mare și filosoful Diogene din Sinope (wikipedia.org)]

Un alt filozof grec, Epictetus, l-a descris pe Diogene ca fiind gentil, binevoitor și binedispus în fața a ceea ce alții ar fi considerat mari greutăți. Considera că rolul său este să aibă grijă de ceilalți în timp ce se pune pe sine însuși la dispoziția lui Dumnezeu. Pentru că nu voia nimic de la alții era total împăcat cu oricine întâlnea și pentru că era mereu împăcat cu sine însuși, tot pământul era casa lui, nu doar un loc anume.

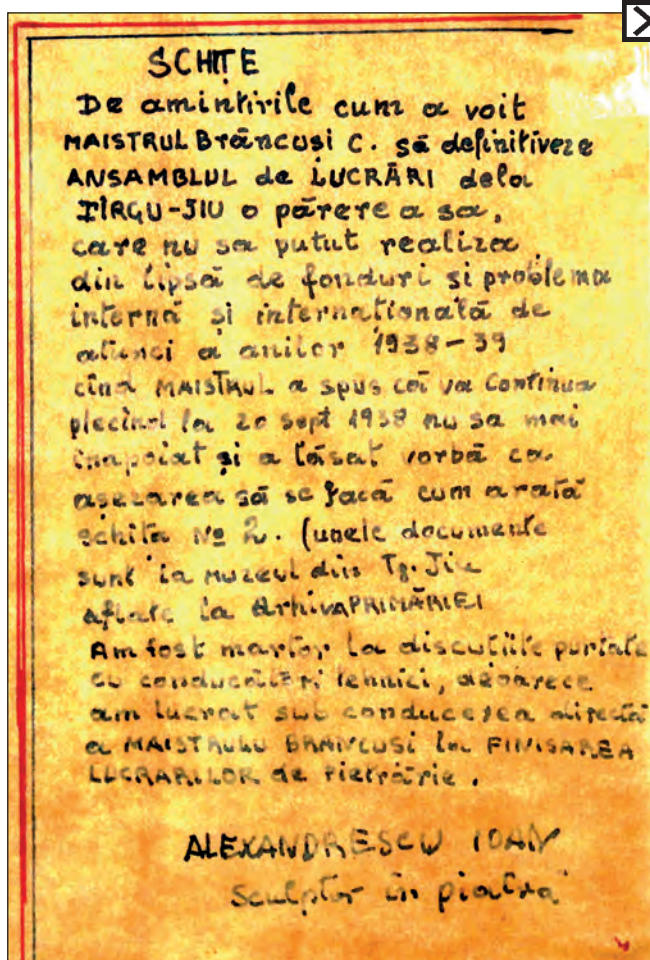
Când a fost capturat de piraiți nu a murit de grija prietenilor săi din Atena, sau de Atena, ci a încercat să-i cunoască pe piraiți și să-i schimbe. Filozoful a rămas același chiar și atunci când a fost vândut ca sclav, și în perioada când a trăit în Corint. Se poate spune despre Diogene că este unul dintre acei indivizi rari, un om cu adevărat liber.

Schițele lui Ioan Alexandrescu privind Ansamblul Monumental „Calea Eroilor”

Sorin Lory Buliga
Adina Andrițoiu

Una din piesele donației inginerului newyorkez Stephan Benedict, făcută Centrului de Cercetare, Documentare și Promovare „Constantin Brâncuși” din Târgu-Jiu, cu ocazia „Colocviilor Brâncuși” din data de 19 februarie 2016, este un desen pe calc semnat de Ioan Alexandrescu, care a fost cioplitorul cu ajutorul căruia Constantin Brâncuși a realizat *Poarta Sărutului* (alături de cioplitorul Golea din satul gorjean Dobrița; Mocioi, p.40).

Considerăm oportună o prezentare detaliată a schițelor de pe planșa respectivă, deoarece I. Alexandrescu a petrecut mai mult timp alături de Brâncuși în perioada 1937-1938, având discuții cu el privind unele aspecte ale operelor de la Târgu-Jiu, asistând la dialogurile acestuia cu diverse persoane implicate în edificarea ansamblului și însoțindu-l uneori pe artist în plimbările lui prin județ. Este

☑ posibil, așadar, ca Brâncuși să-i fi vorbit lui I. Alexandrescu despre anumite planuri ale sale privind amenajarea Căii Eroilor, pe care cioplitorul susține că le-a auzit de la artist și, drept urmare, a ținut să le transpună în schițele de pe calc, datorită semnificației lor deosebite și importanței pentru posteritate.

Calcul cu desenele lui I. Alexandrescu (păstrat într-un tub de carton) are dimensiunile de 67,80 x 44,70 cm și un colorit gălbui, cea ce pare să fie culoarea lui originală, și nu datorată trecerii timpului. Desenele par să fie realizate în carioca, majoritatea hașurilor sunt cu creion colorat, iar adnotările sunt scrise cu stilou cu cerneală albastră.

În colțul din dreapta-sus al planșei există următorul text: „SCHIȚE / De amintirile cum a voit MAISTRUL Brâncuși C. să definitiveze ANSAMBLUL de LUCRĂRI dela TÎRGU-JIU, o părere a sa, care nu sa putut realiza din lipsă de fonduri și problema internă și internațională de atunci a anilor 1938 – 39 când MAISTRUL a spus că va continua plecând la 20 sept 1938 nu sa mai înapoiat și a lăsat vorbă ca așezarea să se facă cum arată schița No .2 (unele documente sunt la Muzeul din Tg. Jiu aflate la Arhiva PRIMĂRIEI. Am fost martor la discuțiile purtate cu conducători tehnici, deoarece am lucrat sub conducerea directă a MAISTRULUI BRANCUȘI la FINISAREA LUCRĂRILOR de pietrărie. / ALEXANDRESCU IOAN. Sculptor în piatră”¹.

Rezultă de aici că I. Alexandrescu a realizat schițele respective bazându-se pe amintirile lui privind modul în care Brâncuși a vrut să definitiveze ansamblul de lucrări de la Târgu-Jiu. Nu este foarte clar în ce fel i-au parvenit informațiile: direct de la Brâncuși sau indirect, în calitate de martor la discuțiile purtate de artist cu „conducători tehnici” ai lucrărilor (reprezentanți ai primăriei, antreprenori, ingineri etc.).

Planșa cuprinde trei schițe, pe care le prezentăm în cele ce urmează, ținând cont de adnotările lui I. Alexandrescu.

Schița nr. 1 este denumită „PLAN ORIZONTAL DE LEGĂTURĂ MASA – COLOANĂ (CERC ÎNCHIS)” și prezintă schematic ansamblul monumental „Calea Eroilor”. Piesele ansamblului sunt figurate prin simboluri de mici dimensiuni, fiind

1 Textele lui I. Alexandrescu de pe schițe, ca și fragmentele din documentele citate în cuprinsul lucrării de față au fost reproduse cu fidelitate lingvistică, respectându-se integral versiunea originală.

schițate de asemenea râul Jiu, aleile transversale din Grădina publică (este greșit poziționată aleea de lângă *Poarta Sărutului*, la vest de aceasta, când în realitate ea se află în partea de est), Biserica Sf. Apostoli și calea ferată.

Schițele 2 și 3 prezintă detalii mult mai numeroase ale amenajării ansamblului, cum ar fi desene ale lucrărilor de artă, mobilierului din parc, pavimentului și spațiilor verzi.

Schița nr. 2 are următoarea precizare: „AȘA TREBUIA SĂ FIE ÎN FAZA FINALĂ, DESPRE AST VORBEA BRÂNCUȘI, așa vom face la ANUL. (1939)”. Ea înfățișează segmentul de la calea ferată până la *Coloana fără sfârșit*, care are aspectul unei alee cu un paviment format din îmbinarea unor lespezi de piatră de formă neregulată, structurat în patru trepte cu aspect de platformă (cu lungimea de ordinul a câtorva zeci de metri). Treptele-platformă (și totodată panta aleii) sunt sugerate pe desen prin trei modalități: delimitare printr-o linie dublă transversală, hașurare mai intensă spre est și colorație care trece de la gălbui la maroniu în același sens.

Această alee pavată (ce pare să aibă lățimea unei străzi obișnuite) este asemănătoare unui drum de munte și se oprește la marginea brâului de arbori care înconjoară *Coloana fără Sfârșit*.

Pe părțile laterale ale primelor trei trepte-platformă sunt dispuse grupuri de câte două sau trei scaune, ce par identice cu cele de pe Aleea scaunelor (de tip clepsidră, dar cu față pătrată). Grupurile sunt amplasate bilateral, la capătul estic al treptelor respective. Pe marginea aleii sunt desenați ploi ce par de tip piramidal.

În jurul *Coloanei* par să fie dispuse trei cercuri concentrice. Primul delimitează un spațiu verde care ar fi avut, probabil, și rol de protecție. Specificăm aici că acest rond s-a și realizat, ca urmare a adresei nr. 79² din 13 august 1938, făcută de grădinarul șef C. Arendt către primarul orașului, prin care acesta arată că „în jurul coloanei montate în noul parc din fața cazarmelor este nevoie de o umplutură de cel puțin 100 – 120 care cu pământ bun, în care să se poată planta sau semăna flori sau iarbă...” (mai multe documente privind realizarea ansamblului brâncușian pot fi consultate în facsimil în volumul *Documente din Arhivele Naționale ale județelor Gorj și Dolj cu*

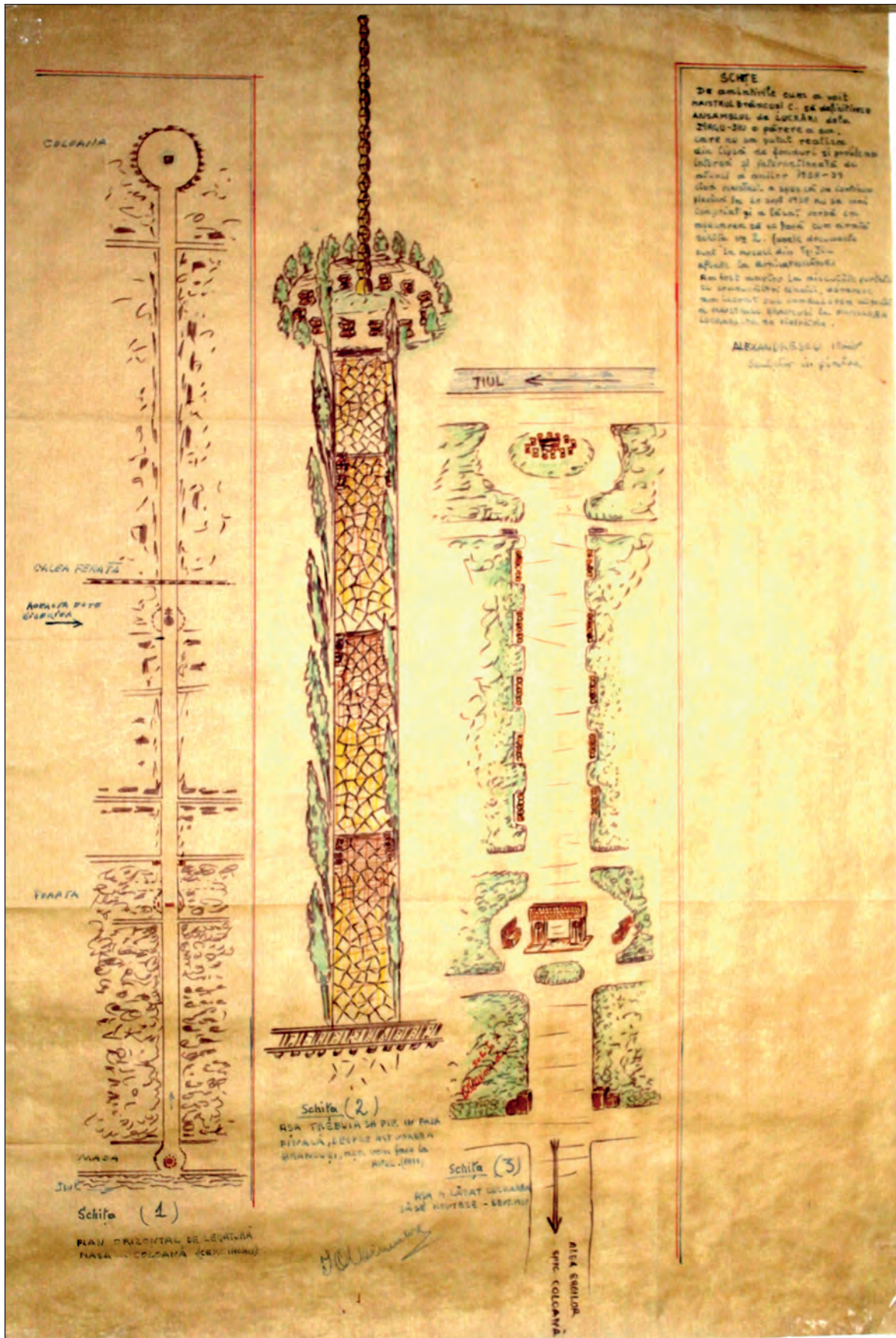
2 S.J.A.N. Gorj, fondul „Primăria orașului Târgu-Jiu”, dosarul 88/1938, fila 1.

privire la Ansamblul sculptural brâncușian de la Târgu-Jiu, coordonat de Sorin Lory Buliga și Adina Andrițoiu).

Al doilea cerc este format din scaune-clepsidră cu față pătrată. Desenul înfățișează unsprezece scaune, dar poate exista și un al

doisprezecelea (care este mascat de ultimul plop de pe alee), sugerat de respectarea distanțelor dintre scaune și, de asemenea, de

similitudinea cu aranjamentul celor douăsprezece scaune-clepsidră cu față rotundă din jurul *Mesei Tăcerii*.

Al treilea cerc este dat de brâul marginal de arbori, care au o înălțime mult mai mică decât a ploilor piramidali, așa încât să nu afecteze vizibilitatea Coloanei.

Schița nr. 3 este însoțită de precizarea: „AȘA A LĂSAT LUCRAREA SĂ SE MONTEZE – SEPT. 1938”. Ea reprezintă aleea din parc cu operele lui Brâncuși, de la râul Jiu până la Bulevardul C. Brâncuși (fost Bd. C. A. Rosetti).

Se observă că de o parte și de alta a intrării în parc (în marginea trotuarului) sunt desenate câte două blocuri de piatră, de formă paralelipipedică, unul mai mare și altul mai mic. Blocurile respective au fost amplasate în mod real în pozițiile menționate, fapt ce reiese din unele fotografii postbelice. Piese mari pot fi văzute și acum în fața fostului castel de apă din Parcul Central.

La aproximativ 2 m în fața *Porții Sărutului* și intersectând aleea paralelă cu strada, este desenată o mică „insulă” de verdeață de formă eliptică, cu o lungime de cca. 5 m și o lățime de cca. 2 m, despre care nu știm să se fi realizat vreodată.

În spatele băncilor de piatră apare un spațiu liber (care nu există în configurația actuală) ceea ce sugerează faptul că și băncile, fiind opere de artă, trebuiau privite din toate unghiurile, inclusiv din spatele acestora.

Spre vest, la cca. 5-6 m de *Poarta Sărutului*, este figurată o altă alee transversală, care însă nu există actualmente.

Singura alee care intersectează Aleea scaunelor este „Aleea îndrăgostiților”, despre care I. Alexandrescu relatează că a fost realizată la indicația lui Brâncuși: „Plecând de la masă către portal, unde se găsește aleea întretăiată în formă de cruce, care duce în dreapta și în stânga prin parc (executată într-una din zile după una din ideile maestrului Brâncuși)...” (apud Mocioi, p.35).

Din documentele de arhivă rezultă că aceasta se suprapune peste traseul vechiului canal, numit hodie, din Grădina Publică. O ultimă dovadă materială a vechiului canal, peste care s-a amenajat Aleea îndrăgostiților, este la capătul sudic al acesteia, unde încă mai există o laterală din beton a podului care pe vremuri făcea trecerea peste hodie.

Există în arhive și un document, referatul nr. 124 din 14 aprilie 1938¹, întocmit de I. Vintilă și adresat primarului, prin care se propune a se reface canalizarea acestui hodie „cu tuburi de beton tot de 0,50 m. diametru interior”. Canalul rămăsese deschis în urma scoaterii tuburilor vechi de beton (care au fost apoi întrebuințate la diverse alte canalizări din oraș) în toamna anului 1937, situație considerată însă inacceptabilă „întrucât murdăriile ce se scurg pe el infectează aerul din grădina publică...”.

Pe Aleea îndrăgostiților, figurată în schița nr. 3, apar două desene simbolice, care sugerează prezența unor bănci la intersecția cu Aleea scaunelor. După forma lor, simbolurile pot face trimitere la băncile monoxile realizate, se pare, la indicația lui Brâncuși și amplasate ulterior pe aleile din Parcul Central (una dintre ele încă se mai păstrează la Muzeul Județean Gorj „Alexandru Ștefulescu”). Faptul că aceste bănci țin de o concepție brâncușiană este susținut de două dovezi. Cea mai concludentă este fotografia binecunoscută a unei bănci monoxile, de formă aproape identică, pe care se odihnește Brâncuși în atelierul său din Paris.

A doua dovadă este fotografia aparținând lui Eugen Ciucă (ce face parte din donația St. Benedict, aflată actualmente în arhiva Centrului de Cercetare, Documentare și Promovare „Constantin Brâncuși”) care înfățișează o astfel de bancă monoxilă în Târgu-Jiu, ce are pe verso următoarele adnotări: „«Bancă Brâncuși», descoperită și identificată 1958 cu declarație semnată în 1958 la Tg. Jiu, de tâmplarul executant după «desenul lui Brâncuși» / a fost transpus și urmărit personal de el (B). / executată în același timp cu Ansamblul de la Tg-Jiu”.

O altă fotografie din aceeași donație, reprezentând o bancă monoxilă într-o bună stare de conservare (aflată la Muzeul Județean Gorj) are pe verso următoarele adnotări: „C. BRANCUSI / – BANCA – / descoperita în 1958 – Tg-Jiu – predat cf. proces verbal primăriei orașului Tg-Jiu – / S au găsit 11 bănci – ”. Rezultă de aici că în anul 1958 mai existau 11 bănci, probabil din cele 30 executate în 1938.

Documentele care dovedesc construcția acestor bănci se găsesc în Arhivele Naționale ale Județului Gorj. Mai exact, primarul Al. Ciocănescu, prin decizia nr. 2771² din 18 aprilie 1938, aproba devizul

1 S.J.A.N. Gorj, fondul „Primăria orașului Târgu-Jiu”, dosarul 72/1938, fila 1.

2 S.J.A.N. Gorj, fondul „Primăria orașului Târgu-Jiu”, Deciziuni pe 1938, dosarul 186/1938, fila 66.

(asociat unui raport) referitor la „confeccionarea a 30 bănci de lemn cu picioare de fier, necesare pentru grădina publică...”. Acestea urmau să înlocuiască vechile bănci din lemn, în vederea amenajării complete a parcului oraşului. Confeccionarea şi amplasarea băncilor monoxile reiese însă din referatul nr. 255 din 18 iulie 1938¹ întocmit de I. Vintilă: „Pentru înlocuirea băncilor deteriorate depe digul Jiului şi pentru aşezarea pe marginele noiei alei ce se construieşte în lungul canalului din grădina publică necesită un număr de 30 bănci noi. Întrucât în jurul acestor aleie este un decor natural de anini şi pluţi mari, găsesc că ar fi potrivit a se aşeza aci bănci improvizate din trunchiuri de stejar de 2 m. lungime şi circa 0,70 m. diametru, conform schiţei depe contrapagină”. Pe verso există şi schiţa respectivă², care demonstrează clar că acest model, similar cu al băncii din atelierul parizian al artistului (executată însă cu mult timp înainte), a stat la originea băncilor monoxile.

Masa Tăcerii este amplasată pe planşă în interiorul unui rond cu verdeată, asemănător cu cel figurat în jurul *Coloanei* fără Sfârşit.

Pe desen apar şi două semnături ale lui I. Alexandrescu, executate cu cerneală roşie pe schiţa nr. 3 şi cu cerneală albastră în partea de jos a planşei.

O idee generală care se desprinde din analiza schiţelor de pe planşă ar fi aceea că sensul de parcurgere a traseului Căii Eroilor este dinspre Jiu³ spre *Coloana fără Sfârşit*. Facem această consideraţie deoarece, pe de-o parte, atât pe schiţa 1 cât şi pe schiţa 3 acest sens este indicat prin săgeţi (în schiţa trei fiind şi indicaţia suplimentară „ALEA EROILOR spre COLOANĂ”) şi, pe de altă parte, aleea în porţiunea dintre calea ferată şi Parcul Coloanei are aspectul unui drum de munte. De altfel, traseul respectiv este în mod natural ascendent, fiind uşor în pantă spre colina care mărgineşte la est oraşul.

Cum pe schiţa 3 nu se observă pavaj cu dale (sunt figurate doar câteva linii transversale), este posibil ca o variantă de amenajare a Căii Eroilor să fi fost următoarea: aleea din Grădina publică să fie pavată cu pământ bătătorit şi pietriş (ceea ce s-a şi întâmpla de altfel, fapt atestat de martori oculari, dar observabil şi pe fotografii de epocă sau din filmul realizat de Brâncuşi la Târgu-Jiu, în perioada 1937-1938), iar drumul dintre calea ferată şi Parcul Coloanei să fi avut aspectul unui drum de munte (ceea ce nu s-a mai executat).

Bibliografie

Buliga, Sorin Lory, Andriţoiu, Adina (2017), *Documente din Arhivele Naţionale ale judeţelor Gorj şi Dolj cu privire la Ansamblul sculptural brâncușian de la Târgu-Jiu*, Ed. Brâncuşi, Târgu-Jiu.

Mocioi, Ion (1971), *Brâncuşi: Ansamblul sculptural de la Târgu-Jiu*, Comitetul pentru Cultură şi Artă al Judeţului Gorj, Târgu-Jiu.

¹ S.J.A.N. Gorj, fondul „Primăria oraşului Târgu-Jiu”, dosarul 80/1938, fila 3.

² S.J.A.N. Gorj, fondul „Primăria oraşului Târgu-Jiu”, dosarul 80/1938, fila 3 (verso).

³ Locul actului de eroism al targujienilor care îşi apărau oraşul în faţa trupelor inamice, la 14 / 27 octombrie 1916.

Epigrame

Paula Romanescu

Ni s-au cam înmulţit golani
Cu doctorate-n stele verzi,
Că-i mult prea greu să plagiezi
Luceafărul şi Botoşanii...

*

Despre starea naţiunii

Se-ntrec puterile-n (degeaba)
stat –
De-o parte miruiţii, de alta
lătrătorii –
Şi la ciolane-atât s-au aruncat
Până-au exterminat alegătorii.

*

„Inocenţii”

Unul cu mătuşa,
Altul cu cătuşa,
Rusul cu Katiuşa,
Vântu’ cu cenuşa...

*

Fie viaţa grea, uşoară,
Pe pământ, noi una ştim:
Nu mâncăm chiar tot ce zboară,
Numai înghiţim...

*

Adormiţilor din Parlament

„Deşteaptă-te, parlamentare!”
Aceasta-i muzica firească
Mai potrivită celor care
Dorm duşi în ... legea
românească.

Calul troian

Calul din poarta Troiei, vigilent
Şi răbdător, aşteaptă de-o vecie;
Dar gloabele din noul Parlament
Pun de un tun votat de-o
herghelie...

*

Greviştii la porţile Guvernului

După ce aproape-o lună
Au păzit poarta-n zadar,
Au pus mână de la mână
Şi pe gard(ă) au rupt un par...

Povestirile cu contrapunct ale lui Dumitru Augustin Doman, maestrul transfocărilor în alb, cu zece apodiecții despre scriitor și carte

Ion Popescu-Brădiceni

1. D.A. Doman și mantaua

Dumitru Augustin Doman se trage din mantaua celor mai mari prozatori europeni fie aceștia I.L. Caragiale, Anton Pavlovici Cehov, Tolstoi, Guy de Maupassant, Italo Calvino, Dino Buzzati, Truman Capote, Liviu Rebreanu, Ladislau Daradici, Aurel Antonie, Aurel Ștefanachi, Cristian George Brebenel. Are tușă sigură, se menține în zona documficțiunii ori frizează absurdul, oricând convingător.

A optat să se exprime pe spațiul escritural scurt. Are o epică autocenzurată și antiretorică. Se plimbă agale, cu ochii în paisprezece, printr-un „regat imaginar” precum Ștefan Bănulescu ori Radu Aldulescu, Gabriel Chifu ori Marin Preda, ca un stăpân (auto)responsabil pe domeniul său. Practică „narațiunea ștrangulată” (Mircea Mihăieș) care îi devine trăsătura perfectă și identitară.

Ia să vedem ce avem în bibliotecă din opera lui Dumitru Augustin Doman, cu autograf pe fiecare carte-n parte: „Moartea noastră cea de toate zilele” (Editura Timpul, Iași, 2008), „Sâmbătă, duminică și alte singurătăți” (Editura TipoMoldova, Iași, 2015), „Zbateri facile, strădaniile futele” (Editura Bibliotheca, Târgoviște, 2017).

Am citit, am recitat (Matei Călinescu), am probat și comparat eșantioane (Fulgerul ideii, Oglinda neagră a cafelei, Săracul risipitor), reprezentative ca unul abia desprins din rândul „Cetățenilor lui Urmuz” și abia dumirit că metoda utilizată ar putea să fie „transfocarea în alb”. Sau, poate, o tehnică a emoției abia reținute. Cred că modelul prozei domaniene e fie metajurnalul nesfârșit ca la Franz Kafka ori I.D. Sârbu, dar și aspirația spre scriitura nucleonică, spre nuvela (anti)politică.

În fiecare proză tensiunea existențială e maximă, tema predilectă e moartea cea de toate zilele, din fiecare fisiune semantică te pândește o implozie doar de moment amânată (Umbra morții în câmpul alb de crini; Moartea ca un tren albastru).

2. Transversalii transparente

Ca unul care am dedicat „Ritualului morții și înmormântării în Gorj” patru volete ale unei teralogii

de cercetare pe teren, înțeleg de ce acest subiect motivează aproape întreaga operă domaniană. Criticii s-au pronunțat că este capital aspectul că prozatorul se ferește cu obstinție să falsifice realitatea evidentă prin livresc ori prin filtrul virtualității literare; sau aspectul că dorința-i expresă rămâne o constanță psihologică: renaturalizarea limbajului naraționist și narațional/naraționant.

Astfel educația și morala subminează strategic execuția (anti)ludică, arta povestirii descinde din Mateiu I. Caragiale ori Giuseppe Tomasi di Lampedusa (povestirile) – dar și din alți monștri sacri ai literaturii universale și ai celei autohtone, căci „bucățile” narrative sunt protejate de o aură capodoperială (Mihai Dragomirescu + Eugen Lovinescu la un loc – n.m., I.P.B.).

De fapt, e un antiiluzionist, care scrie proză doar ca să se întâlnească cu sine însuși precum Rabbi ben Akiba din „Golemul” lui Gustav Meyrink dar și ca să dea curs visului secret de-a fi nemuritor fie și pe fracțiuni de clipă. Și tot spicuiind pentru noi, cititorii de plăcere, „din jurnalul unui trăitor de rând”, pricipem că marele prozator (se pare că sunt primul care fac această apreciere axiologică și nu mi-o voi retrage-o niciodată, dimpotrivă o să mă încăpățânez a mi-o consolida – n.m., I.P.B.) pare să coboare direct din miniprozele lui Alexandru Macedonski pe

care „divinul critic” George Călinescu nu le-a înțeles, dar Nicolae Manolescu le revalorifică exegetic pentru exactitate și concizie (Trecerea Oltețului), pentru fantasmagorizare (Între cotețe), pentru directitudine ortoretică.

Și totuși Viorica Răduță (autoarea unui roman precum „Vremea Moroiului” din 2015) îl resituează pe Doman în umbra lui Cioran și a Preafericitului Augustin căci eul îi este diseminat într-un megatext – lume, din care prozatorul decupează „transversalii” transparente, ca să le scaneze aporiile.

3. Un colecționar de nihilomelancolii

Petre Țuțea l-ar fi inclus certamente printre existențialiști (vezi „Teatrul ca seminar”, Cartea treia, E. Stiluri, 3. Existențialismul, pp. 486-494) din pura și simpla pricină că revelarea posibilă a sacralității nu-i decât o hierofanie naturală; că scriitura propriu-zisă îi marcată fatalmente de autenticitatea neliniștii, produsă de conștiința finitudinii, a morții și a neantului.

Omul domanian este în mod straniu demn, liber și autentic când oglindește natura-destin. Adevărul său (aletheia sa) este o absurditate ontică. Citez: „În moarte, sensul este permanent înghițit de lipsa de sens cum șarpele Ouroburu își mănâncă la infinit coada”. Iar prozatorul pare uneori un avatar al lui Bacovia: un colecționar de nihilomenalcolii (Ion Simuț), bucuros că participă practic la un act de igienă socială („Moarta ca o iarnă frumoasă”). Consecința: așa se scrie Istoria României contemporane, cu calm, cu ironie, cu o gândire meticuloasă, „cu sânge și bulion”, cu sublimă detașare și nobilă implicare corectivă.

Lumea cuvintelor – pentru D.A. Doman – e negreșit „sobră, așezată, omogenă” iar metafora-alegorie a „clepsidrei cu nisip negru” e desigur brâncușiană, inițiativă, utilă „metafizicianului de serviciu” pentru când va transgresa în sfârșit „ținuțul libertății absolute”: cel cu triada contemplație – reverie – fericire.

Fie negru, fie paradiziac, umorul lui D.A. Doman e parțial translatin dar și transcaragialian („Nenorocit de un milion de dolari”), dar pare cosângean cu cel al lui Mark Twain ori cu cel al lui Raymond Queneau (cel din „Exerciții de stil” și mai ales cel din „O sută de mii de miliarde de poeme”).

În substraturile poemografiilor sale ascetice stilistic mustește, irigând întreg edificiul operei, o realitate fictivă, arhetipală, o mitologie desacralizată dar resuscitată, discret dar chipurile, întâmplător, haotic, entropic și politropic („Blestemul. Trabantul galben”, „Poetul cu trei picioare”, „Așteptând metroul în dulap la etajul doi”).

4. Știința aforistică

Evit a mă jeli (a mă văita) că e greu să comentez prozele „minimaliste” ale lui Doman cel văr primar cumva – numai dânsul știe cum – cu Thomas Mann (cel din „Moartea la Veneția”) ori cu Ernest Hemingway (cel din „Nimeni nu moare niciodată”) dar de ce nu i-au acordat atenția cuvenită mării critici de ieri, de azi? Întreb și eu, nu dau cu parul! Asta deoarece Dumitru Augustin Doman posedă, întocmai precum „filosofii populari”, știința maximei, a propozițiilor reflexive, a formulărilor sentențioase (adică aforistice).

Ca de pildă: „Nebunia este un teritoriu al fericirii”; „Dacă omul nu s-ar naște cu moartea în el ar fi invulnerabil” (Clepsidra cu nisip negru), „Viața adevărată este egală cu înțelegerea veșniciei morții”, „Dacă viața bolborosește scurt, moartea bălțește mult”. „Eseul filosofic trebuie să aibă structură muzicală: de simfonie, de operă, de ce nu chiar de operetă” („Armătura de idei a morții”).

5. Triada (trans)tipologică

În fine, proza domaniană mizează pe triada (trans)tipologică: realism/absurd/fantastic. Căci fantasticizante sunt personajele sale, unele chiar capabile să trăiască – precum Guillaume Apollinaire ori Ion Mureșan – „în lumea alcoolurilor tari, în lumea alcoolurilor îndelung rafinate” (Țuică mirosind a țărână). Păi, tocmai prozatorul și-a auto-definit maniera scriitopică și totuși antiutopică, categoric singulară, dar deloc singurătăcită în spațiul literar blanchotian, unul al „singurătății esențiale” și al „exigenței operei”, al „clarității romanești” și al „căutării punctului zero al scriiturii”. Dar cât privește stilul ca atare domanian e de o profunzime violentă, girardiană și tragică.

Singurătatea esențială este reculegere, estință și sentință. Iar opera fiind solitară, cel care trăiește în dependența operei, fie pentru a o scrie, fie pentru a o citi, aparține solitudinii. Dacă singurătatea este riscul scriitorului, nu exprimă ea șansa unor momente favorabile? Nu devine ea orizontul

☑ unei alte puteri? În spațiul deschis de creație, mai e oare loc pentru creație, când realitatea umple acest spațiu literar până la refuz? Situația e cum nu se poate mai rea, cam precum în girardienele dubluri monstruoase.

Ia fiți oleacă atenți (pe fază)! Transcendența recade în imanență, metamorfozându-se într-o seducție propriu-zis impură. Iată de ce întreaga existență socială ar fi imposibilă dacă n-ar fi o victimă ispășitoare, dacă, dincolo de orice paroxism, violența nu s-ar transforma în ordine culturală („Moartea unui pinguin”, „Năprasnica sinucidere a lui Augustin Doman”, „Mirosul”). Mimetismul domanian este dotat cu double bind (dublul imperativ contradictoriu) și răsună ca o condamnare teribilă, ca o adevărată excomunicare („Zbateri faciale, strădaniile futille”) din peisaj.

6. Dedublarea monstruoasă

Societatea românească de după 2000 s-a dedublat monstruos, halucinant, psihiatric, bizarspectaculos. Scurtele proze ale lui Dumitru Augustin Doman ne oferă niște monștri... supraviețuind în banalul cotidian (și al lui Lazăr Popescu, oarecum – n.m., I.P.B.), pe principiul girardian că dublul și monstrul sunt totuna. „Mitul, bineînțeles, pune în relief unul din cei doi poli, în general monstruosul, pentru a-l disimula pe celălalt. Nu există monstru care să nu tindă să se dedubleze, nu există dublu care să nu ascundă o monstruoasă secretă” (René Girard: *Violența și sacrul*, editura Nemira, București, 1995, p. 173, traducere de Mona Antohi – n.m.). Ba monstrul însuși se dedublează sub forma cea mai insolită și, în fond, și cea mai neliniștitoare care există. Dublurile sunt în genere interschimbabile. Demascându-le, prozatorul este ispitit a le supune expulzării, a le face obiect al violenței unanime.

Prin oglinda acestei viziuni duble, a început să vadă ce trebuie să vadă. Văzând dublu, se conformează regulilor jocului în care este prins. Căci dublul monstruos apare acolo unde se aflau în etapele precedente un Altfel și un Eu separați întotdeauna de diferența oscilantă. Apoi Eul și Non-Eul girează fenomenul dublei vederi. Așa-zisele fenomene de posesiune narativ-ficțională nu-s decât interpretări speciale „diferante” (Jacques Derrida) ale dublului monstruos (fără sau cu măști). Niște monștri – ce altceva să fie? – scriitorul de ospătărite, rotofeiu deputat Timotei Scăraru, porcii de politicieni

de la orice președinte până la Simona Senzual (pentru care Ilie mutul face un coteț din lemn de paltin), Mirel și Mirela (dubluri decadente pentru Adam și Eva – n.m.), Jan Porojan (europarlamentar de meserie și pescuitor de „balene de aur”), comisarul Delia Popescu, Codruț Nămete (care vrea să fie și el denunțat la D.N.A., ca să intre în rândul lumii, să nu-l omoare anonimul, să devină o vedetă la televiziune între orele 17 și 19), preotul tânăr Ioan Coteanu, cele trei judecătore din judecătoria adormită; cei trei scriitori George Trifon, Petru Simion, Silviu Avraam, transmetapostmoderniști sau dimpotrivă metatranspostmoderniști; Cornel depanatorul, părintele Ioan Ilie Căcărete (un Ilie Moromete postmorometean ajuns bețivan ordinar), profesorul universitar plagiator, Cicerone Dur și Demostene Sever (copii jalnice ale celebriilor retoricieni antici), senatorul Marin Tudosescu, primarul imobiliar Hermann Ionescu și consoarta-i Leni Ionescu cel cu multe case și terenuri dar fără de copii cărora să le lase averile strânse cu o demențială avariție, primarul Temistocle Cocoșatu și cele două procuratoare-șef Melania Lupu și Aglaia Scânteie (de la Parchetul Local și respectiv Parchetul Județean), Benone Moț și finele sale din P.O.C. (Partidul Oamenilor Cinstiți) ș.a.m.d.

7. Recursul la JURNAL

Recursul la Jurnal reprezintă încă o caracteristică a operei lui D.A.Doman, care nu-i doar confesiune, povestire de sine, memorial. „De ce trebuie să-și amintească scriitorul – se întreabă Blanchot. De el însuși, de cel care este, când nu scrie, când trăiește viața cotidiană, când este viu și adevărat și nu mort și lipsit de adevăr. Dar mijlocul de care se slujește pentru a-și aminti de sine este, fapt straniu, elementul însuși al uitării: scrisul” (Maurice Blanchot: *Spațiul literar*; Ed. Univers, București, 1980, traducerea de Irina Mavrodin, p.23).

D.A.Doman se dedă jurnalului în numele suitei de puncte de reper pe care un scriitor le stabilește pentru a se recunoaște pe sine atunci când măcar presimte – dacă n-o declanșează – metamorfoza periculoasă la care se expune/ pardon/ este expus. Jurnalul – această carte aparent întru totul solitară – este adesea scris de teama și de spaima singurătății la care a ajuns scriitorul prin operă” (M.B., op.cit., ibidem).

Prin urmare „Moartea noastră cea de toate zilele” este un jurnal (precum cel al lui Cesare Pavese: „Meseria de a trăi?” – n.m.) recognoscibil după zi a săptămânii și dată din an; în 2001 Doman chiar scosese propria carte despre „Meseria de a muri” (2001), cutremurătoare și imediat apreciată de „ultimii mohicani” ai cititului.

Jurnalul – care-va-să-zică – înrădăcinează mișcarea de-a scrie în timp, de a incrusta semne în timp (conceptul de semn este fundamental pentru științele omului – ne încredințează nimeni altul decât Charles Morris în „Fundamentele teoriei semnelor” (Editura Fundației pentru Studii Europene, Cluj-Napoca, 2003, p.97, în traducerea Deliei Marga – n.m.), în Umilința cotidianului datat și apărut în data sa. În „Moartea noastră cea de toate zilele” lectorul este prins într-un carusel al datelor (dintre joi, 29 septembrie 2005 – vineri, 14 octombrie 2005) în secțiunea „Din jurnalul unui trăitor de rând”, pp.43-48). La fel și într-o altă secțiune intitulată „Fulgerul ideii” ca-n Platon bunăoară când dezbate aspectul că „spiritul stă la baza universului” (în Fedon – n.m.) și că „sufletu-i ceva nemuritor” (vezi Platon: Dialoguri, Ed. Iri, București, 1995, traducere de Cezar Papacostea, pp.147-238); ori că jurnalul este „fișă de (auto)observație, uneori. Exhițiție, alteori. Povestire la persoana întâi, îndeosebi. Agendă”; ori că „ideea este un subțire fir de aur pierdut în băltoace uriașe de cerneală”; sau că „ideea, un teritoriu cât se poate de democratic: aici se pot întâlni în condiții de perfectă egalitate de pildă un sclav precum Epictet cu un împărat ca Marc Aureliu”; sunt două paragrafe la care subscriu, dar mă întreb: să fie aceste însemnări succinte note pentru o distopie centrată pe socio-uman și politico-moral, populată cu anti-eroi patologici? să fie aceste „crochiuri” pentru un viitor „Encheiridion” trans-Arrianus-ian? Să fie D.A. Doman un stoic liber, dacă-și păstrează libertatea launtrică, totalmente opus stăpânului robot de pasiuni?

8. Opera și Tabla de Smarald

Închei cu o apreciere de final. Cu o afirmație netă cum că așa precum povestirea „Mozaicul” este capodopera lui Aurel Antonie, tot așa povestirea „Țuică mirosind a țărână” este capodopera lui D.A.Doman, căci la fel de corect i s-ar fi putut spune „Alchimistul”, căci Gheorghe Ghițescu

se vedește ar fi un veritabil Englez Coelho ori chiar un Alchimist de pe vremea când „toată știința Marii Opere se putea scrie pe un singur smarald”. „Dar oamenii n-au dat importanță lucrurilor simple și au început să scrie tratate, interpretări filozofice”. Eroare în care a căzut și cronicarul de față zis I.P.B.. Însă Tabla de Smarald – al cărei posesor imaginar pare să fie/ să fi fost și D.A.D. – este vie până în zilele noastre și „este o trecere directă spre Sufletul Lumii” (Paulo Coelho: Alchimistul; Ed. Humanitas, București, 2003, traducerea Gabriela Banu).

Astfel Gheorghe Ghițescu și-a transformat distileria de țuică într-un laborator de Alchimie. La un moment dat maestrul Alchimist îi spune tânărului ucenic (adică flăcăului dedat unei călătorii de inițiere în Sufletul Lumii) că „asta este ceea ce eu numesc Acțiune” (Paulo Coelho, op.cit., ibidem, p.144). De o asemenea Acțiune se arată capabil, transfigurat definitiv în originalitatea arhetipului său și Gheorghe Ghițescu, perfecționistul. Citez: „Iar de-acum acțiunea lui, că altfel era om de acțiune, este previzibilă: mai distilează o dată cele zece-cincisprezece vedre de alcool, apoi încă o dată și încă o dată...”

9. Ah, să mai fi trăit Ion Pecie!

Ei, dar ce curaj de «ren» confucianist aş putea eu să am ca să comit o asemenea aserțiune axiologică? Poate un alt critic mult mai avizat ca mine (ah, să mai fi trăit Ion Pecie!) ar considera ca fiind o capodoperă „Concetățenii lui Urmuz” (2007) în integrum. Și, la o adică, de ce nu? Ca să nu uit că Marin Preda este și el autorul unei capodopere „Înainte de moarte”, iar Dumitru Augustin Doman al unei proze cvasisimilare „Mirosul”. Cumplit, nu?! Artă de a sesiza intertextualitățile! Interferențele!

10. În mod categoric

Concluzia o poate elabora orice simplu cititor al acestor atât de simple capodopere (precum „Teama de moarte”, „Vânzătorul de măști”, „În căutarea spațiului pierdut”, „Solstițiul de iarnă”, „Omul cu două umbre”, „Un sanatoriu rotund” (precum cel din „Muntele vrăjit” al lui Thomas Mann? – n.m.) și altele încă destul), însă prevăzător eu selectez un citat reprezentativ tot din D.A.D. și mai exact din „Joi, la nouă dimineața”: „Vreau să fiu stoic, cuminte, înțelept, de dimineața până seara îmi doresc

acest lucru, dar nu vreau să scot din ecuația existenței mele ideea de fericire, inclusiv aici, pe teritoriul efemer, provizoriu al vieții”.

Nici eu, asta în mod categoric!

În definitiv „Sfârșitul epocii cartofilor” (1999) e o virulentă satiră la adresa comunismului de tristă amintire, scriitorul Vasile „nu poate intra în rândul lumii” dar sesizează că țara e un fel de depozit cu cartofi stricați, e un fel de lagăr cu inși corupți și dereglați de un regim corupt, demagogic, mincinos, putred din temelii etc.

Iar noțiunea de povestire pentru Dumitru Augustin Doman se poate întinde, firesc. până la microroman antiutopic, orwellian, dinamitarad al unor tendințe concentraționare.

Cu un orizont de lectură redutabil (Fănuș Neagu, Gheorghe Grigurcu, I.A. Bunin, Lev Tolstoi, Lucian Vasiliu, Camus, Cioran, Jules Renard, Julien Greene, Petre Țuțea, I.D.Sârbu, Ion Chichere, Roland Barthes, Luca Pițu, Mario Vargas Llosa, Daniel Corbu, Pavese, Breban, frații Goncourt, Goncearov, columnistul Gheorghe Bogorodea, Dostoievski, Adrian Alui Gheorghe, C.Z. Codreanu, Ana Blandiana, Pierre Drieu La Rochelle, André Malraux, Radu Florescu, N.Steinhardt, Socrate, Adrian Maniu, Nietzsche, Eliade, Nichita Danilov, Doru Davidovici, Cervantes, Cărtărescu, Argezei, Cosașu, Nicolae Sava, Miguel Angel Asturias, Shakespeare, Ambrose Bierce, Traian T.Coșovei, Paul Georgescu, Hemingway, Eminescu, Cezar Ivănescu, Hugo, Vladimir Colin ș.a.), prozatorul D.A.Doman ne avertizează în decalogul său că...

11. Zece apodictii despre scriitori și prozatori

1. „Coșmarul este o formă a normalului, după cum fantasticul e o altă formă a realului”;

2. „Un anticariat ca o maternitate. Cărți născătoare de alte cărți”;

3. „Omul nu este altceva (adică scriitorul ca om – n.m.) decât sinteza tuturor ipostazelor în care se închipuie”;

4. „Când ne vizitează prima dată, ideea ne pătrunde în suflet. Pe măsură ce se cizelează, se răsuțește, se cristalizează, ea trece în creier. Apoi, trăiește singură, prin ea însăși, nu mai are nevoie de noi pentru a o găzdui”;

5. „Instrumentul de lucru: „tăișul de brici al existenței”;

6. „Scriitorul are orgoliul de a spune lumii (o parte din) adevărul său”;

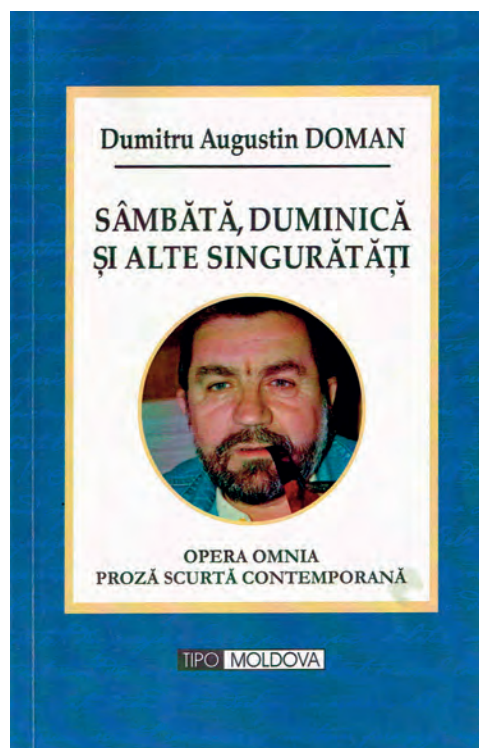
7. „Dezgustul superior de literatură să te cuprindă doar după ce ai parcurs cu creionul în mână o bibliotecă sau după ce ai comis un „Idiotul”; altfel, acest dezgust e o fandoseală de față urâtă care se laudă că a respins toată floarea cea vestită a peșitorilor”;

8. „Visez să scriu o carte exclusiv despre moarte. Inconvenientul e că ea trebuie să fie vie, foarte vie”;

9. „Proza este libertate, libertinaj, destrăbălare de creator, chiar iresponsabilitate; poezia este, în schimb, puntea armonioasă dintre om și Univers, dintre om și Dumnezeu”;

10. „Da, cu un șir de puncte, așa trebuie să înceapă și să se termine o carte. Spiritul de exactitate nu mă lasă deloc s-o închei altfel. O carte este doar un fragment, o filă dintr-o carte mai mare, un rând acolo dintr-o bibliotecă borgesiană” (vezi Dumitru Augustin Doman: Sâmbătă, duminică și alte singurătăți; Editura TipoMoldova, Iași, 2015, în întregum, 724p.).

Și, desigur, grăiește cum gândește și scrie cum judecă, ca un magister ludi de direcție. Care a realizat că important e să mori pentru o idee răzând. Că o carte e mereu în curs de scriere. Că o carte în deconstrucție devine un text viu. Că existența ca o farsă este ironică în cel mai pur sens al cuvântului (Costică Brădățan: A muri pentru o idee, Humanitas, București, 2018, pp.253-257).

Proză

Dumitru Augustin Doman

Moartea unui pinguin

A murit un pinguin. El nu era Ivan Ilici, nici un comis voiajor, nici măcar un umil funcționar cehovian; el era pur și simplu un pinguin. Nici nu-mi vine să pun cuvântul în ghilimele. Poate că a murit cu două ore înainte de miezul nopții sau poate chiar la miezul nopții a murit, sau poate doar în zori. Cine poate ști? A fost găsit mort la ora nouă dimineața.

De trei zile locuia la bătrâna din capătul Intrării Industriilor. Venise într-o seară și-o rugase pe bătrână să-i dea o cămăruță, a auzit că ea are câteva camere de închiriat, el plătește, îi va da totdeauna banii la începutul lunii. Bătrâna s-a uitat la el cu un amestec de curiozitate și milă. Mic, slab, fără a putea să-i apreciezi vârsta (ceva între douăzeci și cincizeci de ani), cu nas mare, coroiat, cu păr negru, prin care apăreau din loc în loc fire albe, o privea umil pe bătrână, așteptând răspunsul, neștiind ce să mai spună pentru a-și susține cauza. Hainele-i erau negre, foste albastre sau verzi sau cenușii, acum toate-i erau negre de cărbune, de praf de cărbune. Nu era angajatul depozitului de combustibili, dar s-a aciuit pe lângă un șofer. Încărca mașina cu cărbuni, se urca apoi în vârful grămezii, o descărca acasă la cumpărător, își primea ciubucul și apoi o lua de la capăt, de dimineața până seara. Iar după ultima cursă se înfunda în bodega de lângă depozit, își comanda sticla de vodcă ieftină, care te trăsnea a spirt de cum îi scoțeau dopul, și se cinstea de unul singur, încet, metodic, privind prin geamul murdar, prăfuit, strada neasfaltată ce ducea la depozit, strada pe care treceau mașini negre de praf de cărbuni încărcate cu lemne sau cu lignit. Când nu mai era nimeni în bodegă, când începeau să se tragă fețele de masă ude, soioase, pline de scrum de țigară, de muștar și de cafea, când începeau să se pună scaunele cu picioarele în sus pe mese, atunci se ridica și el încet, așa cum le făcea pe toate, dădea peste cap ultimele picături din pahar, își înfunda în buzunar sticla dacă mai rămânea ceva în ea, își lua sacul soios la spina-re și pleca agale salutând-o pe șefa bodegii, scoțându-și șapca lucioasă de jeg, cu cozorocul în onduleurii. Trecea strada, o lua încet printre un gard de beton și calea ferată și se oprea în cabina portarului de la depozit. Stătea de vorbă vreo jumătate de oră

cu portarul, despre vreme și despre prețul la cărbuni, apoi se culca pe-o bancă de lemn din cămăruța despărțită doar de un perete de scânduri de cabina portarului, o cămăruță în care se afla balanța cu care se cântăreau mașinile de lemne și de cărbuni.

Dar, cu trei zile în urmă, s-a hotărât să-și caute o cameră și a găsit la capătul străzii. Oricum, asta nu i-a schimbat cu mult felul de viață. După ultima cursă, mergea la aceeași bodegă, își cumpăra aceeași sticlă de vodcă pe eticheta căreia era desenată o sanie albastră, sticlă din care bea agale, o lua apoi pe lângă același gard cenușiu de beton, se oprea tot în cabina portarului, discuta cu el zece minute despre vreme, iar cu puțin înainte de miezul nopții mergea la culcare, doar că nu în cămăruța de la bascula depozitului, ci de data asta în camera închiriată la bătrâna din capătul străzii.

Dar azi-dimineață, bătrâna - convinsă fiind că a plecat la depozit chiriașul ei - intrând să deretice, l-a găsit lungit pe pat, îmbrăcat în hainele lui negre de fiecare zi, cu pledul alături, cu o sticlă în care mai erau două degete de vodcă lângă pat, senin, lipsit de orice griji. De cum a trecut pragul, bătrâna a avut o presimțire, dar s-a apropiat totuși de pat, l-a zgâlțâit de umăr, dar el era țeapăn. I-a atins scurt fruntea pământie. Era rece ca gheața.

La depozit, unde s-a dus să afle cine este, de fapt, cine a fost chiriașul ei, bătrânei i-a trebuit mult timp să poată explica celor câțiva șoferi, portarului, șefului de depozit, ce s-a întâmplat. „Eu nu l-am cunoscut...știți...eu am vrut să-i fac un bine...mi-a fost milă de el...acu uite ce pocinog!../” băiguia ea tremurând și cei ce-o ascultau își cam pierdeau răbdarea. Într-un târziu, un șofer mătăhălos a înțeles despre ce-i vorba și le-a zis celorlalți cu un amestec de uimire și veselie: „Auziți, cică a murit pinguinul nostru!” Cu un ton din care reieșea că e de necrezut că pinguinul lor a putut să moară.

În sacul pinguinului au fost găsite trei batiste murdare, o pereche de pantaloni de nepurtat, o pereche de ghete vechi și rupte, de asemenea de nepurtat, trei pachete de țigări Carpați și o conservă de pește în ulei cu termenul de garanție expirat. În buzunare nici un fel de hârtie, nici un act, doar două sute și ceva de lei în bancnote de zece lei și monede de cinci și trei lei. Un milițian blond, tâmp, parcă speriat de explozii, și-a dat șapca jos

de pe cap, s-a scărpinat în scăfărlie și i-a spus colegului său: „O să cam dăm de dracu’ cu nenorocitul acesta. Nu tu acte, nu martori...” Cei doi milițieni au amendat-o pe bătrână pentru c-a ținut în gazdă persoane necunoscute fără acte și fără să le treacă în cartea de imobil. Apoi, l-au fotografiat pe pinguin din față și din profil, au chemat prin stație o dubă în care l-au luat și l-au dus.

N-a ținut nimeni vreun discurs în care să spună ce om de nădejde a fost răposatul, ce om de neînlocuit ne-a părăsit pentru totdeauna, nu l-a petrecut nimeni cu coroane, cu jerbe, nici măcar cu două flori pe ultimul drum, cu privirile plecate, afișând cu ipocrizie o durere exagerată, nimeni nu-și va aminti de el, după cum nimeni nu-l va uita. Nici la bodegă și nici la depozit nu i se va simți lipsa. Un pinguin mai puțin! Nu va fi șters dintr-un registru pentru că nu se știe de figurează în vreunul. E de plâns această situație? Cine are timp să se întrebe și răgaz să mediteze? A murit un pinguin, atâta tot.

Clepsidra cu nisip negru

„Nu există moarte, nu există moarte!” Strigăt îndârjit, viril, vehement al bătrânului Lev Nicolaevici Tolstoi, la miezul nopții, prin pădurea de la Iasnaia Poliana.

„Nu există moarte!” își răcnește revelația patriarhul octogenar. A murit Adam, a murit și Shekespeare, a murit Noe cel supraviețuitor potopului, după cum bătrânul conte știe foarte bine. Și totuși, „nu există moarte, nu există moarte!” strigă la 1910 venerabilul leu. E octombrie și iarna e pe aproape.

Peste câteva zile pleacă de acasă, iar peste trei săptămâni găsește moartea într-o gară de stepă, moartea care nu există, nu există.

„Nu există moarte, nu există moarte!” răsună ecoul în pădurea de mesteceni de la Iasnaia Poliana.

Problema teoretică a morții constă în faptul că toată lumea așteaptă o definiție a fenomenului într-o propoziție simplă care să spună absolut totul. Iar cine se încumetă să emită o asemenea formulă ori a murit, ori cade în ridicol.

Își aude ultima bătaie a inimii și e conștient că e ultima. Ba, își aude și ecoul ultimei bătaii și i mai rămâne timp să exclame: „Ce joie dulce, ce soare strălucitor și ce vie e furnica asta cărând o

firimitură de pâine mai mare decât ea!”

Sosirea morții coincide cu sfârșitul scepticismului. Cine s-a îndoit permanent că nu va cunoaște fericirea nu mai e cuprins de nicio îndoială. Îndoiala că nu va găsi fericirea nici în moarte devine certitudine. N-o va găsi.

Nihiliștii se află într-o luptă permanentă cu viața. Dar ei nu sunt nici de partea morții, pentru că atunci ar avea o vocație constructivă. Or, ei sunt doar adepții unui hău veșnic în spațiul comun și fără de sfârșit al morții dintotdeauna, al vieții și morții viitoare.

Cioran: „Pe la sfârșitul Evului Mediu apăreau cărți anonime cu titlul *Arta de a muri*.

Succesul lor era nemaipomenit. Ar mai mișca pe astăzi o asemenea carte?” Nu, răspunde Augustin Doman, autorul a două asemenea cărți.

Viața e o veghe continuă, viața înseamnă apărarea zi și noapte a unei puteri, reală sau iluzorie, mare sau deloc însemnată, apărarea cu dinții a unei averi inutile, a unui post etc. Moartea coincide cu câștigarea liniștii. Un negru mic, încornorat și cu lungă coadă îmbârligată se uită în vârful pixului meu, în chiar momentul când scriu această sentință foarte înțeleaptă, scoate o limbă lungă și ascuțită, clipește și-mi zice: „Liniște! O iluzie, o iluzie, o iluzie! Ha-ha-ha!”

Coloana Infinită a lui Brâncuși, acest obiect kitsch care înțeapă cerul la Târgu Jiu, nu e decât o clepsidră în *n* exemplare prin care curge moartea ca un nisip negru.

„Moartea? Zice vecinul meu cu paharul de vodcă-n față. O pocnitoare! Una silențioasă, dar atât, o pocnitoare!”

Metafizicianul de serviciu strâmbă din nas când vine vorba de carne. „Sângele contează, zice el, carnea e ceva vulgar”. „Dar sânge fără carne...” încercă un ins din tabăra neutră.

Metafizicianul de serviciu nu-l aude. El a dat sentința. Apoi, metafizicianul de serviciu se așează în capul mesei și mănâncă o friptură în sânge stropită cu mult vin roșu.

„Sângele și ideea contează, perorează el, carnea e vulgară”.

„Dar sânge fără carne, Excelența Voastră Metafizică!...”

Deși despre iubire, viață, erudiție, pasiuni se știu mai multe sau mai puține, toate sunt obsesii trecătoare. Mi,ao ,partea - despre care nu se știe mai nimic - rămâne o obsesie permanentă

Te topești în moarte ca-ntr-un acid care atacă încet, tot mai încet, foarte-foarte încet, dar vai! Sigur.

Spațiul Morții este locul în care totul este interzis, adică e ținutul libertății absolute. Că, întreb, ce libertate e aceea în care ți se permite una, alta?

Citind *Cu sânge rece*, romanul lui Truman Capote, sunt mereu tentat să mă uit pe-o hartă rutieră a SUA. Citind proza de tinerețe a lui Hemingway, simt nevoia să văd o hartă a Europei interbelice. Cursivitatea prozei lui Balzac mi-e fragmentată de dorința de a vedea harta Parisului din perioada 1800-1840.

Venind vorba sau citind despre moarte, nu simt nevoia să privesc vreo hartă. În minte totul mi-e limpede, știu unde, de unde, până unde, cât.

Deviza mea, adică a scepticului de meserie: Ce a fost a fost, ce va fi nu va fi.

Nevasta e o ființă care vrea amorul - mult/puțin - mai devreme sdau mai târziu, dar care vrea bani - mulți - doar acum; acum și mai târziu și totdeauna.

Viața omului începe cu primul strigăt. Moartea începe cu prima clipă de tăcere. Unii o explică prin faptul că la sfârșitul vieții omul devine înțelept și, înțelept fiind, tace. Și așa pleacă dincolo, în tăcere. Cred, însă, că de fapt este vorba de inutilitatea cuvintelor în moarte, moartea fiind o lume perfectă. Viața fiind un tărâm imperfect, se impune polemica. Dar, în lumea absolut perfectă a Morții, controversele devin total inutile.

A scrie zilnic despre moarte, ca mine, a vorbi toată ziua-bună ziua despre sfârșit înseamnă a uza noțiunea, a coborî-o în derizoriu, a face din ea ceva la îndemână, pe care îl ignori din plictiseală. Iar la întâlnirea cu ea, câști de plictiseală și accepți, concesiv, să intri în acel joc nici măcar amuzant... „Asta e, zice prietenul tău, să facem moartea de râs, s-o aruncăm în hăul derizoriului!”

Doi polițiști pe-o bicicletă. În timpul agoniei date de cangrena de la un picior, Harry din nuvela lui Hemingway *Zăpezile de pe Kilimanjaro* simte, în mai multe reprize, cum se apropie moartea. O dată, ușor, „ca o adiere, ca o suflare care face ca flăcăriuța lumânării să pâlpâie și apoi să se înalțe”. Apoi, mai intens: „moartea se apropiase de el și și odihniise capul la picioarele patului de campanie și-i simțise răsuflarea grea”. Încearcă să și-o închipuie și-i spune soției: „Să nu crezi niciodată istoria aceea cu hârca și cu coasa. Ar putea fi la fel de bine doi polițiști pe-o bicicletă sau o pasăre. Sau poate avea un râț lung de hienă”.

De câte ori privesc cerul înțeleg că acolo e moartea. Cerul albastru de vară, fără o pată vagă de nor, cerul fumuriu de noiembrie, cerul nopții cu lună plină înconjurată de stele, cerul sub toate aspectele lui schimbătoare îl asociez cu certitudinea morții.

Toți oamenii religioși văd în viață un preambul banal și mizerabil și stoic al morții - un tărâm al fericirii veșnice. O revoluție în toate religiile lumii ar fi ideea că viața este (ar trebui să fie) spațiul fericirii care urmează teritoriului negru al morții și precede timpul anost al veșniciei morții celei negre.

Viața, viața impusă cu orice preț? Parcă văd un stoic grec de la anul 100 î.Hr., în togă și sandale, împins de la spate într-o discotecă de la anul 2005 din orașul Pitești.

Nașterea înseamnă iluzii și speranțe deșarte. Moartea înseamnă certitudini; în bine sau în rău, dar certitudini.

Nimic mai limpede și mai pe deplin absolut ca această sentință a lui Cioran: „Tot ceea ce este capital e în legătură cu moartea”.

Nebunia este un teritoriu al fericirii. Nici un locuitor al ei nu știe că există moarte, că trebuie să meargă spre această moarte. Cum să plece el, nebunul, din lumea aceasta a fericirii fără de sfârșit? Această întrebare nici măcar nu și-o pune în colțanele cele mai adânci ale subconștientului său răvășit.

Dacă vreodată un vierme (cu întreaga lui familie) va fi fericit să-și găsească adăpost în tigva mea, ei bine, atunci pot spune - eu însumi fericit - că a meritat să mă fi născut și să fi viețuit atâția ani și că am murit. Un singur gând nu-mi dă liniște. Dacă viermele respectiv va găsi că tigva prietenului meu Teofil e o casă mai confortabilă?

Dacă omul nu s-ar naște cu moartea în el ar fi invulnerabil.

Moartea nu poate fi decât supraterană. E o lume prea vastă Moartea ca să aibă loc în subteran.

Totul este ridicol, ușor, derizoriu, frivol în raport cu moartea. Ce păcat că savanți, miniștri, regi, președinți și campioni înțeleg acest lucru târziu, prea târziu.

Nu sfinții sunt concurenții lui Dumnezeu, pentru că oamenii nu și-i aleg drept modele și

nici nu se dau în vânt să-i asculte. Mai curând, monștrii îl concurează pe Atotputernic. Sigur însă îl concurează „monștrii sacri”. Aceștia chiar devin modele pentru oamenii comuni.

Videoceasul

(proză)

Lazăr Popescu

Uite că nu merge, se gândi el, vântul stinge lumânările și poate ar fi mai bine să le mut cumva în spatele celor două cruci. Lucian Ionescu coborâse din microbuz și intrase în biserica din Dealul cu Ulmi unde acum, în acest prezent de secol XXI, nu mai era preot Costică Gușiță, nu, acesta se pensionase între timp, da, și era preot Bobiță Albureanu, unul din copiii inginerului Albureanu, ai lui Titel, primarul localității în scurta perioadă de câteva luni care urmasse Revoluției din Decembrie 1989. De la care trecuseră mai bine de douăzeci și șapte de ani... Da. Cum trece timpul, of!

Uite că nu merge, repetă el, da, sunt cele două lumânări în spatele celor două cruci, una în spatele crucii lui tata, cealaltă în spatele crucii lui mama... Cei doi învățători, părinții lui, Ion și Minodora Ionescu își aleseseră eternitatea la intrarea în cimitirul din Dealul cu Ulmi, în partea stângă, înspre nord în apropierea gardului ce despărțea cimitirul de casa familiei Fântână.

Mută lumânările și le aprinse. Rămase așa vreo câteva minute. Într-adevăr, bătea un vânt destul de tare, chiar dacă nu reușea să diminueze prea mult efectele căldurii toride a zilei de vară. Observă că în cele din urmă efectul fusese același și vântul stinse-se din nou lumânările. Era un obicei al lui, cumva ritualic, de câte ori mergea în Dealul cu Ulmi să aprindă lumânări la mormântul părinților, dar și al rudelor apropiate. La mormântul unchiului Titicuță, al bunicii, muma Rița, Maria Ionescu, adică, și al bunicului pe care nu-l cunoscuse, dar căruia îi purta numele. Aceștia erau înmormântați cam la mijlocul cimitirului, mai spre sud de mormintele părinților și mai spre răsărit cumva, dar și la mormântul unchiului Ion Berindei, decedat și el de aproape patru ani...

Nu, nu are rost, se gândi. Renunț, căci vântul e prea puternic și le stinge. Nu mai încerc să le aprind din nou. Data viitoare când vin, o voi face. Și atunci aprind și la ceilalți. Mai privi o dată îndelung pozele părinților de pe cruce. Poze din tinerețea acestora.

Apoi ieși încet din cimitir și din curtea bisericii și o luă la stânga pe drumul ce ducea spre sud, din Dealul cu Ulmi înspre Valea cu Trestii și de unde, după vreo kilometru, avea s-o ia la dreapta spre Valea Frasenului pentru a-l întâlni pe fratele său Vasile.

Era ziua de douăzeci și patru iunie, era chiar în ziua de Sânziene și în Dealul cu Ulmi era hram. Dar nu numai în Dealul cu Ulmi era hram în ziua de douăzeci și patru iunie, în ziua de Sânziene. Era hram și în Linia Dealului cu Ulmi, și în Valea Frasenului. Frumoasă mai e și luna iunie și frumoasă mai e și vara! De fiecare dată vara Lucian avea sentimentul plenitudinii și vastității. Motive de bucurie, căci urma vacanța. Vacanța mare, da. Pe care el o simțea și o presimțea încă de atunci. Încă din ziua de Sânziene.

Se gândise el de mai multe ori, așa, își zicea, uite cum ajung eu încet, încet, ușor, ușor, să fac mitologie literară, da... Mitologia Dealului cu Ulmi. Dar nu asta e problema acum. Acum e în actualitate o altă mitologie... Sânzienele. Ce sunt Sânzienele? Niște femei frumoase, oh, da, Lucian, frumoase, frumoase, tu întotdeauna ai fost fascinat de frumusețea feminină, trebuie s-o recunoști, să fii fair-play, adică, la chestia asta, niște femei frumoase, neînchipuit de frumoase, preotese solare, oh, da, ce frumos, preotese ale Soarelui, adică, divinități nocturne ascunse în păduri... Oricum, noaptea de Sânziene e magică, nici minunile nu sunt deloc excluse, ba devin chiar posibile, e acum apogeul acestor forțe, dar și al celor bune și al celor malefice... Ei, da, originea acestei zile de Sânziene sau Drăgaică, oare de unde vine cuvântul, o veni de la drag sau de unde, originea, ei bine, e într-un străvechi cult al Soarelui. Al Soarelui marelui. Și în noaptea asta extraordinară, Lucian, în noaptea asta despre care și Eliade a scris, ele, Sânzienele, plutesc în aer sau umblă pe pământ, cântă și dansează, împart și rodul holdelor, fac femeile fecunde, înmulțesc animalele și păsările, vindecă bolile oamenilor mai dihai ca doctorii și umplu florile de leac și de

miros. Ei, da, dar noaptea asta de 23 spre 24 iunie a cam trecut, suntem doar în ziua de 24 iunie acum. E cald. Da. Și se mai zice că tot în noaptea asta e momentul optim pentru a culege plante de leac. Plante medicinale.

Așadar Sânzienele plutesc în aer noaptea. Sânzienele, nu Ielele. Ielele spunea că le-a văzut nea Panache de la Raci, Dumnezeu să-l ierte, nea Panache Alexianu, decedat în noiembrie 2013, Lucian, în anul în a cărui vară ai fost tu în Grecia, da, cu Andrei al tău. Cu băiatul tău... Dar, ia stai așa! Că nici Ielele, Ialele, cum le zicea nea Panache, săracu', nu stau locului în noaptea de Sânziene! Nu, deloc. Se adună și dansează în pădure și cine le vede rămâne mut și se damblagește. De aia nea Panache nu s-a mișcat deloc când s-a întrerupt din senin emisiunea muzicală la radio pe la ora două din noapte...

Păi, da! Ce să mai zic! Clasa politică de la noi cred c-a văzut Ielele. Dar numai pe jumătate. Căciăștia s-au damblagit de hoți ce sunt, dar de muți n-au rămas muți, căci toacă toată ziua nimicuri... Păi, să vezi! Îmi spunea ieri la telefon sora mea cea mică, Diana, că Adrian Scorbură, băiatul lui Viorel 18 Gorj, plecat la muncă în Italia, într-o insulă, jos, în Sud, nu în Sicilia, mi-a spus frate-meu Vasile, în alta mai mică, nu știa nici el în care, de unde se văd noaptea luminile pe țărmul Africii, în Tunisia probabil, a pus pe Facebook niște mesaje pentru primarul din Dealul cu Ulmi, pentru Vasilică Sburătoru și pentru Nelu Armașu, așa-i din Valea cu Trestie, are bar, niște mesaje în care le spune să nu mai fure și să vină la el, să lucreze alături de el, adică, pentru că, vezi, el câștigă 70 de euro pe zi, dar lor nu le dă decât 35, că nu au valoare... Valoarea lui, adică... Da. Și Armașu-i răspunde, sigur, tot pe Facebook, lasă bă, Adriene, mă bucur că tu câștigi bine acolo, în Italia, pe insula aia, că tot o să te întorci și tot la mine la bar lași banii, să-ți fie de bine!...

Da. La miezul nopții de Sânziene se deschid cerurile. Iar Sânzienele sunt

cele zece tinere zeițe scilpitoare din alaiul nupțial al zeiței Sânziana care se mai cheamă și Drăgaică. Și dansul lor nebun și minunat, dans ritualic, desigur, e legat de simbolismul Soarelui și e o invitație la bucurie. Iar ele dansează noaptea...

Invitație la bucurie, Lucian. Ah, da, uite, Nela Diana ți-a promis că te învață să dansezi *cha cha cha*, dansul în care se specializase Bruce Lee înainte de a fi mare artist marțial, desigur...

Da, dar mai sunt și tristețile noastre. Și mai e acum, de acum mai e și marea absență a părinților noștri care s-au mutat în cer. Percepția însăși asupra lumii se schimbă atunci când rămâi fără părinți, indiferent că s-au dus mai devreme sau mai târziu.

O, Kali, zeiță tăietoare de capete! Și mare Putere Cosmică a Timpului! Kali, Kala. Kala în sanscrită înseamnă deopotrivă timp și moarte. Cimitirul din Dealul cu Ulmi. Acolo e Kali, acolo e Kala...

Se smulse cu greu din aceste gânduri Lucian Ionescu. Trecea pe lângă casa lui Mitiță Țăcănescu, fost cumva coleg al său de armată. Care avea și el un bar și un magazin în curte. Se salutară călduros, apoi Lucian o luă la dreapta pe drumul ce ducea și urca în Valea Frasenului.

Oare de ce l-or fi poreclit ăia din Valea cu Trestie pe băiatul lui Optășpe Gorj, pe Adrian, Căcău, se gândi el... Ei, dar ăștia sunt *băznitori*, de felul lor, doar...

*

-Să vezi, îi răspunse lui Lucian sora sa mai mică Diana, care venise din Valea cu Trestii, unde locuia, în Valea Frasenului, cu prilejul hramului de Sânziene, în Valea cu Trestii hramul era la 21 mai, de sfinții Constantin și Elena, așa, împărații romani, împăratul și mama sa, cei care au legalizat practic creștinismul, să vezi, desigur, s-au mai întâmplat unele lucruri, nene, că tot ești tu avid de noutăți...

-Așa, ia spune-mi, poate cine știe, din toate aceste relatări ar putea ieși ceva, vreo proză scurtă, cumva... Așadar, te ascult.

Diana tuși puțin parcă pentru a-și drege vocea, apoi adăugă cu o voce

melodiosă:

-Păi, da, ascultă cu atenție. Lumea s-a emancipat. Multă lume...

-Trăim, după percepția mea, zise Lucian, în alt eon. Am intrat în altă vârstă...

-Tot ce se poate, nene. Să vezi ce s-a întâmplat în ultima vreme în Valea cu Trestii...

-Așa, te ascult cu luare aminte. Trebuie să aibă haz povestea, așa intuiesc.

-Păi chiar că are, răspunse Diana. Are tot hazul. Nevasta lui Costică Suicu, de fapt, Costică Rușescu, Suicu îl poreclesc ăștia, trestienii, că știi că-s *băznitori*...

-Îi știu, dă-i încolo, zise Lucian. Așa, deci, ce-i cu nevasta ăluia, a lui Suicu? Nu e ăla de-a făcut acoperișul casei prea abrupt, de-i stă ca naiba? C-au răs unii de el, i-au spus că așa cade mai repede zăpada...

-Ba da, ăla e. Așa, și nevastă-sa, știi, lucrează în Italia. Lucrează mulți de acolo, cei tineri în construcții, în Franța, în Île de France, bărbații, alții în Italia, mai ales femeii cum e aia pe care-o poreclesc Frișca, la îngrijit de bătrâni... Iar asta, asta e mai tânără, nevasta lui Suicu, s-a emancipat, a venit din Italia la volanul unei mașini, numai că...

-Numai că?

-Numai că nu i-a prea priit ei sejurul în Valea cu Trestii din cauza lui bărbatu-său.

-Păi cum așa?

-Stai să vezi... Cu vreo câteva zile mai înainte, ăsta, Costică Suicu, eu îi zic după poreclă, că știi că Rușescu sunt mulți pe aici, sunt și în Valea cu Trestii, și în Dealul cu Ulmi, și în Linia Dealului cu Ulmi. E un neam întreg. Numai în Valea Frasenului și în Valea Sălcii nu sunt Rușești. Da, și ăsta, Suicu ăsta, se duce la bar, la Sorin Armașu și ăsta după ce-l servește pe Costică Suicu cu o bere-două, îi zice bă fraiere, hai să ți-o arăt pe nevastă-ta din Italia, bă, pe Internet. Pe laptopul meu, bă. Știi, și de aci supărarea lui Suicu, că atunci când a apărut nevastă-sa la volanul mașinii puse mâna omul pe-un ciomag și aia când văzu sări din nou în mașină și tunde-o nene, fugi la ai ei, la părinți, care stau mai la vale, pe lângă Lămăete, a, apropo, știi c-a murit Gigi

Lămăete?

-Știu, răspunse Lucian, oftând. Dumnezeu să-l ierte. Mi-a fost coleg de școală generală.

-Da, și nereușind el s-o mai ajungă, puse mâna pe niște pietroaie și dădu cu ele de-azvârlita, știi, și mi se pare că-i sparsă un far la mașină, că făcu asta plângere la poliție, dar s-ar putea să scape ăsta de amendă, că-l ajută primarul Vasilică Sburătoru, că ăsta pentru voturi face multe și Rușeștii sunt mulți...

-Amuzant, într-adevăr. Lumea s-a emancipat.

-Da, și bătrâna Nuța Gurici era nedumerită rău și zicea daracu' frațelor, da' ce-are nebunu' cu săraca muiere, ce nu s-a mai văzut muiere să conducă mașina? Iar fiu-său, Costel Gurici, zăce, daracu' mamă, da' nu ăsta-i pocinogu', nu de aia dete cu pietroaie după ea prietenul meu Costică Suicu, cum îl *policește* lumea, nu de aia... Și mamă-sa-i zice, da' di ce bă Costele, cum di ce, mă mamă, păi de-aia, că aia face *videoceas* în Italia, de-aia avu bani să-și cumpere mașină, că i-o arătă lu' bietu' Costică Suicu la bar Sorin Armașu, îi zăcă iote bă fraiere muierea ta face *videoceas* în Italia... Vezi bă nărodule, bou' bălfi, că te traduce-n fapte?... Adică Niculina, că așa o cheamă, făcea...

-Videochat, am înțeles, zise Lucian Ionescu râzând cu poftă. Într-adevăr, am intrat deja în altă vârstă... Încep și eu să mă întreb dacă mai înțeleg lumea ca orice român care a fost nevoit să trăiască 32 de ani în comunism...

-Și să vezi, reluă Diana. Lumea-i împărțită acum în Valea cu Trestie. ăia care nu știu ce-i cu videochatul îl critică pe Costică și cred că polițaiul Ahile Porumbacu ar face bine dacă l-ar amenda. ăia care știu zic că bietul om are dreptate, iar femeile susțin că asta, Niculina, se ține și de alte prostii, că s-a dus la Păpușa Cărare, știi că asta e considerată vrăjitoare, s-o ajute să-i facă de petrecanie, zicea ea, la o dușmancă de-a ei din Italia. Tot româncă. Dar Păpușa Cărare se pare că n-a vrut, c-a zis că-i cap de om și nu face ea păcate din astea... Dar eu cred că Suicu va scăpa de amendă. Îl scapă sigur primarul Sburătoru, că se apropie alegerile locale...

„Secvențe-n repetare” – o nouă carte de poezii de Silviu D.Popescu –

Ion Popescu-Brădiceni

În ultimii ani, Silviu D.Popescu și-a cucerit propria-i voce originală, demonstrând că e capabil a și-o dezvolta la cote înalte. Lazăr Popescu îl compară cu „Poetul la New York” Federico Garcia Lorca, iar eu îl văd în imediata succesiune a lui Eugenio Montale (din „Amiezi și umbre” ori „Furtuna și altceva”).

Unui mare poet ca Ioan Flora, tânărul vlăstar al Școlii de Literatură de la Târgu-Jiu îi mărturisea candid, onest, dar cu orgoliul celui sigur de/ pe talentul său, că generația neomodernistă l-a influențat enorm (în sens că s-a bucurat de aprecierea critică a unor Anghel Dumbrăveanu, Gheorghe Grigurcu, Nicolae Dragoș, dar și a lui Ion Horea ori Ioana Dinulescu, Valentin Tașcu, Petre Stoica, Eugen Evu); însă geniul paradigmatic al lui Mircea Ivănescu pare să-i fi catalizat atitudinea de suprapunere deplină a biograficului pe livresc (sau invers – n.m.) pe de o parte și cel al lui Aurel Dumitrașcu pe de alta prin prisma citirii realității ca pe un poem, poemele înseși fiind scenografii inspirate din cotidianitatea curentă.

Adept al scenelor de interior cu o copleșitoare trăire rescrierii poezii române de azi, care se degradează îngrijorător și își diminuează autenticitatea, scoțând din regimul de gratuitate ori din cel de obosit și enervant textualism, poezia ultimilor ani (cei de după 2010), Silviu D.Popescu se află acum la cea de-a patra carte de poeme „Elegiile unui zeu trist”.

Tonul elegiac însă trimite arhitextual la elegiile unor Rainer Maria Rilke și Nichita Stănescu, semn că de-acum maturizat poet s-a smuls din păienjenişul maladiv și înșelător al așa-zisului post-modernism românesc pe care Eugen Negrici l-a denunțat ca „mască mortuară” a literaturii române, acuzându-i pe criticii postmoderniști de sprijin „în exces și exclusivist”, concret revendicându-și discursul poetic direct din neo/ modernism și meta/modernism.

„Consecințele” se pot depista de către orice relector cât de cât abilitat. Astfel că poetul procedează la transvazări ale unui mit romantic al absolutului, trecut prin vămi culturale diferite/ diferente și transradus în transmetafore reprezentative noului val transmodernist în fruntea căruia Silviu D.Popescu e un moment de vizionarism, prea îndelung așteptat.

Trăitor de o vreme pe tărâmurile engleze, dar și excelent traducător în și din limba engleză, Silviu D.Popescu își exersează și ca poet resursele hermeneutico-simbolice și transretorico-dicționale.

De exemplu ciclul „Secvențe-n repetare” trimite evident la mitologiile/ semiologiile/ arhetipologiile unor Gilbert Durand, Roland Barthes, Charles Morris, dar și la stilul lui T.S.Eliot, cu o fabuloasă țesătură de substrat primordial pe care poetul Silviu D.Popescu grefează nostalgia ezoterică a veșnicei reînnoiri, în care aspectul dezvoltării ca poem a textului este dominat de acela al identității circulare a totului și de continua reapariție a arhetipurilor originare exact ca în „poeticile lui Joyce” (Umberto Eco).

Secvențe-n repetare

Silviu D.Popescu

Sângele copacilor

Un strigat în smoolă
și mă-ndrept către centru
când copacul se stinge
într-un foc de alamă,
abia atunci să mă cauți
și să-mi cânti ca din sânge.
Tu mereu ești tăcută...
Eu mereu te voi plânge.

Coșmar 2.0

Mi-e teamă că într-o bună zi
mă voi trezi mort
dar nu așa cum credeți
voi, ci uscat pe interior
ca o curmală lăsată
prea mult la aer
și rece ca zăpada
căzută aseară.

Secvență-n repetare

Te strigam în somn
și-aveam un singur
gând: în vis să-ți aud
inima bătând în piept
și-n călcâie. Și-apoi
să-mi mai povestești o dată
despre casa și grădina
pe care le vom construi cândva;
și despre măslinul din curte
care rodește în fiecare toamnă
dorințele tale mute.
Iar eu în vis te ascult
și în vis eu te pierd.
Suntem tineri și-alerți,
doi eretici inerți.

În căutarea sinelui pierdut

Victoria Stolojanu-Munteanu

Cavalerism sau sportivitate, să-ți accepți **înfrângerea face parte din viață**. Viața nu se oprește la un drum, la o luptă. Viața-i lungă ... de-o viață. Și, cu încredere în Moșneagul atoateștiutor, toate trec.

Întotdeauna raiul meu a fost un loc delimitat clar: casa bunicilor, casa părintească, școala, cui-bușorul nebuniilor mele, munca. Nu am pierdut aceste paradisuri. Izgonirile din paradis le-am trăit în relația cu munca. Raiul cel sfânt al părinților și acela matrimonial sau al bunicilor m-au primit atunci să-mi vindec rănile.

Cele mai bune prietene ale mele sunt muma, mama, mama și soția... Ele mă iubesc cu iubire dumnezeiască. Îmi acordă iubirea lor necondiționat. După 45 de ani am aceleași prietene... plecate și pe pământ.

Și mi-au rămas prietene obișnuințele de mic: reguli de igienă a vieții intelectuale, să mănânc fructe, să stau la soare, să adun plante medicinale și să beau ceai, să nu irosesc timpul. E bine sau rău? Calitățile mele sunt perseverența, fidelitatea, credința, afecțiunea, ascultarea și munca aceasta. Unii spun că acestea sunt slăbiciuni.

Îmi place munca. Este o prietenă bună a mea datorită tatălui meu care pariase cu mine în foarte multe situații că munca învinge banul, câștigase întotdeauna, și mă făcuse să văd în orice muncă ce alții nici nu intuiau: iubire, liniște, fire nevăzute de inspirație, idei și idei. Nu, nu am avut și nu am o motivație extrinsecă a muncii. Interesul sau iubirea au creat valorile reale ale societății? Iubirea. Pentru că Moșneagul atoateștiutor e iubire și se dăruiește oamenilor prin iubire.

Nu ar fi trebuit să fiu surprins niciodată dacă viața mea profesională a luat de multe ori o întorsătură neașteptată. Iubirea și siguranța familiei mi-au fost sprijin, astfel că dese răsturnări de situație în parcursul meu socio-profesional nu mi-au schimbat sistemul de valori. Mie nu mi-e rușine cu munca și o iubesc cu râvnă, cu strădanie, știind că Moșneagul atoateștiutor mă întoarce din drum ca să învăț o lecție pe care nu o pricepusem.

După dese excluderi ale mele din rai în legătură cu munca Moșneagul mi-a cruțat viața dându-mi adăpost în căsuțele piticilor.

Prima excludere a avut loc foarte devreme. Eram

student. Cum ajunsese de la palatul părinților în căsuța piticilor care era căsuța socrilor mei nu știu. Săptămâna oarbă cu ale ei. Și-am mai avut mansarda din Primărie, altă căsuță a piticilor sărăcăcios mobilată în care am stat la început... cu Ileana Cosânzeana mea care mă face și acum să mă simt precum Făt Frumos. Și casa mea e căsuța piticilor. De oriunde am venit Ileana mea m-a așteptat cu masa pusă și cu patul făcut, m-a liniștit că avem copiii bine și așa a fost. Asta în fiecare zi. „Acum! ori niciodată!” pare că este deviza noastră. Da... de la palat la cocioaba piticilor.

Pragul celor 40 de ani l-am trecut greu. Dăruirea de sine este ceea ce regret în cazul pierderii reale a prietenilor și, deși păream că voi rezista și pierderii acestora, nu am rezistat. Simțeam cum asta mă îmbolnăvește sufletește mai întâi, după care și trupul îmi dădea semne de stres posttraumatic sufletesc, să-l numim așa.

Dar mai există un rai, un paradis în care mă cheamă amintirile. Și în care mi-am regăsit sinele și timpul pierdute atunci când toți cei șapte pitici ai fiecărei săptămâni ale mele au fost înșelați. Am pornit în căutarea celor pierdute: timp și sine.

Bătrânul Quintus despre timp spune: Avarii visează risipă/ Risipă de aur și bani/ Iar eu visez doar o clipă/ Din marea risipă de ani.

Dacă vom afla că vom muri cu ceva timp înainte vom face precum Ivan Ilici, vom urla că n-am făcut ce voiam ci ne-am lăsat trăiți în ciclul anotimpurilor.

Timp și sine? Timpul nu se mai găsește. Dar sinele da. Rolul piticilor din Albă ca Zăpada? Să mijlocească relația dintre Făt Frumos și Albă ca Zăpadă. De această dată piticii m-au condus spre mine, unde mă simt cel mai bine. Spre mine, eu cel fără gelozie și teamă de a pierde ceva, cel care am mers pe mâna lui Dumnezeu să scot ce e mai bun din mine, eu care de copil am fost într-o luptă constructivă permanentă cu mine, spontan, răbdător, eu cel care nu mă interesează părerea nimănui despre mine. Dar stupoare! Nu mă mai simțeam bine nici în mine. Ce se întâmplase cu mine? Voiam să mă regăsesc.

Eu cel ce plecam de acasă cu gândul bun și mă simțeam de parcă aș fi fost unul care ar putea

oricând sparge nuci cu ciocanul pe masa plină de capse care provoacă incendiu doar prin simpla frecare... Asta se cultiva în jurul meu de când mă știu: e teoretic, nu duce la final ce începe, să scrie el despre așa ceva!!!!, etc . E teoretic mi-i se spunea pentru că fundamentez bine orice decizie, o argumentez până-n pânzele albe și voința asta e arma mea cu care lupt să nu-mi pierd paradisurile.

Da, suferința grea a sufletului și apoi a trupului m-au dus exact în paradisul copilăriei/ paradis neschimbat și rai sfânt / La țară/ la maica/ direct în raiul mirosind a pâine coaptă în cuptor / unde totul este neprețuit: șosetele albe aduc fericirea atunci când udându-te ploaia te speli și le încalți să nu răcești, pătura încălzește mai bine/ merele de vară sunt cele mai gustoase și laptele din țâțele căprioțelor are miros de aghiasmă/ apa din fântână răcorește ca menta/ pereții sunt totdeauna frumoși / de cretă/ toată creta cu care n-ai apucat să scrii la tablă/ Paradisul meu sfânt din care n-am fost încă izgoniți niciunii/ copiii/ nepoți. Gineri/ strănepoți/.

Revenirea în acest paradis mi-a limpezit mintea și inima. Cu inima aveam ceva probleme. Încercam să rămân tânăr și tânărul e iubire, e inimă. Cine n-a înțeles în viața lui un tânăr. n-a fost tânăr, a sărit peste tinerețe. Chiar sângele spre toate celelalte nu trece tot prin inimă? Cum ai lua-o, cu circulația mică, circulația mare, tot în inimă ajungi. Dacă inima stă, nu moare tot corpul? Și-apoi în loc de o poezie, fără inimă citești un necrolog.

La cei 40 de ani am avut o grea luptă cu viața. Totuși eram personificarea efectului Stockholm. Îmi iubeam agresorii, *căci* toți prietenii îmi deveniseră ostili, dar îmi era tot mai rău. Așa cum revin la povești ca la o sursă de înțelepciune așezată deja de mii de ani în forme acceptate astfel de omenire, revin și la bunica ce m-a iubit de copil, „Maica” și aceasta m-a învățat că dușmanii sau răufăcătorii mei să nu-mi mai trebuiască nici la moarte. Așa am făcut și mi-am însănătoșit și sufletul și trupul. Mărul din gât, amintirile, durerile și timpul pierdut, maica mea le face să sară cu aceste cuvinte.

Simteam că e nevoie de Prâslea cel voinic, călit, care știe să sufere pentru idei mărețe. Îmi ies prietenii din mine cu o mare durere în piept. Reconstrucțiile dor. N-ați văzut că doar te prăjești puțin la soare și până să-și revină pielea ce dureri, ce arsuri, ce mâncărimi, ce usturimi! Dar nu am

cedat, n-am plâns, n-a știut nimeni că atunci când îmi făceau probleme nu căutam conjuncturi de revenire, de răzbunare, nu am băut, nu am fumat, nu m-am drogat. Eram ca o pasăre aproape moartă, fără posibilitatea de a dezlipi aripile de trup. Mulți ani de la întâmplările cu prietenii, pe care le-am trăit în relația cu munca mea, inima mea căpătase o bradicardie sinusală astfel că zgomotul de la un loc de muncă ulterior îmi era un pansament nu o retrogradare, un stimulator cardiac, simțeam eu, ba chiar acasă îmi lipeam în zona inimii un ceas mecanic pe care nu-l mai știam că merge de cât timp amuțise și acum, după mulți ani bate. A murit maica și eu n-am plâns. Îi promisem trăind că o voi jeli. Totuși la moartea bunicii mele m-am trezit fără lacrimi. N-am plâns. Simțeam că i-am făcut fericiti și din punctul meu de vedere am făcut totul ca ei să fie mândri de mine. Degeaba i-aș fi plâns acum, morți, dacă vii i-aș fi necăjit. Eu n-am adus lacrimi pe obrazul părinților și bunicii. N-am prea putut însă nici scrie. Am scris mii de pagini cu ușurință mare. Mi-au folosit cuvintele să descriu oameni buni, deștepți, frumoși, vrednici, gospodari, iubitori de familie, casă.

Cel mai greu însă îmi era să scriu cuvinte pentru că din toate cuvintele nu găseam unul care să o descrie pe maica mea.

Tot enumerând calitățile Măicuței împreună cu mama mea în aceste zile îndurerate de la încetarea din viață a bunicii mele, toate cuvintele învățate la limba română drept trăsături de caracter erau simple vorbe. Fiindcă pentru aceasta dăruirea de sine fusese adevărată trăsătură de caracter. Exemplul de *dăruire de sine* va fi pentru noi ca o icoană, așa cum a fost pentru noi maica mea, icoana mea. La 45 de ani am încrederea celui care s-a regăsit și este în sine pretutindeni și spun mamei, deși speriată la un moment-dat de cursul vieții mele: „nu te speria numai din atâta și naște-mă mereu!” căci mie îmi place viața mea de parcă eu, în zona nelibertății care face paradoxul ființei umane, în burta matală, mamă, de când „ființă nu era nici neființă”, m-am născut cu condiția că am ales încă de atunci tot ceea ce s-a întâmplat sau urmează să se întâmple cu mine și matală cu tata, sfinții mei, mi-ați dat totate acestea ca să mă nasc încă o dată chiar atunci în momentul nașterii. Cu sfatul bunicii mele am scăpat de răul celor ce-mi luau munca. Am primit sfatul bunicii, căci dăruirea de sine, este cel mai scump dar.

Și de n-ar fi nu s-ar povesti... de n-or mai trăi și astăzi durerile mele într-un sertar în căsuța bunicilor.

Totuși mă surprind că îmi place din nou mâncarea și muzica. „Bolnav, am fost bolnav”. Cu binele și răul totul se termină doar la fluierul de final! Nu era încă vremea închiderii în sine. De unde este ea, acolo, departe, măicuța mea mă cheamă continuu la o regăsire... de sine, de care mi-a fost puțin teamă și am avut nevoie de sprijinul ei în căsuța ei, oglindă curată a copilăriei în care ea m-a îndemnat să mă privesc arătându-mi mie că nu mi-am ucis sinele datorită relaționării cu ceilalți. Judecata prietenilor mei era nedreaptă, nici nu eram intuit de aceștia că aș fi bun și atunci, la sfatul bunicii, m-am lepădat de aceste ființe, regăsindu-mă pe mine. Nu suferă niciunul din acești prieteni ai mei pentru că nu mai are prietenia mea. Eu nu știu să fiu fals și am sfârșit prin a-i considera ființe anoste, fapteuri ale interesului mărunț, copii cu problema că „urau fulgerele și părinții nu dormeau cu ei în nopțile când ploua,, adulți care nu știu că le e foame și de aceea sunt irascibili și ar mânca din alții. Am învățat la 40 de ani să trăiesc fizic făcându-mi pentru asta o bună igienă în suflet. Practic o curățenie generală datorită căreia prin aruncarea celor doar interesați și care mi-au făcut rău, în sufletul meu mai rămân foarte puține persoane. Nu m-am lepădat de caracterul meu și de nimic din ce mi-a adus bucurie. Este vorba despre o bucurie de care românii nu vor întotdeauna să audă și de aceea țara a fost populată în anumite zone cu sași, secui, romi: bucuria muncii. Nu m-am lepădat de mine, ci m-am căutat descoperindu-mă continuu, perfecționându-mă. „Lepădarea de sine e trufie, deznădejde și blestem și lipsă de măsură” (Blaga) ca aceea a uriașilor care călcau totul în picioare mergând din stâncă în stâncă, trufie ca cea cu turnul Babilon dar și vânare de vânt.

Am reușit și ține: sunt doctor în profesia mea. Se spune că după relația cu diavolul, care te-a urcat pe treptele înalte ale pieirii, dar care păreau fermecătoare, nu ajungi nicăieri. Nicăieri. Ești la zero ca în prima zi, prima oră. Totul îți pare zadarnic. Ani de care îți va fi rușine că i-ai trăit astfel. Parcă se destramă un vis urât. Rău. Așa aș fi definit eu urcușul meu până în vârful profesiei dacă s-ar fi datorat unui „prieteni,, , diavolului care slujește

minunat. Diavoli cu față umană și cu grea soartă, numai zbucium. Dar super meritată. Super. Nu judec eu dar recunosc, sunt om, nu înger!

Când am auzit cuvintele bunicii inima mi-a fost vindecată de toate rănilile. Trăisem cu cuie înfipte în inimă și am simțit, ascultând muzica vorbelor ei, că mi-au căzut cuiele din inimă: au căzut cu zgomot, un zgomot de oțel, nu prelung, ca atunci când ar fi de calitate. Un zgomot surd, de cuie ruginite... care infectaseră organismul meu de la tetanos la septicemie și înapoi până la tetanos și septicemie iar. Vindecarea a venit după a nu știu câta recidivă a febrei.

Am înțeles ce nu mai au cei care, ținânduți de sterilitatea ambițiilor lor, stau în propria pușcărie. Este respectul de sine. L-au pierdut prin umilințe la care se supun să-și obțină scopul și cred că piramida lui Maslow a trebuințelor trebuie privită invers: stima de sine e prioritară, e baza, e prima. Nu au stimă de sine, nu sunt în sine niciodată și învidiază pe cei care nu fac pe placul altora continuu, nu se tem că prin respirația lor deranjează pe cineva și au astfel pretenția să fie tratați omenește. Cum citeam, ei au crescut încercând să facă pe plac altora și având grijă să nu deranjeze și au ajuns la maturitate să fie tratați rău. Nici nu cred că merită să fie tratați mai bine decât sunt dar ce este rău este că nu îi lasă nici pe alții. Despre mine vorbeam. Stimă de sine... și credința că scapă dacă nu îi găsec justițiarilor?

-Lasă-i, maică! Și i-am lăsat. Pentru mine datoria redevine plăcere și arunc acum fără probleme balastul durerii sufletești peste bord, cu atât mai mult cu cât mă simt din ce în ce mai bine în pielea mea, iar încrederea și respectul de sine par să îmi crească la fel de nestăvilit ca și mercurul din termometre în luna august a unui an în care m-am prăjit la soare visând cu ochii deschiși. Tendințele novatoare și ingenioase îmi zbârnâie din nou în cap ca un roi de albine cărora le-am furat miezarea ingeniozității. Unii au bunătate și prospețime. Alții au stil. Unii se simt bine când jignesc pe altul. Eu mă simt bine când am idei iar acum ideile mele devin cu adevărat inovatoare sau non-conformiste și am dobândit înțelepciunea de a nu mă bate cu pumnul în piept pentru ele. Psihologia restricțiilor e prietena mea căci am înțeles că nu e nimic mai important decât o idee căreia i-a venit vremea.

Poeme

Alensis De Nobilis

Braconieri de vise

Braconieri de vise, noi săgetăm iluzii,
Cădelnițăm simțirea- tămâie de ponoase;
Când ne oprim habotnici în înserarea truzii
Ne doare nesfârșirea întemnițată-n oase.
Și lanțurile mâinii le scuturăm spre spinii
Ce-n aură înfipti ar străluci diurn,
Între clipiri de gene, apostolii și crinii
Tresar încercănarea-n inelul lui Saturn...
Pe urmele rămase se furișează carii
Să deslușească rana ce a rămas intactă,
Ne-am declarat în vise, acum, milionarii
Ce-nalță citadele din ochiul-cataractă.
Se revărsau meduze din ape de topaze,
Ne retrăgeam uimiți de-nvăluiri celeste,
Dar ne urcam în ceruri pășind pe trepte-raze
Iar visul mai rămase ca să adoarmă peste.
Noi brevetăm iluzii, braconieri de vise,
În înflorirea minții din prefăcut cian,
Atingeri de mătase se răzvrătesc, trimise
Să mângâie o clapă rămasă din pian.

Azi

Azi sărbătoarea îți inundă casa
Cum aripi cresc din zâmbet de copil,
Auzi cum clopotele bat suav în Lhasa,
Iar în Samoa cânt-un crocodil;
Vibrații te străbat cu muzici sfinte
Și brațele deschizi să-mbrățișezi
Mătâniile sfinte din cuvinte,
Că în cuvinte doar imagini vezi.
Ca diavolii pe flăcări de comori,
Dansezi, ascet ce levitează-n munți
Peste zăpezi atinse doar de nori,
Ca florile din ochi ce cresc la nunti
În voaluri de lumină te-nfășori
Și curgi ca păpădiile pe Criș,
Ți-e sufletul mireasmă de ninsori
O fragă ce se coace-n luminiș,
Împodobești ființa cu armindeni,
Ca vechii daci cu sânziene-n plete;
De-o să te cauți, tu ești pretutindeni
Când vezi fântâna și ești mort de sete!

Anateme

Pe culmile uimirii raza-i pură,
Cu oglindiri de pleoape fanteziste,
Când aura îți cade pe carură
Și genele-ți mângâie ametiste.
În umbra mării zeul duce vinul,

Să înflorească-n împletiri de coapsă,
Vei levita odată cu sublimul,
Din fericire vei primi pedeapsă.
Iar văluriri de aer ondulează
Intuitiv pe chip uimirea ta,
Căci îngerii surâsul îți citează
De câte ori pe nori tu vei dansa.
Ți-aș desena pe chip credința fermă,
Că porți în ține un secret divin,
Să mă convingi că dragostea-i eternă,
Or să mă-ncui în cupa unui crin.
O să-ți pictez pe buze anateme,
Când mă apropii să mă stăpânesc,
Căci gura ta mereu o să mă cheme,...
Eu o să vin mereu să te... citesc

Memorii de vetre

În transă pătrunde în ochi violet,
Iar muzici suave pedunculul scurmă,
Adie-n ascet șerpuit menuet,
În ochi se topește vederea din urmă;
Din pulberi stelare curg fluturi eterici,
Sunt gânduri mai pure de luare-aminte,
Oglinzile cerului reflectă în minte
Proiecția umbrei tăcutei biserici...
Miresme de ambră puterea ne fură,
Ne cheamă o lipsă ascunsă-n prisoase,
În eu se-ntrupează o formă mai pură,
Ca ochiul ce zarea de ceruri o coase.
În stranele norilor mai pâlpâie spectre
-Strămoșii și sfinții din umbre fugare,
Iar dansul de raze-mpletite-n tiare
Ascunde-ntre flăcări memorii de vetre...

Îndrăgostită de mare

Aruncă-te-n mare și nu mai veni,
Lasă-te-n adânc mlădiere-ntre pești!
În verde azur îți place-a trăi,
Adâncul tăcut te simte, trăiești!
În apele calde, naiadă, cobori,
Coralii se joacă în părul tău nur,
În brațele apei vibrând te-nfășori,
Cristalul ei, ochiul ți-l face mai pur;
Atingerea caldă, fiori de mătase
Îți lunecă sfârcuri în vise lucide
Și mângâie amibe, meduze, țestoase,
Iar marea te strânge în valuri avide.
Cu apa te mângâie, te scalzi parcă beată,
O simți în toți porii, din ea îți faci crez,
Cu marea în brațe, îngemănată,
Valsezi dezgolită, ori poate visez...

Interviu cu Prof. Ion Mocioi

Vasile Ponea - Domnule profesor Ion Mocioi, de curând am văzut că ați scos de sub *lumina tiparului* un nou **Catalog al operelor lui Constantin Brâncuși**. Ce v-a determinat să alcătuiți un astfel de voluminos catalog (circa 1300 pagini), când în lume există o multitudine?

Ion Mocioi - Sunt mai multe cataloage ale artei lui Brâncuși, dar nici unul dintre ele nu este complet, pentru că s-au descoperit continuu opere ale părintelui sculpturii moderne. Colecționarii lucrărilor brâncușiene sunt numeroși și răspândiți pe toate continentele. Pentru cercetători, activitatea de catalogare a fost mereu îngreunată de larga răspândire a vestitelor creații în toată lumea. Unul din cataloagele de până acum, cel semnat de noi, s-a dovedit incomplet, precum sunt și celelalte încercări de acest fel. După o lungă perioadă de cercetare a patrimoniului brâncușian, completăm și îmbunătățim lucrarea noastră inițială, gândind că ea va fi în sprijinul celor care aprofundează sensurile artei moderne și viața românului Constantin Brâncuși (1876-1957).

V.P. - De asemeni v-aș întreba, domnule profesor, ce aduce nou acest catalog și cui se adresează în mod special?

I.M. - Am considerat că simpla înșiruire cronologică a operelor brâncușiene nu este suficientă ca sprijin pentru cercetătorii artei lui Brâncuși, de aceea, pe cât ne-a fost posibil, am ilustrat această încercare a noastră, cu fotografii, care devin documente în redactarea de noi lucrări. Ilustrațiile, desigur, privesc operele importante, integrate în cicluri de creație, și urmăresc travaliul creatorului, sugerând eforturile acestuia pentru modernizarea artei plastice, drumul parcurs pentru conceptualizarea realității și esențializarea ei în artă.

Credem că lucrarea noastră se adresează deopotrivă tuturor iubitorilor artei lui Brâncuși, cât și studenților și elevilor care vor să cunoască bine opera Titanului de la Hobița. Creatorii tineri plecați pe urmele lui Brâncuși vor găsi în această carte elemente pentru o meditație superioară privind rolul și viitorul artei, căci Brâncuși este un deschizător de drumuri, pentru a transforma arta în mijloc de comunicare și de intelectualizare a lumii reale.

Catalogul operelor lui Brâncuși

devine astfel un instrument necesar iubitorilor de artă, pentru cunoașterea patrimoniului lui Brâncuși, dăruit lor, cât și o satisfacție pentru aceștia de a descoperi un tezaur inestimabil, care nu poate fi cunoscut prin vizitarea tuturor muzeelor și colecțiilor particulare unde se află celebrele opere ale începutului artei moderne și contemporane.

V.P. – Am observat că ați descoperit circa 720 de sculpturi și peste 420 de desene. Ce ați dorit să mai evidențiați cu acest prilej?

I.M. – Am dorit să prezint și efortul lui Constantin Brâncuși legat de diversele obiecte, scule și dispozitive de atelier cărora le-a asociat și elemente artistice. De asemenea se disting și obiecte gospodărești realizate de el, legate de preocupările lui în timpul liber, toate dobândind din darul lui artistic.

Sunt convins că se vor mai descoperi opere brâncușiene la o serie de deținători particulari, care nu au dorit să fie cunoscute public. Trebuie să mai menționez că sunt lucrări de tinerețe necunoscute încă sau ignorate.

V.P. – Cam în ce tiraj ați gândit să fie publicat acest voluminos catalog?

I.M. – Tot tirajul tipărit acum este dedicat mediului academic. Un tiraj special poate fi realizat, pentru piața de artă, la o viitoare dată.

Cu acest prilej țin să mulțumesc tuturor directorilor de muzee și colecționarilor care mi-au îngăduit să reproduc fotografic numeroasele lucrări ale părintelui sculpturii moderne și să mulțumesc instituției VIZARTA pentru copyrightul oferit Editurii “Academica Brâncuși” a U.C.B. Târgu-Jiu.

Interviu realizat de Vasile Ponea

Le Palais Royal de Phnom Penh, Cambodge

Restituiri

JURNAL de ALZHEIMER

(proză)

Mircea Arjuna

Motto

„ am fost cândva lup... nu sunt sigur,dar îmi aduc aminte ”

„ iert, dar nu pot uita ”

... aceste vorbe aruncate-n vânt, le-am iscodit ca pe o durere și le închin acelora ce sunt cuminți și vieții lor nimic nu au curajul spre a cere ...

.... aceste vorbe le arunc ca urlet și tăcere, ca strigăt le arunc în vremile de afară, ca să pătrundă până la inimi ..., să ogioască sau să doară .

Apud Dragasses Rex

- Frate, torna ,frate !...Frate, întoarce-te, frate !

Încep strigarea mea pentru acei oameni care stau și așteaptă să vină cel neplescat, dar pe care îl știu că există prin natura lucrurilor, pentru că de la începuturi omul, pentru a fi întreg a avut o pereche, o jumătate a sa, după care aleargă prin lume ...puțini sunt care își află jumătatea genetică, aceia se spune că sunt fericiți și împliniți.

Viața bună nu este o zi singură ,dar regretele le purtăm o viață pentru acea zi .(„ buona

vita no e una sola giornata , ma si rammarica che indossava una vita per quel giorno”), ar fi spus un locuitor al acestor pământuri la începutul retragerii romanilor din grădinile noastre .

Am fost cândva lup.... nu sunt sigur , dar îmi aduc aminte pentru că cel mai de preț lucru ce ne rămâne dintr-o viață trăită sunt amintirile... Se spune despre un om că a trăit frumos , pentru că atunci când stă de vorbă cu cineva , în loc să tacă , vorbește despre timpurile sale , drumurile , oamenii și frunzele pe care le-a călcat .

Andre Gide , în cartea sa „ Fructele pământului .Noile fructe ” zice la un moment dat către partenerul său de dialog , Nathanael ,: „ Oare , când vom ajunge să ardem în noi toate cărțile citite ?” , în sensul de acel timp în care vom înțelege cartea vieții fiecărui om , pentru că viața noastră , a fiecăruia , este o carte pe care o „citim” și o înțelegem funcție de complexitatea în care ni se prezintă acel om...avem , sau nu capacitatea de a-l „citi ” din prima clipă ...

Făcând o parafrază la cele spuse de Iisus ,vin și zic ,interpretând situații și stări ale mele :

„ Eu sunt Omega și Alfa ! ” Odată cu mine dispare lumea mea și începe cu mine lumea voastră fără mine , deosebită , cum a fost a mea fără voi .

Dispar ca entitate fizică și spirit , dar rămân cu greutatea înmiiată a prezenței mele în gândurile și faptele

voastre , care mă repetă cu acribie , păstrând legea întronată de la Alfa ...

- Eu mai puțin decât nimic și mai mult decât toate , mai mult decât absolutul și mai puțin decât haosul . Pentru că am fost făcut din pământul raiului și am fost amorțit când mi s-a făcut perechea , pentru a nu cunoaște coasta de unde ai luat pământ pentru facere (pentru că citind Biblia în capitolul despre „ Geneză ” am avut revelația de a descoperi adevăratul sens a facerii omului dintr-un pământ primordial ,un pământ creat de Atoatefăcătorul lumilor) ,am dreptul intangibil și inextricabil , să mă întorc în pământul de origine , adică nu trebuie să mai fiu supus judecăților viitoare , dată fiindu-mi originea paradisiacă prin arhetipul artefactului.... de aceea vin și zic : depărtați iadul din calea mea și lăsați poarta raiului deschisă , că se întoarce fiul izgonit , la părintele pământului său , la părintele ce a întins mesele bogate și a umplut paharele cu amبرا și miedul izvoarelor sale ....pentru că , unde este părintele și care este acela ce-i măneste fiului său toate greutatețile și , în loc de bucata de pâine îi dă o piatră , un șarpe ca toiag de sprijin , pentru drumurile sale .

Respect Tatăl , dar ca părinte , nu pot repeta greșelile Tatălui meu față de mine , să le perpetuez pentru fiul meu .... unde este iertarea care mi-o ceri să o dau greșiiților mei , dacă TU , nu ierți dorința mea de a cunoaște când bat la porțile Tale ... , dacă experiența

4 .

Ta , o ții doar pentru Tine și , nu vrei să aflu și eu calea progresului .

La ce bun , baterea la porțile Tale , pentru ce căutarea ,dacă porțile rămân încuiate ,tainele ascunse ?

Eu sunt fiul cel cuminte ,ce am cultivat ogorul dat mie spre lucrare....mâinile mele nu s-au umplut de sângele Tău ,dat trupului meu spre veșnicire ....pentru cuminenția mea mi-ai dat pe Cain ,pentru ascultare mi-ai dat gândul către Tine ,ca să Te slăvesc

... pentru ce mi-ai dat toate ,dacă nu dai drumul iertării și nu mă primești , ca părinte iubitor ?

Copiii ne cunosc ....

De-o vreme am căzut către apus , cu trupuri mai împuținate...și hainele-s mai greu de dus , poveri ne par și ne aduc de spate.... , ne fac ca să privim cu teamă la picioare , să facem pasul tot mai măsurat , privind cu frică glezna care doare , chiar cerul dacă nu-i înnourat.

... pereții casei s-au micit dinspre tavan și se topesc încet în dușumele... , cocoșii cântă veștile în van și-n hornuri tot mai des ne cântă cucuvele.

... copiii sunt plecați în lumea largă , să-nvețe pentru un trai mai bun , să nu-și mai ducă zilele pe targă , dar cum o duc acolo nu ne spun... și am ajuns ca să-i mai știm din poze ce le primim în plicuri pe la sărbători , când mai aflăm că nu o duc pe roze ... , și ne-ntristăm în suflet și ne trec sudori.

... și am ajuns de carne să ne fie silă , să ne-nfricăm de-un colț de cozonac , de noi ajuns-am să ne fie milă ... când bolile ne lasă fără leac... ni-e frică să mai respirăm profund pe nări ,

chiar să privim cum se tocește-n ceruri luna , să mai cătăm la veștile din depărtări și de murim neâmpărtașiți ne e totuna.

...copiii ne cunosc , că sângele le-o spune cu suspin , când mai primesc ofranda pensiei prea mici , când sunt siliți să-și cate numele prin buletin...își amintesc de mume și tătici...acolo printre adnotări găsesc că îi privesc pierduți cu ochii fără țintă clară , nebarbieriți , niște figuri venind din alte zări.... , când singuri se trezesc în lume-ntăia oară.

.... ,copiii ne cunosc din spusele aflate pe-un peron de gară , când între trenuri își mai schimbă

bă vești ca bani de buzunar...dintr-un afiș mai află c-am murit pe-afară...c-am fost striviți în noapte de-un marfar.

.... mai află că am fost la balamuc și-ntre nebuni am viețuit adesea poate mai lucizi , ... și părăsiți acolo-n cuib de cuc am fost din nou în stadiul de omizi.

.... copiii ne cunosc din poze , când le trimitem testamentul într-un plic soios și chipul să le-aducă amintire că le-am lăsat doar viața noastră moștenire...că am pornit spre locul de odihnă .... jos.

.... azi poți să-ți faci un idol...

... nu are rost să te mai miri nepoate , nici gura să ți-o caști ca la dentist , nu-i necesar de-acuma să mai cazi în coate și-n slava cerului să urci ca alpinist....de azi se poate tot și-i totul de-apucat , posibil este să te culci cu fiica și muma să ți-o siluiești neâncetat...de frica legii nu te-apuce frica... se poate să privești cu nepăsare , ca și la panoramă să te miri de arătări...

posibil este să devii tu tare.... și la icoană să arunci mășcări.

..... se poate să înjuri pe orișicine , ai voie să ataci cu șișul , tot răul tău să ți-l îndrepti spre mine.... , în văzul lumii poți de-acuma face pișul....ai dreptul dacă ești dentist , să fii în frunte la cultură , de ești casap poți lesne să te faci artist... , sau poți oricând să treci la cască-gură.

... poți să te-ngrași , să nu-ți încapi în țoale , cu roaba

să te poarte pân-la budă....oricui îi poți cu sete da la gioale...poți înger să devii , sau te te faci chiar iudă....să nu te mire că răsar palate , nici apa că o ai cu dramul... poți lesne să te-nsori cu dracul , să îți înjunghii noaptea și un frate...și ziua lumii să-ți arăți sutana.

...poți să te-nchini și la tizic , să-ți faci idoli din rahat de câine , să-ți riști avutul , ca să iei nimic...și la final ...rahatul să-l întinzi pe pâine ....stăteam odată , mă uitam ca prostul cum se-ndoapă unul , cum îndeasă-n gură hămesitul nostru , cum înghite hălci și berea cu hârdăul... și mă miram ca de-altă aia....dar s-a făcut dreptate , până seara...aflai că-l duse tocma-n ceruri gaia.

...vecinului cu casa lui de humă și chirpici , cu paie coperită și cu stuf de baltă poți să îi ceri fără rușinare pe soața lui , leliță cu lipici... în casa lui poți face desfrânare... și să-i plătești în lumea cealaltă.... poți fetele să-i ceri , să ți le faci amante , sau să le scoți în stradă la produs...s-o faci normal ,poți să le faci bacante...și să-i plătești un mizilic , acolo,cât ți-a spus .

... copiii poți să-i vinzi ca la tarabă , pe-un pumn de bani , sau pentru băutură , că nimeni nu te-ntreabă.... și muma lor , ea... va tăcea din gură.

...azi poți să-ți faci un idol din rahat , să te închini altfel de cum ți-arată taica popa...să-ți scoți chiar neamul , țara la mezat....azi poți orice să faci.... , să fii în Europa.

.... de-atâta dor nimic nu mă mai doare ...

... m-a năpădit atâta dor , prostia peste tot mă înconjoară și nu am timp măcar să mor..mi-e dorul greu ca pietrele de moară.....copacii frunza răsucesc sub brumă , castanele se sparg de cald crăpate în cuptor și greierii ascund viorile sub humă ,să-nvețe pe sub ierburi noi cântări de dor....de-atâta dor mi-ngheață sub mustață răsuflarea și mâinile afund adânc în buzunar...m- a potopit cu junghiuri noi uitarea și vinul nou mă cheamă din pahar .

.... mi-e dor de mine ,cum de voi mi-e dor; am devenit oleacă mai cuminte...mi-e lene de o vreme , când știam să zbor prin viața care zboară singură-nainte ...atâtea aș mai vrea să spun , dar gândului îi pun pripor...degeaba suflă iar un vânt nebun ,ce-mi răscolește rănile ce dor.

... de-atâta dor nimic nu mă mai doare...aștept din ceruri iarna iarăși să coboare vâlul rece ...să-mi fie dor din nou de soare , de clipa asta care iarăși trece .

.... m-am săturat de toate , nimic nu-mi face-n ciudă , nici proștii nu-mi mai deranjează nepăsarea , nici imbecilii nu-mi mai calc pe bătătură....m-a cotropit din multe părți uitarea .. ,și lenea mi se puse staroste pe gură...(nu mai aștept iubirea de la nicio rudă)

....mă fură toți și iau pe apucate , din mine rup bucăți și nu mă doare , și mă mir eu de asta cum se poate.... , în dimineață soarele de ce răsare .... și mi-aș dori o noapte

☑ ca la pol , să țină negura ascunsă sub obroc întreaga lume , să-nghete neghiobia ce ne dă ocol și clopotul prostiei , o eră să nu sune.

... și mi-aș dori , dar asta nu se poate , să se iubească frații ca-n scriptură...un singur

Dumnezeu să stăpânească toate... , și anatema să coboare peste ură.

... se-ncearcă iar să se găsească vina lui Cain , un țap se cată pentru neputință și un fard , să dea justețe gândului hain ... și asmuțim ogarii lașității către leopard.... uităm în schimb... , și asta rău mă doare , că-n arsenale-s armele stocate și se cere să scoatem moartea ce-o ascund , la soare , ca să privim extatic omenirea care iarăși piere

.... o Atlantidă se dorește iar să se repete , un holocaust iar se cere repetat , ca harpagonii lumii să adune în sipete argintul lucitor cu semnul unui nou trădat ...

.... de-atâta dor nimic nu mă mai doare , nimica nu mă mișcă , parc-aș fi-n Eden

și mă afund cu lumea întreagă spre eroare ... și țap , să ispășească-l vrem pe Bin-Laden

...cu lumea-ntreagă spaim-avem de-antrax ; scrisorile de dragoste , pudrate cu argint de lună , le ardem , că-i la modă ,luăm și ciocolax .... să placem lumii ,ne scăldăm în brumă .

.... de-atâta dor , nimic nu mă mai doare .... am devenit docil , parcă îmbătat de drog

lumea privește către mine cu stupoare , că drept stau încă și nu sunt milog.

....nu cer la nimeni milă , nici mângâieri pe umeri ca încurajare , genunchii nu mi-i las în tină să se-nmoaie.. .de-atâta dor , o lume poate toată , iar să piară... neîmpletit e încă biciul , care să mă-ndoaie .

Vecinii ...

... îi cunosc de-o vreme doar din acte ,nu-i văd să se mai zbată pentru alți vecini,să se implice-n viață și cu alte fapte...în jurul curții și-au săltat un gard de spini...nu mai întreabă nimeni dacă-ți este rău sau bine ,nici dacă ceva-n suflet te mai doare...îi văd tăcuți ca niște umbre ,cum se scurg pe lângă tine...și-n urma lor rămâne doar răcoare.

... vecinii nu mai sunt de-o vreme ce au fost, adică oameni ce-ți veneau pe lângă vatră ,

să-ți mai zică-n treacăt de al vieții rost...răspunsul la salut e-o vorbă-ngândurată...nu-ți bat la

poartă ,ca să-ți dea binețe,nici să te-ntrebe dacă-n lume mai trăiești...se uită speriați de-o vreme prin ostrețe...și-nfricoșați s-așteaptă parcă să-i gonești.

... nu vin să îți mai ceară cu-mprumut o ceapă,un ciur cu boabe,sau o coasă...s-au încuiat în bățatură..,nu mai vin la apă ... ,și lacăte și-au pus pe suflete și casă. Vin serile și se prefac în negre nopți,luminile în case le aprind mai cu sfială...tot satul s-a făcut un gard cu nalte porți... până și câinii latră-n noapte parcă cu fereală.

.... vecinii nu mai stau la poartă când te văd că treci, fug repede-n obor și se pitesc după uluci.... și pitulați ca hoții așteaptă ca să pleci neântrebat ,cu gândul tău în lume să te duci

....chiar și poștașul când le bate-n poartă,să le aducă vești din lumea largă ,cu frică îl

primesc după uluca înclinată,tăcerea lor să nu le-o spargă....ziarul și-l pitesc cu teamă sub zăbun ,scrisorile întorc pe-o parte și pe alta speriați.... ,apoi cu grabă se închid în casa lor de fum și le citesc cu teamă-n suflet ,încuiați.

... copiii și-i însoară fără bucurie-n alte sate ,duc zestrea noaptea în căruțe ocolind șoseaua mare...și află că-s bunici din rufele-nșirate,sau când te duci la câte-o înmormân-

tare.... fac nunțile odată cu botezul ,ca să fie ,...., cu muzica tocmită tot mai în surdină ,

iar morții lor nu-i duc pe năsalie...femeile la tămâiat ,tot furișat , pe sub bariș se-nchină.

...vecinii îi cunosc din sălile de tribunal ,când află că-s certați pentr-o mejdină pusă strâmb,sau pentru porcul ce-a făcut toloaca sub un mal...și mai ales pentru cuțitul scos

dintr-un carîmb ...tot tot mai puțini duminica-s la slujba de orând...pe sub căciuli privirea lor se cată încruntată.... , icoanele sărută cu sudalma-n gând...și preotul târâsc prin săli de judecată.

... vecinii-i află din chenarele din pagini de ziar ,că sunt mai mulți,sau că-s împuținați..

după un clopot ce își sună dunga rar ...și după cum întorc salutu-ncrâncenați .

de azi sunt singur

.... de azi sunt singur ,precum un cal uitat sub soare , pe care vântul așteptat nu îl mai bate-n coamă.... ce m-a durut o viață-ntreagă ,de azi nu mă mai doare...și trupu-ntreg ,ce-l port sub raze , s-a făcut o scamă

.... n-am dreptul să mă bucur,mi-e interzis să plâng,nici glasul nu-l ridic ca să te strig...durerea deangoasă m-apasă și mă strânge ca o gheară în hipocondrul stâng,o mână descărnată plimbându-mi sub privire albă i coasă..

...de azi sunt singur,nimeni calea nu-mi aține,sau să-ncurce...merg șovăit ca umbra trecută peste soare , o umbră ca de gheață....și nimeni nu m-abate,poteca nu-i nimeni să mi-o spurce...merg somnambul prin viață ,spre orizontul ce se-nchide-n față.

...mi-e dor de mine... ,încă mă mai caut ,cătându-mi visul , și pasul greu își lasă urma în plumbul ce zdrobește tina....și mă îndrept agale,trup de scamă ce-și cată paradisul , precum ciulinii toamnei, ce-i părăsi lumina .

Poeme

I.D.Sicore

Martie...

„Dacă aş putea în mod cert, aş trăi
mai multe în ficţiune, decât în realitate”
- Care S A N T O S

O, martie ești capricios în toate
ba burnițezi de zici că-i toamnă,
ba încălzești și zi și noapte
de crezi că vara se îndeamnă!..

Te justifici, martie nebun...
că-n tine vai, Babele joacă,
și ele mint cu ce nu spun
uitând de calendar și toacă;

Da, surprinzi adesea florile grăbite
că lasă bietul pom sfârșit...
te uiți la rod cu luare aminte
de-ți vine rău că-i gălbejit!

Capriciile tale martie...
îs precum la omul visător,
când vremile le vezi că sperie
pe el îl vezi nepăsător!..

Întrebarea..

„Va grăi Măgărița lui Balsam?”
- După BALZAC / în „Salonul de vechituri”

Nu știi ce-și spun păsările călătoare
...știi că-și caută ambientul ce-l pierd.
destinația o au în sânge fiecare –
nicipând nu oscilează în ce-și aleg!..

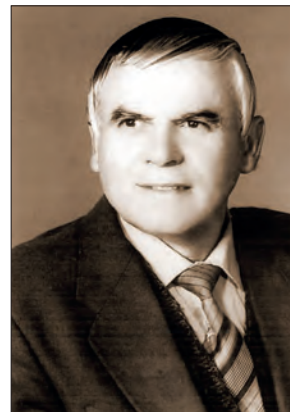
Și oamenii azi călătoresc (și-o fac unde vor)
destinația le este unde interesele le-o cer,
păsările călătoare nu au libertatea lor -
destinația le este înscrisă în sânge ca reper!

... Ele nu cer traseul, îl au în sânge prescriș
nici o graniță nu le poate opri...
nu cunosc opreliști de neînșins -
o, pe când, rațiunea păsărilor călătoare, și la om,
va trăi?...

Zădărnicia vieții...

„Ori buni, ori răi, totu-i mormânt
Credința-i val, iubirea-i vânt...
Și viața-i fum.../ Nu cerceta aceste legi,
că ești nebun de le-nșelegi...”
- G.COȘBUC / în „Moartea lui FULGER”

Treci drumule tot călător...
cu tine iei și ce se uită,
în urmă lași ce nu te-ascultă -
cari drumule și mult ce-i dor!..

Neobosit îți duci trecutul...
rar drum să n-aibă și opriri,
în tine-i mersul prorociri
ai drumule în tine visul!..

Știi și să mergi, și und'-te duci...
ai sens cum are orice drum,
treci călător pașii ți-aduni -
tu drumule, nici când te culci!..

Întruna mergi ca să ajungi...
perpetuu treci precum un vis,
ajunsul ți-e un compromis -
de-ajungi oftezi, și totul plângi,

... Încerci zadarnic să convingi –
(uf!) te-alegi cu mersul, n-ai înșins!..

O iarna, ne iarna...

„Niciodată să nu-ți pierzi vigilența
în prezența dușmanului”
- Che GUEVARA

Ești supărată luncă neninsă...
ordinea lucrurilor nu inversează,
rădăcinile înghețate nu reînșiază -
moartea și-n ele mâna și-ntinsă!..

Vin mâine raze mai calde...
vegetația, (uf!) greu se trezește,
fără zăpadă gerul cu reușite izbește –
...le afectează raza când cade!..

Sub zăpadă erau ferite de nea...
aveau deasupra strat protector,
acum multe nu-nșie, ci mor -
eh! o iarnă ca asta-i și inima mea;

Aparent simt că-i realitate în ea...
dar făptuirea-i cu duceri și întoarceri,
iar nesiguranța anulează noi coceri -
o,departe-i de mine, ce inima-mi azi vrea! ..

Restituiri

Cântec pentru cai

Mihai Beniuc

Vă duceți acum
Ultima dată pe drum
Câte patru la rând
Fără ham, fără greutate
Parcă visând, necrezând
Că și așa se poate.

Până la abator mai este —
Vă puteți spune câte-o poveste.
Povestea fiecăruia din voi -
Cu bici și sudălmă prin noroi.
Cu paie murdare, cu fân, cu coceni.
Cu nimeni care să v-asculte păsul
Ori să vă dea cât ați fi vrut ovăzul,
Bieți cai săteni.

De-acum plugul, trăsura,
Căratul, arătura,
Tălângile noaptea prin câmpul păscut,
Căpăstrul, piedica, zăbala
Și tot ce v-a durut sau v-a plăcut
N-o să mai fie
Pe vecie —
S-a-ncheiat socoteala.

Pielele slabe, ale voastrele,
Arată de subțele coastele,
Carnea mai toată a supt-o munca.
Ploile, drumurile, lunca
Și a făcut-o bucate și bani
Ani după ani.
Numai ochii voștri mari ca pruna
Și-au păstrat lumina lor, buna,
Să-nvăluieți în ea
Ca-ntr-o catifea
Porumbiștile, clăile, casa de țară
Ce-o vedeți pentru ultima oară.

Tractorul din colectivă
Stă lângă cucuruzul adunat stivă.
V-ar oferi câțiva știuleți
Ca să-i aveți
Acum când oți porni către oraș
Lăsând cărările cu făgaș.
Ograda și satul,
Dar el nu vă pricepe nechezatul.

Vântul vă mângâie răsfirându-vă coamele,
Pomii de toamnă vă îmbie cu poamele,
Iar voi vă duceți să vă faceți pingele.
Curele, salam — .

Un copil vă zâmbeste din geam,
Norii din zări vă fac temenele.

(Text comunicat de prof. Dan Gr. Pupăză)

Proză scurtă

I.C. Duță

Prefață

Domnul profesor Ion Duță își dovedește încă o dată talentul incontestabil de scriitor și fin observator al lumii universului rural. În cartea de față ne dăruiește o galerie de portrete complexe, atât feminine, după cum sugerează și titlul, cât și masculine.

„Ulița celor douăzeci și patru de văduve” surprinde povestea unor destine, în mare parte dramatice, iar imaginația autorului este dincolo de orice așteptări.

Creează descrieri, intrigi, nume, întâmplări picante, presărate cu umor negru, din care e nelipsit suspansul, toate într-o manieră de-a dreptul fabuloasă.

Este o scriere rotundă, deoarece în preambul, naratorul se prezintă pe sine: „Sunt Pantelimon Pantea. Un om între oameni, nici mai bun ca ei și nici mai rău”, acesta identificându-se cu unul dintre personaje și se încheie în același fel.

Pantelimon Pantea, într-o discuție cu preotul din sat, constată că pe una dintre ulițe sunt foarte multe femei văduve. Se întreabă, la început retoric, de ce ca, apoi, să-și propună să afle cauza văduviei lor, motiv pentru care, întâlnindu-se cu acestea, în diferite conjuncturi, le provoacă să-și povestească, practic, viața.

Tehnica narativă este aceea a povestirii „în ramă” care face trimitere la scrierea sadoveniană „Hanu Ancuței”, locul naratorului fiind preluat de personaje.

În urma întâlnirii cu văduvele, Pantelimon Pantea ajunge la concluzia că moartea năprasnică a unora dintre soți se datorează și faptului că bărbații sunt lipsiți de credință, nesocotind Legile Sfinte ale divinității. Lumea văduvelor este o lume împăcată cu destinul și care-și poartă crucea cu multă resemnare.

„Ulița celor douăzeci și patru de văduve” se încheie cu reflecții asupra moralei creștine și asupra conștiinței, îndemnând la apropierea de Dumnezeu pentru că înțelegem că numai El este calea, adevărul și viața.

*

„Povestea pietrei vieții veșnice” se vrea un basm (structurat în patru părți) întrucât întrunește trăsăturile acestei specii: loc și timp nedeterminat, personaje specifice – Dumnezeu, zâne, șerpi înfiorători - , personaje care întruchipează binele și răul, obiecte miraculoase etc. Ceea ce este interesant este faptul că aspectele din basmul tradițional se îmbină cu cele moderne, în scriere apărând elemente de argou contemporan.

*

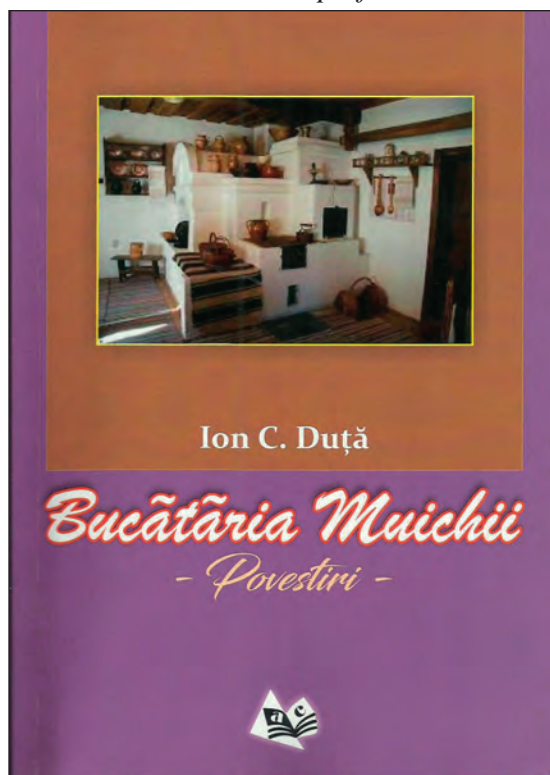

Ultima creație a volumului de față - „Marița lu' Cir la Techirghiol” este o povestire ai cărei eroi trăiesc în lumea rurală a anului 1959. Marița – o femeie săracă și neînsemnată din Horoba – ajunge lucrătoare într-o fabrică. Fiind fruntașă în producție, este recompensată de către sindicatul muncitoresc cu un bilet la Eforie-Nord pentru a-și petrece concediul. Odată ajunsă la mare, se comportă de-a dreptul ciudat, din necunoaștere și teamă, resping orice elemente ale civilizației. Toate întâmplările a căror protagonistă este Marița lu' Cir sunt tragicomice. Umorul este generat de comicul de situații, de limbaj, de caracter, dar rămânem cu un gust amar deoarece personajul principal – Marița – rămâne în aceeași stare precară de la început, neputându-și depăși condiția indiferent de mediul în care trăiește sau de încercările oamenilor de a o ajuta să se integreze într-o lume dispusă s-o accepte.

prof. Mihaela Botezatu

Anuța din Cucă

- Anuța nenii, bună să-ți fie ziua de azi și sănătate să-ți dea Domnul! Dar ce osândă ți-a dat Domnul de cari așa lemn cu spinarea?

- Ei, domnule Pantea, fiecare își duce crucea așa cum ne-a dat-o Domnul. La unul mai grea, la altul mai ușoară, după puteri și după păcate!

- Văd că puteri ai, iar păcatele dumitale le numeri.

- Puteri am de frică, domnule Pantea. De frică să

nu cad, că nu mă mai pot ridica. Despre păcate, sunt multe și pentru multe plătesc cu văduvia.

- De câți ani ești în văduvie?

- Număr peste douăzeci. Eram în puterea vârstei de când Dumnezeu mi-a luat mâna dreaptă, pe Gheorghe, lăsându-mă singură.

- Copii n-ați avut?

- Am crescut doi – un băiat și-o fată. Pe fată mi-a furat-o unul de pe baltă. E căpitan pe un vapor, la Dunăre. Pe băiat mi l-a furat o moldoveancă din Vaslui. Eu am rămas cu cuibul gol și rece. Car lemne să-l încălzesc de l-oi putea, dar n-am să pot niciodată, domnule Pantea. Nu pot alunga puștiul, tristețea și durerea.

- Gheorghe de ce a plecat, nană Anuță?

- De prost, de încrezut, de mândru. Era falnic, ales între bărbați, puternic și bun, că te legai cu el la rană. Muncea pe o platformă în pădure, la încărcat bușteni. Conducea o brigadă de țapinari – cum își ziceau ei. Încărcau buștenii în vagoane și acolo era muncă grea. Trebuia să ridice, să împingă și, mai mult, trebuia să lucreze repede, că lua bani după încărcătură. El, săritor cum era, îi ajuta pe toți. Punea umărul și în locul lor și, cum e omul, îl cam lăsau pe el la greu, iar ei se făceau doar că ridică. Venea seara frânt de oboseală și supărat pe unii dintre ei. Le promisese că-i ia și la bătaie. Ei, ca să se răzbune, la urcatorul unui buștean gros, l-au lăsat singur și a venit bușteanul pe el, strivindu-l. Au urmat cercetări, dar ce folos? Gheorghe e sub glie, iar eu ascult cum vâjâie vântul pe sub ușă și cum urlă lupu-n băătură.

- E greu, nană Anuță, dar, dacă ești cu Dumnezeu, niciodată nu ești singură. De-l chemi, vine și vine și nechemat, că suntem copiii lui și ne veghează zi de zi. Gheorghe, nană Anuță, când trăia mergea la biserică?

- Ei, mamă, mai mergea și nu mai mergea. Abia aștepta duminica să se odihnească. Mai bea și-un pahar, două, mânca ceva de dimineață, se urca în podul șoprului și adormea pe fân. Îi plăcea să doarmă în fân. Când veneam eu de la slujbă, făceam mămăligă, încălzeam mâncarea și-l chemam la masă. Îi plăceau sarmalele coapte în cuptorul de pâine. Mânca pe săturate, bea o ulcea cu vin și pleca în grădină. Se uita la meri, la peri, la pruni, la cireși și parcă vorbea cu ei, îi mângâia și-apoi ieșea-n drum la povești cu vecinii. Vorbeau și de una și de alta până se lăsa seara pe ei ca să intre apoi casă liniștit și mulțumit de ziua care trecuse. Își spunea rugăciunea de seară și mă aștepta în pat să-mi povestească din cele ce auzise.

Dimineața eu mă sculam devreme, făceam focul în sobă să-i încălzesc mâncarea, el se scula, lua o gură de rachiu, mânca, își lua săcuțul cu hrana de toate zilele și se ducea cu ceilalți pe drumul pădurii. Seara îl așteptam cu masa caldă, cinam și adormea ca un copil cu fruntea brobonită de sudoare.

Așa ne-a fost viața până-ntr-o zi când mi l-au adus cu targa. Nu-mi venea să-l îngrop. Îl vream lângă mine, așa cum era, cu pieptul strivit, cu capul ca pana, dar știam că era al meu și, dacă pleacă, nu-l voi mai vedea niciodată. Mult timp am dormit cu poza lui lângă mine. Mă sculam noaptea și

mângâiam perna și, dacă nu găseam nimica, ieșeam în sală să-l strig și plângeam acolo până

năvăleau zorii prin geamuri. Acum m-am mai liniștit, dar, când plec la muncă, plec cu gândul că suntem amândoi și munca îmi pare mai ușoară. Uit acum, la lemnul acesta: eu îl car de un cap, el de celălalt și mergem amândoi până cădem din picioare....

Am prins eu prăjina de-un cap, nana Anuța de celălalt și l-am dus până sub șopron, unde Ursulică ne aștepta mișcându-și coada. Am fost uimit și ea la fel că Ursulică, în loc să mă latre, se gudura pe lângă mine ca și când ne-am fi cunoscut de totdeauna. Nana Anuța a adus un clondir cu două păhărele, am închinat pentru răposatul, dându-i și lui partea și-am plecat pe uliță răscolit ca niciodată.

Ioana lui Drâmbălău

Lui Marin al Somneștilor, de fapt, fiind copil, nu i-au zis ceilalți Drâmbălău, ci Drâmboi, că se bosumfla din fiece și bocea în gura mare de se speriau bieții lui părinți, că cine știe ce i se întâmplase. De aceea era ocolit în jocurile lor copilărești, că țipa din fiece, stricând și celorlalți buna dispoziție. Mai târziu l-au avansat la Drâmbălău că, dacă mai era nevoie de un membru în joc, se tocneau: „Dacă îl luați voi pe Mitică, îl luați și pe Drâmbălău, altfel nu ne jucăm!” Și Drâmbălău i-a rămas numele până-a murit.

Și Ioana, când el începea să urle prin casă pentru fiece, îl apostrofa:

- Mai tacă-ți gura, Drâmbălăul naibii, că sperii copiii!

Se angajase muncitor necalificat la „Petrol” și lucra ce i se dădea de lucru. Dar, dacă nu-i convenea unde era trimis, vocifera de răscoala tot șantierul. Unul dintre maiștri, supărat de așa neascultare și gălăgie, fără să știe ceva despre porecla lui de copil,

i-a zis:

- Băi Drâmbălău, dacă nu te temperezi, te trimit cadou la nevastă-ta s-o descânți la cap până te saturi.

Ce coincidență! Copil – Drâmbălău, muncitor – Drâmbălău! Iar mă mir, Doamne de coincidențele de pe căile vieții!

Când cărau prăjini de sondă (țevi metalice) să le ducă la gura puțului, muncitorii fuseseră instruiți să le ducă ambii, că doi le transportau, pe același umăr ca,. În cazul în care unul dintre muncitori s-ar fi împiedicat și i-ar fi fugit prăjina din spinare, și celălalt s-o arunce pe aceeași parte a lor spre a se feri de accidente.

Și toate ar fi bune în viața aceasta, dacă noi toți am asculta de legi și legile ar fi drepte și în favoarea noastră.

Într-o zi, Drâmbălău n-a mai ascultat de instrucțiunile de serviciu în ale protecției muncii și a schimbat umărul – el ducea prăjina pe umărul drept, partenerul său pe umărul stâng. Cum partenerul său era în față, n-a observat ce face Drâmbălău în spate și, la un dâmb, a alunecat, i-a scăpat prăjina de pe umăr care l-a culcat pe Drâmbălău, zdrobindu-i capul.

Încăpățânarea pedepsită, neascultarea pedepsită au făcut ca doi copii să rămână orfani, o familie să fie dezmembrată și lipsită de ajutor.

Ioana nu s-a mai măritat, că nu-s mulți bărbați care s-ar încumeta să se înjuge la un jug alături de o parteneră cu doi vițeluși după ea. A rămas să-și ducă singură crucea, târâind-o, când mai greu, când mai ușor, ajutată de atâtea ori vizibil de cineva care o mai purta de celălalt capăt.

Monica lui Mihail

- Mai ai, nană Monică, păr pe cap?

- Mai am, maică.

- Păi cele cinci nurori ce-au lucrat?

- Ei, copilul meu, am luat mereu apă neînchepută în gură când erau ele cu mine. Păi nu știi povestea?

- Nu știu, iar, dacă merită, aș vrea s-o știu.

- Ți-o spun, maică, dar ar trebui s-o asculte muierile, că ele au nevoie s-o știe.

O biată femeie tânără, măritată cu un bărbat care o iubise și pe care îl iubise și ea. De la o vreme, bărbatul s-a schimbat - o înjura, o bătea pe biata femeie, nu mai știa ce să facă. Aude de ici, de colo că ar fi o babă care știe multe și că ar putea și ea s-o

roage să-i facă o vrajă pentru a o da bărbatului, să n-o mai bată, să n-o mai înjure. Se duse la babă, îi povești durerea, rugând-o să-i facă o vrajă, un descântec, s-o scape de necaz.

- Îți fac, maică, numai să faci exact ce-ți spun eu, ca descântecul să aibă leac. Te duci acasă, aduci o găină neagră cu gâtul gol, îi faci cruce în spinare când o prinzi, o legi de picioare și o bagi în traistă peste care ai făcut și trei cruci mari și vii la mine. Aduci și un ulcior de pământ cam de cinci ocale cu apă neînceptută de la fântâna din marginea satului de răsărit.

Femeia se prezentă peste o săptămână cu ce-i spusese baba. Luă baba în ulcică trei cărbuni aprinși din vatră, puse peste ei apă din ulciorul adus de femeie, trei fire de busuioc și un ban de argint. O puse pe femeie în genunchi, sporovăi descântecul, o stropi cu apă din ulcică, puse și în ulcior apa ce-i mai rămasese, puse la gura ulciorului trei pene smulse de la găină -una din coadă și celelalte din aripi- și-i dădu ulciorul femeii:

- Fato, când vezi că vine bărbatul acasă de la muncă și intră pe poartă, te repezi la ulcior și iei o gură de apă din el și să n-o înghiți. S-o ții în gură, că altfel se pierde vraja. După ce termini ulciorul cu apă să vii iar să mai facem o dată, dar atunci aduci o găină roșie cu concii care să pară că ar fi cocoș.

Trecu luna și nicio bătaie, nicio-njurătură, de parcă erau iar în luna de miere. Ea nu mai putea vorbi, că avea apă în gură. Așa și eu, nu mai puteam să dădăcesc nurorile și viața noastră se desfășura în pace.

- Dar răposatul de ce s-a dus, nană Monică? Cum ai trăit cu el de v-ați despărțit?

- Ne-am înțeles bine, maică, deși eu n-am vrut să-l iau. Dar biata mamă mi-a zis:

- Ia-l, fă, că-i cheferist, cât trăiește îi mănânci lea-fa, când moare îi mănânci pensia. El era mecanic la CFR și venea de la serviciu murdar, plin de funingine și de ulei. Și când îl vedeam îmi venea să fug. Dar am ascultat pe mama și n-a fost rău. L-am luat, l-am spălat, i-am spălat și hainele, i-am dat mereu altele curate și neamțul meu - că era neamț - era alt om. Îmi plăcea de el că stâlcea cuvintele și ne tăvăleam amândoi de răs până ne trezeam în pat. Azi în pat, mâine în pat, au început să curgă plozii. Ieșeau numai băieți blonzi cu ochi albaștri. Când m-am uitat bine la el, era blond cu ochi albaștri. Au ieșit cinci tot la an, la an. Umpluseră casa, că nu mai aveai loc să mergi de frică să nu calci vreunul. Mihail, când

venea, se dezbrăca și se așeza pe pătură jos, lângă ei, și se jucau toți de adormeau rînd pe rînd. Îi luam în brațe și-i culcam pe toți la un loc că, dacă te uitai la ei, păreau ca niște purceluși. Au crescut mari și, cum ei creșteau, Mihail se micșora până când a ieșit la pensie. La pensie n-a stat mult. A plecat într-o dimineață cu toți copiii pe piept. Copiii s-au căpă-tuit și, rînd pe rînd, mi-au adus câte o noră de care mă bucur, dar am ajuns să nu le mai pot alege să spun care a cui mai e. Au umplut și ele casele cu plozi (că am mai făcut o casă) și acum vin peste mine, mă trag de nas, de urechi, de păr, mi se suie în spinare, că nu mai am timp să mai vorbesc. Așa că fiecare își vede de ale sale, făcându-le după puteri și după înțelepciunea fiecăruia.

Mărioara lui Pande

Trei bărbați schimbaseră Mărioara până a ajunge la Pande. Și, ajunsă, a mulțumit Domnului că a adus-o unde trebuia. Nu-i vorba de casă (că Pande avea casă) că, și cum e casa lui Pande, e nevoie de o refacere, dar simțise omul alături de care este posibilă schimbarea. Hotărât, chibzuit, muncitor, calm, drept și iertător, erau trăsături ale lui Pande pe care Mărioara le căutase în anii de peregrinări printre bărbați.

Își dorise așa ceva, dar nu le găsisese pe toate la un loc, că unul avea una, altul alta, iar lângă una bună avea zece rele. Dumnezeu și Maica Domnului îi răspunseseră la rugăciunile ei făcute în lacrimi și ziua și noaptea. Bucuria și pacea le umpluseră familia și ei trăiau din plin, mulțumind lui Dumnezeu.

Dar cum diavolului nu-i plac cele ale lui Dumnezeu, nu i-a plăcut nici înfrățirea lui Pande cu Mărioara și, ca să nu-i lase în pace, a născocit fel de fel, că doar-doar le-o strica armonia. A încercat cu ea, mărindu-i pofta spre alt bărbat, dar n-a reușit. Cunoscuse destui, ca să mai cadă pradă unui viciu pe care îl ura din toată ființa ei. Găsisese ce-i trebuia și ținea de el ca de o comoară deosebită. Și s-a născut o fetiță. Apoi un băiețel și iar un băiețel și toată dragostea pe care ei o purtau în sufletul lor o revărsau peste copii. Lumea lor era lumea în care copiii trebuia să crească în iubire și în îndestulare. Pande muncea din zori și până-n nopțile târzii, să fie în casă belșug. Mărioara chivernisea munca și asigura pacea și liniștea, că văzuse ea că, pentru a-i face fericiți pe bărbați, nu trebuiau prea multe: o masă caldă, o vorbă duioasă și rufele curate.

Și cum ziceam că diavolul nu e dispus să facă oale, ci să le spargă, căutând metode pentru aceasta, găsi și la familia lor. Îi strecură în minte lui Pandele lăcomia.

Avea curtea plină cu animale, dar nu erau de-ajuns. Voia oi mai multe, voia vaci să dea lapte ca să vândă brânză, să vândă și să aducă bani. Voia porci ca să stea culmea plină cu cârnați, voia țuică multă, voia vin și...voia de toate. Cămara era plină, dar nu era de-ajuns. Beciul era înșesat cu butoaie, șoproanele (că mai construiseră unul mai mare) erau pline cu oi, cu vaci, cu capre, cu porci, dar nu erau de-ajuns. Angajase cioban la oi, om de curte pentru vaci, porci și toate cele. Crescând, pe copiii îi scotea la muncă, dându-le de lucru peste puterile lor. Și, dacă mă gândesc bine, zice Mărioara, era o nebulie!

A plecat să vândă oi la arabi, la Constanța pe vapor. Aia i-au dat preț mic și s-a luat la harță cu ei. A dat oile jos de pe vapor să vină cu ele acasă, dar noaptea l-a înjunghiat cineva în cojoc și i-au furat oile. Ciobanul, dormind și el, dimineața l-a găsit pe Pandele rece, într-o baltă de sânge și oile nicăieri. A venit poliția, a cercetat cât a cercetat și a închis dosarul cu făptaș neidentificat. Aștept de zece ani să aflu ceva. Mă duc zilnic la crucea lui Pandele și îi întreb:

- Cine, Pandele, cine? - dar nu se aude nimic.

Gospodăria s-a risipit pentru că n-a mai avut cine să aibă grijă de ea. Când copiii s-au mărit, prin bătaură bătea vântul. Au plecat toți peste graniță – fata e în Anglia, un băiat e în Italia și unul în Germania. Eu- cu mîța. Toarcem și plângem amândouă.

Lansare de cărți

Vasile Ponea

Cu prilejul sărbătoririi a 100 de ani de la unirea Basarabiei cu România, marți, 27-03-2018, a avut loc în sala de conferințe a Muzeului Județean de Istorie din Târgu-Jiu, lansarea a două cărți, a octogenarului poet Florian Saioc – respectiv:

LA CENTENARUL UNIRII - (poemele reîntregirii) și Noi versete pentru margine și centru. Într-o atmosferă de adevărată sărbătoare - moderator fiind poetul Nicolae Dragoș, cărțile au fost prezentate și comentate, în primul rând de moderator, apoi de criticul Ion Trancău, de profesorul universitar Ion Mocioi, de profesoara Victoria Saioc și de poetul Vasile Ponea. Participanții la manifestare au vibrat de emoție, au aplaudat frenetic la citirea unor poeme de către autor și au plecat mulțumiți și încântați la casele lor. O surpriză în cadrul manifestării a fost și prezența unui grup de chitariste și recitatoare – eleve în clasa a IV-a A, de la școala Nr.1 din Rovinari, apărute inopinat, sub coordonarea profesoarei Ramona Sorlea, la inițiativa d-lui prof. Ion Pința, prezență care a întregit atmosfera de sărbătoare.

Noi versete despre margine și centru de Florian Saioc

Față de cartea omagială, a poetului Florian Saioc, comentată de antevorbitorii mei, intitulată **La centenarul mării uniri**, de o valoare sentimental-patriotică, deosebit de pregnantă, din care se degajă iubirea intrinsecă a D-sale, față de națiune și țară, eu o să comentez ultima carte apărută de sub tipar, joi, 22-03-2018, intitulată- **Noi versete despre margine și centru**, care este o carte ce tratează o multitudine de probleme: sociale, de morală, de suflet, de existență și viere în general.

Autorul cu luciditate vede cum ne-au contorsionat vremurile de nu ne mai asemănăm cu cel zidit - bineînțeles moral și sufletește, dar scriitorul este obligat să țină stindardul sus pentru revenirea la setea de Absolut.

Din volumul respectiv, chiar dacă nu sunt strict delimitate, se pot distinge următoarele capitole: **Meditații la “Mărtișorul” lui Arghezi**, (ca un omagiu adus marelui poet Tudor Arghezi), **Revelații**, **Niciodată n-ai să ai raiu-n iad și iadu-n rai**, **Robii ființării**.

Poetul spune că poezia va dăinui, cum spune Arghezi cu toată împotrivirea nevolnicilor zilei – drept/ *floare albastră, floare risipită*/. Autorul scoate în evidență că românului Ion, simbolul acestui pământ, i-a cam /*slăbit râvna de trudă la muncă*/, cu educația *ciumei roșii*, dar a venit timpul să revină la îndemnul strămoșilor, însă constată că: /*românilor greu le vine mintea la cap/ au căpătat ei o plăcere neroadă:/să stea în istorie și-n lume la coadă/ ehe dar până să le vină glagoria/ s-au apucat să-și maimuțărească istoria*/.
 În poemul **Scrisoare către Arghezi**, autorul îi descrie unde s-a ajuns în țară și în lume, că: predomină furtul, jaful, minciuna și pofța de ciolan, și ca în **la capătul timpului**, ne facem singuri de ocară,

dar poetul e ferm și încearcă trezirea invocând gorniștii de la Plevna și Mărășești. Poetul prea se simte singur și chiamă la: *răsturnarea/ tuturor răsturnărilor neterminate furate/ dar toată suflarea doarme-n cetate/*. Are deasemeni o chemare la neagramare, care a împânzit țara:

hai să mai învățăm gramatică/ a trăi, a iubi la ce conjugare?/ la aia băiete ailaltă-i Uitare/.../ a trăi, a iubi ce minune/. Face aluzie la înțelepciunea noastră popular prin Păcală și Tândală, care ne spun: */e o minciună a strigat Păcală/ da, o minciună a sărit Tândală/ bă asta-n lume-i crima cea mai mare/ cea mai năroadă bă, manipulare/ ei, și, ei, și ce-i cu asta ce-i/ și crima poate fi un obocei/...e crimă, bă, cea mai urâtă crimă/*. În poemul **depin-**

de autorul ne atenționează: *cine clocește ouă scoate pui/ frumoși ba îmbrăcați în puf de aur/ dar pot ieși și pui de dinosaur/ ce vor ajunge monștri negreșit/ depinde pe ce ouă ai clocit/*.

O critic fină și direct întâlnim în poezia **prostul:** *bogatul plânge că nu are/*

iar tu îl crezi că nici tu n-ai/ ce să mă fac cu tine vere/ el e deștept dar și tu ești/ și râzi ca prostul pe-o avere/ pe care nici n-o bănuiești/.

În poemul **obsesie** autorul face aluzie la cenzură de odinioară și de acum: */dar am visat și mai urât:/ aveam un lacăt pus la gură/ și-o ghiară mă strângea de gât/ dar am strigat în gura mare:/ bă asta nu mai e cenzură, e ștrangulare, ștrangulare/...*

Vacile săracile este poemul care prezintă deosebit de plastic și hazliu de ce am ajuns să mâncăm totul contrafăcut, otrăvit cu bună știință prin atâta procesare a toate inclusiv a furajelor: */el mă-ntrebă: cemaî faci?/ păi de-o vreme zi și noapte/ îmi mulg mintea să-mi dea lapte/ însă parcă-i un făcut/ că e dulce sau bătut/ ea-mi dă lapte prefăcut/ foaie verde iarbă multă/ că și vacile-l ascultă/ și pe străzi și pe șosele/ pe Salam cântând manele/ când ascultă vreun taraf/ vacile-mi dau lapte praf/ când ascultă gherș oftat/ îmi dau lapte degresat/ și-mi*

dau când mă duc la sapă/ lapte adăpat cu apă/ când l-ascultă pe Zamfir/ vacile îmi dau chefir/...

În poemul **total confuz** autorul critică apucăturile greșite ale oamenilor printre care beția, pe care o numește drog deoarece la un moment dat nu se mai recunoaște: */urâtă năpraznică boală/ am ajuns o uscătură un surcel/ eu sunt asta? nu acesta e el/ iată cum mă linge alt drog/ auz bă beția e drog?/...* Toți ajungem pradă misteriosului Nimic, iar în poezia **merg** își deplânge, dar cu demnitate neputințele vârstei: */că uite ce-a mai rămas din bărbatul/ care părea un năzdrăvan până mai ieri/ o grămadă de neputințe/ de cocârjeli și dureri/ mă dor genunchii și șalele/ ...iar apoi arată că: /civilizația nouă a spart familia-n zece/ copiii ne-*

poții aleargă la trebile lor/ bătrânii mor singuri acasă de dor/...și încheie dureros poemul: "unde mergi moșule?"/ "merg mai departe"/?/ ochi-mi îngheață sub deschisele pleoape/"merg să-mi aduc depărtările-aproape"/ În expunerea **parcă a fost ieri** critică metehnele omenești: beția, furatul, datu năvală la muieri și regretă că a trăit degeaba, ca un prost. Revine în niște scurtisime cu ciudă la metehnele zilei de azi: */veacul nostrum care cere / tot mai multe caractere/ dă procente foarte mari/ de corupți și de șpăgari/ sau: /dă-mi exemplu dar în rime/ de azi nu din neolitic/ niște vorbe sinonime/ -min-*

cinos și om politic/... /cei clociți de o matroșcă/ fură oul de sub cloșcă/ eu știu alții mai în vână:/ țara ne-au furat din mână/ și-au vândut-o pic cu pic/ în talciocuri pe nimic/ da-n instanță au speranță/ că vor face închisoare/ câțiva ani cu suspendare/ sau depravare și desmăț: /iubirea noastră cică dimpotrivă/ se vinde la preț bun peste hotare/ ba este nesperat de productivă/ dar nu mai este nu, și roditoare/.

În **poeseul ziditorului** autorul face apologia existenței sigure a lui Dumnezeu și remarcă că-I palpabil prin sufletul fiecăruia, care animă totul: /

da-n suflet l-ai cătat?/ păi acolo sunt eu/ o țandă-ră poți fi și tu/ de Dumnezeu./ Despre iubire ca un sfânt atribut a lui Dumnezeu, dăruit și nouă și despre bine autorul se destăinuie în poemele: **cu cât mă luminez, innoirea, îmi pare rău - îmi pare rău bă foarte rău de bine/ că binele se-mparte între hoți/ devine mită,vile, limuzine/ dar e puțin n-ajunge la toți/... /ei sunt prostia multă și contra-productivă/... /noi oamenii de când sunt lumea și hăul -/singuri ne facem binele-ori răul/.../prostia are probabil vechime mai mare/ unii o poartă de mândrie ca pe un nimb/ dar nu poate fi folosită ca monedă de schimb/.**

În poemele: **dacă, se spune, îmi zic unii, scrisoare netrimisă** - ne sunt prezentate aspect de zi curente sau aleatorii, metehne omenești rudimentare dar tare plauzibile. Poetului amintirea-i este val, femeia trecut ideal: *țipă-n trupul tău femeia/ diavolesc ceva emani/ mă comport la vârsta-a treia/ ca la paisprezece ani/.* Poetul filosofează la un moment, dat legat de existența noastră, că iubirea durează puțin, dar din iubire existăm și trăim: *iubire divină iubite telurică iubire iubire/*

fă-ne te rog cât mai târziu amintire/ pe pământ amintirile durează puțin/ iar viața e scurtă prea scurtă amin/. Despre familie își exprimă regretul: */ viața se deșiră ca ghemul/ se rupe apoi ca o strună/ dar viața noastră-i poemul/ pe care l-am scris împreună/.* În poemul **dacă** sintetizează splendid starea de sănătate: */fiecare-și cară-n spate / cantitatea lui de sănătate/ eu pe-a mea o țin ca pe-o cucoană/ dar mă lasă mai mereu în pană-/ d-aia parcă-aș da-o de pomană/ nu mai vreau să fiu ca deobicei/ mai tot timpul la cheremul ei/ nu mai vreau astfel de sănătate/ ea m-a-npins ca să renunț la toate/.* În circa 11 poeme Florian Saioc face glume și năzbâții legate de bărbați și femei unele mai firave, dar altele cu mult temeii și critică situația nefastă că nu mai există iubire și dragoste adevărată, de când aceasta a ajuns o marfă în piețe, prin cluburi și pe trotuare, iar în poemul **porocla nepotrivită** conchide cum vede poetul dragostea adevărată: */dragostea adevărată/ nu-i vândută – cum-părată/ că divină-i dragostea/ sufletul o dă și-o ia/ e un fel de fuziune/ între suflete comune/ dragostea e o minune/ veșnică precum a fost/ și nu are preț de cost/ deși unii vântură/ c-o gătesc și-o cumpără/.* În alte poeme vorbește de metehne moderne – de

căsătorii de probă.

În poezia **trecerea în marea reciclare** autorul, în stilul șoltic – reamintește de geneză în sens invers, având în obiectiv moartea și ce-i urmează ei – o mare reciclare. La fel rezultă și din poemul **altă poveste**.

Cu un umor negru, chiar cinic povestește morților despre copilărie: *odinioară- /năvălea copilăria în curte/ .../voi ați fost cu mult mai-nainte/ acum sunteți țărână și oseminte/ tărtăcuțe albe oarbe și goale/ eu am dureri de genunchi și de șale/ dar mă bucur că bunăoară/ mai are încă ce să mă doară/.../toți venim ca la moară/ lumea de nimeni n-ascultă/ lumea vine să moară/... Autorul ne destăinuie dezarmat că viața e un plagiat: */absolut toate ființele viața acesta/ este un plagiat perpetuum/ d-aia se fură peste tot/ de-aia se mine și se-nșeală/ se naște se crește și se ucide/ sau se moare așa de la sine/.**

Cartea întregă este de fapt o critică a existenței noastre sociale și personale cu ritm și cu rimă: */pleava se vântură singură/ sfinții sunt rari tot mai rari/ aleșii devin ce erau și-nainte/ mincinoși aproape toți și tălhari/ alegătorii? Tăcere morminte/.* Cu aceeași apăsare, nerv critic autorul prezintă alte fațete ale nemulțumirilor sociale în poemul **ghiciți**: */am devenit stratul substratul/ pe care-și cultivă lăcomia/ desfrâul criminalele/grupări ale lor alde cine/ voi ce știți ce ați aflat/ voi rodiți ei culleg/ voi strângeți ei risipesc/ v-au risipit pe tot continentul/ ați devenit și voi cetățeni fără cetății/.../ românul de sine-nfrânt/ trudește pe alt pământ/.*

În cântec de foaie verde autorul își așterne nemulțumirea-i aleasă: */foaie verde de neghină/minciuna-a ajuns regină/ și-i atât de iscusită/ că ne dă prin ciur și sită/ pentru propria ei pită/ viață ofilită/ arz-o focul să o arză/ viața asta toată-i varză/ foaie verde viață-albastră/ suntem slugi în casa noastră/... Autorul știe că e mai ușor să mori decât să distrugi o dogmă.*

Ca un dresor de cuvinte, după cum spunea D-I Nicolae Dragoș în alocuțiunea sa, Florian Saioc a reușit să le strunească în zeci de cărți, dintre care și aceste două cărți care s-au lansat astăzi.

În încheiere, cu toată deschiderea și dragostea, felicităm autorul urându-i multă sănătate și vigoare creativă, iar pe D-voastră vă invit cu drag și respect să citiți aceste cărți care vă vor aduce cu siguranță multe satisfacții.

Poeme

Săndel Ploscaru

Trecere

E-atât de greu
 să acceptăm
 că, într-o zi, țărână vom ajunge,
 că toate-n urma noastră
 vor rămâne
 plecarea noastră, poate, o lacrima va scurge
 Pe boltă, luna tot o să răsară.
 toamne se vor succede după noi,
 clipele zidi-vor tot eternitatea
 cohortelor de anotimpuri și de ploi.
 Așa de scurtă-i trecerea aceasta,
 că tot găsim răgaz și pentru ură,
 uitând porunca primă
 dată nouă
 când viața-i ca-n ocean o picătură.
 Calea e scurtă
 și fără-nțeles,
 iubire de nu dăm
 și nu zâmbim
 e trist că cerul nu-l privim
 mai des
 e trist că-n fiecare zi,
 încet, murim.

Brăcușiană

Bolta Hobiței
 sprijinită pe coloana fără sfârșit
 și pe un monument funerar
 din Montparnasse
 imensa cupolă,
 colivie
 pentru păsări măiestre,
 rămâne pustie,
 tribut
 scrijelit în stânca ignoranței

Zbor frânt

Abia început,
 zborul meu – o părere de zbor -
 fu curmat brusc
 în copacii incandescenti
 ai tăcerii tale
 scânteia ivită pe frunte
 se stingea
 pe coama valului de nepăsare,
 apoi, încolțește-n cuvânt
 mai ieri
 vorbeam cu umbra ta
 pe care, cineva
 o împodobise cu un nimb de lumină

așez pe ierburi plutitoare
 ultimele chipuri
 și le trimit în larg,
 fumul lor
 să-mi țină loc de sânge.

Visând la sfere

Visând la sfere,
 am bătătorit
 cărările cuvântului.
 Prin hățișul tăcerii.
 pasul s-a poticnit
 pe muchia pătratului.
 Pe aleea pietruită
 a retoricii,
 conturul cercului
 mă aducea mereu
 la punctul de plecare.
 Mi-am încordat arcul
 și el s-a frânt
 după unghiurile unui triunghi.
 Am înțeles
 că sunt deja în sferă.

Pustiire

Iar mi-ai lăsat
 cărările pustii,
 ți-ai învelit cuvântul în tăcere,
 mi-ai golit zarea de copaci
 și-n geamuri
 vânt ce bate cu putere
 când bruma a căzut
 într-un târziu
 mi s-a părut că strigi
 cu glasul stins,
 dar dimineața, după un ger cumplit,
 întreg pământul era nins
 și flori de gheață strălucind sticlos
 ce aminteau de palide izvoare
 aduceau sadic, ca prinos,
 singurătatea care doare.

Un prozator argeșean

Ion Trancău

Scriitorul Ion Dincă, alias Dincă I. Ionel, aparține, prin naștere, generației de prozatori care au venit pe lumea noastră literară spre sfârșitul deceniului IV din secolul XX. S-a născut la 31 martie 1938, în aceeași zi cu marele poet postbelic Nichita Stănescu, în comuna Bârla din județul Argeș. Octogenar, din acest an al centenarului *Unirii*, Ion Dincă s-a format intelectual-profesional, frecventând școli de cultură generală și de profil tehnic, fără a ignora... *umanoarele*, disciplinele de învățământ umanistic, cultivând cu asiduitate aptitudinile și vocațiile literar-creative, prin lecturi și exerciții prozastice, din adolescență, până în prezent. A debutat cu proze scurte, umoristice, cuprinse în volume cu titluri, pare-se, tributare limbajului literar din ultimul deceniu comunist: *Țara din inimi*, 1979, *Atelier de creație literară*, 1980, și *Anii devenirii noastre*, 1982. Demnă de remarcat este frecvența sa, cu lecturi și comentarii critice de întâmpinare la activitatea formativă a cenaclului literar *Liviu Rebreanu* și colaborarea la reviste cultural-literare importante, precum revista *Argeș* din Pitești. Editorial, în mod decisiv și remarcabil, s-a afirmat în ultimul deceniu al secolului XX prin cele trei cărți: *Ca la dentist*, Editura *Cultura*, 1995, *Răcnet de sub papuc*, Editura *Zodia Fecioarei*, 1998, și *Un zâmbet în tranziție*, Editura *Zodia Fecioarei*, 2000. Titlurile acestor cărți de proză vădesc orientarea autorului lor, ca viziune și stil, spre formele actuale ale realismului tradițional, marcate umoristic și satiric, ancorate în viața societății noastre din prelungita și imunda tranziție.

Recent, am primit la redacția revistei noastre, *Cietele Columna*, o altă carte a prozatorului Ion Dincă cu un titlu, probabil reminiscent, *Nepotul căpitanului*, ducându-ne gândul la unele opere din spațiul literaturii naționale și universale. Originalitatea unui asemenea volum de proză constă și în subtitlul care precizează autoironic, că această carte cuprinde *nuvele cu belele*. Cvintetul nuvelistic al volumului trădează și de data aceasta propensiunea umoristico-satirică a scriitorului Ion Dincă: *Când te paște norocul*. Îmbrăcat *ca la carte*, *Mărturisirile unui păcătos*, *Când se învârte roata* și *Prințul de sub măceș*.

Cum să fii împlinit? Una dintre cele mai bune povești ale regelui Solomon

Personajul biblic Solomon, fiul lui David, este recunoscut în istorie ca unul dintre cei mai înțelepți oameni.

Pilda lui Solomon despre sensul vieții și împlinire.

Când regele Solomon s-a întors din munți, după apusul soarelui, cei adunați la poale l-au întrebat:

— **Ești sursa noastră de inspirație. Cuvintele tale ne ating inima. Iar înțelepciunea ta ne luminează mintea. Suntem flămânzi să te ascultăm. Spune-ne: Cine suntem noi?**

El le-a zâmbit și le-a răspuns?

— Voi sunteți lumina universului. Voi sunteți stelele. Voi sunteți altarul credinței.

În fiecare dintre voi este un univers. Grămădiți înțelepciunea în inimă, ascultați-vă inima, ascultați prin dragostea voastră.

— **Care este sensul vieții?**

— Viața este un drum, un scop și o victorie. Viața este un dans al iubirii. Misiunea voastră este să înfloriți. SĂ FII e un dar pentru toată lumea. Viața voastră este istoria omenirii. De asta, viața este mai frumoasă decât orice teorie. Creează din viața ta o sârbătoare, pentru că asta este adevărata ei valoare. Viața este compusă din prezent. Iar sensul prezentului este să trăiești în prezent.

— **De ce ne urmărește necazul?**

— Ceea ce ai semănat, aceea vei culege. Nefericirile sunt alegerile noastre. Sărăcia este creația omului.

Iar nemulțumirea este fructul neglijenței. Învinovăți pe cineva, îți pierzi puterea. Nefericit este acel care nu se cunoaște. Sărac devine acel care pierde timpul în zadar. Nu permite mulțimii să îți omoare sufletul.

— **Cum să trecem peste nefericiri?**

— Nu te analiza. Nu te compara și nu te împărți. Mulțumește pentru tot ce ai. Bucură-te, pentru că bucuria creează minuni. Iubește-te, pentru că cei care se iubesc pe sine îi iubesc toți. Roagă-te când ești fericit și ghinionul te va evita.

— **Care este drumul către fericire?**

— Fericitiți sunt cei care iubesc, fericițiți sunt cei care mulțumesc. Fericitiți trăiesc în armonie. Fericitiți văd adevărata frumusețe a lumii. Fericitiți se bucură de soare. Fericitiți sunt gata să primească soarele în brațe. Fericitiți sunt liberi. Fericitiți iartă.

— **Cum să trăim în lumină?**

— Savurați fiecare picătură a vieții, o viață trăită în zadar va da naștere nefericirii. Și să știi că ceea ce se află în interior, aceea se află și în exterior. Lumea este sumbră pentru că inima este sumbră. Fericirea este apusul soarelui.

— **Cum să trăim în armonie?**

— Trăiește simplu. Nu fă rău nimănui. Nu invidia.

Lasă ca îndoielile să treacă și nu căuta altele noi. Dăruiește-ți viața frumosului. Creează pentru artă, dar nu pentru recunoaștere. Dă viață trecutului, uitându-l. Adu în lume ceva nou. Umple-l cu iubire. Acolo unde este iubire, acolo este și Dumnezeu.

Trăiește în armonie! Fii tu însuși!

Poeme

Mircea Tutunaru

Toamna

Zilele calde rând pe rând s-au dus
 Cocorii-n cârduri pleacă spre apus.
 Trecute-s vremile și frunze cad
 Căci toamna-n grabă a venit
 Cu nori de plumb ce trec dospit
 Dinspre apus spre răsărit.
 Cad frunze arămii
 Pe lutul din grădină
 Iar bruma toamnei
 Le amestecă în tină.
 Broscoiul și un corb, pe arătură,
 Îngână vântul cu revoltă
 Apoi se-ascund privind cu ură
 Cum urlă vântu-n curmătură.
 E rece vântul și năprasnic bate
 Iar frunzele le-a smuls pe toate,
 Le mână-n vale, înspre hău,
 Apoi le-neacă toate-n tău
 Și, mulțumit că-și face treaba
 Se ogoiește - așteaptă iarna.

Vânt de toamnă

Frunză galbenă albastră
 Bate vântul în fereastră
 C-un miros de tămâioasă,
 Cu puf galben de gutuie
 Și miros de razachie.
 Frunză galben ruginie
 S-au cules strugurii-n vie,
 Vinul fierbe în butoaie,
 Vântul ia fire din clăie
 Și le duce în lung zbor,
 Ca și doru-mi călător,
 Pe sub codri pe sub nori
 Până la tine-n pridvor.
 La căsuța cu zorele,
 Se oprește-n astă toamnă
 Pentru tine, dragă doamnă.
 Va pleca la primăvară,
 Când vin păsările iară,
 Peste câmp cu floricele,
 Peste crâng cu micșunele,
 În cântat de păsărele.

Priviri blajine

Din cerceii nopții cad priviri blajine
 Din nurii iubirii cu miros de pâine

Mai culeg azi gânduri de prin așternuturi
 Ce sunt înfrunzite, pline de săruturi.
 În priviri tu ai o blândă-ntrebare
 Care nu suportă nici o amânare,
 Sufletul curat l-ai făcut să jure,
 Te iubesc, iubito, ne vedem și mâine!
 Mai culegi în zori boabele de rouă
 Îmbrăcate toate într-o haină nouă,
 Aburi ies din sânul proaspăt de altoi,
 Nu-i loc de iubire decât pentru noi.

Limba noastră românească

Să vezi minune! Sunt îndrăgostit
 De litere, din care fac cuvinte
 Care rostite pe vatra fierbinte
 A inimii mele
 Zboară ca niște stele.
 Ele cresc și sunt rostite
 Peste câmpuri înverzite,
 Peste câmpuri și zăvoaie
 Și pe soare și pe ploaie,
 Peste munții cei înalți
 De la Dunăre-n Carpați.
 Din străbuni au fost rostite
 Doar cuvinte potrivite
 Și în cărți au fost zidite
 Și s-au scris cu demnitate
 Cuvintele: *libertate*,
Dragoste, dar și *dreptate*.
 Ele-au devenit elită
 Și nu s-au oprit o clipă,
 Prin ele s-a înălțat
 Sfânta limbă strămoșească
 Limba noastră românească.

Proză scurtă

Vlad Cernea Jerca

Moto:

Cin' se ia cu mine bine,
Îi dau haina de pe mine,
Că tot e de second hand!...

Vlad Cernea Jerca

Rudele Lui Dumnezeu!

Se zice că, odată, a existat un colț de rai, în care, Dumnezeu aranjase cu câțiva designeri galactici, Grădina Maicii Domnului, cu munți, dealuri, lunci și ape!...

Aici zburdară pentru o vreme toți sfinții, cât și zeii veniți în concediu, petrecând, simțindu-se ca-n sînul Evei.

Dar, aflînd de aceste locuri, pe aici, trecură, după o vreme: romanii, bande de turci, pasvangii, cîrjali, adalâii și unii ce pîndeau prepelițele ce făceau ouă de aur.

Izgoniră zeii cu sfinți cu tot.

Și-aici rămaseră doar băștinașii, cei ai locului, conduși de unul Litovoi, mare comandant de oști, voievod, că de la el numire veniră după aceea alții, care se chemară: Mihai Vitezul, Tudor Vladimirescu, ș.a m.d.

Eu am venit cu mult mai tîrziu!...

Și cum neamul acesta de viteji „trebuia să poarte un nume”...

li s-a zis olteni!...

Iar neamul lor se întinse de la Munții cei mari pînă la Dunăre, de o parte și de alta a apei cu nume de legendă: **Rhabon!...**

Între timp, gorjenii deveniră mai cu moț, crezîndu-se lorzi, iar cei de dincolo de Olt se corciră!... Ceilalți, adică majoritatea, au rămas cum i-a făcut muica.

Adică... olteni!

Tot legenda spune că, după o vreme, Dumnezeu, auzind, că neamurile se amestecaseră între ele, se hotărî să facă o vizită rudelor sale gorjenii, că doar el îi crease după chipul și asemănarea Lui!...

Îi găsi trudiți, înstrăinați, dar cu dare de mîna, mai ales de cînd, pe piață, apăruse second-hand-ul!

La suflet rămăseseră curați, semn că vremurile trecuseră pe lîngă ei, cum și ei pe lîngă vremuri.

Doar poveștile despre rai încă mai bîntuiau, seară de seară, poposind o vreme pe la porți sau intrau în case, la gura sobei, să se încălzească atunci cînd,

pe afară, vîntul rece încerca să le adune, așa cum vremea îi adunase pe mulți în cimitirul din Grind ori în cel din coastă.

Tîrziu, un alt voievod cu numele Brîncuși, bîntuit de povestea străbunilor, ciopli în stîlpul casei semne, care aduceau aminte de toată istoria neamului.

Nu de alta, dar trebuiau să afle și europenii de existența noastră, dar mai ales de înrudirea cu Dumnezeu!

Dezrădăcinarea

Într-o toamnă, cînd dealurile păreau, că dau în clocot de-afîta amestec de culori, m-a tras așa și-am poposit pe locul amintirilor, retrăind vremurile cînd bunicii mă primeau la casele lor în scurtele mele vacanțe.

Apucasem să mă nasc în Grindeni, la poale de Godeanu, într-o iarnă cu multă zăpadă și-o vreme cînd plîngeau pietrele de ger, noaptea, pe douăzeci ale lui februarie. Acolo, la poale de munte.

Puteam să vin pe lume în altă parte, să fiu domn, respectat chiar și în scutece, însă mama mă născuse pe o cergă și aia peticită... Dar tot era bună, că nu mă înțepa prea tare umplutura saltelei.

În acele clipe, tata slujea țărișoarei ăsteia, care, în acele vremuri, era încă a noastră...

Astăzi nu mai știm a cui este, pentru că noii proprietari au vîndut-o.

Pe bucăți.

Să nu bage lumea de seamă că încet, încet, rămînem orfani de toate moștenirile.

Cînd tata s-a întors din armată, eu ajunsesem un pui de haiduc îmbrăcat în cămașă albă, cu poale pînă la genunchi, strînsă peste mijloc cu un brăcinar, țesut la război cu suveică.

Aveam doar doi ani, dar aruncam zburătura după găini și alte orătănii pe bătătură, de ziceai că m-a antrenat chiar neica Tudor din Vladimir, cît stătu cu tabăra de panduri pe cîmpia Padeșului.

Odată cu venirea tatei am primit și un titlu nobiliar.

Aveam să devin, în scurtă vreme, **Marele Dezrădăcinat!**

Dar, cum spuneam, într-o toamnă, mult mai tîrziu, aveam să constat, că lumea, pe care o

cunoscusem eu în copilărie, nu mai era.

Se schimbaseră multe. Unii se mutaseră la cimitirul din Grind, alții, asemenea mie, plecaseră în hoinăreală pe alte meleaguri.

Ici, acolo câte o rudă. Restul, cunoștințe.

Scrisese unul Lae Dascălu o monografie, dar nu prea convenea multora, pentru că, antropologic vorbind, nu stabilise, concret, cui aparținuseră oasele descoperite în dealul Sporeștilor și nici cele găsite Între Ape.

Așa că m-am trezit, într-o zi, cu Gicu Rovina, făcându-mi o propunere:

–Măi, *nană*, zise el, uite vezi, știu că ai scris multe cărți și ești ocupat cu problemele sfinților, dar fă și tu un pustiu de bine pentru ai casei. Lasă ceva în urma ta, că aici deschiseși prima dată ochii, privind spre lume. Și tot aici ai supt și primul lapte de la sân!... Fă o poveste despre sufletul oamenilor din Grindeni, care se roagă seara, în gând, la icoana străbunilor, iar dimineața, când se scoală dau o raită prin dosul casei, să vadă de nu i-au prădat strigoii peste noapte. Merită să afle lumea și de cei care am rămas, că din câte văd eu, pînă și Dumnezeu, care zicea că-i suntem rude, ce-i drept cam sărace, a uitat de satul ăsta ascuns între dealuri!... Poate îi aduci tu aminte de noi.

...Facă-se voia dumitale, prietene!...

Trezind amintirile

Încet, încet, reintram în peisajul de altă dată.

Ce-i drept, stafiile dispăruseră parțial, pentru că, timpul trecuse și peste aceste locuri, dar încă mai rămăseseră destule, care reușeau să-mi trezească unele amintiri.

Peste apă, Ioana lui Coteț, Maria lui Pricină, pe ulița Muscalilor, Polina lui Ion Manivelă, Domnica văduvoaia din al doilea război, Saveta, sora Domnicăi lui Radu din șosea, altă Marie, a lui Sucitu, Ana lui Pătuiașu...

Erau și moși, dar mai puțini, că ăstora le mîncașeră soacrele zilele, iar nevestele nopțile.

Oricum, mă bucuram că i-am mai prins în viață, chiar dacă timpul trecuse peste ei, pentru că aveam de gând să-mi fac arborele genealogic...

–Bună ziua, îmi întrerupse gîndurile o piticanie de copil, ce rostogolea un cerc, lovindu-l cu un băț.

–Măi, prîsleo, al cui ești, că parcă semeni cu cineva, cunoscut mie!...

(Na, că prinsesem unul din obiceiurile celor de

pe-aici: curiozitatea!...)

–Sunt nepotul lui taica Victor Perescu!...

Mda!... Alte generații, altă lume!...

La vîrsta lui, eu munceam. Vara. Îi ajutam pe ai mei la treburile gospodărești, ori duceam două vaci la păscut pe dealul Grindului.

Deși nu eram obligat să fac acest lucru, porneam cu plăcere de fiecare dată, spre marea evadare, contemplînd necunoscutul, acea simplitate de unde pornise începutul cunoașterii.

Aici și atunci, la vremea de început, devenisem parcă, *martor la facerea lumii!*

Lumea mea!

Aici și atunci, am învățat prin simplitatea lucrurilor, cam cum se stă la o șuetă cu filozofii lumii.

Că, vorba aceea, nici ei nu se născuseră oameni mari, iar învățați deveniseră peste vreme.

Sălile de curs și cele de spectacole aveam să le caut în altă parte.

Toate la vremea lor!...

Într-una din zile, pe arșiță, când mă furase somnul, la umbra unui salcîm, una din vaci îmi tot dăduse tîrcoale, păzindu-mă.

În jur erau gîngăni, șopîrle... Și șerpi erau pe-acolo, iar eu, puteam să dau în spaimă, dacă vreunul mi-ar fi trecut peste braț sau mi-ar fi intrat în sân, în timp ce dormeam.

Nimic nu mi s-a părut mai fascinant decît să auzi cum crește firul ierbii!...

Cînd m-am trezit, am surprins vaca privindu-mă, cu ochii rotunzi și bulbucați, cît două ferestre spre cer, întrebîndu-mă parcă:

„Măi, pui de om, tu știi unde se învață filozofia lumii?... Nu știi. Îți spun eu. Aici se învață!... Pornind de la cele mai simple lucruri. Este bine că ai luat-o pe drumul cel bun. Dar să nu te îndepărtezi prea tare, că îl superi pe Dumnezeu!”

Abia tîrziu am aflat de ce indienii venerează vaca!

Nu știu dacă acesta era sau nu mesajul, dar mi-a prins bine tot ce am acumulat atunci, acolo, în singurătatea mea, buchisind, prin cărțile altora, ori încercînd să deslușesc, noaptea, tainele cerului.

Povestind nepoților, după ani, vedeam în ochii lor, holbîndu-se la mine, alte ferestre spre cer...

Sărmană copilărie, cînd nu mai poți auzi cum crește firul ierbii!...

De fapt, știe cineva să-mi răspundă:

Quo vadis, Domine?...

Poeme

Vlad Cernea-Jerca

Motto: Sufletul meu este o fîntînă, ochii un petec de cer... Și totuși, sunt om!**Trecură anii...**

Trecură anii rînd pe rînd,
Cum trec pe cer cocorii-n zbor,
Și-n urma lor lăsau, plecînd,
Al toamnelor sublim fior.

Cocorii pleacă, dar revin,
Perechi, perechi, într-un tandem –
Dar anii trec și nu mai vin,
C-așa-i al vieții greu blestem.

Am tot sperat și-încă mai sper,
Să pot să-i schimb pe bani la tîrg,
Și-apoi să-mi cumpăr giuvaer,
O tinerețe dată-n pîrg...

Dar n-am găsit un precupeț,
Că cine-ți dă pe viață bani?...
De-atunci pe viața mea pun preț
Și nu o mai întreb de ani!

A trecut ieri un înger

Atrecut ieri un înger să mă-ntrebe de sînt
Pregătit pentru nunta cu o stea-n univers?
L-am rugat să aștepte pînă ultimul vers
Va-ncheia și trudirea pentru ultimul cînt.

„Nu fi trist, timp mai este, vom găsi noi o stea,
Și oricum, pe pămînt m-a trimis Creatorul,
Să descriu celorlalți suferința și dorul,
Iar la naștere sfinții mi-au aprins steaua mea.”

Și-am mai spus celui înger, că-n scenariul ce-l scriu,
Vor juca multă vreme generații întregi,
Și vor sta iar la masă cei săraci lîngă regi,
Cînd Iisus va renaște și va fi iar Cel viu!

Icoana vremilor trecute

De departe doruri mă tot cheamă-ntruna,
Spre izvorul vieții, unde m-am născut,
Unde-așteaptă casa și vatra, străbuna,
Să închin cu veacul un nou început.

Din icoana vremii sfinții dau să plece,
Carii rod în lemnul lustruit de ploi,
Prin uluca ruptă o stafie trece,
Prefăcută-n timpul ce vine spre noi...

A secat fîntîna, luna nu mai poate
Să își spele chipul, stele cad în hău,
Cum cad în ispită suflete curate,
Ce strîng în tăcere doar păreri de rău.

A plecat și mama, a plecat și tata,
După toată truda, tihna și-au găsit.
De o vreme nimeni nu deschide poarta,
Semn că timpul roade-n lanțul ruginit.

Mai miroase-a pîine, vin și mere coapte,
Podu-i plin de umbre, trec să dea ocol
Cei plecați la stele. Într-un miez de noapte,
Cucuveaua cîntă în finarul gol.

În pridvor stau îngerii împletind năvoade,
Să mă-ntorc prin vreme chiar de vreau nu pot,
Simt cum mă pătrunde dorul ce mă roade...
Doamne, lasă-mi visul, cu-amintiri cu tot!

De e lumea o scenă...

De e lumea o scenă, iar actori suntem noi,
Și enigme se țes cînd durerea coboară,
Te întrebi, pe pămînt, de nu-i viața povară,
Sau blestem, cînd ne naștem plini de griji și nevoi?...

Te întrebi ce e viața și ce rol ai în ea,
Cînd o moarte răpune tot ce-i bun și frumos,
Cînd pe umeri duci greul și nu tragi vreun folos,
Pentru ce Creatorul îți aprinde o stea?

De e raiul speranță cînd dureri nu mai sînt,
De e iadul infernul cu temute orori,
Cînd actorii în roluri, cu o viață datori,
Cu regizorul piesei au făcut legămînt...

Pînă-acum nu veniră dintre cei ce-au plecat
Să ne spună de-i bine ori e rău unde sînt –
Și te-ntrebi de ce crucea stă înfiptă-n pămînt,
Amintind că actorul rolul lui și-a-ncheiat?...

De ce morții plătiră la plecare tribut,
Unde-s zeei, Atlanții*, și ce vești mai trimit...
Unde pleci după-aceea, ori de unde-ai venit?...
Și-ntrebarea finală: Pentru ce te-ai născut?...

.....
Atlanții – locuitori ai Atlantidei. Legenda spune
că au dispărut într-un mod miraculos.*

Poeme

Persida Rugu

Tristețe

Dorul de tine aripa-mi cerne
moartea mă caută din vreme-n vreme
flacăra serii albă văpaie
inima iernii – taină bălaie

arde minunea Carului Mare
strigăt înalță rana sub sare
strigăt de lacrimi arșiță nouă
dorul de tine – macii sub rouă

Cap sub ghilotină

Câmpia geme sub coasa-nserării
țărâna din noi strigă
arborii tac

lângă trunchiurile lor
albastre
ațipește durerea

1 Septembrie

De norii din sânge laguna-i aproape
arde tăcută zarea de jar
flacăra-și cerne podul pe ape
și-i înfrunzește umbra arar

patima curge rouă de sânge
râul se-nalță lotus prin cer
seara pe miriști aripa frânge
vama de lacrimi cercul de ger

Moara copacilor

Moara copacilor macină timpul
veșnicia alunecă pe
marginea gheizerului alb

dincolo de oglinzi
răsare poteca

pe care te pot întâlni

A șaptea singurătate

Arbori alunecă prin sângele ars
anotimpurile pier
muguri și păsări îmi fecundează respirația

peste întreaga lume
umbra unei lumânări flacăra ta

de parcă

Fratele meu

Fratele meu albastru gigant
pe dunga visului de sânge
se-adună-n ploi, în rug ce plânge
la margini de abis și neant

fratele meu tămâie și aur
și ambră și smirnă și dor
colindă prin suflet prin lacrimi și nor
iscând peste toate lumina de faur

fratele meu izvor de viață
alunecând printre semne de cer
ne-aduce aproape lumina din ger
ne-adună din miriști din alge și ceață

fratele meu

Fatum

Aripile nopții de gheață
spre tine mă-ntoarnă adânc
și cercuri și arbori de ceață
mă-mprejmuie-agonic și plâng

acolo se toarce lumina
din astre din cer din pământ
și nimeni nu vine să-mpărăție vina
de-a fi solitară prin cânt

Incantație

Umbra ta coboară
sogn de zăpezi peste
rânile ecoului

aștept
într-o luntre de moarte

Când se învâрте roata

Fragment de nuvelă

Ion Dincă

Când lui Didiță dascălul i-a ajuns în urechi vestea în ce familie o împinsese soarta pe Lendruța, buna lui prietenă de până atunci, a plâns de pierderea pricinuită – și ultima speranță de a avea soție după inimă se spulberase; dar s-a bucurat într-un fel pentru norocul ei de a intra-n avere; dealtfel și el și ea, săraci lipiți pământului, împreună n-ar fi dus viață prea pe roz; și-ar fi dus cu greu traiul. Cunoștea bine familia Brădenilor în care intrase Lendruța; chiar și pe Zuzu, soțul de acum al ei îl cunoștea; familie de vază, bogată. În această privință se bucura mult pentru Lendruța – dăduse lovitura. Cât privește fericirea Lendruței, o oarecare strângere de inimă avea: se temea pentru firea ei sensibilă; că nu se va putea în veci acomoda, împăca cu metehnele, cu apucăturile lui Zuzu; că nu va putea rămâne pasivă grosolăniilor, schimbărilor de atitudine, apucăturilor lui rele: de om petrecăreț, arțăgos, iubăreț de fustițe, prieten de pahar cu Tilan, șeful de post din sat, plutonierul, și el un deocheat, cel care, mai târziu, însuși lui Didiță îi va întinde cupa cu venin. Debusolat, dezamăgit de festa ce i-o dejuCASE sărăcia, pierderea Lendruței, se hotărăște Didiță să se răzbune și el pe nenoroc; fermecat de avere, grăbește decisiv pasul; oarecum temător, închide totuși ochii și-și leagă viitorul de al Letiției, într-un fel fată bună, de bogatași din sat, dar cam puțin rea de muscă, departe de a prezenta prea mare garanție. Și temerea, imprezibilul s-a și adevărit. După numai trei ani, aproape de Înălțare, Letiția, necugetată, amestecată de farmecele polițistului comunal Tilan, îi cade pradă; îl invită pe polițistul vulpoi în casă (chipurile că acesta ar veni să controleze valabilitatea buletinelor).

– De ce i-ai deschis, fă? De ce-ai ieșit la el? – lovește furios Didiță în masă.

– Pai... bătea ca nebunul în poartă, măi omule! Ce era să fac, dacă nu mai pleca?

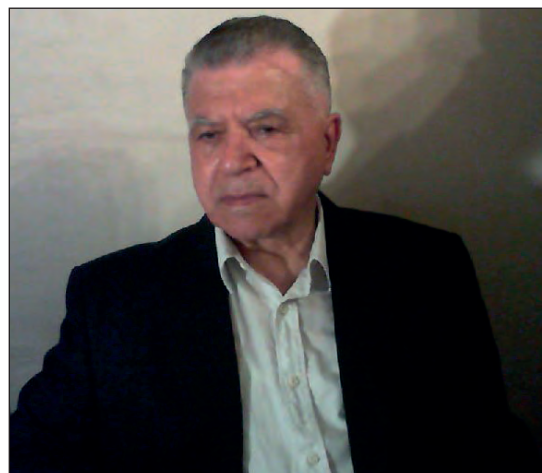
– Și-n casă, fă, în casă, de ce l-ai mai băgat? Nu știai că ești singură?

– Păi mi-a zis că e în misiune, Didiță, că vrea să vadă buletinele... să controleze...

– Și nu i le puteai duce tu la poartă?

– Păi ploaia, mai Didiță! Zău! Știi tu ce ploaie?... Era să-l țin în ploaie? E omul legii; vrei să ne punem rău cu legea?

– Fă, fi-ți-ar legea a dracului! Fă, tu mă-mpingi la păcat: mă faci să mai zic și-alte alea; mă bagi în

fundul iadului! Nu judeci, sau chiar mă crezi vr-un prost? Dar masa, fă, în ce rost masă? De unde până unde cu friptură, vin negru, cozonac, ouă roșii și flori, lalele, liliac... puse-n glastră și în mijlocul mesei? Era vreo rudă? Tat-tău? Bunicu-tău? Ce sărbătorești voi? Spune, fă, ce puneți la cale?

– Măi omule, a zis că e lihnit, că simte cum îi vine rău dacă nu bea o gură de vin negru, și că ”Ferice de cei buni și primitori, că Dumnezeu îi va răsplăti!”. Am vrut să fiu și eu o doamnă, de, să-i arăt că și noi facem parte dintre creștini, că îi săturăm pe cei flămânzi! A rămnit, ce era să fac? Puteam să-l las să i se facă rău, să moară-n poarta noastră? S-ar fi dus buhul! ”A murit șeful de post la poarta dascălului! A rămnit și nu l-au invitat la masă!” Zi, nu ne-am fi făcut de răs, de vorba satului? Cum mai scoteai, Didiță, capu-n lume? Nu era reputația ta în joc?

– Fă, toanta necuratului, tu mie-mi ții prelegeri? Păi bine, fă, venise la poarta mea ca să rămnească? Dacă rămnea la tine, tu tot pentru reputația mea îl omeneai?

– Știu eu, Didiță?! Cu asta, zău, că mai cam pus pe gânduri! Adică... să se fi gândit el și acolo?! Să n-o fi venit numai pentru buletine?! Hai că mă băgași la idei! Nu venea el, mă Didiță, cu gânduri d-astea-n casa noastră! Păi bine... adică cum, să ajungă el, omul legii, până-ntr-atât încât să urce-n patul altuia?! El care aplică legea și veghează la aplicarea ei, să o încalce chiar el până-ntr-atât încât să ajungă unde nu trebuie?!

– ”Unde nu trebuie”? Unde trebuie, făă, că după asta umblă când toanta-l bagă-n casă și-al ei este plecat!

– Nenorociții!... Zici că te protejează, te apără de

hoți, și-auzi până unde pot merge! Ee, lasă-i, lasă-l pe mâna mea și-ai să vezi tu, Didiță, ce iese după ce-l bag în casă!

– Ce face?! !ar în casă?! Fă, te jupoi! Vă termin pe-amândoi! Să-l mai prind eu pe-aici!

*

Fuge Letiția; îl părăsește pe Didiță într-o noapte și se duce după Tilan; se trezește bietul Didiță într-o dimineață singur, fără ea; dispăruse; se mutase după plutonier, detașat și acesta disciplinar în alt sat. N-a căutat-o; știa că n-a pierdut prea mult; a divorțat și s-a-mpăcat cu soarta. Singur fiind, descurajat, se hotărăște să stea departe de toate deșertăciunile lumești, să-și închine tot restul zilelor, până la sânge, slujirii Domnului; meseriei lui de dascăl. Prieteni, cunoștințe, neamuri îl căinau pentru destin, pentru viața lui austeră. Nu același sentiment nutrea însă și veșnicul jucător cu destinele, zburdalnicul și neastâmpăratul Cupidon care, văzând cum se afundă zi de zi Didiță în desnădejde, brusc intervine; hotărăște ca printr-un șiretlic să-i readucă iarăși zâmbetul în priviri, dorul de viață. Și, – într-una dintre duminici, aproape de jumătatea slujbei –, trimite o săgeată spre Didiță. Acesta scurt simte o tulburare neînțeleasă în suflet, o amețeală și, în subconștient, îi apare ca într-o derulare de film, înceată, insistentă, chipul celei de mult uitată, chipul Lendruței. Zâmbește și închide fericit ochii, hotărât să savureze momentul; timp în care părintele Mândruță rostea ectenia și aștepta un ”Doamne miluiește!” de la Didiță, dar neprimind răspunsul, îl dă tot dânsul; apoi trage-ntr-o parte Dvera (perdeaua de la Ușile Împărătești) și-l privește lung, nedumerit pe Didiță. Acesta zâmbește stingherit și își împreună a iertare mâinile. Prima năzdrăvenie a lui Cupidon își atinsese ținta: un dor ascuns îi răscoliră rărunchii lui Didiță, apoi, tot restul slujbei, Lendruța îi stăruie în amintiri.

*

Disperată de comportările lui Zuzu, și mai apoi de boala lui, Lendruța își îndreaptă gândurile către biserică; singura ei speranță prin care mai întrezărea îndreptarea lui Zuzu, iar apoi însănătoșirea lui trupeză. Se consultă îndelung cu Axintia, – soacra care văzându-se la ananghie, e nevoită să mai slăbească frâiele, să se apropie cu vorbe dulci de noră, chiar dacă nu erau porniri direct din inimă –, și împreună ajung la concluzia că Dumnezeu, pentru necredința lor, și în mod special a lui Zuzu, și-a întors fața de la ei; ba, mai mult, i-a și muștrat pentru necredința lor, trimițându-le certuri în familie, neînțelegeri, iar apoi boală; și ce boală!... Prima i-a dat-o ei, Lendruței,

semnal de atenționare pentru Zuzu, pentru comportarea lui greșită față de consoarta sa. Speriat, Zuzu s-a cumintit puțin, până și-a văzut iar consoarta pe picioare, apoi și-a reluat vechiul obicei. Pricepându-i farsa, Domnul îi trimite lui boala: pentru neascultare, neîndreptare, stăruință în păcat.

Spășite (soacră și noră), ticluiesc ele primul acatist, pe care îl scrie chiar ea, Axintia, cad amândouă în genunchi la Precurata, să le cerceteze necazul, să-l ridice cât mai urgent din pat pe Zuzu, și hotărăsc apoi ca, la bierică, Lendruța să ducă acatistul; și să și verse câteva lacrimi pe la sfintele icoane. S-ar duce ea, Axintia, dar nu prea îi permite reumatismul săngenuncheze; sciatica...

Se îmbracă cu gust Lendruța, se perie, se închină, iese; prima dată când de comun acord cu soacra, după trei ani, face pași înafara porții. Ajunge la biserică, slujba se terminase; lumea, părintele, pleaseră într-ale lor; singur dascălul mai rămăsese să deretice, să așeze pe ici, pe colo, să stingă toate candelile, urmând ca după aceea să încuie și să plece și el. Tocmai urcase pe un scaun să rezolve ultima candelă când, deodată, aude pași venind de către ușă. Holbându-se, și-ndreaptă privirea într-acolo. Înlemnește! Un fior îi săgetează pieptul! Pașii înaintează, se apropie. ”Vedenie?! Nălucă?! – se întrebă Didiță clipind des și frecându-și ochii. Doamne... vreo ispită!” Încearcă, dar picioarele nu-l mai ascultă să poată coborî; parcă erau de plumb, cimentuite (Cupidon chicotea nevăzut). ”Năluca” se apropie, își dă de-o parte vâlul de pe față, se închină lung la Iconostas, la Icoana Mântuitorului, face metanii, săruă mâna Creatorului, apoi sărută mâna Pruncului și-a Maicii Domnului și, cu lacrimi în ochi, își reazimă fruntea de geamul rece al Icoanei.

”Lendruța!” – murmură cu glasul stins Didiță, și înmărmurește privind-o cu gura-ntredeschisă.

Lendruța mai sărută o dată icoana sfântă și, cu capul plecat, se îndreaptă apoi spre cel urcat pe-un scaun, mai în lături, bănuind că e îngrijitorul rămas să facă ordine ca după fiecare slujbă. Ajunge lângă scaun, se oprește și-și ridică privirea cu gând să-ntrebe despre preot. Când vede cine e... uită pentru ce a venit; nici grai să mai vorbească nu mai are, doar că se pomenește plângând, cu mâinile înălțate a îmbrățișare spre Didiță – îl recunoaște.

Didiță simte descătușându-i-se tălpile, picioarele zvâcnindu-i, și sare de pe scaun cuprinzându-o cu toată voluptatea, cu tot focul celor trei ani trecuți, irosiți în zadar. Sub privirile blânde, îngăduitoare ale sfiților zugrăviți în icoane, plânge și el cu

ea, și când presimt că lacrimi nu mai au, se privesc îndelung, zvâcnesc strânși în îmbrățișare, zic amândoi scurt ”Doamne, iartă-ne!” și se sărută ca mire și mireasă.

”Doamne, binecuvintează și iubirea noastră sinceră dar uitată!” – se roagă apoi Didiță cu genunchii la pământ, sărutând și atingând duios cu fruntea firele covorului.

”Amin!” – completează Lendruța plină de evlavie, făcând apoi, din inimă, cu tot elanul, trei metanii mari; după care, amândoi, încuie și rătăcesc prin pădurea apropiată.

Era o zi de primăvară splendidă, ca de vis! Un aprilie cum numai în poveștile cu zâne îl găsești! O săptămână până în Rusalii. Abia plesniseră prin ramuri mugurii; frunzele, ca un evantai închis, stau gata să irumpă spre văzduhul azuriu, florile năpădiseră pădurea într-un covor multicolor, păsărelele pădurii intonau imn de slavă către ceruri. Cel mai înverșunat părea a fi dintre cântăreți Cucul; se tot muta dintr-un copac într-altul, parcă ar fi scotocit ceva, și cânta... pâna ce simțea că răgușește; și măcar de s-ar fi menajat atunci, dar ți-ai găsit... Mai cu foc se-ndârjea! Dintr-un păr înflorit, grațioasă, etalându-și penelul și conciul colorat, și Pupăza, – parcă ținându-i hangul –, cu câte o sărutare triplă.

Soare, ploaie de lumină, triluri prin crengi, zumzet prin flori, dans îngeresc de fluturi în tot locul. Extaziată, Lendruța soarbe din priviri totul; îl prinde pe după umeri pe Didiță și, obosită de splendori, inspiră adânc miresmele pădurii și sloboade apoi un lung, aproape nesfârșit oftat. Didiță, fascinat și entuziasmat de starea de eforie a Lendruței, scoate și așterne între flori haina și, pe braț cu Lendruța, privește prin păienjenișul grengilor cerul adânc, albastru, apoi îmbrățișându-se lasă loc inimilor să vorbească.

Dintr-un lăstăriș alăturat, un iepuraș țâșnește făcând două țopăituri și-o tumbă; apoi, sprijinit pe lăbuțele din spate, se înalță proțap, holbându-se cu capul într-o parte și o ureche spre înainte, mustăcînd pofticios. ”Asta da viață! – zice admirându-i îmbrățișați. Și iepurica mea zice că nu e acum timpul!... Mă duc! Uite ce vreme bună pentru... iubit!” Și o pornește înapoi spre lăstărișul crud, țopăind când pe un picior, când pe celălalt. Din iarbă îi trosnește sub picioare un vreasc și, speriat, sare de-un metru, uitând de fericire.

Receptând alarmat zgomotul, Didiță ridică brusc capul. ”Ispita! Dracu! – zice observând iepurele care tocmai intra în lăstăriș. M-a dus! M-a împins la păcat!” Apoi – simțind din nou sărutul fierbinte al Lendruței care, aprinsă, furioasă îl săruta și-l tot trăgea spre ea:

”Ispită, neispită, – cugetă Didiță –, acu’... fie ce-o fi! Păcat o fi, dar dacă așa a gândit Dracu, uite că și el mai face câte una bună!”

Versuri cu haz

Nicolae Gugu

O bulină la RĂCEALĂ GUVERNULUI

Un amic mi-a spus aseară
Prost am fost în douăzeci
I-am votat așa-ntr-o doară
Și ei sunt la toate RECI.

Dor de Amza Pellea

De-ai ști ce dor îmi e de tine
Te-ai reîntoarce, nea Mărine,
Și-ai șficui cu al glumii bici
Pe cei ce-și fac de cap pe aici.

Țepele lui Bănescu

Bănescu care-i o otreapă
Pe toți zicea că-i trage în țeapă
Dar el și cu ai lui golani
Ne-a tras o țeapă, luând din bani

Leului

Vai de leii noștri, frate,
Trag ca racul înapoi!
Ca să ținem piept la toate
Hai să facem alții noi!

Urcușul dolarului

Zi de zi dolarul crește
Unde-o să ajungem bade
Parcă-i fătul din poveste
El tot urcă, leu scade.

Lui Ponta

Ridicat de Iliescu,
Se făcu flăcăul mare.
Se crede că-i TITULESCU
Dar talentul lui nu-l are.

Breviar publicistic

Ion Trancău

Din revista *România literară*

În revista *România literară*, nr. 3 din 19 ianuarie 2018, citim *cronica literară de nicolae manolescu*, cu titlul *Ion Creangă poet?* Autorul cronicii răspunde cu negație la această întrebare ocazionată de o surprinzătoare antologie cuprinzând poeziile lui Ion Creangă, alcătuită de Mircea Coloșenco, un *editor scrupulos ca de obicei*. Nicolae Manolescu precizează, superfluu, adevărul după care Ion Creangă *nu e un poet de valoare*, nici nu e *poet în deplinul sens al cuvântului*. Prozatorul humuleștean, un clasic de la societatea *Junimea* și de la revista *Convorbiri literare*, este autorul celor patru poezii originale prevăzute pentru uz școlar și al celor 15 *Cântece populare*.

În *România literară*, nr. 7 din 9 februarie 2018, la rubrica *întoarcerea la cărți*, Mihai Zamfir semnează *plecând de la Shakespeare* concluzia: *Shakespeare ocupă în conștiința literară un loc special, socotit cel mai mare poet baroc și cel mai mare poet de limbă engleză. A-l cenzura aluziv e un gest de sinucidere intelectuală, vorbindu-se despre el cam tot așa cum se vorbește despre Homer sau Dante*. La pagina 9, *cronica literară de nicolae manolescu* are titlul *scrisori către un prieten*, referindu-se la regretatul Aurel Dumitrașcu, evocat alături de tinerii Nicolae Labiș, Daniel Turcea, Sorin Stoica și Mircea Scalat.

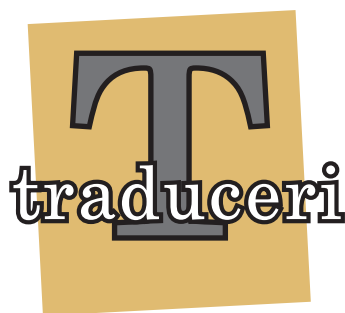
În *România literară*, nr. 8 din 16 februarie 2018, *cronica literară de nicolae manolescu* poartă titlul *Un poet uitat: Gheorghe Tomozei, delicat-sentimental și un mare meșter de cuvinte*. În pagina 10, Daniel Cristea -Enache comentează *Scurtă istorie. Panorama alternativă a literaturii române*, ca pe o veritabilă *istorie estetică*, iar Răzvan Voncu, în pagina 11, vede în aceeași *Istorie* de Mihai Zamfir o *istorie contemporană a literaturii române*.

În *România literară*, nr. 13 din 16 martie 2018, *gheorghe grigurcu*, la rubrica *semn de carte*, semnează eseu critic cu titlul *ironie*

basarabeană, remarcând că o *trăsătură caracteristică a confracțiilor dintre Prut și Nistru o constituie exprimarea ironică, mod de ripostă la condițiile istorice inicve*. Acest eseu este inspirat de cartea *Ordine de zi, ordine de noapte* de Leo Butnaru, apărută cu nouă ani în urmă la editura Valman din Râmnicu Sărat.

În *România literară*, nr. 14 din 23 martie 2018, *cronica literară de nicolae manolescu* are titlul *doi poeți*, scris cu litere minuscule. Autorul cronicii insinuează sintagma de *cronică aleatorie*, un comentariu critic care nu exclude *întâmplarea*. Primul poet comentat este Ion Cristofor, autor al unui volumaș intitulat *Cronica stelelor*, editat la Școala Ardeleană din Cluj, 2017. Asemenea lui Mircea Bârsilă, alt poet optzecist, Ion Cristofor a debutat în anul 1982, ca *echinoxist*, fără a avea *cultul urbei de pe Someș*, fiind îndrăgostit de natura vegetală și avicolă, de un *păsăret* teluric și angelic. Trecând la poetul Mircea Bârsilă, Nicolae Manolescu comentează, parcimonios, două volume ale acestuia, *Monede cu portretul meu* și *Viața din viața mea*. Incipitul acestui comentariu manolescian de un sfert din pagina 9 este insolit: *ghinionul lui Mircea Bârsilă este faptul de a fi scris despre el cine nu trebuia*, unul care vede în el un *miliardar de imagini*, ca pe *vremuri Ilarie Voronca*, cu care n-a avut nicio similitudine, Mircea Bârsilă fiind un *poet tradițional*, evident citit, nu propriu vorbind *livresc*, iar Ilarie Voronca fiind un mare *poet avangardist*.

În *România literară*, nr. 16-17, din 6 aprilie 2018, Mihai Zamfir semnează în pagina 3 un eseu intitulat *tot despre stingerea marxismului*. În pagina 9, *cronica literară de nicolae manolescu* are titlul *edgar papu, un cărturar fantast*, luând apărarea marelui nostru profesor universitar de literatură națională și universală, critic și istoric literar, tutelar și exemplar, chiar dacă a lansat, după tezele ceaușiste din iulie 1971, conceptul nefast de *protocronism*, prin care s-a arătat, după ani de închisoare, obedient față de național-comunismul impus de Ceaușescu.

Guillaume APOLLINAIRE

**Le souvenir est cor de chasse
E corn de vânătoare amintirea**

**Le Mal-Aimé cu verbul
cântător**

La Roma, în ziua de 26 august 1880, o demimondenă cu obrazul măsliniu și inimă zburdalnică (altfel spus o femeiușcă nurlie și generoasă-n iubire), de origine poloneză, pripășită prin Cetatea Eternă, aducea pe lume un prunc pre numele său *Wilhelm Apollinaris Albertus de Kostrowitzky* a cărui paternitate nu prea-i era știută nici măcar născătoarei. Și, cum i-ar fi fost dacă pe vremea aceea (dar care vreme n-a fost potrivită pentru căutătorii de plăceri ușurele?) existau destui ofițerași tocători de frunză la câini gata să-și depună „omagiile” la picioarele prea generoasei fășnețe cu brațe primitoare? Nici presupusul tată – un frumos ofițer italian – nu s-a grăbit să-și recunoască progenerura, ratându-și astfel șansa de a i se consemna numele prin istoriile literare de mai târziu, împănându-se chiar cu ideea că talentul caligramistului, cu al lui Pod Mirabeau cu tot, de la focul patern i se trage...

Când avea să împlinescă 17 ani, lui Wilhelm Apollinaris Kostrowitzky i se publicau deja

poeme prin presa literară franceză. Curând el avea să le semneze cu numele de *Guillaume Apollinaire*.

Stabilit la Paris unde se în-deletnicea cu felurite munci cât să-și asigure traiul (stenodactilograf, secretar, etc.) el continua să scrie poezie, iar La Revue Blanche i-a deschis paginile. Începutul suna bine.

Cu gloria promisă logodit, tânărul bard pornește în călătorie prin Belgia, Germania, Anglia – via iubire, cu convingerea că, dacă „les voyages forment la jeunesse”, apoi cu siguranță va căpăta și el ceva cunoaștere întrale vieții tot hălăduind prin lume.

Pe atunci a întâlnit-o pe Annie Playden, cea care avea să-i inspire poemele din ciclul Alcools. El a iubit-o. Ea nu-l iubea. Cine ar mai ști azi ca a existat o Annie Playden dacă...

Fericită și amară iubire din care s-a născut La Chanson du mal-aimé!... Pentru poezie ne iubirea este se pare cea mai vie și fierbinte sursă de inspirație.

Au mai trecut niște ani, poetul a mai cunoscut și alte femei care i-au fost iubirii lui chip. Le-a cântat pe toate: Marie Pagès, Jeanne Yves-Blanc (Madelaine), Marie Laurencin, Louise de Coligny Châtillon și, nu în ultimul rând, Jacqueline Kolb – la jolie rousse (Amélie) care avea să-i devină soție în 2 mai 1918.

Prin 1907 Guillaume Apollinaire era deja o figură marcantă a avangardei literare franceze. Semna cronică de artă, poezie, proză, frecventa boema pariziană împreună cu un Picasso în așteptarea gloriei, cu un Max Jacob, Derain, Marie Laurencin, pictoriță în vogă pe care genialul Vameș Henri Rousseau avea s-o nemurească o dată mai mult prin portretul din tabloul intitulat

Poetul și Muza. (Cine era poetul, se-nțelege!)

În 1909 Apollinaire publică La Chanson du Mal-Aimé; în 1912 – Le Pont Mirabeau.

Consacrarea literară i-o aduce volumul Alcools, apărut în 1913, adevărată bornă între simbolism și modernism.

Suprimarea punctuației lasă cititorului posibilitatea să recep-teze versul după cum îi este voia (și priceperea).

Et la guerre arriva – Și a venit războiul. Cum care? Primul Mondial.

Apollinaire pleacă pe front cu, în raniță, iubirea pentru Louise de Coligny Châtillon – Lou din poemele sale.

Scrisorile către ea sunt tot atâtea poeme. Aveau să fie publicate postum abia în 1956 la editura Gallimard sub titlul Poèmes à Lou.

În 17 martie 1916, schija unui obuz «n-avu loc cât larg era» decât în... fruntea poetului. Portretul pe care i l-a făcut Picasso stă mărturie. Moartea însă fusese luată prin surprindere și și-a amânat venirea...

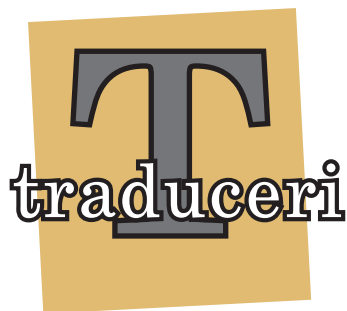
Între timp poetul pregătește volumul Calligrammes.

În 9 noiembrie 1918 o gripă spaniolă se... îndrăgostește de poet și el o urmează. De data aceasta moartea nu s-a mai eschivat..

Avea 38 de ani când s-a mutat sub iarbă în Cetatea umbrelor din Père Lachaise.

Guillaume Apollinaire – tre-stie cântătoare – rămâne în marele lac cu ape tăcute care este viața din care beau toți însetații de cuvânt, un mal-aimé care a știut să transforme întâmplările de fiecare zi în poezie, devenind un glas aparte pentru întreaga lui generație pe care a reprezentat-o strălucit dar, deopotrivă, și

pentru cititorii de poezie de după el, din larga lume a celor care (încă) mai cuvântă.

POÈMES À LOU

POEME PENTRU LOU

Tendres yeux éclatés de l'amante infidèle

Tendres yeux éclatés de l'amante infidèle
Obus mystérieux
Si tu savais le nom du beau cheval de selle
Qui semble avoir tes yeux

Car c'est Loulou mon Lou que mon cheval se
nomme
Un alezan brulé
Couleur de tes cheveux cul rond comme une
pomme
Il est là tout sellé

Il faut que je reçoive ô mon Lou la mesure
Exacte de ton doigt
Car je veux te sculpter une bague très pure
Dans un métal d'effroi.

Dragi ochi uimiți de-amantă trădătoare

Dragi ochi uimiți de-amantă trădătoare
Obuze-n vâlvătăi
De-ai ști tu înșeuatul meu cal ce nume are
Calul cu ochii ca ai tăi

Loulou i-am spus iubită Lou acestui
Focos mândru-armăsar
Roșcat ca pletele-ți de jar
Cu crupa plină ca un măr rotat
Cal ce m-așteaptă înșeuat

Mai trebuie să știu acum măsura
Exactă a degetului tău Lou adorată
Vreau să-ți sculptez inel de preț din pura
Carne-a metalului cu moarte frământată

Adieu

L'amour est libre il n'est jamais soumis au sort
O Lou le mien est plus fort encore que la mort
Un cœur le mien te suit dans ton voyage au Nord

Lettres Envoie aussi des lettres ma chérie
On aime en recevoir dans notre artillerie
Une par jour au moins une au moins je t'en prie

Lentement la nuit noire est tombée à présent
On va rentrer après avoir acquis du zan
Une deux trois À toi ma vie À toi mon sang

Lanuitmoncœur lanuitest très douce et très blonde
O Lou le ciel est pur aujourd'hui comme une onde
Un cœur le mien te suit jusques au bout du monde

L'heure est venue Adieu l'heure de ton départ
On va rentrer Il est neuf heures moins le quart
Une deux trois Adieu de Nîmes dans le Gard

4 fév. 1915

Adio

Liberă e iubirea nicicând supusă sorții
O Lou a mea e încă mai grea ca greul morții
Un suflet am și-acesta și-e umbră-n calea nopții

La mine fă s-ajungă scrisori din depărtare
O scrisoare când vine pe-aici e sărbătoare
Una pe zi iubito să-mi scrii fără-ncetare

Lin se coboară noaptea peste clipa ce plânge
Ora de-napoierie în tabără ne-ajunge
Un doi trei numai ție și-nchin viață și sânge

Limpede sete-i noaptea iubire și senină
O Lou azi ceru-mi pare o undă de lumină
Un suflet am de tine îmi e inima plină

La ceas de rămas bun îți spun Adio iar
O să mă-ntorc e ora nouă fără un sfert
Un doi trei Adio la Nîmes aici din Gard
4 febr. 1915

Océan de terre

À G. de Chirico

J'ai bâti une maison au milieu de l'Océan
Ses fenêtres sont les fleuves qui s'écoulent de
mes yeux

Des poulpes grouillent partout où se tiennent
les murailles

Entendez battre leur triple cœur et leur bec co-
gner aux vitres

traduceri

Maison humide
 Maison ardente
 Saison rapide
 Saison qui chante
 Les avions pondent des œufs
 Attention on va jeter l'ancre
 Attention à l'encre que l'on jette
 Il serait bon que vous vinssiez du ciel

Ocean de pământ

Lui G. de Chirico

Mi-am durat casă în mijlocul oceanului
 Ferestrele sunt fluvii ce curg din ochii mei
 Pe lângă ziduri stau caracatițe clămpănitore
 Ascultați cum bate inima lor triplă
 Și cum lovesc cu ciocul în ferești

Umedă casă
 Casă arzândă
 Vreme grăbită
 Vreme ce cântă

Avioanele-ncep a se oua
 Atenție se-aruncă ancora
 Atenție se-aruncă cu cerneală
 Ar fi mai bine pe bolta stelară
 Mâna-Maicii-Domnului de cer se-agață

Le Palais du Louvre à Paris

Le chèvrefeuille du ciel grimpe
 Les poulpes terrestres palpitent
 Et puis nous sommes tant et tant à être nos
 propres fossoyeurs
 Pâles poulpes des vagues crayeuses ô poulpes
 aux becs pâles
 Autour de la maison il y a cet océan que tu
 connais
 Et qui ne se repose jamais

Caracatițele pământului tresar
 Și-apoi noi care suntem mari și tari
 Suntem proprii noștri gropari
 Sărmane caracatițe de ape candido
 O caracatițe cu ciocuri palide
 Se-ntinde-n jurul casei oceanul ce îl știi
 Și care niciodată nu se va odihni

**Prezentare, selecție poeme
 și traducere
 Paula ROMANESCU**